

แนวทางการพัฒนาผังเมืองบริวารกรุงเทพมหานคร : ศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

นายภัทรพงษ์ แสนบุตตา

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการวางผังเมือง ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง

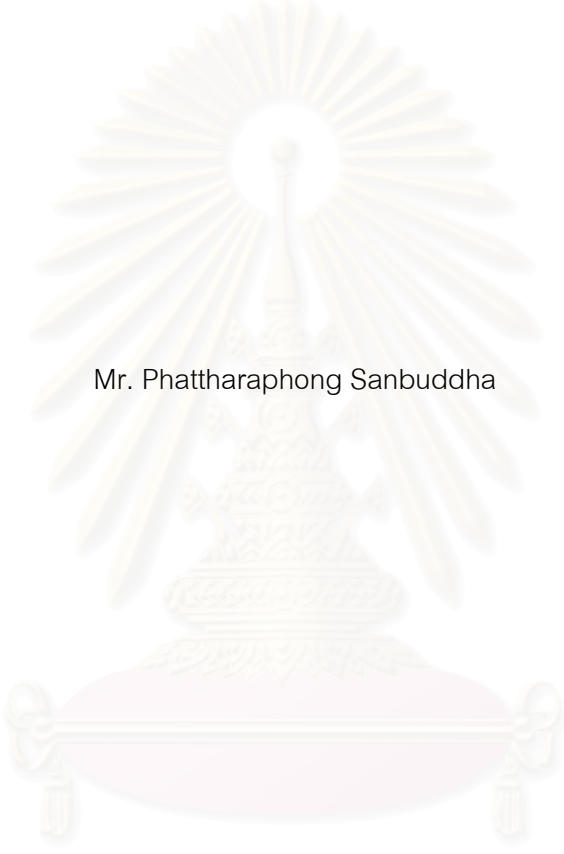
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2548

ISBN 974-14-1792-6

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

DEVELOPMENT GUIDELINES FOR BANGKOK SUB - CENTER : A CASE STUDY OF BANG PA-IN
EXPANDED AREAS , PHRA NA KHON SI AYUTTHAYA PROVINCE

Mr. Phattharaphong Sanbuddha

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Urban and Regional Planning Program in Urban Planning

Department of Urban and Regional Planning

Faculty of Architecture

Chulalongkorn University

Academic Year 2005

ISBN 974-14-1792-6

ภัทรพงษ์ แสนบุศดา : แนวทางการพัฒนาเมืองบริวารกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษา บริเวณส่วนขยายบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (DEVELOPMENT GUIDELINES FOR BANGKOK SUB-CENTER : A CASE STUDY OF BANG PA-IN EXPANDED AREAS, PHRA NA KHON SI AYUTTHAYA PROVINCE)
 อ.ที่ปรึกษา : รศ. จารุวรรณ ลิ้มปเสนีย์, อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : ดร. ชัยศักดิ์ สุวรรณศิริกุล , 204 หน้า. ISBN 974-14-1792-6

การศึกษานี้เป็นการศึกษาต่อจากการเคหะแห่งชาติในการเสนอแนะที่ตั้งที่เหมาะสมของเมืองบริวารกรุงเทพฯ ทั้ง 3 แห่งที่ได้เสนอขออนุมัติคณะรัฐมนตรีในการจัดสร้างเมืองใหม่แห่งใหม่ ซึ่งได้แก่ ด้านทิศตะวันออก ด้านทิศตะวันตกด้านทิศเหนือ หรือศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน โดยได้เลือกพื้นที่ด้านทิศเหนือเป็นพื้นที่กรณีศึกษา เนื่องจากศูนย์ส่วนขยายบางปะอินเป็นพื้นที่ที่มีแหล่งงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ตั้งอยู่หลายแห่ง และยังมีระบบโครงข่ายคมนาคมที่หลากหลาย

และมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาท ความพร้อม ความต้องการ องค์ประกอบเมืองบริวารในปัจจุบันพื้นที่ศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน รวมถึงเป็นการศึกษาหาบทบาท รูปแบบโครงสร้างเมืองที่เหมาะสมกับการพัฒนาพื้นที่ศึกษา เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาเมืองบริวารของกรุงเทพฯ โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 แนวทางคือ 1) การศึกษาความพร้อม ความต้องการ และบทบาทในปัจจุบันของศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน โดยใช้แนวความคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบหลักเมืองบริวาร แนวความคิดความสัมพันธ์ระหว่างที่พักอาศัยและแหล่งงาน มาวิเคราะห์ด้วยการใช้เทคนิคสัดส่วนร้อยละ 2) การวิเคราะห์หาบทบาทและรูปแบบโครงสร้างเมืองที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคาม(SWOT Analysis) เพื่อหาศักยภาพและข้อจำกัดของพื้นที่ และใช้เทคนิควิเคราะห์แผนที่อาคารและสิ่งปลูกสร้างจากอดีตและปัจจุบัน(Built up area) เพื่อหาทิศทางขยายตัวและรูปแบบโครงสร้างเมืองในปัจจุบัน แนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของรูปแบบโครงสร้างเมือง มาทำการวิเคราะห์หารูปแบบโครงสร้างเมืองที่เหมาะสมของพื้นที่

ผลจากการวิจัยพบว่าศูนย์ส่วนขยายบางปะอินมีความพร้อมในการเป็นเมืองบริวารของกรุงเทพฯ โดยจากการศึกษาองค์ประกอบหลักเมืองบริวาร สรุปได้ว่าศูนย์ส่วนขยายบางปะอินมีระยะห่างจากเมืองหลักที่เหมาะสม สามารถเชื่อมต่อกับเมืองหลักได้สะดวก มีอัตราการเติบโตทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม อย่างต่อเนื่อง มีการปกครองที่เป็นอิสระไม่ขึ้นตรงต่อเมืองหลัก มีพื้นที่ว่างที่สามารถแบ่งแยกขอบเขตจากเมืองหลักที่ชัดเจน ชุมชนโดยรอบมีความพร้อมในการให้การพึ่งพาด้านเศรษฐกิจและสิ่งอำนวยความสะดวก ประชากรในพื้นที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพในกิจกรรมประเภทอุตสาหกรรม อีกทั้งยังมีความต้องการที่อยู่อาศัยอย่างต่อเนื่อง มีบทบาทในปัจจุบันเป็นแหล่งขยายตัวและรองรับที่อยู่อาศัยของประชากรในพื้นที่ข้างเคียง จากวิเคราะห์ศักยภาพพื้นที่ พบว่าพื้นที่ศึกษา มีบทบาทที่เหมาะสม 3 ประการคือ เป็นศูนย์กลางที่พักอาศัย เป็นศูนย์กลางการขนส่งและกระจายสินค้าอุตสาหกรรมผลิต เป็นศูนย์กลางความเป็นเลิศด้านเทคโนโลยีการผลิตของภาคกลางตอนบน และจากการวิเคราะห์รูปแบบโครงสร้างเมืองพบว่า ศูนย์ส่วนขยายบางปะอินมีการขยายตัวแบบตามยาวถนน (Linear pattern) มีรูปแบบโครงสร้างเมืองที่เหมาะสมคือรูปแบบช่องตารางทิศทาง(Directional Grid Pattern) ซึ่งผลการวิเคราะห์ประเด็นต่างๆ สามารถนำมาเสนอแนะแนวทางการพัฒนาเมืองบริวารของกรุงเทพมหานคร โดยเสนอแนวทางเลือกของรูปแบบโครงสร้างเมือง องค์ประกอบเมืองที่เหมาะสม แนวคิดในการจัดการบริหาร การปกครองและองค์กรในการพัฒนาพื้นที่ และเสนอแนะมาตรการการพัฒนาพื้นที่

ภาควิชา การวางแผนภาคและเมือง ลายมือชื่อนิสิต *ณัฐวิภา*
 สาขาวิชา การวางแผนเมือง ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา *ปิยนันท์ ลิ้มปเสนีย์*
 ปีการศึกษา 2548 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม *พัชรีพร ลิ้มปเสนีย์*

4574170825 : MAJOR URBAN PLANNING

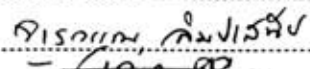
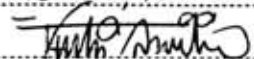
KEY WORD : DEVELOPMENT GIUDELINES / BANGKOK SUB-CENTER

PHATTHARAPHONG SANBUDDHA : DEVELOPMENT GUIDELINES FOR BANGKOK SUB-CENTER : A CASE STUDY OF BANG PA-IN EXPANDED AREAS, PHRA NA KHON SI AYUTTHAYA PROVINCE. THESIS ADVISOR : ASSOC.PROF. JARUWAN LIMPASENEE, CO-ADVISOR Mr. CHAISAK SUWANSIRIKUL, Ph.D. 204 pp. ISBN 974-14-1792-6

This Thesis is a continuation of the study undertaken in 1992 by the National Housing Authority in which 3 possible locations were recommended for the Cabinet's approval for the building of new towns as Bangkok's sub-centers. The three recommended locations are on the east side, the west side, and the north side of Bangkok, of which the latter (i.e., Bang Pa-In Expanded Areas) was selected to be the study area of this Thesis due to the existence of many large industrial employers and a variety of transportation networks therein.

The objectives of this Thesis are to study the roles, the readiness, the needs, and the components of a satellite town in relation to the study area at present, as well as to study and select the urban pattern which is most suitable for the study area, with the goal of proposing broad guidelines for the development of a Bangkok's sub-center there. The study is divided into 2 major areas of investigation, i.e., 1) to study the readiness, the needs, and the present roles of Bang Pa-In Expanded Areas in relation to both the theoretical components of a satellite town and the ideal balance of residences and workplaces in terms of percentage ratios, and 2) to analyze and select an urban pattern which is most suitable for Bang Pa-In Expanded Areas by using the SWOT (Strength, Weakness, Opportunity, and Threat) analysis to determine the potentials and limitations of the study area; by using the built-up area analysis to see the present urban pattern and to gauge the likely direction of its future expansion; and by using the goals-achievement analysis to select the urban pattern which is most suitable for the study area.

This study concludes that Bang Pa-In Expanded Areas are ready to be developed to be one of Bangkok's sub-centers. By studying the major elements of a satellite town, it is concluded that Bang Pa-In Expanded Areas are properly distanced from, but are conveniently connected with, the major city. It has been continuously growing physically, economically, and socially; its administration is independent of the major city; and it is clearly separated from the major city by an expansive open space. The study area can be conveniently supported by its surrounding communities in terms of economics and public utilities, and can support those communities with land for residential developments. The population in the study area is mostly employed in the industrial sector and is continuously in need of additional residences. From analyzing the study area's potentials, it is concluded that the area has 3 suitable roles, i.e., as a residential center, as a transportation center for the distribution of manufactured goods, and as a center of leading information technologies. From physical analysis, it was found that Bang Pa-In Extended Areas have grown linearly and, therefore, the directional grid appears to be the most suitable structure for its future expansion. With the analyses of various issues, this study finally presents a set of guidelines for the development of this Bangkok's sub-center by suggesting alternative urban patterns, suitable urban components, management and administration concepts, as well as development organization and development measures.

Department.....Urban and Regional Planning.....Student's signature
Field of study.....Urban Planning.....Advisor's signature
Academic year.....2005.....Co-advisor's

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยความกรุณาของ รศ.จากรุวรรณ ลิ้มปเสนีย์ และ ดร.ชัยศักดิ์ สุวรรณศิริกุล รวมถึงคณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์ทุกท่าน ตลอดจนคณาจารย์ภาควิชาการวางแผนภาคและเมืองทุกท่าน ที่ได้สละเวลา แนะนำ ให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์มาตลอด

ขอขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลในพื้นที่ศึกษาศูนย์ส่วนขยายบางปะอินและชุมชนโดยรอบทุกท่านที่กรุณาสละเวลา ให้ข้อมูลในการสำรวจสภาพทั่วไป ที่อยู่อาศัย สภาวะแรงงาน แหล่งงานอุตสาหกรรมหลัก และผู้ที่เอื้อเพื่อข้อมูลประกอบการทำวิทยานิพนธ์จากเทศบาลตำบลราชคราม องค์การบริหารส่วนตำบลบางกระสั้น เทศบาลตำบลพระอินทราชา เทศบาลตำบลบ้านเลน องค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สำนักผังเมืองจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ว่าการอำเภอบางปะอิน ที่ว่าการอำเภอ บางไทร สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค เขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนคร และสำนักงานสถิติจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ให้ความกรุณาแก่ผู้ทำวิจัยเรื่องข้อมูลต่างๆ

กราบขอบพระคุณ บิดา มารดา บุคคลสำคัญที่สุดที่คอยให้กำลังใจ คุณปกจิตต์ คุณวีณา สุวรรณศิริกุล ที่คอยให้กำลังใจ กระตุ้นเตือน ให้ฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ จนลุล่วง ขอขอบคุณ คุณกุลวดี คุณวุฒิพงษ์ คุณกนกวรรณ คุณทรงพรและเพื่อนๆ ทุกคน ที่ห่วงใย ให้กำลังใจ และช่วยเหลือในงานวิจัยนี้สำเร็จลงได้ ขอขอบคุณเพื่อนๆ ผังเมืองรุ่น 27 ทุกท่านที่ให้กำลังใจ และคำแนะนำที่ดี ตลอดมา

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณตัวเอง ที่อดทน เข้มแข็ง จนผ่านจุดนี้ไปได้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญแผนที่.....	ฉม
สารบัญแผนภูมิ.....	ค
สารบัญรูปภาพ.....	ท
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	11
1.3 ขอบเขตการศึกษา.....	11
1.4 ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการศึกษา.....	11
1.5 สถิติและเทคนิคที่ใช้ในการศึกษา.....	12
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	12
บทที่2 แนวความคิด ทฤษฎี และนโยบายที่เกี่ยวข้อง	
2.1 แนวความคิดในการพัฒนาเมืองใหม่ของการเคหะแห่งชาติ.....	13
2.1.1 ประเภทและลักษณะของเมืองใหม่.....	13
2.1.2 แนวคิดในการพัฒนาเมืองใหม่ที่สมบูรณ์แบบในตัวเอง.....	15
2.1.3 บทเรียนจากเมืองใหม่ในอดีตและข้อเสนอแนะในการพัฒนาเมืองใหม่....	16
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับเมืองใหม่และเมืองบริวาร ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	18
2.2.1 เมือง.....	18
2.2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับขนาดที่เหมาะสมของเมือง.....	19
2.2.3 แนวความคิดเกี่ยวกับความสมดุลระหว่างที่พักอาศัยและแหล่งงาน.....	22
2.2.4 แนวความคิดของเมืองใหม่หรือเมืองบริวาร.....	25

2.2.5 แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของเมืองใหม่.....	27
2.2.6 แนวความคิดในการกำหนดรูปแบบโครงสร้างเมือง.....	29
2.2.7 แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการรูปแบบการปกครองใหม่.....	34
2.3 นโยบายที่เกี่ยวข้องจากภาครัฐ.....	39
2.3.1 แผนยุทธศาสตร์ของกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน (จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นนทบุรี ปทุมธานี และอ่างทอง).....	39
2.3.2 นโยบายจากกระทรวงอุตสาหกรรม.....	40
2.3.3 โครงการขยายโครงข่ายคมนาคมทางบกในอนาคต.....	40
2.4 กรอบแนวความคิดในการศึกษา.....	42

บทที่ 3 สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา

3.1 ศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน.....	47
3.1.1 ลักษณะกายภาพ.....	47
3.1.2 ลักษณะทางเศรษฐกิจ.....	62
3.1.3 ลักษณะทางสังคม.....	71
3.2 ลักษณะทั่วไปของชุมชนเมืองโดยรอบ.....	80
3.2.1 เทศบาลตำบลบ้านเลน.....	80
3.2.2 เทศบาลตำบลพระอินทราชา.....	93
3.3 ลักษณะทั่วไปของอุตสาหกรรมหลัก แรงงานภาคอุตสาหกรรม ทั้งในพื้นที่ศึกษาและพื้นที่โดยรอบ.....	105
3.3.1 นิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน.....	105
3.3.2 เขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนคร.....	108
3.3.3 นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค.....	109
3.3.4 อุตสาหกรรมที่ตั้งนอกเขตส่งเสริมอุตสาหกรรม และนิคมอุตสาหกรรม.....	110
3.4 ลักษณะทั่วไปของที่อยู่อาศัยและรูปแบบการเดินทางระหว่าง ที่พักอาศัยและแหล่งงาน.....	113

3.4.1 ลักษณะที่อยู่อาศัย.....	113
3.4.2 รูปแบบการเดินทางระหว่างที่พักอาศัยกับแหล่งงาน.....	116
3.5 สรุปผลการศึกษาสภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษาและชุมชนโดยรอบ.....	117

บทที่ 4 ความต้องการ ความพร้อม บทบาทและรูปแบบโครงสร้างทางกายภาพเมือง ของพื้นที่ศึกษา

4.1 การศึกษาความพร้อม ความต้องการ บทบาทเมืองในปัจจุบันของพื้นที่ศึกษา.....	119
4.1.1 ความพร้อมของพื้นที่ศึกษา.....	119
4.1.2 ความต้องการเมืองบริวารในพื้นที่ศึกษา.....	146
4.1.3 บทบาทในปัจจุบัน.....	151
4.2 การศึกษาบทบาทเมือง และรูปแบบโครงสร้างเมือง ที่เหมาะสมของพื้นที่ศึกษา.....	152
4.2.1 การศึกษาบทบาทที่เหมาะสมของพื้นที่ศึกษา.....	152
4.2.2 รูปแบบโครงสร้างเมืองที่เหมาะสมของพื้นที่ศึกษา.....	159
4.3 สรุปผลการศึกษาความพร้อม ความต้องการ บทบาทและรูปแบบโครงสร้าง เมืองที่มีความเหมาะสมของพื้นที่ศึกษา.....	165

บทที่ 5 เสนอแนะแนวทางการพัฒนาผังเมืองบริวาร

5.1 แนวทางการพัฒนาผังเมืองบริวาร บริเวณศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน.....	167
5.1.1 วัตถุประสงค์หลักของเมืองบริวาร บริเวณศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน.....	167
5.1.2 ขนาดเมืองและประชากรในเมืองบริวาร บริเวณศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน.....	167
5.1.3 เป้าหมายของเมืองบริวาร บริเวณศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน.....	168
5.1.4 แนวคิดในการเสนอทางเลือกการวางรูปแบบโครงสร้างเมือง ที่เหมาะสมให้กับพื้นที่ศึกษา.....	168
5.1.5 แนวความคิดในการกำหนดระยะการพัฒนาพื้นที่ศึกษา.....	186
5.1.6 แนวความคิดในการบริหารและการปกครอง.....	193

5.2 มาตรการการพัฒนา.....	198
5.3 ข้อเสนอแนะและข้อจำกัดของการศึกษา.....	199
รายการอ้างอิง	201
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	204

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
ตาราง 3-1 ประเภท จำนวน ไร่ย่อยการใช้ที่ดินในพื้นที่เทศบาลตำบลวราชมารม ช่วงปี พ.ศ. 2543 - 2547.....	56
ตาราง 3-2 ประเภท จำนวน ไร่ย่อยการใช้ที่ดินในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล บางกระสัน ช่วงปี พ.ศ. 2543 - 2547.....	57
ตาราง 3-3 ประเภท จำนวน ไร่ย่อยการใช้ที่ดินในพื้นที่ศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน ช่วงปี พ.ศ. 2543 - 2547.....	58
ตาราง 3-4 ปริมาณการจราจรทางบกของเส้นทางเข้าถึงหลักของพื้นที่ศึกษา พ.ศ. 2547.....	61
ตาราง 3-5 จำนวนสถานประกอบการ จำแนกตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจของ เทศบาลตำบลวราชมารม ช่วงปีพ.ศ.2543 และ 2547.....	63
ตาราง 3-6 จำนวนสถานประกอบการ จำแนกตามขนาดแรงงานของเทศบาล ตำบลวราชมารม พ.ศ.2543 – 2547.....	64
ตาราง 3-7 จำนวนสถานประกอบการ จำแนกตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจของ องค์การบริหารส่วนตำบลบางกระสัน ช่วงปีพ.ศ.2543 และ 2547.....	66
ตาราง 3-8 จำนวนสถานประกอบการ จำแนกตามขนาดแรงงานในสถานประกอบการ ของ องค์การบริหารส่วนตำบลบางกระสัน ช่วงปีพ.ศ.2543 และ 2547.....	67
ตาราง 3-9 จำนวนสถานประกอบการ จำแนกตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจของ ศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน ช่วงปี พ.ศ.2543 และ 2547.....	69
ตาราง 3-10 จำนวนสถานประกอบการ จำแนกตามแรงงาน ของ ศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน ปี พ.ศ.2543 และ 2547.....	70
ตาราง 3-11 สถิติจำนวนประชากร ครั้วเรือน ความหนาแน่นของประชากร ของเทศบาลตำบลวราชมารม ในช่วงปี พ.ศ.2543 - 2547.....	71
ตาราง 3-12 สถิติจำนวนประชากร ครั้วเรือน ความหนาแน่นของประชากร ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางกระสัน ในช่วงปี พ.ศ.2543- 2547.....	72
ตาราง 3-13 อัตราการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากร ของศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน ในช่วงปี พ.ศ.2543- 2547.....	72

ตารางที่	หน้า
ตาราง 3-14 การเปรียบเทียบประชากรแยกหมวดอายุจำแนกเขตพื้นที่ ศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน พ.ศ. 2547.....	73
ตาราง 3-15 การย้ายเข้า ย้ายออก และการเปลี่ยนแปลงในช่วงปี พ.ศ.2543-2547 พื้นที่ศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน.....	74
ตาราง 3-16 ภาวะจำนวนประชากรในทะเบียนราษฎร และประชากรแฝง ในพื้นที่ ศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน เปรียบเทียบย้อนหลังพ.ศ. 2543 – 2547.....	74
ตาราง 3-17 เปรียบเทียบอัตราการเปลี่ยนแปลงของประชากรรวมในพื้นที่ ศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน.....	74
ตาราง 3-18 การคาดการณ์จำนวนประชากรในพื้นที่ศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน จากปี พ.ศ. 2543-2557.....	76
ตาราง 3-19 ภาวะ การทำงานของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป จำแนกตามเขต การปกครองจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.....	77
ตาราง 3-20 ระดับ จำนวนโรงเรียน ห้องเรียน นักเรียน ครู ในศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน.....	78
ตาราง 3-21 จำนวนสถานประกอบการ จำแนกตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจของ เทศบาลตำบลบ้านเลน ช่วงปี พ.ศ.2543 และ 2547.....	84
ตาราง 3-22 จำนวนสถานประกอบการ จำแนกตามขนาดของแรงงานใน สถานประกอบการ เทศบาลตำบลบ้านเลน ช่วงปีพ.ศ.2543 และ 2547.....	85
ตาราง 3-23 รายรับ รายจ่ายในปีงบประมาณของเทศบาลตำบลบ้านเลน ย้อนหลัง ปี พ.ศ. 2543-2547.....	86
ตาราง 3-24 ภาวะจำนวนประชากร ครัวเรือน ความหนาแน่นประชากร เปรียบเทียบ ย้อนหลังพ.ศ. 2543 – 2547.....	87
ตาราง 3-25 การเปรียบเทียบจำนวนประชากรของเทศบาลตำบลบ้านเลนใน ช่วงปี พ.ศ. 2543-2547.....	87
ตาราง 3-26 การเปรียบเทียบประชากรแยกหมวดอายุจำแนกเขตพื้นที่ พ.ศ. 2547.....	88
ตาราง 3-27 การย้ายเข้า ย้ายออก และการเปลี่ยนแปลงในช่วงปี พ.ศ.2543-2547 เทศบาลตำบลบ้านเลน.....	88

ตารางที่	หน้า
ตาราง 3-28 ภาวะจำนวนประชากรในทะเบียนราษฎร และประชากรแฝง ในเทศบาลตำบลบ้านเลน เปรียบเทียบย้อนหลังพ.ศ. 2543 – 2547.....	89
ตาราง 3-29 เปรียบเทียบอัตราการเปลี่ยนแปลงของประชากรรวมในพื้นที่ เทศบาลตำบลบ้านเลน.....	90
ตาราง 3-30 การคาดการณ์จำนวนประชากรในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านเลน จากปี พ.ศ. 2542-2556.....	91
ตาราง 3-31 อัตราการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินของเทศบาลพระอินทราชา จำแนกตามประเภทของกิจกรรม ช่วงปีพ.ศ.2543 และ 2547.....	94
ตาราง 3-32 จำนวนสถานประกอบการ จำแนกตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจของ เทศบาลตำบลพระอินทราชา ช่วงปีพ.ศ.2543 และ 2547.....	97
ตาราง 3-33 จำนวนสถานประกอบการ จำแนกตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจของ เทศบาลตำบลพระอินทราชา ช่วงปีพ.ศ.2543 และ 2547.....	99
ตาราง 3-34 ภาวะจำนวนประชากร ครีวเรือน ความหนาแน่นของประชากร เทศบาลตำบลพระอินทราชา เปรียบเทียบปี พ.ศ. 2543 –2547.....	100
ตาราง 3-35 การเปรียบเทียบจำนวนประชากรของเทศบาลตำบลพระอินทราชา ในช่วงปี พ.ศ. 2543-2547.....	100
ตาราง 3-36 การเปรียบเทียบประชากรแยกหมวดอายุเทศบาลตำบลพระอินทราชา พ.ศ. 2547.....	101
ตาราง 3-37 การย้ายเข้า ย้ายออกและการเปลี่ยนแปลงในช่วงปี พ.ศ.2543-2547 เทศบาลตำบลพระอินทราชา.....	101
ตาราง 3-38 ภาวะจำนวนประชากรในทะเบียนราษฎร และประชากรแฝง ในเทศบาลตำบลพระอินทราชาเปรียบ เทียบย้อนหลังพ.ศ. 2543 – 2547.....	102
ตาราง 3-39 เปรียบเทียบอัตราการเปลี่ยนแปลงของประชากรรวมในพื้นที่ เทศบาลตำบลพระอินทราชา.....	102
ตาราง 3-40 การคาดการณ์จำนวนประชากรในพื้นที่เทศบาลตำบลพระอินทราชา จากปี พ.ศ. 2543-2557.....	104

ตารางที่	หน้า
ตาราง 3-41 จำนวนโรงงาน แรงงาน จำแนกประเภทอุตสาหกรรม นิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน ปี พ.ศ.2547.....	107
ตาราง 3-42 จำนวนโรงงาน แรงงาน จำแนกประเภทอุตสาหกรรม เขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนคร ปี พ.ศ.2547.....	108
ตาราง 3-43 จำนวนโรงงาน แรงงาน จำแนกประเภทอุตสาหกรรม นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค ปี พ.ศ.2547.....	110
ตาราง 3-44 จำนวนโรงงาน แรงงาน จำแนกประเภทอุตสาหกรรม ในพื้นที่ อ.บางปะอิน และ อ.บางไทร ปี พ.ศ.2547.....	111
ตาราง 3-45 การเปรียบเทียบจำนวนโรงงาน แรงงาน ที่มีอิทธิพลต่อพื้นที่ศึกษา ปี พ.ศ.2547.....	112
ตาราง 4-1 เปรียบเทียบจำนวนสถานประกอบการของพื้นที่ศึกษา และชุมชนโดยรอบ.....	128
ตาราง 4-2 เปรียบเทียบจำนวนประชากรของพื้นที่ศึกษาและชุมชนโดยรอบ.....	131
ตาราง 4-3 เปรียบเทียบการย้ายเข้าของประชากรในพื้นที่ศึกษาและชุมชนโดยรอบ.....	131
ตาราง 4-4 เปรียบเทียบการคาดการณ์ประชากรในพื้นที่ศึกษาและชุมชนเมืองโดยรอบ.....	131
ตาราง 4-5 เปรียบเทียบจำนวนสถานประกอบการ ขนาดของแรงงานใน พื้นที่ศึกษาชุมชนเมืองโดยรอบ พ.ศ. 2547.....	135
ตาราง 4-6 การเปรียบเทียบประชากรและความหนาแน่นในปัจจุบัน กับประชากรคาดการณ์และความหนาแน่นในอนาคต ของพื้นที่ศึกษา และชุมชนโดยรอบ.....	147
ตาราง 4-7 การเปรียบเทียบขนาดประชากรรวม ขนาดครัวเรือนและจำนวนประชากร ในวัยแรงงานของพื้นที่ศึกษา พ.ศ.2547.....	148

สารบัญแนบที่

แนบที่	หน้า
แนบที่ 1-1 ที่ตั้งของพื้นที่ที่เหมาะสมในการจัดทำเมืองใหม่ในเขตกรุงเทพฯ.....	4
แนบที่ 1-2 ร่างผังเค้าโครงการพัฒนาเมืองบริเวณรอบกรุงเทพมหานคร ของการเคหะแห่งชาติ.....	5
แนบที่ 1-3 ทำเลที่ตั้งที่ดินที่เหมาะสมจะพัฒนาโครงการเมืองใหม่.....	7
แนบที่ 1-4 ที่ตั้งของที่ดินเสนอขายแก่การเคหะแห่งชาติและโครงการคมนาคม ของโครงการพัฒนาเมืองใหม่ด้านเหนือ กทม.....	9
แนบที่ 3-1 ระยะทางของพื้นที่ศึกษากับเมืองหลัก.....	48
แนบที่ 3-2 เขตการปกครองในพื้นที่ศึกษา.....	51
แนบที่ 3-3 การใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ศึกษา ปี พ.ศ. 2543.....	54
แนบที่ 3-4 การใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ศึกษา ปี พ.ศ. 2547.....	55
แนบที่ 3-5 ที่ตั้งพื้นที่ศึกษาและชุมชนเทศบาลโดยรอบ.....	81
แนบที่ 3-6 การใช้ประโยชน์ที่ดิน เทศบาลตำบลพระอินทราชา ปี พ.ศ. 2547.....	95
แนบที่ 3-7 ที่ตั้งของแหล่งอุตสาหกรรมและคลังสินค้า.....	106
แนบที่ 3-8 สภาพที่พิกาศัยของแรงงานตามแหล่งชุมชนต่างๆ.....	114
แนบที่ 4-1 การคมนาคมและการเข้าถึงพื้นที่ศึกษา.....	120
แนบที่ 4-2 เส้นทางคมนาคมทั้งในและโดยรอบพื้นที่ศึกษา.....	121
แนบที่ 4-3 Built up area พ.ศ. 2543.....	125
แนบที่ 4-4 Built up area พ.ศ. 2547.....	126
แนบที่ 4-5 ทิศทางการขยายตัวของการใช้ประโยชน์ที่ดิน.....	127
แนบที่ 4-6 สภาพพื้นที่เกษตรกรรม ที่ว่าง ว่าง โดยรอบพื้นที่ศึกษา.....	134
แนบที่ 4-7 ที่ตั้งของสถานประกอบการประเภทร้านค้าและบริการ.....	136
แนบที่ 4-8 ที่ตั้งสาธารณูปโภค สาธารณูปการในพื้นที่ศึกษาและบริเวณโดยรอบ.....	139
แนบที่ 4-9 ที่ตั้งของแหล่งชุมชนที่มีแรงงานอุตสาหกรรมอาศัยอยู่.....	142
แนบที่ 4-10 ที่ตั้งชุมชนแรงงานในพื้นที่ศึกษา.....	143
แนบที่ 5-1 แนวคิดในการวางรูปแบบโครงสร้างเมืองที่ 1.....	171

แผนที่

แผนที่ 5-2 แนวคิดในการวางรูปแบบโครงสร้างเมืองที่ 2.....	173
แผนที่ 5-3 แนวคิดในการวางรูปแบบโครงสร้างเมืองที่ 3.....	175
แผนที่ 5-4 แนวความคิดในการพัฒนาระบบโครงข่ายถนนในพื้นที่ศึกษา.....	178
แผนที่ 5-5 แนวความคิดในการวางรูปแบบของศัประภคอบหลักเมืองบวร.....	179
แผนที่ 5-6 แนวความคิดในการกำหนดระยะการพัฒนาพื้นที่ศึกษา ระยะที่ 1.....	187
แผนที่ 5-7 แนวความคิดในการกำหนดระยะการพัฒนาพื้นที่ศึกษา ระยะที่ 2.....	190
แผนที่ 5-8 แนวความคิดในการกำหนดระยะการพัฒนาพื้นที่ศึกษา ระยะที่ 3.....	192
แผนที่ 5-9 แนวความคิดในการกำหนดเขตการปกครองพื้นที่เมืองใหม่ ศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน.....	195

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
แผนภูมิ 2-1 กรอบแนวความคิดในการศึกษา.....	44
แผนภูมิ 2-2 ขยายกรอบแนวความคิดในการศึกษาความพร้อม ความต้องการ บทบาท ในปัจจุบันของพื้นที่และการพึ่งพาชุมชนโดยรอบ.....	45
แผนภูมิ 2-3 ขยายกรอบแนวความคิดในการวิเคราะห์หาบทบาทเมือง รูปแบบโครงสร้างเมือง ที่เหมาะสมของพื้นที่ศึกษา.....	45
แผนภูมิ 3-1 สัดส่วนการใช้ที่ดินในพื้นที่เทศบาลตำบลราชครามเปรียบเทียบ ระหว่างปี พ.ศ. 2543-2547.....	56
แผนภูมิ 3-2 สัดส่วนการใช้ที่ดินในพื้นที่ อบต. บางกระสัน เปรียบเทียบ ระหว่างปี พ.ศ. 2543-2547.....	57
แผนภูมิ 3-3 สัดส่วนการใช้ที่ดินในพื้นที่ ศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน เปรียบเทียบระหว่างปี พ.ศ. 2543-2547.....	58
แผนภูมิ 3-4 จำนวนสถานประกอบการจำแนกตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ของเทศบาลตำบลราชคราม.....	63
แผนภูมิ 3-5 สัดส่วนแรงงานจำแนกตามขนาดแรงงานในสถานประกอบการ เทศบาลตำบลราชคราม.....	65
แผนภูมิ 3-6 จำนวนสถานประกอบการจำแนกตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางกระสัน.....	66
แผนภูมิ 3-7 สัดส่วนแรงงานจำแนกตามขนาดแรงงานในสถานประกอบการ องค์การบริหารส่วนตำบลบางกระสัน.....	68
แผนภูมิ 3-8 สัดส่วนสถานประกอบการจำแนกตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจของ ศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน.....	69
แผนภูมิ 3-9 สัดส่วนแรงงานจำแนกตามขนาดแรงงานในสถานประกอบการ ศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน.....	71
แผนภูมิ 3-10 การคาดการณ์ประชากรในพื้นที่ ศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน จากปี พ.ศ. 2547-2557.....	76
แผนภูมิ 3-11 แสดงแรงงานในสาขาการประกอบอาชีพ.....	77

แผนภูมิที่

หน้า

แผนภูมิ 3-12 จำนวนสถานประกอบการจำแนกตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เทศบาลตำบลบ้านเลน.....	84
แผนภูมิ 3-13 จำนวนแรงงาน จำแนกตามสถานประกอบการ เทศบาลตำบลบ้านเลน.....	86
แผนภูมิ 3-14 รายรับ รายจ่ายในปีงบประมาณ เปรียบเทียบย้อนหลัง เทศบาลตำบลบ้านเลน.....	86
แผนภูมิ 3-15 การเปรียบเทียบจำนวนประชากรในช่วงปี 2543-2547 เทศบาลตำบลบ้านเลน.....	89
แผนภูมิ 3-16 การคาดการณ์ประชากรในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านเลน.....	90
แผนภูมิ 3-17 จำนวนสถานประกอบการจำแนกตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เทศบาลตำบลพระอินทราชา.....	98
แผนภูมิ 3-18 จำนวนแรงงานจำแนกตามสถานประกอบการ เทศบาลตำบลพระอินทราชา.....	99
แผนภูมิ 3-19 สัดส่วนของโครงสร้างอายุประชากรในเขตเทศบาล ตำบลพระอินทราชา พ.ศ.2547.....	101
แผนภูมิ 3-20 การเปรียบเทียบจำนวนประชากรในช่วงปี 2543-2547 ของเทศบาลตำบลพระอินทราชา.....	103
แผนภูมิ 3-21 การคาดการณ์ประชากรในพื้นที่เทศบาลตำบลพระอินทราชา.....	103
แผนภูมิ 3-22 จำนวนแรงงาน จำแนกประเภทอุตสาหกรรม นิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน พ.ศ.2547.....	107
แผนภูมิ 3-23 จำนวนแรงงาน จำแนกประเภทอุตสาหกรรม เขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนคร พ.ศ.2547.....	109
แผนภูมิ 3-24 จำนวนแรงงาน จำแนกประเภทอุตสาหกรรม นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค พ.ศ.2547.....	110
แผนภูมิ 3-25 จำนวนโรงงาน แรงงาน จำแนกประเภทอุตสาหกรรม ในพื้นที่อ.บางปะอินและ อ.บางไทร พ.ศ.2547.....	112
แผนภูมิ 3-26 สัดส่วนของโรงงานอุตสาหกรรม แรงงาน ที่มีอิทธิพลต่อพื้นที่ศึกษา.....	113
แผนภูมิ 4-1 เปรียบเทียบสัดส่วนของกิจกรรมการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ศึกษา	

และชุมชนเมืองโดยรอบ.....124

แผนภูมิ 4-2 เปรียบเทียบสัดส่วนของกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจในพื้นที่ศึกษา
และชุมชนเมืองโดยรอบ.....129

แผนภูมิ 4-3 เปรียบเทียบการคาดการณ์ประชากรในพื้นที่ศึกษาและชุมชนเมืองโดยรอบ.....132

แผนภูมิ 5-1 การจัดรูปแบบการปกครองในพื้นที่ศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน.....194

แผนภูมิ 5-2 การจัดรูปแบบองค์กรในการบริหารและพัฒนาพื้นที่
ศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน.....196

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญรูปภาพ

รูปภาพที่	หน้า
รูปที่ 2-1 แบบรูปดาว (Stellar Pattern).....	31
รูปที่ 2-2 แบบรัศมี (Radial Pattern).....	32
รูปที่ 2-3 แบบตามยาวถนน (Linear pattern).....	32
รูปที่ 2-4 แบบตามยาวถนนเป็นรูปวงกลม (Circuit – linear pattern).....	33
รูปที่ 2-5 รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า (Rectangular – linear pattern).....	33
รูปที่ 2-6 รูปช่องตารางแบบกระจาย (Dispersal Grid).....	34
รูปที่ 2-7 รูปช่องตารางทิศทาง (Directional Grid Pattern).....	34
รูปที่ 3-1 การขนส่งโดยหน่วยงานอำนวยความสะดวก.....	116
รูปที่ 3-2 เดินทางโดยการขนส่งสาธารณะ.....	116
รูปที่ 3-3 รถโดยสารกำลังเดินทางไปรับแรงงานในพื้นที่จังหวัดใกล้เคียง.....	117

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา

มหานครหรือเมืองขนาดใหญ่ที่มีอยู่ในโลกปัจจุบัน ส่วนใหญ่กำลังประสบปัญหาที่คล้าย ๆ กันคือ มีสภาพแออัด สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม ทั้งนี้เนื่องจากอัตราการเพิ่มของประชากรในเขตเมืองที่อยู่อย่างต่อเนื่อง กรุงเทพมหานคร เมืองหลวงของประเทศไทยกำลังประสบปัญหาเหมือนกับมหานครอื่นๆ ของโลกที่มีความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุอย่างรวดเร็ว

ปัญหาความแออัดของประชากร เนื่องจากการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีฐานะเป็นเมืองหลวง เมืองศูนย์กลางแห่งความเจริญของประเทศ เป็นทั้งแหล่งงาน แหล่งเงิน ทำให้คนในชนบททั้งถิ่นฐานที่ทำกินของตนมาสู่เมืองเพื่อมาหางานทำ

ปัญหาการจราจรติดขัดซึ่งก่อให้เกิดมลภาวะทางเสียง ทางอากาศ เสียเวลาทำมาหากินและสูญเสียทรัพยากรต่างๆ ไปโดยเปล่าประโยชน์ เพราะระบบเครือข่ายการคมนาคมและขนส่งมวลชนขาดการพัฒนาให้เท่าทันกับความต้องการของประชาชน แหล่งที่พักอาศัยกับที่ทำงานไม่สัมพันธ์กัน ทำให้ต้องเสียเวลากับการเดินทางมากขึ้น

ปัญหาทางด้านสาธารณสุขปโรค สาธารณูปการไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน การกระจายความเจริญก็ยังไม่ทั่วถึง เนื่องจากการขาดการวางแผนและการจัดการที่ดี ปัญหาขยะตกค้าง น้ำเน่าเสีย เนื่องจากระบบการจัดการเก็บขยะและการทำลายไม่ดีพอและปริมาณของเสียมีมากขึ้น ปัญหาน้ำท่วม แผ่นดินทรุด

จากปัญหาต่าง ๆ ข้างต้นของกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จึงมีมาตรการที่สำคัญในการพัฒนาเมืองที่จะช่วยลดหรือบรรเทาปัญหา รวมทั้งป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ก็คือ การจัดสร้างเมืองใหม่ ซึ่งเป็นการวางแผนวางผังของเมืองที่จะเกิดขึ้นใหม่ในอนาคต เพื่อให้มีการประสานแผนระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน อันจะทำให้การพัฒนาชุมชนใหม่ๆ นี้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้จัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาภาพมหานครขึ้น เพื่อให้การขึ้นการ

พัฒนาภาคมหานครไปในทิศทางที่ชัดเจน สามารถรองรับบทบาทของเมืองในอนาคต และสามารถบริหารจัดการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากการพัฒนาระบบโครงข่ายระหว่างชุมชน ศูนย์กลางและการพัฒนาเมืองใหม่รอบนอกแล้ว ยังเน้นการพัฒนาย่านชุมชนใหม่ที่มีแหล่งงานทาง เศรษฐกิจรองรับ และมีการจัดระบบคมนาคมขนส่งที่มีประสิทธิภาพสูง ในแนวเชื่อมต่อระหว่าง กรุงเทพมหานครและปริมณฑล

โดยสรุปแล้ว อาจกล่าวได้ว่า เมืองใหม่เป็นกระบวนการพัฒนาเมืองที่สำคัญและมีความ จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนากรุงเทพมหานครและปริมณฑล เป็นมาตรการเร่งรัดการผังเมืองให้ ได้ผลในทางปฏิบัติ การพัฒนาเมืองใหม่จะเป็นกรอบชี้แนะแนวทางของการประสานการจัดโครงข่าย บริการพื้นฐานให้เข้ากับมาตรการจัดการที่ดิน การจัดการสิ่งแวดล้อม การระดมเงินทุนจาก ภาคเอกชน การส่งเสริม การอยู่อาศัย การอุตสาหกรรม และการจ้างแรงงาน ฉะนั้น แนวความคิดใน การจัดทำเมืองใหม่จะช่วยแก้ปัญหาของกรุงเทพมหานคร และป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ได้ดังต่อไปนี้

- 1) ลดปัญหาความขาดแคลนที่อยู่อาศัยในกรุงเทพมหานคร
- 2) รองรับความเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วของกรุงเทพมหานคร
- 3) บรรเทาปัญหาการจราจรในกรุงเทพมหานคร
- 4) ใช้ประโยชน์ที่ดินให้มีประสิทธิภาพสูงสุดเท่าที่จะทำได้
- 5) สร้างแหล่งงานให้กับที่อยู่อาศัยที่จะเกิดขึ้นในบริเวณเมืองใหม่
- 6) ลดแรงกดดันต่อสาธารณูปโภคและสาธารณูปการของกรุงเทพฯ ที่มีอยู่เดิมด้วยการ สร้างชุมชนใหม่ สร้างสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเพิ่มเติม

และจากแนวทางการแก้ปัญหาความคับคั่งของกรุงเทพมหานคร ได้มีการเสนอจัดการ แก้ปัญหาของกรุงเทพมหานคร โดยเริ่มแรกรัฐได้กำหนดนโยบายการสร้างเมืองใหม่ตามถนนสาย หลักที่เข้าสู่กรุงเทพมหานคร การเคหะแห่งชาติได้ร่วมมือกับการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ดำเนินการแก้ปัญหาด้วยการจัดสร้างเมืองใหม่ ซึ่งนับว่าเมืองใหม่ที่ได้ริเริ่มสร้างขึ้นมาเป็นเมืองใหม่ ประเภทเมืองบริวาร(Satellite Town) ซึ่งจะจัดตั้งอยู่ตามชานเมือง โดยมีระบบเศรษฐกิจที่ต้องพึ่งพา และเชื่อมโยงกับกรุงเทพฯ สำหรับเมืองใหม่แห่งแรกของประเทศคือ เมืองใหม่บางพลี ซึ่งได้ศึกษา ความเป็นไปได้ และจัดซื้อที่ดินตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2519 มีขนาดที่ดิน 4,469 ไร่ ซึ่งถือว่าเป็น โครงการที่ใหญ่ที่สุดของการเคหะแห่งชาติ ตั้งอยู่บริเวณกิโลเมตรที่ 23 ถนนบางนา-ตราด ระหว่าง ชุมชนเดิมอำเภอบางพลี และอำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ จะรับประชากรได้ประมาณ 130,000-150,000 คน นอกจากนี้การเคหะแห่งชาติยังมีโครงการศึกษาการสร้างเมืองใหม่เพื่อ

แก้ปัญหากรุงเทพมหานครไว้อีกหลายโครงการ ซึ่งพื้นที่ที่เหมาะสมของโครงการควรอยู่ห่างจาก กรุงเทพฯ ในรัศมี 50 กิโลเมตร โดยมีที่ตั้งที่เห็นควร 5 แห่งดังนี้

1) บริเวณ A1 (ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ)

- เขตหนองจอก กรุงเทพฯ
- อ.ลำลูกกา จ.ปทุมธานี
- อ.บางน้ำเปรี้ยว จ.ฉะเชิงเทรา
- อ.องครักษ์ จ.นครนายก

2) บริเวณ A2 (ทิศตะวันตกเฉียงเหนือ)

- อ.บางบัวทอง และบางใหญ่ จ.นนทบุรี
- อ.ไทรน้อย และลาดหลุมแก้ว จ.ปทุมธานี

3) บริเวณ B1

- อ.คลองหลวง อ.หนองเสือ และอ.ธัญบุรี จ.ปทุมธานี
- อ.วังน้อย อ.บางปะอิน อ.บางไทรและอ.อุทัย จ.พระนครศรีอยุธยา

4) บริเวณ B2

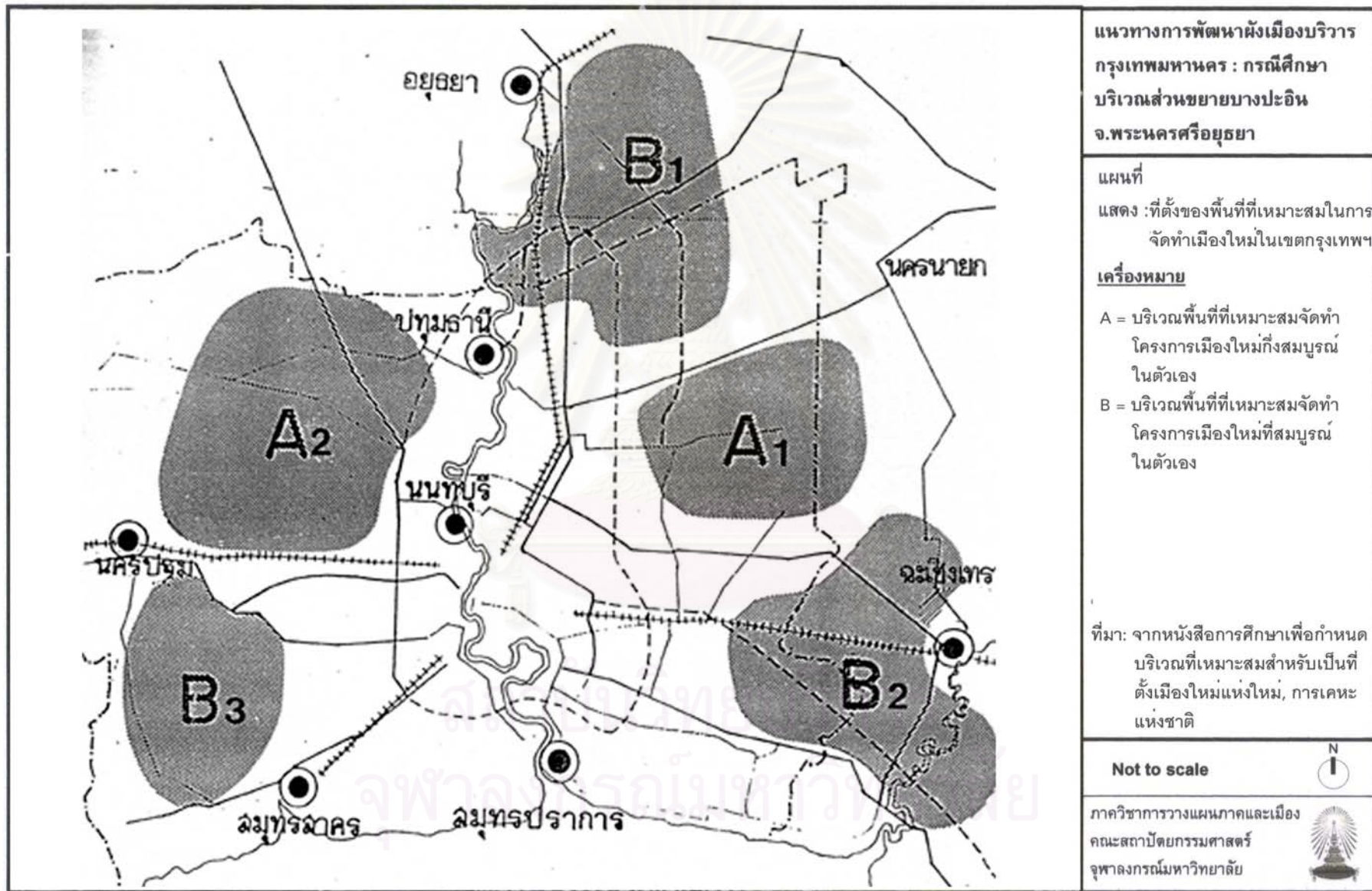
- อ.เมือง อ.บางน้ำเปรี้ยว อ.บางปะกง และอ.บ้านโพธิ์ จ.ฉะเชิงเทรา
- อ.บางบ่อ จ.สมุทรปราการ

5) บริเวณ B3

- อ.เมือง อ.สามพราน และนครชัยศรี จ.นครปฐม
- อ.กระทุ่มแบน อ.บางแพ้ว จ.สมุทรสาคร

โดยกำหนดให้พื้นที่บริเวณ A1, A2 เป็นบริเวณที่มีความเหมาะสมในการจัดทำเมืองในลักษณะเป็นหอพัก เมืองขนาดเล็ก และขนาดกลางกึ่งสมบูรณ์ และสมบูรณ์ในตัวเอง พื้นที่ B1, B2 และB3 เป็นบริเวณที่มีความเหมาะสมในการจัดทำเมืองใหม่ที่มีสมบูรณ์ในตัวเอง โดยได้กำหนดที่ตั้งของพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการวางผังเมืองบริวารของกรุงเทพมหานคร 11 ที่ตั้งดังนี้

- 1) ศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน
- 2) ศูนย์ธัญบุรี
- 3) ศูนย์ลำลูกกา
- 4) ศูนย์มีนบุรีส่วนขยาย
- 5) ศูนย์ลาดกระบัง
- 6) ศูนย์บางพลีส่วนขยาย
- 7) ศูนย์บางขุนเทียน

แนวทางการพัฒนาผังเมืองบริหาร
 กรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา
 บริเวณส่วนขยายบางปะอิน
 จ.พระนครศรีอยุธยา

แผนที่
 แสดง : ที่ตั้งของพื้นที่ที่เหมาะสมในการ
 จัดทำเมืองใหม่ในเขตกรุงเทพฯ

เครื่องหมาย
 A = บริเวณพื้นที่ที่เหมาะสมจัดทำ
 โครงการเมืองใหม่กึ่งสมบูรณ์
 ในตัวเอง
 B = บริเวณพื้นที่ที่เหมาะสมจัดทำ
 โครงการเมืองใหม่ที่สมบูรณ์
 ในตัวเอง

ที่มา : จากหนังสือการศึกษาเพื่อกำหนด
 บริเวณที่เหมาะสมสำหรับเป็นที่
 ตั้งเมืองใหม่แห่งใหม่, การเคหะ
 แห่งชาติ

Not to scale N
|
I

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

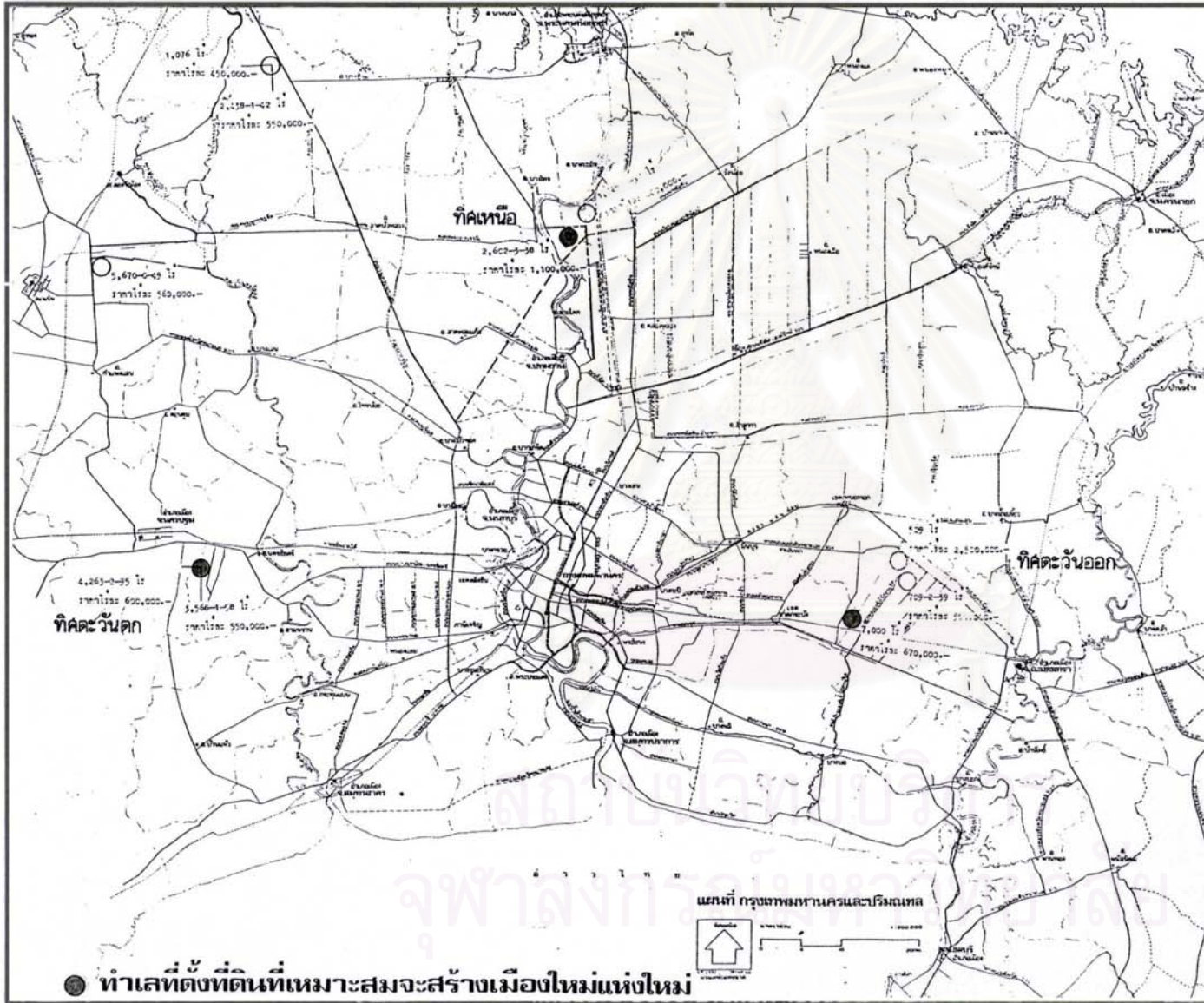
- 8) ศูนย์ตลิ่งชัน
- 9) ศูนย์บางบัวทอง
- 10) ศูนย์ลาดหลุมแก้ว
- 11) ศูนย์บางไทร¹

ซึ่งจากศักยภาพของพื้นที่เสนอแนะดังกล่าว การเคหะแห่งชาติได้ทำการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ เพื่อขออนุมัติความเห็นชอบจากคณะกรรมการและได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการในสามพื้นที่ได้แก่ ทิศเหนือ ได้แก่ บริเวณ ต.บางกะสี อ.บางปะอิน แล ต.ช้างใหญ่ ต.ราชคราม อ.บางไทร จ.พระนครศรีอยุธยา ด้านตะวันออก ได้แก่ บริเวณ ต.คลองหลวงแพ่ง อำเภอเมือง จ.ฉะเชิงเทรา และบางส่วนอยู่ในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร และด้านตะวันตก ได้แก่ บริเวณ อ.นครชัยศรี จ.นครปฐม² และการเคหะแห่งชาติได้จัดประชุมเรื่องการพัฒนาเมืองใหม่ขึ้นเมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2534 โดยเชิญผู้แทนสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวมถึงผู้ทรงคุณวุฒิ มาประชุมให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาเมืองใหม่ โดยมีการเสนอแนวทางการพัฒนาเมืองใหม่ทางทิศตะวันออกของกรุงเทพมหานคร และแบ่งพื้นที่เป็น 3 ส่วน คือ พื้นที่ภาคตะวันออกตอนบนของกรุงเทพฯ พื้นที่ภาคตะวันออกตอนกลางของกรุงเทพฯ และพื้นที่ภาคตะวันออกตอนล่างของกรุงเทพฯ โดยผู้แทนสำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวมถึงผู้ทรงคุณวุฒิ ได้มีความเห็นว่า พื้นที่พัฒนาทางภาคตะวันออกตอนกลางและตอนล่างมีความเหมาะสมในการพัฒนามากกว่าตอนบน รวมถึงมีโครงการพัฒนาของรัฐทั้งระบบโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ เพื่อรองรับการขยายตัวของเมือง ดังนั้นพื้นที่ทางตะวันออกตอนกลางและตอนล่างจึงมีความเหมาะสมที่จะพัฒนาให้เป็นเมืองใหม่แห่งต่อไป โดยให้ชื่อโครงการว่า "โครงการเมืองใหม่คลองหลวงแพ่ง"

ซึ่งในวาระดังกล่าวการเคหะแห่งชาติยังได้ทำการศึกษาหาที่ตั้งที่เหมาะสมเบื้องต้นของโครงการพัฒนาเมืองใหม่ทางทิศเหนือ และทิศตะวันตกของกรุงเทพมหานครควบคู่ไปกับการศึกษาโครงการเมืองใหม่คลองหลวงแพ่งด้วย โดยในส่วนในพื้นที่เหมาะสมทางทิศเหนือของกรุงเทพฯ ในปี พ.ศ. 2534 การเคหะได้ทำการศึกษาความเป็นไปได้ในพื้นที่ตำบลบางกะสีและตำบลช้างใหญ่

¹ กองผังเมืองและสิ่งแวดล้อม, การพัฒนาเมืองใหม่ในประเทศไทยปัจจุบัน, (กรุงเทพฯ : การเคหะแห่งชาติ, 2540) บทที่ 7 หน้า 1-3.

² เรื่องเดียวกัน, คำนำ, หน้า ข.

● ทำเลที่ตั้งที่ดินที่เหมาะสมจะสร้างเมืองใหม่แห่งใหม่

แนวทางการพัฒนาผังเมืองบริวาร
กรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา
บริเวณส่วนขยายบางปะอิน
จ.พระนครศรีอยุธยา

แผนที่
แสดง : ทำเลที่ตั้งที่ดินที่เหมาะสมจะ
พัฒนาโครงการเมืองใหม่

เครื่องหมาย
● ที่ตั้งของที่ดินที่เหมาะสม

ที่มา : จากหนังสือการศึกษาเพื่อกำหนด
บริเวณที่เหมาะสมสำหรับเป็นที่
ตั้งเมืองใหม่แห่งใหม่, การเคหะ
แห่งชาติ

Not to scale

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

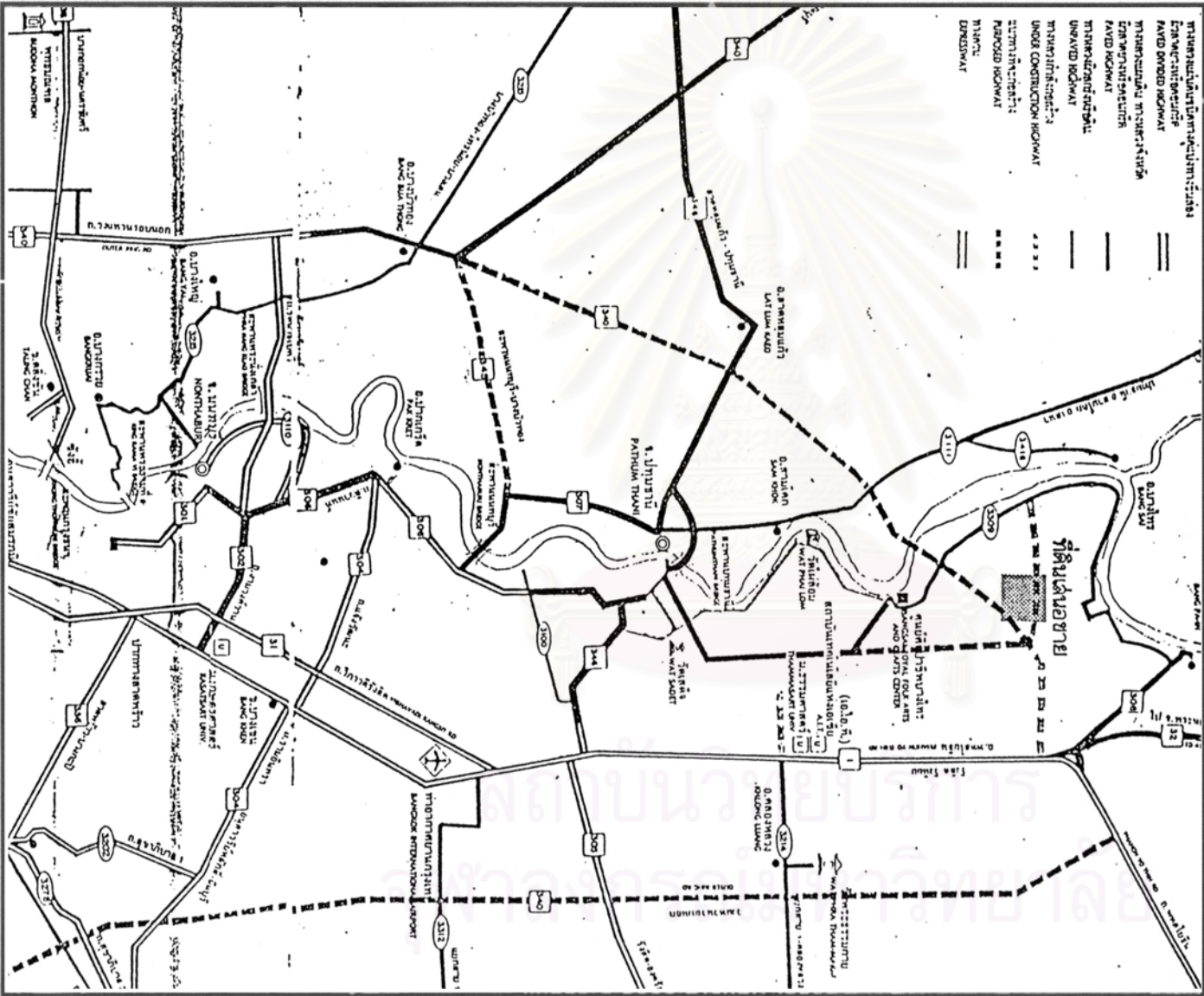

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งการเคหะแห่งชาติได้ศึกษาความเป็นไปได้และความเหมาะสมของที่ดินที่เสนอขายเพื่อสร้างเมืองใหม่ด้านทิศเหนือและกิจกรรมที่เหมาะสมต่อพื้นที่ พบว่า³

- การติดต่อและการเข้าถึง ติดต่อกันได้โดยถนนหลวงหมายเลข 3442 และหมายเลข 3309 รวมถึงเส้นทาง 308 และห่างจากถนนสายเอเชียซึ่งเชื่อมกับถนนพหลโยธิน 6 กิโลเมตร
- โครงข่ายระบบถนนในอนาคต ถนนวงแหวนรอบนอก กทม.(หมายเลข 340)จะผ่านใกล้พื้นที่ จะทำให้การติดต่อไปยังส่วนต่างๆ รอบ กทม. ได้โดยสะดวก รวมถึงถนนหลวงหมายเลข 3214 เป็นถนนเชื่อมจากพื้นที่ผ่านด้านหลังสถาบันเอ ไอ ที และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ศูนย์รังสิต ไปยังจังหวัดปทุมธานีอีกด้วย
- สภาพกายภาพที่ดิน เป็นพื้นที่ใหญ่ยาวตามแนวถนน สภาพที่ดินเป็นที่ดอน น้ำท่วมไม่ถึง มีคลองสาธารณะประโยชน์ไหลผ่าน สามารถระบายน้ำสู่แม่น้ำเจ้าพระยา พื้นที่บริเวณนี้ยังเป็นแหล่งเส้นทางลำเลียงน้ำดิบเพื่อผลิตน้ำประปาของการประปานครหลวงด้วย
- ความสัมพันธ์กับชุมชนเมือง พื้นที่โดยรอบเป็นพื้นที่เอกชนที่กำลังพัฒนาที่ดินทางทิศใต้มีโครงการนิคมอุตสาหกรรมเบาบางกระเดี่ หมู่บ้านจัดสรร ที่ยังตั้งอยู่ใกล้มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ศูนย์รังสิต สถาบัน เอ ไอ ที ในรัศมี 10 กม. และอยู่ห่างมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน ประมาณ 45 กม.
- แหล่งงาน ในบริเวณใกล้เคียงเป็นที่ตั้งของนิคมอุตสาหกรรมนวนคร ย่านอุตสาหกรรมคลองหลวง ปทุมธานี ใกล้สถาบันการศึกษาของรัฐและเอกชนด้านกรุงเทพฯ ตอนเหนือ เช่น มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ศูนย์รังสิต สถาบัน เอ ไอ ที มหาวิทยาลัยกรุงเทพ วิทยาลัยครูเพชรบุรีจกรณย์ ฯลฯ
- กิจกรรมที่เหมาะสมต่อพื้นที่ ควรเป็นชุมชนพักอาศัยระดับเมือง ประกอบด้วยกิจกรรมพักอาศัย เขตอุตสาหกรรมเบา ไร่ผลไม้ และกิจกรรมค้าขาย เป็นลักษณะเมืองใหม่ ทางด้านเหนือของกรุงเทพฯ ซึ่งสอดคล้องกับโครงข่ายระบบถนนวงแหวนในอนาคต

จากการศึกษาความเป็นไปได้เบื้องต้นและข้อเสนอแนะดังกล่าวของการเคหะแห่งชาติ ซึ่งได้ทำการศึกษาความเหมาะสมในการพัฒนาเมืองบริวารด้านทิศเหนือของกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่ปี

³ กองผังเมืองและโครงการ, การศึกษาเพื่อกำหนดบริเวณที่เหมาะสมสำหรับเป็นที่ตั้งเมืองใหม่แห่งใหม่ พ.ศ. 2535. (กรุงเทพฯ : การเคหะแห่งชาติ, 2535) ภาคผนวก 1, หน้า 1-2.

แนวทางการพัฒนาผังเมืองบริวาร กรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา บริเวณเสี้ยวขยายบางปะอิน จ.พระนครศรีอยุธยา

แผนที่
แสดง : ที่ตั้งของที่ดินเสนอขายแก่การเคหะแห่งชาติและโครงการขายคมนาคมของโครงการพัฒนาเมืองใหม่ด้านเหนือ ก.ท.ม.

เครื่องหมาย

ที่มา: จากหนังสือการศึกษาเพื่อกำหนดบริเวณที่เหมาะสมสำหรับเป็นที่ตั้งเมืองใหม่แห่งใหม่, การเคหะแห่งชาติ

Not to scale

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2534 สามารถสรุปผลการศึกษาของการเคหะแห่งชาติเกี่ยวกับความเหมาะสมในการพัฒนาเมืองบริวารด้านทิศเหนือของกรุงเทพมหานคร ซึ่งเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า **ศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน ประกอบไปด้วย ตำบลบางกะสี อำเภอบางปะอิน ตำบลราชครามและตำบลข้างใหญ่ อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา** “โดยการเคหะแห่งชาติได้เสนอให้พื้นที่ศูนย์ส่วนขยายบางปะอินเหมาะสมในการพัฒนาให้เป็นเมืองบริวารของกรุงเทพมหานครและเป็นเมืองใหม่ขนาดกลางที่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง มีลักษณะเป็นเมืองบริวารที่มีทั้งแหล่งงาน ที่อยู่อาศัย ส่วนบริการ ชุมชน ย่านการค้า และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และมีบทบาทของเมืองที่ชัดเจน สามารถรองรับประชากรได้ประมาณ 150,000 คน ระยะเวลาในการพัฒนาประมาณ 8-10 ปี”

ซึ่งเมื่อพิจารณาข้อเสนอแนะของการเคหะแห่งชาติต่อพื้นที่ศูนย์ส่วนขยายบางปะอินดังกล่าว พบว่าแนวทางดังกล่าวยังเป็นเพียงข้อเสนอแนะในรูปแบบของแนวความคิดในการพัฒนา และหาพื้นที่ที่เหมาะสมในการเป็นเมืองใหม่ ไม่ได้ทำการศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับพื้นที่อย่างชัดเจน ทั้งในด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม รวมถึงไม่ได้ศึกษาศักยภาพความเหมาะสมของพื้นที่ในการเป็นเมืองบริวารของกรุงเทพมหานคร การกำหนดบทบาทที่เหมาะสมในการพัฒนาเป็นเมืองใหม่และรูปแบบโครงสร้างเมืองเพื่อรองรับการขยายตัวให้กับพื้นที่ อีกทั้งการศึกษาความเป็นไปได้เบื้องต้นดังกล่าวยังเป็นการศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ.2534 ซึ่งในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงของสภาพพื้นที่ทั้งในด้าน กิจกรรมทางเศรษฐกิจ แหล่งงาน สาธารณูปโภค สาธารณูปการ ระบบโครงข่ายต่างๆ สภาพการตั้งถิ่นฐานของประชากรในพื้นที่และแรงงานอพยพที่เข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่ และโครงการพัฒนาในพื้นที่ต่างๆทั้งภาครัฐและเอกชน ฯลฯ

จากการข้อเสนอแนะและข้อจำกัดในการพัฒนาพื้นที่ด้านทิศเหนือให้เป็นเมืองบริวาร กรุงเทพมหานคร ของการเคหะแห่งชาติในปี พ.ศ. 2534 ทำให้เห็นความเป็นไปได้ในการเสนอแนะแนวทางการพัฒนาเมืองบริวารของกรุงเทพมหานคร บริเวณศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน โดยที่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะทำการศึกษารายละเอียดสภาพทั่วไปในปัจจุบันของพื้นที่ศึกษา ความสัมพันธ์กับกรุงเทพมหานครรวมถึงชุมชนโดยรอบ กิจกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านสังคมและเศรษฐกิจ การใช้ประโยชน์ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน เพื่อที่จะให้ทราบถึงความต้องการความเหมาะสมและบทบาทของพื้นที่ รูปแบบโครงสร้างที่เหมาะสมในการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นเมืองบริวารของกรุงเทพมหานคร และเสนอแนวทางการพัฒนาเมืองใหม่และใช้เป็นทางเลือกในการลดปัญหาความแออัดของกรุงเทพมหานครในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษาบทบาท ความต้องการ ความพร้อม และองค์ประกอบเมืองบริวารของ กรุงเทพมหานคร บริเวณศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน
2. ศึกษารูปแบบโครงสร้างเมืองที่เหมาะสมสำหรับเมืองบริวารของกรุงเทพมหานคร บริเวณศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน
3. เสนอแนะแนวทางการพัฒนาผังเมืองบริวารของกรุงเทพมหานคร บริเวณศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน

1.3 ขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตด้านพื้นที่ เป็นการศึกษานโยบายการพัฒนาเมืองบริวารบริเวณด้านเหนือของกรุงเทพมหานคร พื้นที่ ตำบลบางกะสัน อำเภอบางปะอิน ตำบลช้างใหญ่ ตำบลราชคราม อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (ศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน) รวมถึงชุมชนเมืองโดยรอบ

ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาดังแนวทางและข้อเสนอแนะการพัฒนาผังเมืองบริวารของกรุงเทพมหานคร บริเวณศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน โดยเป็นการศึกษาต่อกันนโยบายการแก้ปัญหาความแออัดกรุงเทพมหานครของการเคหะแห่งชาติ ในการพัฒนาเมืองใหม่ทางด้านทิศเหนือ(ศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน)

1.4 ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการศึกษา

1. ศึกษานโยบายการแก้ไขปัญหาความแออัดกรุงเทพมหานครของการเคหะแห่งชาติในการเสนอที่ตั้งที่เหมาะสมของเมืองใหม่ทางทิศเหนือของกรุงเทพมหานคร(ศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน) เพื่อกำหนดแนวทางในการศึกษาต่อกันนโยบายของการเคหะแห่งชาติ
2. ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบเมืองใหม่ ข้อเสนอแนะและบทเรียนการสร้างเมืองใหม่ของการเคหะแห่งชาติ รวมถึงแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเมืองใหม่หรือเมืองบริวาร
3. เก็บข้อมูลปฐมภูมิ และทุติยภูมิด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม ที่พักอาศัยภายในพื้นที่ศึกษาและชุมชนเมืองโดยรอบ สภาพแหล่งงานหลักในพื้นที่ รวมถึงแหล่งงานที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่
4. วิเคราะห์ความต้องการเมืองบริวารของพื้นที่ ศึกษาองค์ประกอบหลักของเมืองบริวาร ได้แก่ ระบบโครงข่ายคมนาคมที่เชื่อมต่อกับกรุงเทพมหานคร(เมืองหลัก) แหล่งงาน ระบบสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ โครงข่ายการคมนาคมในพื้นที่ อัตราการเติบโต

และการขยายตัว วิเคราะห์ความพร้อมขององค์ประกอบหลักของเมืองบริวาร เพื่อ
เสนอแนะแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบหลักของเมืองบริวาร

5. ศึกษาบทบาทในปัจจุบันของพื้นที่ศึกษา วิเคราะห์ศักยภาพ ปัญหาและข้อจำกัดของ
พื้นที่ศึกษา เพื่อนำศักยภาพของพื้นที่ไปกำหนดบทบาทที่เหมาะสม
6. ศึกษารูปแบบโครงสร้างของเมือง วิเคราะห์รูปแบบโครงสร้างที่เหมาะสมกับเมืองบริวาร
กำหนดทางเลือกในการวางรูปแบบโครงสร้างเมืองบริวาร วิเคราะห์ทางเลือกที่เหมาะสม
7. สรุปและเสนอแนะแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบหลัก รูปแบบโครงสร้างที่เหมาะสมของเมือง
บริวารเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาผังเมืองบริวาร กรุงเทพมหานคร บริเวณศูนย์ส่วน
ขยายบางปะอิน

1.5 สถิติและเทคนิคที่ใช้ในการศึกษา

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลเป็นร้อยละ และใช้เทคนิคการวิเคราะห์สัดส่วนที่พิกอาศัยต่อ
แรงงาน เทคนิควิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่เมืองบริวารในพื้นที่ศึกษาและความเหมาะสม โดยใช้
เทคนิคการวิเคราะห์ศักยภาพและข้อจำกัด จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ภาวะคุกคาม (SWOT Analysis)

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

สามารถเสนอแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบของเมืองบริวารและรูปแบบโครงสร้างเมือง
ให้เหมาะสมกับบทบาทของเมืองบริวารกรุงเทพมหานคร และเป็นแนวทางให้แก่หน่วยงานที่
เกี่ยวข้องทางด้านการจัดการที่อยู่อาศัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

บทที่ 2

แนวความคิด ทฤษฎี และนโยบายที่เกี่ยวข้อง

จากความเป็นมา สภาพปัญหา และแนวทางการแก้ปัญหาความแออัดของกรุงเทพมหานคร โดยเสนอแนะแนวทางการพัฒนาเมืองใหม่ทางตอนเหนือของกรุงเทพมหานคร ซึ่งการเคหะได้ทำการศึกษาความเป็นไปได้เบื้องต้นและเสนอพื้นที่ที่เหมาะสมในการเป็นเมืองใหม่ประเภทเมืองบริวารของกรุงเทพมหานครไว้ในปี พ.ศ. 2534 และในวิทยานิพนธ์เล่มนี้จะเป็นการศึกษาต่อจากแนวความคิดในการพัฒนาเมืองใหม่ทางตอนเหนือของกรุงเทพมหานคร ที่การเคหะแห่งชาติได้ทำการเสนอพื้นที่ที่เหมาะสมในการพัฒนาเมืองใหม่ไว้ในอดีต โดยจะเป็นการศึกษาเกี่ยวกับความเหมาะสมของพื้นที่ ความต้องการด้านที่อยู่อาศัย บทบาทและรูปแบบโครงสร้างที่เหมาะสมที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 1

เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางในการศึกษาและกำหนดกรอบในการศึกษาข้อมูลต่อไป จึงได้ศึกษาถึงแนวคิดในการพัฒนาเมืองใหม่ของการเคหะแห่งชาติเกี่ยวกับรูปแบบในการกำหนดลักษณะของเมืองใหม่ แนวคิดในการพัฒนาเมืองใหม่ให้เป็นเมืองใหม่ที่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง รวมถึงบทเรียนและข้อเสนอแนะในการพัฒนาเมืองใหม่ของการเคหะแห่งชาติ ที่ได้ดำเนินการมาแล้วทั้งที่ประสบความสำเร็จและประสบความล้มเหลว มาเป็นแนวทางในการศึกษาเพื่อหาทางออกให้กับปัญหาที่การเคหะแห่งชาติได้เคยประสบมาแล้วในอดีต โดยในการศึกษาแนวความคิดในการพัฒนาเมืองใหม่ของการเคหะแห่งชาติ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 แนวความคิดในการพัฒนาเมืองใหม่ของการเคหะแห่งชาติ

2.1.1 ประเภทและลักษณะของเมืองใหม่¹

การเคหะแห่งชาติได้ทำการศึกษาและกำหนดประเภทของเมืองในลักษณะเมืองใหม่ซึ่งมีเกณฑ์ในการกำหนดจากขนาดประชากรและกิจกรรมต่างๆ ที่ได้ถูกเสนอแนะและชี้แนะการพัฒนาไว้ โดยรูปแบบของเมืองใหม่ที่มีความเป็นไปได้สามารถนำมาพัฒนาให้สอดคล้องกับการพัฒนาเมืองของไทย แบ่งเป็นประเภทต่างๆ ได้ดังนี้

¹ กองผังเมืองและโครงการ, แนวทางการจัดทำเมืองใหม่และเมืองขึ้นการพัฒนาของการเคหะแห่งชาติ, กรุงเทพฯ, การเคหะแห่งชาติ, 2534) หน้า 50-57

ประเภทที่ 1 เมืองใหม่ขนาดใหญ่สมบูรณ์ในตัวเอง

มีลักษณะเป็นเมืองอิสระ ได้แก่ เมืองอุตสาหกรรมหรือเมืองท่า ตัวอย่างเช่น แหลมฉบัง มาบตาพุด มีขนาดที่ดิน 5,000 ไร่ขึ้นไป มีจำนวนประชากร 150,000 คนขึ้นไป ระยะเวลาในการพัฒนาประมาณ 10 – 15 ปี ดำเนินการโดยภาครัฐและเอกชน

ประเภทที่ 2 เมืองใหม่ขนาดกลางที่สมบูรณ์ในตัวเอง

มีลักษณะเป็นเมืองบริวารที่มีทั้งแหล่งงาน ที่อยู่อาศัย ส่วนบริการชุมชน ย่านการค้า และที่พักผ่อนหย่อนใจ เป็นเมืองที่สมบูรณ์ในตัวเองมีกิจกรรมที่เลี้ยงตัวเองได้ มีบทบาทของเมืองที่ชัดเจน ตัวอย่างเช่น เมืองใหม่บางพลี เมืองใหม่นวนคร มีระยะทางห่างจากเมืองแม่ประมาณ 50 กิโลเมตร มักเป็นเมืองที่อยู่โดยรอบนครหลวงหรือเมืองศูนย์กลางเดิม เป็นประเภทที่จะช่วยแก้ปัญหาของนครหลวงอย่างได้ผลดี มีขนาดที่ดินประมาณ 5,000 ไร่ มีจำนวนประชากรประมาณ 150,000 คน ระยะเวลาในการพัฒนาประมาณ 8 – 10 ปี ดำเนินการโดยภาครัฐและภาคเอกชน เช่น เมืองใหม่บางพลี การเคหะแห่งชาติเป็นผู้นำการพัฒนา ส่วนภาคเอกชนได้ร่วมมือในการก่อสร้างพัฒนา ดำเนินการในย่านนิคมอุตสาหกรรม

ประเภทที่ 3 เมืองใหม่ขนาดกลางกึ่งสมบูรณ์ในตัวเอง

มีลักษณะเป็นเมืองที่มีหน้าที่เฉพาะอย่าง และมีแหล่งงานเพียงบางประเภท ประชากรบางส่วนในเมืองยังต้องเดินทางไปทำงานและใช้บริการจากเมืองใหญ่ หรือเมืองแม่ ดังนั้น การคมนาคมระหว่างเมืองใหม่กับเมืองแม่ ต้องสะดวกรวดเร็วมาก เมืองใหม่ประเภทนี้อาจเป็นที่ตั้งของศูนย์ราชการ ตลาดชานเมือง ศูนย์คมนาคมชานเมือง เป็นต้น เป็นเมืองที่มีขนาดเล็กกว่าเมืองใหม่ขนาดกลางที่สมบูรณ์ในตัวเอง ทั้งด้านกิจกรรมการใช้ที่ดิน จำนวนประชากร และพื้นที่เมืองมีขนาดที่ดินประมาณ 5 – 8 ไร่ ดำเนินการโดยภาครัฐและเอกชน

ประเภทที่ 4 เมืองใหม่ขนาดเล็กที่ไม่สมบูรณ์ในตัวเอง

มีลักษณะเป็นเมืองที่รองรับการขยายตัวจากเมืองแม่ (Overspill Town) เป็นเพียงเมืองอยู่อาศัย (Dormitory Town) หรือรองรับกิจกรรมของเมืองใหญ่ เช่น เมืองมหาวิทยาลัย เมืองศูนย์ราชการของจังหวัด ควรจะมีระยะทางไม่ห่างจากเมืองแม่สัก คือประมาณ 10 – 15 กิโลเมตร มีขนาดที่ดิน 500 – 1,500 ไร่ มีจำนวนประชากร 30,000 – 50,000 คน ระยะเวลาในการพัฒนา 5 ปีขึ้นไป ดำเนินการโดยภาครัฐและ/หรือเอกชน ดังนั้นจำเป็นต้องมีมาตรการทางกฎหมายรองรับ ได้แก่ ข้อกำหนด หรือกฎหมายเมืองใหม่ เพื่อรองรับกำกับและดูแลเรื่องการบริหารชุมชน

ประเภทที่ 5 เมืองใหม่ในเมืองเดิม (New Town in Town)

มีลักษณะเป็นการปรับปรุงพื้นที่ในบริเวณเมืองเดิม ซึ่งอาจจะเป็นพื้นที่ว่างเปล่า หรือพื้นที่ที่พัฒนาแล้วแต่ใช้ประโยชน์ไม่คุ้มค่า (Urban Redevelopment, Renewal) โดยจัดให้มีที่อยู่อาศัย และส่วนบริการชุมชน เช่น ตลาด ศูนย์การค้า สถานที่ทำงาน โรงเรียน และที่พักผ่อนหย่อนใจ หากเป็นพื้นที่ขนาดเล็ก องค์ประกอบของชุมชนจะไม่สมบูรณ์ มีขนาดที่ดิน 50 – 500 ไร่ มีจำนวนประชากร 15,000 - 30,000 คน ระยะเวลาในการพัฒนา ประมาณ 3 – 5 ปี ดำเนินการโดยภาครัฐ และ/หรือภาคเอกชน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีมาตรการทางกฎหมายรองรับ ได้แก่ กฎหมายเมืองใหม่ และกฎหมายฟื้นฟูเมือง

ประเภทที่ 6 เมืองใหม่ในลักษณะเมืองขึ้นนำการพัฒนาในภูมิภาค

มีลักษณะเป็นเมืองใหม่ขนาดเล็กที่ไม่สมบูรณ์ในตัวเอง หรือกึ่งสมบูรณ์ในตัวเอง มุ่งพัฒนาเป็นชุมชนต้นแบบในการพัฒนา ตั้งอยู่ในบริเวณที่อยู่ทิศทางที่มีเมืองภูมิภาคจะพัฒนาออกไป เช่น ในบริเวณที่รัฐจะดำเนินโครงการขนาดใหญ่ หรือ ในบริเวณที่มีการวางผังเมืองรวมไว้แล้ว เพื่อรองรับความต้องการที่อยู่อาศัย และเป็นแหล่งงานใหม่ มีขนาดที่ดิน 500 – 1,500 ไร่ขึ้นไป มีจำนวนประชากร 30,000 – 50,000 คน ระยะเวลาพัฒนาประมาณ 3 – 5 ปี ดำเนินการโดยภาครัฐและ/หรือภาคเอกชน

สำหรับเหตุผลที่ต้องกำหนดจำนวนประชากร ขนาดพื้นที่และระยะเวลาในการดำเนินการนั้น เพื่อเป็นแนวทางในการวางผังวางแผนการใช้ที่ดิน การจัดหาสาธารณูปโภค สาธารณูปการ เช่น จำนวนโรงเรียนอนุบาล โรงเรียนประถม โรงเรียนมัธยม จำนวนร้านค้า จำนวนที่อยู่อาศัย และแหล่งงาน ฯลฯ เพื่อให้เกิดความสมดุล

2.1.2 แนวคิดในการพัฒนาเมืองใหม่ที่สมบูรณ์แบบในตัวเอง

ดร.สุเมธ ชุมสาย ณ อยุธยา² ได้อธิบายเกี่ยวกับ*ประสบการณ์สร้างเมืองใหม่ประเทศไทย: เมืองใหม่นวนครในการการสัมมนาแนวทางวิชาการ* แนวทางการจัดทำเมืองใหม่และเมืองขึ้นนำการพัฒนาของการเคหะ ว่าเมืองใหม่นวนครเป็นเมืองที่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง ตั้งอยู่บนกิโลเมตรที่ 46 ถนนพหลโยธิน มีพื้นที่ประมาณ 4,000 ไร่ โดยแนวความคิดในการพัฒนาเมืองใหม่ที่สมบูรณ์ในตัวเองจำเป็นต้องพิจารณาประเด็นสำคัญต่างๆ ดังนี้

² กองผังเมืองและโครงการ. *แนวทางการจัดทำเมืองใหม่และเมืองขึ้นนำการพัฒนาของการเคหะแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ. การเคหะแห่งชาติ.

ก) **แหล่งงาน** สิ่งสำคัญประการแรกคือต้องสร้างแหล่งงาน มิฉะนั้นเมืองจะกลายเป็นลักษณะเมืองหอพัก(Dormitory town) หรือกลายเป็นบ้านจัดสรรธรรมดา เพราะฉะนั้นต้องมีแหล่งงาน มีสาธารณูปโภค สาธารณูปการครบครัน แหล่งงานที่สำคัญคือ โรงงานอุตสาหกรรม นวนครมีแนวคิดที่จะสร้างนิคมอุตสาหกรรมที่สมบูรณ์แบบโดยเริ่มต้นวางผังร่วมกับการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย จัดทำเป็นที่ดินที่มีสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่สมบูรณ์ (Service site)

ข) **ที่อยู่อาศัย** การที่จะทำให้นิคมอุตสาหกรรมสมบูรณ์แบบจะต้องมีที่อยู่อาศัยด้วย ปัญหาในขณะนั้นคือ การสร้างโรงงานไปก่อน ที่อยู่อาศัยสร้างทีหลัง ทำให้เกิดปัญหามีแหล่งงานแต่ไม่มีที่อยู่อาศัย คนงานในโรงงานอุตสาหกรรมต้องเดินทางจากกรุงเทพฯ เพื่อมาทำงานที่นวนคร แต่ปัจจุบันได้มีการก่อสร้างที่อยู่อาศัยแล้ว และนวนครก็เป็นเมืองที่สมบูรณ์ขึ้น ประสบการณ์ที่ได้คือการสร้างเมืองบริวาร และการใช้ทำนบล้อมรอบ ซึ่งการเคหะแห่งชาติก็นำไปใช้ก่อสร้างเมืองใหม่บางพลี

ค) **ระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ** นวนครได้วางผังให้มีระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการที่สมบูรณ์ครบถ้วน ความล้มเหลวของนวนครในเรื่องระบบสาธารณูปโภคคือ การขาดการแบ่งวรระการก่อสร้าง ทำให้เกิดปัญหาเรื่องการลงทุน เพราะจะต้องสร้างสาธารณูปโภคเกือบทั้งหมดไปในคราวเดียวกัน ซึ่งถ้าแบ่งระบบสาธารณูปโภคเป็นส่วนย่อยๆ ก็สามารถลงทุนที่ละน้อย ไม่สิ้นเปลืองมาก แต่อย่างไรก็ตามนับว่า นวนครมีระบบบำบัดน้ำเสีย ทั้งในส่วนอุตสาหกรรมและส่วนพักอาศัยที่สมบูรณ์แบบที่สุดแห่งแรกของประเทศไทย

2.1.3 บทเรียนจากเมืองใหม่ในอดีตและข้อเสนอแนะในการพัฒนาเมืองใหม่

แนวคิดในการกำหนดบทบาทของเมือง³ จากแนวคิดในการพัฒนาเมืองใหม่ การเคหะแห่งชาติได้ศึกษารูปแบบในการกำหนดบทบาท องค์ประกอบกิจกรรมการใช้ที่ดินของเมือง รวมถึงศึกษาจากบทเรียนในการพัฒนาเมืองใหม่ในอดีต โดยสรุปความเห็นเกี่ยวกับการกำหนดบทบาทของเมืองว่า ความมีการพิจารณาเมืองใหม่ที่สร้างขึ้น ว่ามีวัตถุประสงค์อย่างไร วัตถุประสงค์ของเมืองจะเป็นสิ่งกำหนดบทบาทของเมือง ตลอดจนองค์ประกอบในด้านต่างๆ ของเมืองทั้งขนาดที่ดิน ทำเลที่ตั้งที่เหมาะสม ซึ่งต้องสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมเดิม และสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นในอนาคต

สำหรับเมืองใหม่ขนาดกลางและใหญ่ อาจมีบทบาทหลายอย่างรวมกันและมีกิจกรรมการใช้ประโยชน์ที่ดินหลายประเภท เช่น บริเวณที่พักอาศัย บริเวณพาณิชยกรรม ย่านอุตสาหกรรม สถานที่

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 38,

ราชการ สถานศึกษา ศาสนสถาน สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ สาธารณูปโภค สาธารณูปการ ที่ว่าง โล่ง เป็นต้น เมืองใหม่ควรมีความสัมพันธ์กับชุมชนเดิม ที่มีอิทธิพลต่อเมืองใหม่ ดังนั้นกิจกรรมในเมืองใหม่ควรสอดคล้องกับบทบาทของเมืองเดิมที่มีอิทธิพลตามลำดับความสำคัญ และต้องมองถึงกิจกรรมที่จะเกิดตามมาในอนาคต บทบาทของเมืองใหม่จึงควรกำหนดจากสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ และจะเป็นต่อไปในอนาคต

การกำหนดบทบาทของเมืองใหม่ พิจารณาได้ 2 ลักษณะ คือ เพื่อรองรับกิจกรรมที่มีอยู่แล้ว และเพื่อเป็นตัวสร้างกิจกรรมใหม่ๆ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนา

กฎหมาย วิธีการบริหารและการปกครองเมืองใหม่⁴ จากประสบการณ์ที่ได้จากเมืองใหม่บางพลี การเคหะพบว่า โดยอำนาจและหน้าที่ของการเคหะแห่งชาติ ไม่เพียงพอที่จะเรียกร้องให้หน่วยงานอื่นเข้ามาช่วยปฏิบัติในเวลาและโอกาสที่สมควร ในต่างประเทศใช้วิธีการออกกฎหมายเมืองใหม่ ซึ่งกำหนดให้องค์กรที่จะเข้ามาบริการเมืองใหม่มีอำนาจหน้าที่ที่จะสามารถทำให้หน่วยงานสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่อยู่ในเครือของรัฐเข้ามาร่วมมือได้ รวมทั้งกำหนดวิธีการบริหารและปกครองเมืองใหม่ด้วย สำหรับเมืองใหม่บางพลี ได้วางผังไว้โดยแบ่งเป็น หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และได้ประสานงานกับหน่วยงานที่รับผิดชอบตั้งแต่เริ่มโครงการ โดยมุ่งหวังว่าจะสามารถจัดรูปการปกครองได้ตามที่วางแผนไว้ แต่ก็ไม่สามารถดำเนินการได้เนื่องจากติดขัดที่กฎหมายปกครองท้องถิ่น ปัจจุบันเมืองใหม่บางพลีขึ้นอยู่กับสุขาภิบาลบางเสาธง ทั้งๆ ที่ประชากรเมืองใหม่บางพลีมีมากกว่าประชากรในสุขาภิบาลบางเสาธง นอกจากนี้สุขาภิบาลยังมีขีดความสามารถในการดูแลค่อนข้างจำกัด เนื่องจากขาดอัตรากำลังและงบประมาณ จึงไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้เป็นรูปแบบในการปกครองเมืองใหม่

จากการศึกษาแนวคิดในการพัฒนาเมืองใหม่ของการเคหะแห่งชาติ ทั้งการศึกษาถึงรูปแบบของเมืองใหม่ทั้ง 6 รูปแบบ ที่ได้มีการเสนอให้พื้นที่เหมาะสมในการพัฒนาเมืองใหม่กรุงเทพมหานครทางด้านเหนือเป็นเมืองใหม่ขนาดกลางที่มีความสมบูรณ์ในตัวเองดังที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 1 นั้นการเคหะแห่งชาติได้ให้นิยามในการเป็นเมืองใหม่ประเภทเมืองบริวารขนาดกลางที่มีความสมบูรณ์ในตัวเองของพื้นที่ ซึ่งจะต้องมีองค์ประกอบเมืองที่เหมาะสม เช่น แหล่งงาน ที่อยู่อาศัย ส่วนบริการชุมชน ย่านการค้าฯ รวมถึงจะต้องมีบทบาทที่ชัดเจนและเหมาะสมต่อสภาพพื้นที่ และสามารถรองรับประชากรได้ประมาณ 150,000 คน ระยะเวลาในการดำเนินการประมาณ 8-10 ปี ซึ่งในนิยามดังกล่าวทำให้เกิดประเด็นที่จะต้องทำการศึกษาถึงแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของ เมืองบริวาร,

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 42

องค์ประกอบเมือง, บทบาทของเมือง, รูปแบบโครงสร้างเมือง เป็นต้น จากการศึกษาถึงบทเรียนของเมืองใหม่ในอดีตและข้อเสนอแนะในการพัฒนาเมืองใหม่ของการเคหะแห่งชาติ ทำให้ทราบเกี่ยวกับอุปสรรคและข้อจำกัดในการพัฒนาเมืองใหม่เกี่ยวกับหน่วยงานในการจัดการบริหารและปกครอง รวมถึงหน่วยงานในการดำเนินการพัฒนาที่ประสบปัญหาในการจัดรูปแบบการปกครองรวมถึงปัญหาในการดำเนินการ

และเพื่อทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจรวมถึงความหมายเกี่ยวกับประเด็นคำถามซึ่งเกิดจากแนวคิดในการพัฒนาเมืองใหม่ของการเคหะแห่งชาติ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาถึงแนวความคิดต่างๆ ดังต่อไปนี้

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับเมืองใหม่และเมืองบริวาร ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.2.1 เมือง

วรรณรินทร์ พัฒนะเนก⁵ ได้ให้นิยามคำว่า “เมือง” หมายถึง การตั้งถิ่นฐานถาวรขนาดใหญ่ที่ประกอบด้วยสิ่งปลูกสร้างถาวร (อาคารบ้านเรือน) มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการสาธารณูปโภค (เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์) เมืองจะเป็นที่อยู่อาศัยของประชากรจำนวนมาก มีความหนาแน่นอยู่ในระดับสูง ประชากรของแต่ละเมืองจะประกอบไปด้วยคนต่างหน้าที่ ต่างวัย ต่างสถานภาพ และโดยส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม เมืองจะมีระบบการบริหารและการปกครองเป็นของตนเอง ลักษณะเด่นชัดประการหนึ่ง คือเมืองจะประกอบด้วยกลุ่มองค์กรทางสังคมต่างๆ และอาจกล่าวได้ว่าในอดีตที่ผ่านมา เมืองเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้และการศึกษา เป็นศูนย์กลางด้านพาณิชยกรรม ศูนย์กลางด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ฯลฯ อย่างไรก็ตาม เมืองบางแห่งก็ทำหน้าที่เฉพาะด้าน เช่น เมืองหน้าด่าน (ในอดีต คอยป้องกันการรุกราน) หรือเมืองอุตสาหกรรมประเภทต่างๆ เมืองท่องเที่ยว เมืองการศึกษา เมืองการเกษตร ฯลฯ

การจำแนกประเภทของเมืองจะพิจารณาได้จากหน้าที่และบทบาท หรือลำดับความสำคัญของเมือง ซึ่งเมืองแต่ละเมืองก็จะทำหน้าที่แตกต่างกัน เมืองบางเมืองอาจมีบทบาทความเป็นศูนย์กลางในหลายหน้าที่ เช่น กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นศูนย์กลางความเจริญในเกือบทุกๆ ด้าน

การกำหนดพื้นที่ใดเป็นเมืองและพื้นที่ใดเป็นชนบทนั้น จะต้องหาคำจำกัดความของคำว่า “เมือง” ซึ่งหมายถึงบริเวณที่มนุษย์ตั้งถิ่นฐานรวมกันอย่างหนาแน่น ประกอบด้วยอาคารบ้านเรือนที่มั่นคงถาวร ประชากรมีอาชีพหลากหลาย มีระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และระบบบริหาร

⁵ วรรณรินทร์ พัฒนะเนก, *วิวัฒนาการชุมชนและการผังเมือง*, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรังสิต, 2543, บทที่ 2 หน้า 1-2

ภายใต้กฎระเบียบของสังคมและวัฒนธรรมอันต่อเนื่องยาวนาน อันเกิดจากการสร้างสรรค์ของมนุษย์ทั้งสิ้นโดยขยายตัวจากชุมชนเล็กๆ จนเป็นเมือง

ดังนั้น "เมือง" จึงสามารถให้คำจำกัดความแตกต่างกันออกไป ในด้านประวัติศาสตร์ก็จะมุ่งถึงความสำคัญถึงความเป็นมาของเมืองในอดีต ด้านการบริหารจะเน้นความสำคัญของเขตการปกครองตามกฎหมาย ในด้านมนุษย์วิทยา และภูมิศาสตร์จะเน้นความเป็นชุมชนในแง่ของการพัฒนาที่ดินและครอบครองเพื่อการอยู่อาศัยและการทำงาน สำหรับปัจจุบันนิยมใช้จำนวนประชากรเป็นเกณฑ์ในการกำหนดขนาดและลำดับของความเป็นเมือง

2.2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับขนาดที่เหมาะสมของเมือง⁶

การที่ชุมชนขยายตัวกลายเป็นเมืองอาจจะก่อให้เกิดผลดีในแง่ของการประหยัดต่อขนาด (economies of scale) ทำให้ผู้ที่อาศัยอยู่ในเมืองสามารถใช้บริการสาธารณูปโภคต่างๆ ที่มีต้นทุนต่ำลง หรือผู้ประกอบการธุรกิจในเมืองมีค่าใช้จ่ายและต้นทุนในการผลิตราคาถูกลง อย่างไรก็ตาม การที่เมืองขยายตัวมากเกินไป ย่อมก่อให้เกิดผลเสียต่างๆ ตามมา เช่น ผลต่อสภาพแวดล้อม เกิดมลพิษ ซึ่งมีผลกระทบต่อวิถีการดำรงชีวิตของผู้ที่อาศัยอยู่ในเมืองนั้นๆ

ในปัจจุบันนักวิชาการสาขาต่างๆ รวมทั้งนักเศรษฐศาสตร์เช่น เอช ดับบลิว ริชาร์ดสัน (H.W. Richardson)⁷ และ เอ ดับบลิว อีวานส์ (A.W. Evans)⁸ เป็นต้น ได้สนใจในศึกษาเกี่ยวกับขนาดของเมือง โดยมีความพยายามที่จะอธิบายลักษณะและกำหนดขนาดเมืองที่เหมาะสม (optimal city size) ซึ่งปรากฏว่าความเห็นเกี่ยวกับขนาดที่เหมาะสมของเมืองนั้นมักแตกต่างกันตามกลุ่มบุคคลฝ่ายต่างๆ ได้แก่ ผู้มีอำนาจหน้าที่ทางด้านการบริหารรัฐบาลท้องถิ่น ผู้ประกอบการธุรกิจ ผู้ที่อาศัยในเมือง และผู้ที่อพยพโยกย้ายเข้าสู่เมือง

โดยปกติฝ่ายบริหารหรือรัฐบาลท้องถิ่นต้องการกำหนดขนาดเมืองที่เหมาะสมเพื่อที่จะได้ดำเนินการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก ตลอดจนสาธารณูปโภคต่างๆ ให้แก่ผู้ที่อยู่อาศัยหรือผู้ที่ประกอบธุรกิจในเมืองโดยทั่วถึงและเพียงพอ ในขณะที่เดียวกันผู้ที่อยู่ในเมืองก็มีความสนใจเกี่ยวกับขนาดของเมืองโดยทั่วถึงและเพียงพอ ในขณะที่เดียวกันผู้ที่อาศัยอยู่ในเมืองก็มีความสนใจเกี่ยวกับขนาดของเมืองที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป เพราะย่อมทำให้สภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปด้วย และจะ

⁶ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, เศรษฐศาสตร์ภูมิภาคและเมือง. (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2537) หน้า 491-492.

⁷ Harry W., Richardson. *The Economics of Urban Size*. Westaread Teak field Limited 1977.p 170-175

⁸ A.W. Evans. *The Pure Theory of City Size in an Industrial Economy*, Urban Studies, February, 1972, p. 49-77

มีผลกระทบต่อตนเองด้วย อย่างไรก็ตาม ดับบลิว ดี รัสมุสเซน (W.D. Rasmussen)⁹ ให้ความเห็นว่าแต่ละบุคคลพอใจจะอยู่อาศัยในเมืองขนาดใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับรสนิยมของตน บางคนยินดีที่จะอยู่ในเมืองขนาดใหญ่ เพราะบุคคลเหล่านั้นมักถือกำเนิดและเติบโตขึ้นมาในเมือง บุคคลกลุ่มนี้มักชอบความสนุกสนาน มีความพอใจกับสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่างๆ ที่เมืองขนาดใหญ่พึงสนองต่อความต้องการ ในขณะที่บางคนนิยมความแออัดมากเกินไป ฉะนั้นรสนิยมของบุคคลจึงมีผลต่อการกำหนดขนาด หรือการขยายตัวของเมือง ทั้งนี้ รัสมุสเซน เห็นว่า การที่กำหนดขนาดที่เหมาะสมของเมืองนั้นทำได้ค่อนข้างยากเขาจึงเสนอให้ใช้ทฤษฎีแหล่งกลาง (Central place theory) ของเลอช แทน ซึ่งทฤษฎีนี้มีได้จำกัดขอบเขตการขยายตัวของเมือง แต่เน้นการจัดลำดับชั้นของเมืองแทน นั่นก็คือให้การอธิบายว่าเมืองมีหลายระดับ โดยมีขนาดใหญ่เล็กเรียงกันลงไป และเมืองแต่ละขนาดมักมีหน้าที่แตกต่างกัน

อย่างไรก็ตาม นักเศรษฐศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับเมือง เช่น เค เจ บัตตัน (K.J. Button)¹⁰ ได้กล่าวถึงเมืองที่มีขนาดเหมาะสมว่า ควรมีลักษณะประการใดประการหนึ่งดังต่อไปนี้

- ก. เมืองที่มีขนาดเหมาะสมจะต้องมีประชากรจำนวนมากพอที่จะทำให้ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อหัวในการจัดบริการสาธารณะอุปโภคต่ำสุด
- ข. ผู้ที่อยู่อาศัยในเมืองที่มีขนาดเหมาะสม ควรจะได้รับผลตอบแทน (rate of return) จากการที่อาศัยอยู่ในเมืองนั้นๆ ในอัตราสูงสุด ไม่ว่าค่าตอบแทนนั้นจะวัดเป็นตัวเงินหรือมิใช่ตัวเงินก็ตาม
- ค. ผู้ที่อพยพย้ายถิ่นเข้าสู่เมืองที่มีขนาดเหมาะสม ควรได้รับผลได้สุทธิจากการอพยพย้ายเข้าสู่สูงสุด นั่นก็คือหลังจากหักค่าใช้จ่ายในการย้ายถิ่นแล้ว ควรได้รับโอกาสด้านต่างๆ ดีกว่าที่เมื่อยามอาศัยอยู่ในภูมิลำเนาเดิม
- ง. เมืองที่มีขนาดเหมาะสม จะมีสภาพที่เอื้ออำนวยให้หน่วยธุรกิจดำเนินงานได้ตรงตามวัตถุประสงค์ขององค์การ
- จ. จากการศึกษาเชิงเศรษฐศาสตร์แล้วจะเห็นว่าแต่ละกลุ่มบุคคลในระบบเศรษฐกิจของเมืองมักมีความเห็นเกี่ยวกับขนาดของเมืองที่เหมาะสมไว้ไม่ตรงกัน

ในประเทศไทยมีเกณฑ์พิจารณาขนาดของเมืองอยู่ 2 แนวทาง คือ เกณฑ์กำหนดขนาดเทศบาลและสุขาภิบาลตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 และประกาศกระทรวงมหาดไทย

⁹ W.D. Rasmussen, *Urban Economics*, New York, Harper & Roe, 1973, p. 52

¹⁰ K.J. Button, *Urban Economics : Theory and Policy*, London, The MacMillan Press Ltd., 1976, p. 95

นอกจากนี้ยังมีการกำหนดขนาดชุมชนเมืองในการวางและจัดทำผังเมืองรวมตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ.2518 โดยกรมการผังเมือง

กรมการผังเมือง ได้จัดแบ่งกลุ่มเมืองออกเป็น 4 ขนาดตามจำนวนประชากร ดังนี้

- กลุ่มเมืองขนาดที่ 1 (เมืองมหานคร) มีประชากรมากกว่า 1,500,000 คน
- กลุ่มเมืองขนาดที่ 2 (เมืองขนาดใหญ่) มีประชากร 200,000 – 1,500,000 คน
- กลุ่มเมืองขนาดที่ 3 (เมืองขนาดกลาง) มีประชากร 60,000 – 200,000 คน
- กลุ่มเมืองขนาดที่ 4 (เมืองขนาดเล็ก) มีประชากร 60,000 คน

เกณฑ์กำหนดขนาดเทศบาลและสุขาภิบาลตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496

- 1) เทศบาลนคร ได้แก่ ชุมชนเมืองที่เป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัดมีประชากรตั้งแต่ 50,000 คนขึ้นไป มีความหนาแน่นเฉลี่ย 3,000 คนต่อตารางกิโลเมตร หรือ 4.8 คนต่อไร่ ขึ้นไป มีรายได้ 120 – 500 ล้านบาท/ปี หรือมากกว่า โดยไม่รวมเงินอุดหนุน
- 2) เทศบาลเมือง ได้แก่ ชุมชนเมืองที่เป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัดมีประชากรตั้งแต่ 10,000 คนขึ้นไป มีความหนาแน่นเฉลี่ย 3,000 คนต่อตารางกิโลเมตร หรือ 4.8 คนต่อไร่ขึ้นไป มีรายได้ 8 – 200 ล้านบาท/ปี หรือมากกว่า ไม่รวมเงินอุดหนุน
- 3) เทศบาลตำบล ได้แก่ ชุมชนที่เป็นที่ตั้งว่าการอำเภอ หรือกิ่งอำเภอ มีประชากรตั้งแต่ 7,000 คนขึ้นไป มีรายได้ตั้งแต่ 12 ล้านบาทขึ้นไป ความหนาแน่นเฉลี่ยไม่ได้กำหนด
- 4) สุขาภิบาล ได้แก่ ชุมชนที่เป็นที่ตั้งว่าการอำเภอ หรือกิ่งอำเภอ มีประชากรตั้งแต่ 1,500 คนขึ้นไป ความหนาแน่นเฉลี่ยไม่ได้กำหนด แต่ต้องมีพื้นที่ไม่เกิน 13 ตารางกิโลเมตร เว้นแต่กรณีที่มีความเหมาะสมด้านผังเมือง มีรายได้ตั้งแต่ 3 ล้านบาทขึ้นไป แต่ท้องถิ่นที่มีใช้ที่ตั้งว่าการอำเภอหรือกิ่งอำเภอจะต้องมีรายได้ตั้งแต่ 4 ล้านบาทขึ้นไป ไม่รวมเงินอุดหนุนและต้องได้รับความเห็นชอบจากราษฎรในท้องถิ่นนั้นๆ

เมื่อเข้าใจในความหมายของเมืองรวมถึงขนาดที่เหมาะสมของเมืองแล้ว ในการศึกษาเพื่อให้เกิดการพัฒนาเมืองที่เหมาะสมจะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับความต้องการในการจัดทำ จัดสร้างหรือพัฒนาโครงการเมืองใหม่ต่างๆ โดยจะต้องศึกษาถึงความต้องการการพัฒนาของแต่ละพื้นที่ซึ่งจำเป็นต้องศึกษาเกี่ยวกับความสมดุลระหว่างแหล่งงานกับที่อยู่อาศัยของพื้นที่นั้นๆ ว่ามีความสมดุลระหว่างแหล่งงานกับที่อยู่อาศัยหรือไม่

2.2.3 แนวความคิดเกี่ยวกับความสมดุลระหว่างที่พักอาศัยและแหล่งงาน

ความสมดุลระหว่างที่พักอาศัยและแหล่งงานสร้างขึ้นจากความคิดที่ว่าถ้าพื้นที่ที่มีการรวมตัวของการจ้างงานมากกว่าที่พักอาศัย แรงงานจะถูกดึงให้ออกไปพักอยู่พื้นที่อื่น หรือถ้าที่พักอาศัยมีจำนวนมากกว่าการจ้างงานจะส่งผลให้แรงงานต้องหางานทำในพื้นที่อื่นซึ่งอยู่ห่างจากที่พักอาศัย อันมีผลเกี่ยวเนื่องให้การเดินทางระหว่างแหล่งงานและที่พักอาศัยไกลมากขึ้นและค่าใช้จ่ายอื่นๆ เพิ่มมากขึ้นด้วย ความสมดุลระหว่างที่พักอาศัยและแหล่งงานจึงเป็นแนวความคิดที่จะนำที่พักอาศัยและแหล่งงานมาอยู่ใกล้กัน ด้วยการพัฒนาความหลากหลายของงานและการผสมผสานที่พักอาศัยที่สามารถเป็นเจ้าของได้ด้วยระดับรายได้ต่างๆ แนวความคิดนี้สะท้อนให้เห็นอยู่ในแนวความคิดอื่นๆ เช่น แนวความคิดการสร้างอุทยานนคร (Garden City) ในตอนต้นศตวรรษที่ 20 ของ Ebenezer Howard ที่วางผังเมืองให้มีการใช้ที่ดินประเภทต่างๆ ภายในพื้นที่กำหนด การเดินทางไปยังการใช้ที่ดินแต่ละประเภทสามารถเดินทางถึงกันได้ (อภิวัฒน์ รัตนวราหะ¹¹, 2540) หรือในโครงการสร้างเมืองใหม่ (New Town) ในหลายๆ ประเทศ หลังจากนั้นแนวความคิดนี้ก็ไม่ได้ได้รับความสนใจไปพักหนึ่ง จนกระทั่งในช่วงปี 1970 แนวความคิดนี้ก็กลับมาได้รับความสนใจอีกครั้ง เห็นได้จากบทความในวารสารวิชาการและงานวิจัยต่างๆ ทั้งในระดับชุมชนไปจนถึงระดับประเทศ แรงผลักดันสำคัญที่ทำให้ความสนใจในแนวความคิดความสมดุลระหว่างที่พักอาศัยและแหล่งงานเพิ่มขึ้น คือ ปัญหาจราจร ในประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างความไม่สมดุลดังกล่าวกับปัญหาจราจร และเกี่ยวโยงไปถึงปัญหาการใช้พลังงานและปัญหาสิ่งแวดล้อม

ส่วนในประเทศไทย แนวความคิดนี้ไม่ใช่เรื่องใหม่ โครงการเมืองใหม่หลายแห่งในประเทศไทย เช่น เมืองใหม่บางพลี โครงการเมืองทองธานี โครงการนิคมอุตสาหกรรมนวนคร ล้วนนำแนวความคิดนี้มาเป็นพื้นฐานในการวางแผน และแนวความคิดนี้ก็ได้อาศัยไปจากวงการผังเมืองเช่นเดียวกับในต่างประเทศ หลังจากนั้นกระแสแนวความคิดเรื่องนี้ก็ได้รับความสนใจอีกครั้งหนึ่ง ที่เห็นได้ชัดเจน คือ การที่กลุ่มนักวิชาการจากสถาบันเทคโนโลยีแมสซาชูเซตส์ (MIT) ได้เสนอแนวความคิดความสมดุลระหว่างที่พักอาศัยกับแหล่งงานไว้ในผังเมืองกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2539 ในวิสัยทัศน์ “เมืองที่เจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์แบบ” โดยคณะผู้วางแผนได้ทำการประเมินความสมดุลระหว่างแหล่งงานและที่พักอาศัย ด้วยการคำนวณอัตราส่วนการจ้างงานต่อหน่วยที่พักอาศัยในแต่ละหน่วยวางแผนและได้สรุปว่าความสมดุลระหว่างงานกับที่อยู่อาศัยในแต่ละหน่วยวางแผนควรอยู่ในช่วงระหว่าง 1.75 – 2.35 งานต่อหน่วยที่พักอาศัย

หลังจากนั้นปี พ.ศ.2542 กรุงเทพมหานครได้จัดทำผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1) โดยตั้งวิสัยทัศน์ของการวางแผนและจัดทำผังเมืองรวมไว้หลายประการ ซึ่งหนึ่งในนั้น

¹¹ อภิวัฒน์ รัตนวราหะ, การวิเคราะห์ความสมดุลระหว่างที่พักอาศัยและแหล่งงาน, กรุงเทพฯ, 2540, บทที่ 5 หน้า 9-14

คือการกำหนดให้กรุงเทพมหานครเป็น “เมืองที่มีการวางแผนการใช้ที่ดินรองรับการเจริญเติบโตในอนาคตอย่างมีระเบียบแบบแผน” โดยมีนโยบายรองรับวิสัยทัศน์ดังกล่าวดังกล่าว คือ “จัดวางโครงสร้างของเมืองให้มีทิศทาง การเจริญเติบโตสอดคล้องกับระบบคมนาคมขนส่งและสร้างความสมดุลของแหล่งงานและที่อยู่อาศัย”

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าทั้ง เอ็ม ไอ ที และกรุงเทพมหานครต่างให้ความสนใจและมีความเห็นถึงความสมดุลระหว่างที่พักอาศัยและแหล่งงานเป็นเรื่องสำคัญ เพราะเป็นแนวทางระยะยาวที่สามารถแก้ไขปัญหาวจรที่กรุงเทพมหานครกำลังประสบอยู่และมีส่วนในการทำให้เมืองเจริญเติบโตอย่างมีระเบียบ

ตัวชี้วัดความสมดุลระหว่างที่พักอาศัยและแหล่งงาน

ในทางปฏิบัติการศึกษาเรื่องความสมดุลระหว่างที่พักอาศัยและแหล่งงาน จำเป็นต้องมีวิธีที่ใช้ชี้วัดความสมดุลดังกล่าว จากคำจำกัดความ “ความสมดุลระหว่างที่พักอาศัยกับงาน” ที่มีอยู่มาก โดยที่แต่ละนิยามก็มีตัวชี้วัดที่แตกต่างกัน ตัวอย่างตัวชี้วัดที่นิยมใช้ในการวัดความสมดุลระหว่างที่พักอาศัยกับแหล่งงาน ได้แก่

1) อัตราจำนวนงานต่อจำนวนที่อยู่อาศัย (Jobs-housing ratio)

ดัชนีที่นิยมใช้กันมากในการวัดความสมดุลระหว่างงานกับที่พักอาศัย คือ อัตรางานต่อที่พักอาศัย โดยใช้ข้อมูลจำนวนแรงงานกับจำนวนที่พักอาศัยในพื้นที่ที่ต้องการศึกษา ความสมดุลเปรียบเทียบกัน วิธีการนี้เป็นวิธีที่เข้าใจง่ายที่สุดและมีปัญหาความพร้อมของข้อมูลน้อยที่สุด แต่อาจมีข้อยุ่งยากบางประการในการกำหนดนิยามของคำว่า “งาน” และ “ที่พักอาศัย” กล่าวคือ “งาน” อาจหมายถึง จำนวนงานที่มีอยู่ในตลาดงาน, จำนวนผู้ใช้แรงงานทั้งหมดหรืออาจเป็นจำนวนคนที่ปฏิบัติงานจริงในพื้นที่นั้น “ที่อยู่อาศัย” อาจหมายถึงหน่วยที่อยู่อาศัยทั้งหมด, หน่วยที่พักอาศัยที่มีคนอยู่อาศัยจริงหรือจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ในจำนวนนี้ดัชนีที่นิยมใช้มากที่สุด คือ สัดส่วนระหว่างจำนวนคนทำงานทั้งหมดในพื้นที่กับจำนวนหน่วยที่พักอาศัยในพื้นที่เดียวกัน

$$\text{ความสมดุลระหว่างที่พักอาศัยและแหล่งงาน} = \frac{\text{จำนวนประชากรที่ทำงานทั้งหมดในพื้นที่}}{\text{จำนวนหน่วยที่พักอาศัยในพื้นที่}}$$

โดยมีข้อตกลงเบื้องต้นว่างานทั้งหมดที่อยู่ในตลาดงานจะต้องมีคนทำและจำนวนหน่วยที่พักอาศัยนี้รวมบ้านว่าง เพื่อแสดงถึงโอกาสในการหาที่พักอาศัยที่เหมาะสมกับความต้องการของคนทำงาน ดังนั้นด้วยวิธีการนี้อัตราส่วนที่ถือว่าสมดุล คือ 1.0 งานต่อหน่วยที่พักอาศัย

แต่ในความเป็นจริงความสมมูลดังกล่าวไม่มีทางเกิดขึ้น ด้วยปัจจัยต่างๆ เช่น จำนวนแรงงานต่อครัวเรือนที่มีมากกว่าหนึ่งคน ดังนั้นจึงมีผู้ประมาณช่วงสัดส่วนระหว่างงานกับที่อยู่อาศัยที่ถือว่าใกล้เคียงกับความสมมูล

2) อัตราส่วนของประชากรที่ทำงานอยู่ภายในพื้นที่และอัตราส่วนคนทำงานที่อาศัยอยู่ในพื้นที่

หากความสมมูลระหว่างงานกับที่อยู่อาศัย คือ ประชาชนสามารถทำงานและอาศัยอยู่ในพื้นที่เดียวกันวิธีการในข้างต้นจึงไม่ใช่วิธีการที่ดีที่สุดในการวัดความสมมูล เพราะตัวเลขดังกล่าวไม่สามารถระบุได้ว่าประชาชนในพื้นที่ได้ทำงานในพื้นที่จริง ทั้งนี้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อาจทำงานอยู่ในพื้นที่อื่น และประชาชนจากพื้นที่อื่นอาจเข้ามาทำงานในพื้นที่ ด้วยเหตุผลดังกล่าวความเท่ากันระหว่างจำนวนงานกับจำนวนที่พักอาศัยในพื้นที่จึงเป็นเพียงความสมมูลทางสถิติเท่านั้นและไม่ได้หมายความว่าพื้นที่นั้น มีความสมมูลระหว่างงานกับที่อยู่อาศัยจริง แม้ว่าเมืองมีความสมมูลระหว่างที่พักอาศัยและแหล่งงาน แต่แรงงานที่มีงานทำในเมืองไม่สามารถอาศัยอยู่ในเมืองได้

$$\text{อัตราส่วนของประชากรที่ทำงานอยู่ในพื้นที่} = \frac{\text{จำนวนประชากรที่อาศัยและทำงานในพื้นที่}}{\text{จำนวนประชากรแรงงานที่อาศัยอยู่ในพื้นที่}}$$

ถ้าพื้นที่มีอัตราส่วนทั้งสองเท่ากับ 1.0 หมายความว่าจำนวนประชากรและจำนวนงานในพื้นที่ต่างอยู่ในระดับเดียวกันและประชากรทั้งหมดในพื้นที่ก็ทำงานอยู่ในพื้นที่เดียวกัน ซึ่งก็คือสภาพความสมมูลระหว่างงานกับที่อยู่อาศัยเชิงพลวัตที่สมบูรณ์ที่สุด กล่าวได้ว่า การพิจารณาความสมมูลด้วยวิธีการคำนวณนี้สามารถสะท้อนภาพความเป็นจริงเชิงพลวัตของความสมมูลระหว่างงานกับที่อยู่อาศัยได้ดีกว่าการเปรียบเทียบจำนวนงานกับจำนวนที่อยู่อาศัย

$$\text{อัตราส่วนของคนทำงานที่อาศัยอยู่ในพื้นที่} = \frac{\text{จำนวนประชากรที่อาศัยและทำงานในพื้นที่}}{\text{จำนวนงานทั้งหมดในพื้นที่}}$$

นอกจากการศึกษาความสมมูลระหว่างที่พักอาศัยและแหล่งงานด้วยดัชนีที่ใช้วัดความสมมูลในข้างต้นแล้ว จำต้องศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างที่พักอาศัยและแหล่งงานด้วย โดยพิจารณาจากการเดินทางจากที่พักอาศัยไปยังแหล่งงาน (origin/destination) ของแรงงานในพื้นที่ที่ศึกษา เพื่อศึกษาว่าแรงงานอาศัยอยู่ใกล้กับแหล่งงานหรือไม่ ซึ่งจะช่วยให้เห็นถึงความสมมูลระหว่างที่พักอาศัยและแหล่งงานได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

แหล่งงานเป็นบริเวณที่มีการรวมตัวของคนและกิจกรรมที่มีความหนาแน่นปานกลางและสูง ซึ่งก่อให้เกิดการใช้ที่ดินหลายประเภท เช่น พาณิชยกรรม สถานที่ราชการ สถาบันการศึกษา อุตสาหกรรม ส่วนการใช้ที่ดินเพื่อพักอาศัยนั้นจะจัดกระจายและมีความหนาแน่นน้อยกว่าแหล่งงาน ความสัมพันธ์ระหว่างที่พักอาศัยและแหล่งงานที่มีต่อกันนั้นจะมีความสัมพันธ์อย่างชัดเจนด้วยความสัมพันธ์ในการเดินทางที่เกิดขึ้น เพื่อเชื่อมโยงที่พักอาศัยและแหล่งงาน ความสัมพันธ์ดังกล่าวมีผลต่อความสมดุลระหว่างที่พักอาศัยและแหล่งงาน กล่าวคือ ถ้าหากที่พักอาศัยและแหล่งงานในพื้นที่ไม่มีความสัมพันธ์ต่อกันก็จะทำให้แรงงานถูกดึงให้ออกไปพักหรือทำงานอยู่ในพื้นที่อื่น อันมีผลเกี่ยวเนื่องให้การเดินทางระหว่างแหล่งงานและที่พักอาศัยไกลมากขึ้น แต่ถ้าพื้นที่มีความสัมพันธ์ระหว่างที่พักอาศัยและแหล่งงาน แรงงานมีสถานที่ทำงานอยู่ใกล้ที่พักอาศัยจะช่วยลดปริมาณการเดินทางที่เกิดขึ้นได้ ทำให้แรงงานและผู้ประกอบการต่างได้รับประโยชน์ รวมทั้งจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวมอีกด้วย

2.2.4 แนวความคิดของเมืองใหม่หรือเมืองบริวาร

แนวคิดของเมืองใหม่ เมื่อพิจารณาถึงความต้องการการพัฒนาเมืองของพื้นที่ ที่ทำการศึกษแล้ว เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบและลักษณะของเมืองใหม่ที่จะทำการพัฒนา จึงจำเป็นต้องศึกษาแนวความคิดของเมืองใหม่ในความหมายของเมืองบริวาร ซึ่งความหมายของเมืองบริวารนั้นได้มีผู้ให้คำนิยามไว้หลากหลายและมีความเห็นทั้งที่สอดคล้องและแตกต่าง

และจากการศึกษาของ จารุวรรณ ลิมปเสนีย์(2529)¹² พบว่าทฤษฎีทางผังเมืองปัจจุบัน ต้องมีเมืองใหญ่ของภาคหรือรัฐ (State) ซึ่งเป็นเมืองศูนย์กลางหรือเมืองหลักของภาค เป็นที่ตั้งหรือศูนย์กลางการบริหารซึ่งเปรียบเหมือนเมืองแม่ (Mother town) และมีเมืองเล็กหรือเมืองบริวาร (Satellite town) ล้อมเมือง เมืองแม่หรือเมืองศูนย์กลางซึ่งเป็นศูนย์บริหาร บริการ และวัฒนธรรม จะต้องมีพิพิธภัณฑสถานศิลปะ โรงพยาบาลชั้นหนึ่ง มหาวิทยาลัย เมืองบริวารอาจมาใช้บริการของเมืองแม่

จากหลักการข้างต้นได้เกิดแนวความคิดของการสร้างเมืองใหม่ หรือเมืองเล็กข้างเคียงเมืองหลวง หรือเมืองศูนย์กลาง โดยมีวัตถุประสงค์และชื่อเรียกต่างกัันดังนี้

1. Garden City (เมืองแบบสวนล้อมเมือง หรืออุทยานนคร) เป็นการสร้างเมืองเล็กชานเมืองหลวง ในระยะที่สามารถติดต่อถึงกันด้วยขนส่งสาธารณะในระยะเวลา ½ ชั่วโมง

¹² จารุวรรณ ลิมปเสนีย์ รัช. , ผังเมืองในอดีตและปัจจุบัน . กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2529 , หน้า 60-61

เป็นแหล่งงานและมีธรรมชาติคือ แนวเกษตรกรรม สวนหรือป่า ล้อมรอบศูนย์กลางของชุมชนเมือง

2. Satellite town (เมืองบริวาร) ศัพท์นี้ใช้ในประเทศอังกฤษครั้งแรกเมื่อ ค.ศ.1919 เป็นการเรียกชื่อเมืองที่สร้างขึ้นใหม่ ให้มีความแตกต่างกับ (Garden City) ซึ่งได้เน้นเรื่องแนวเกษตรกรรมชานเมืองหรือสวนล้อมเมือง ทฤษฎีเมืองบริวารในศตวรรษที่ 20 คือการสร้างเมืองเล็กๆ ห่างเมืองใหญ่ประมาณ 10-25 ไมล์ เป็นการสร้างชุมชนเมืองรายรอบเมืองใหญ่ โดยมีขนส่งมวลชนเข้ามาเกี่ยวข้อง ประชากรมีความสะดวกเข้ามาทำงานในเมืองใหญ่ตอนเช้า และกลับไปเมืองบริวารตอนเย็น เศรษฐกิจของเมืองขึ้นกับเศรษฐกิจของเมืองศูนย์กลาง

C.B. Purdom¹³ ได้ให้คำอธิบายเมืองบริวารในศตวรรษที่ 20 ว่าคล้ายอุทยานนครแต่แตกต่างกันในองค์ประกอบดังนี้

- ก. ระยะห่างของเมืองบริวารจะใกล้กับศูนย์กลางของเมืองใหม่
- ข. เข้าถึงและติดต่อกับศูนย์กลางของเมืองใหญ่สะดวก
- ค. อัตราการเติบโต โครงสร้างการคมนาคมเชื่อมกับเมืองใหญ่ สามารถเดินทางเข้าสู่ศูนย์กลางเมืองใหญ่ได้อย่างรวดเร็ว
- ง. มีที่ว่างโล่ง ซึ่งเป็นแนวกั้นแบ่งเมืองบริวารจากเมืองใหญ่เมืองบริวาร เป็นชุมชนเมืองใหม่ซึ่งเชื่อมต่อหรือเดินทางจากเมืองหลวงและรองรับการเติบโตของประชากรชุมชนเมืองศูนย์กลาง

3. New town (เมืองใหม่) เป็นเมืองที่เกิดหรือสร้างขึ้นใหม่ มีกายภาพและสภาพแวดล้อมทางสังคม การจ้างงานเศรษฐกิจของตนเอง ส่วนใหญ่เป็นเมืองที่เกิดจากนโยบายของรัฐ โดยการดำเนินการจัดทรัพยากรธรรมชาติ การใช้ที่ดิน แหล่งน้ำ สาธารณูปโภคและงบประมาณเพื่อพัฒนาเป็นเมืองใหม่ จัดกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ซึ่งได้แก่อุตสาหกรรม การค้าและการบริการเพื่อเป็นสิ่งจูงใจผู้เข้าอยู่อาศัย ส่วนใหญ่รัฐจะจัดที่พักอาศัย และสร้างแหล่งงานให้สังคมใหม่ จุดมุ่งหมายของเมืองต่างๆ ดังการพัฒนา

องค์ประกอบหลักของเมืองบริวาร จากการศึกษาเกี่ยวกับเมืองบริวารในศตวรรษที่ 20 ของ Golany Gideo¹⁴ (1976) ว่าควรเป็นเมืองที่ตั้งอยู่แถบชานเมืองหรือตั้งอยู่ในพื้นที่อุตสาหกรรม

¹³ C.B. Purdom, The Building of Satellite Town :A Contribution to The study of Town Development and Regional Planning, London, J.M. Dent and Sons Ltd., 1949

¹⁴ Golany Gideo, New Town Planning: Principles and Practice, New York, John Wiley, 1976, p 48-49

เป็นเมืองที่มีความเป็นอิสระในรูปแบบของเมืองสวน (Garden City) แต่ยังคงมีความสัมพันธ์กับเมืองแม่ แต่ไม่ใช่พื้นที่ชานเมืองหรือเป็นส่วนหนึ่งของเมืองแม่

และจากนิยามดังกล่าว ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบหลักของเมืองบริวารว่า ระยะห่างจากเมืองแม่นั้นต้องมีความเหมาะสม สามารถเดินทางระหว่างเมืองแม่และเมืองบริวารได้สะดวก มีอัตราการเติบโตที่พอเหมาะ มีระบบโครงข่ายคมนาคมและโครงสร้างพื้นฐานที่เชื่อมถึงกันได้ มีระยะทางที่สามารถเดินทางโดยระบบขนส่งมวลชนได้ มีระยะห่างรวมถึงพื้นที่ว่างที่สามารถแสดงให้เห็นว่าพื้นที่เมืองบริวารเป็นอิสระไม่ขึ้นกับเมืองแม่โดยตรง

ระบบเศรษฐกิจมีความเป็นอิสระ และมีการพึ่งพาจากชุมชนเมืองข้างเคียง มีแหล่งงานในพื้นที่ มีการพึ่งพาบริการสาธารณะ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ จากชุมชนข้างเคียง และมีการเตรียมพร้อมในการให้บริการสาธารณะ สิ่งอำนวยความสะดวกให้มีความหลากหลายในพื้นที่เมืองบริวารเอง การบริหารและการปกครองไม่ขึ้นตรงกับเมืองแม่ มีความเป็นอิสระในการปกครอง

จากที่กล่าวมาข้างต้น เมืองบริวารประกอบไปด้วยรูปแบบทางสังคมที่ประชากรส่วนใหญ่เป็นคนชนชั้นกลาง ประชากรส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงาน ลักษณะเมืองหอพักคือกลางวันประชากรออกไปทำงานทั้งในและต่างพื้นที่แล้วกลับมาอนในช่วงเวลากลางคืน

สรุปคือ เมืองบริวารเป็นชุมชนเมืองใหม่ที่สามารถเดินทางไปกลับระหว่างเมืองหลักได้ มีการเตรียมพร้อมในการการเติบโตของประชากร โดยในช่วงแรกอาจเป็นเมืองใหม่ประเภทเมืองหอพักแล้วพัฒนาเป็นเมืองที่พร้อมในเรื่องระบบเศรษฐกิจ มีการเตรียมการในการจัดการเกี่ยวกับความต้องการด้านบริการสาธารณะ สิ่งอำนวยความสะดวก ที่สามารถควบคุมได้ มีการปกครองที่เป็นอิสระ

2.2.5 แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของเมืองใหม่

เมื่อพิจารณาแนวความคิดของเมืองใหม่หรือเมืองบริวารของ จารูวรรณ (2529) พบว่าเมืองใหม่หรือเมืองบริวารนั้นจะต้องมีการศึกษาและกำหนดถึงบทบาทหน้าที่ของเมืองให้ชัดเจน เพื่อที่จะกำหนดแนวทางการพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพของพื้นที่ ที่จะทำการพัฒนาให้เป็นเมืองใหม่ต่อไป ซึ่งในการศึกษาถึงบทบาทหน้าที่ของเมืองใหม่นั้นได้มีนักคิดได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การพิจารณาบทบาทหน้าที่ของเมืองใหม่ โดย วรรณรินทร์ (2543) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับเกณฑ์การพิจารณาบทบาทและหน้าที่ของเมืองใหม่ขึ้นอยู่กับปัจจัย 3 ประการ ได้แก่

- 1) มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นและกำหนดหน้าที่ตามนโยบายและแผนพัฒนาต่างๆ
- 2) ที่ตั้งและสภาพภูมิประเทศเอื้ออำนวยหรือส่งเสริมเป็นพิเศษ
- 3) เป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญ ทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และสวยงาม แหล่งโบราณคดี หรือศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์

โดยเกณฑ์ในการพิจารณาบทบาทหน้าที่ของเมืองใหม่ที่ได้ทำการศึกษาข้างต้น สามารถวิเคราะห์สภาพพื้นที่ได้ด้วยการใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์ที่เรียกว่า SWOT Analysis เพื่อหาศักยภาพและข้อจำกัดพื้นที่ทั้งในด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม รวมถึงนโยบายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาพื้นที่นั้นๆ ได้ ซึ่งศักยภาพและข้อจำกัดที่ได้จะเป็นตัวกำหนดทิศทางการพัฒนาแต่ละพื้นที่และจะทำให้การพัฒนาสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมได้อย่างดี

การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคาม

และจากจุดเด่นของ SWOT Analysis ดังกล่าวสามารถประยุกต์ใช้และมีความยืดหยุ่นในการวิเคราะห์หาศักยภาพและข้อจำกัดไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการพัฒนารองค์กร การพัฒนาพื้นที่ โครงสร้างการบริหาร การจัดการสภาพแวดล้อม กายภาพ เศรษฐกิจ สังคม เพื่อนำมากำหนดกลยุทธ์หรือบทบาทการพัฒนาได้ ซึ่ง นิวัต¹⁵(2536) ได้อธิบายการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภัยคุกคาม (SWOT Analysis) โดยได้ยกตัวอย่างการใช้เครื่องมือ SWOT Analysis กับการวิเคราะห์รูปแบบองค์กรไว้ดังนี้

จุดแข็ง (Strength [S]) คือ สิ่งเป็นจุดแข็งขององค์กร เช่น สถานการณ์เงินแข็งแกร่ง ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ บุคลากรที่มีคุณภาพ มีความโดดเด่นด้านตัวสินค้า มีเครือข่ายการจัดจำหน่ายที่ครอบคลุม เป็นต้น

จุดอ่อน (Weakness [W]) คือ จุดอ่อนหรือจุดด้อยขององค์กรทั้งภาพรวมและภาพย่อยโดยนำมาแยกย่อยและกำหนดให้ชัดเจนว่าประเด็นใดที่จะเป็นอุปสรรคกีดขวางทำให้การดำเนินงานไม่สามารถบรรลุความต้องการที่กำหนดไว้ได้

โอกาส (Opportunity [O]) คือ โอกาสการขยายหรือการเติบโตขององค์กรจะมีหรือไม่ ถ้ามีควรจะไปในทิศทางใด

¹⁵ นิวัต ชูสมุท. แนวทางการพัฒนาการใช้ที่ดินเพื่อการอุตสาหกรรมและพักอาศัยในเขตอำเภอเมืองสมุทรปราการ.

ภัยคุกคาม (Threat [T]) คือ อุปสรรคใดบ้างที่จะทำให้องค์กรไม่สามารถไปถึงเป้าหมายของโอกาสที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

นอกจากการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภัยคุกคามนี้แล้ว นักวางแผนจะต้องวิเคราะห์และตรวจสอบสภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายในองค์กร เพื่อให้การวางแผนครอบคลุมปัญหาในทุกด้าน

1. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาโอกาสและอุปสรรค ต่อการดำเนินงานขององค์กร เกิดจากสภาพแวดล้อมทั่วไป เช่น ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ว่ามีจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคามอย่างไรต่อการพัฒนา และลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจ มีความเอื้ออำนวยอย่างไร เป็นต้น

2. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาจุดแข็งและจุดอ่อน จากการดำเนินงานด้านต่างๆ ขององค์กร เช่น สถานภาพทางการเงินว่ามั่นคงหรือไม่ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรมีศักยภาพเพียงใด เป็นต้น

การกำหนดกลยุทธ์มีความสำคัญต่อกระบวนการวางแผนเป็นอย่างยิ่ง เพราะการกำหนดกลยุทธ์เป็นพื้นฐานของทุกขั้นตอนในกระบวนการวางแผน หรือเป็นวิธีการโดยรวมที่บุคคลหรือองค์กรต้องทำขึ้นเพื่อเป็นกรอบให้การดำเนินงานบรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่กำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมเป็นการบวนการที่จะทำให้เกิดการใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมภายนอกและภายในมากที่สุด เพื่อให้องค์กรสามารถบรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งจะต้องพยายามหาโอกาสและหลีกเลี่ยงอุปสรรคต่อการดำเนินงาน โดยใช้จุดแข็งขององค์กรให้เกิดประโยชน์ ลดหรือเปลี่ยนจุดอ่อนให้เป็นจุดแข็ง เพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยองค์ความรู้หลากหลาย ผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ ตลอดจนข้อมูลที่ต้องการและทันสมัย เพื่อให้การวิเคราะห์เบื้องต้นมีความถูกต้องมากที่สุด

2.2.6 แนวความคิดในการกำหนดรูปแบบโครงสร้างเมือง

เป้าหมายในการกำหนดรูปแบบโครงสร้างเมือง การหารูปแบบโครงสร้างเมืองที่เหมาะสมของพื้นที่ศึกษา จำเป็นต้องกำหนดเป้าหมายของรูปแบบโครงสร้างเพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของพื้นที่ โดยศึกษาจากรูปแบบโครงสร้างเมืองมิวล์ตัน คินส์¹⁶ (2541) ซึ่งจากเป้าหมายของรูปแบบโครงสร้างเมืองมิวล์ตัน คินส์ ได้กำหนดไว้ 6 ประการ ได้แก่

¹⁶ กองผังเมืองและสิ่งแวดล้อม, คู่มือการวางแผน/วางผัง เมืองใหม่มิวล์ตัน คินส์ ประเทศไทย, การเคหะแห่งชาติ, 2541

- โอกาสและความอิสระในการเลือก
- เส้นทางสัญจร และทางเข้าออกที่สะดวก
- ความสมดุลและความหลากหลาย
- การสร้างสรรค์เมืองให้สวยงาม น่าดึงดูดใจ
- การรับรู้และมีส่วนร่วมของประชาชนในสังคม
- การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างสรรค์

โดยสอดคล้องกับการศึกษา New Town for Bangkok ของ ดร.ชัยศักดิ์ สุวรรณศิริกุล¹⁷(1972) ได้สรุปเป้าหมายการกำหนดรูปแบบโครงสร้างเมืองไว้ 5 ประการคือ

- โอกาสในการเลือก โดยเมืองควรมีทางเลือกให้กับผู้อยู่อาศัยในการเลือกกิจกรรมที่เหมาะสม
- มีความสมดุลและเหมาะสมในองค์ประกอบเมืองไม่ว่าจะเป็น ประชากรและแรงงาน ที่พักอาศัย และบริการสาธารณะ เป็นต้น
- มีสภาพแวดล้อมที่ดี
- มีการเข้าถึงและการสัญจรที่สะดวก
- มีความยืดหยุ่นในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกิจกรรมทางสังคมและเศรษฐกิจ

และจากการพิจารณาถึงเป้าหมายของรูปแบบโครงสร้างเมืองทั้ง 2 แบบ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับการกำหนดเป้าหมายที่เหมาะสมกับพื้นที่และสภาพแวดล้อม โดยจะเน้นศึกษาถึงรูปแบบโครงสร้างทางกายภาพของเมือง ซึ่งสามารถสรุปเป้าหมายในการกำหนดรูปแบบโครงสร้างทางกายภาพเมืองในพื้นที่ศึกษาดังนี้

- มีโอกาสและความอิสระในการเลือก
- มีความสมดุลและกระจายกิจกรรมไปในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม
- มีการเข้าถึงพื้นที่และเส้นทางสัญจรที่สะดวก
- สามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกิจกรรมทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมได้
- การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างสรรค์

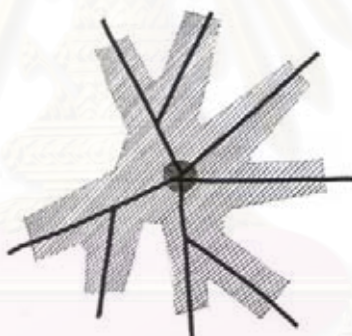
รูปแบบโครงสร้างเมือง ดร.ชัยศักดิ์ สุวรรณศิริกุล¹⁸(1972) ได้ทำการวิเคราะห์รูปแบบโครงสร้างเมืองไว้ใน A New Town for Bangkok โดยได้กำหนดความหมายของโครงสร้างเมืองว่า

¹⁷ Chaisak Suwansirikul , A New Town for Bangkok , Bangkok , 1972, หน้า 81-82

¹⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 87-91

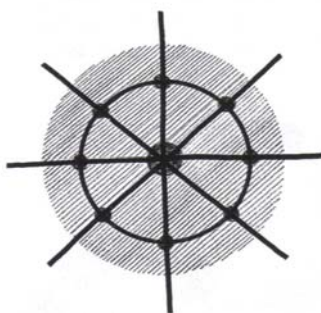
หมายถึง ลักษณะทางกายภาพพื้นที่ซึ่งประกอบด้วยบ้าน สำนักงาน โรงเรียน และถนนต่างๆ เป็นต้น ลักษณะโครงสร้างของเมืองที่คัดเลือกมากล่าวไว้ มี 7 รูปแบบ โดยได้ทำการศึกษาถึงจุดเด่น และจุดด้อยของแต่ละรูปแบบดังนี้

1) แบบรูปดาว (Stellar Pattern) มีลักษณะการพัฒนาเป็นรูปตามความยาวถนน โดยย่านที่อาศัยจะต้องอยู่ตามแนวถนน ซึ่งมีรัศมีจากศูนย์กลาง รูปแบบการตั้งถิ่นฐานเช่นนี้เปลี่ยนแปลงได้ เนื่องจากอาจถูกปรับให้เข้ากับที่ตั้งได้หลายๆแบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในการเชื่อมโยงชุมชนเล็กๆ ที่ตั้งอยู่ในปัจจุบัน เข้ากับเส้นทางคมนาคมที่มีอยู่ การขยายตัวของพื้นที่สีเขียวเข้าไปยังใจกลางเมือง ก็อาจทำได้ การเข้าถึงชนบทพื้นที่ทำได่ง่าย ทำให้คนในเมืองได้มีโอกาสชื่นชมธรรมชาติได้ใกล้ที่สุด สำหรับข้อเสียคือ ถนนมีการจราจรคับคั่ง การเจริญเติบโตข้ามเมือง กระจุกตัวด้วยความยากลำบาก การอนุรักษ์พื้นที่สีเขียวก็ทำได้ยาก นอกจากนี้ทางหน่วยราชการจะควบคุมอย่างจริงจัง รวมทั้งการแยกกันเส้นทางเมืองกับชนบทต่างกันไม่ชัดเจน เนื่องจากเขตเมืองจะขยายเข้าถึงเขตชนบท

รูปที่ 2- 1 แบบรูปดาว (Stellar Pattern)

2) แบบรัศมี (Radial Pattern) เป็นโครงสร้างเมืองแบบกะทัดรัด มีลักษณะวงกลม ทำให้สามารถครอบคลุมพื้นที่ได้เป็นวงกว้างในมิติขนาดเล็ก เป็นรูปแบบของเมืองที่ประหยัดพื้นที่ และอำนวยความสะดวกการเดินทาง ถ้ามีผู้อาศัยหนาแน่นมากขึ้น การจราจรของผู้อาศัยสามารถใช้ทางเดินเท้าได้ ปัญหาของเมืองในขณะนี้คือ เกิดการจราจรคับคั่งได้ง่าย ลักษณะเมืองมีศูนย์กลางเดียว เส้นทางคมนาคมที่ผ่านใจกลางเมือง มักได้รับความนิยมมากกว่าถนนวงแหวนนอกเมือง เพราะใกล้กว่า และในที่สุดเมื่อมีการเจริญเติบโตของเมืองมากขึ้น โครงสร้างของเมืองจะเปลี่ยนไปเป็นแบบตามยาวของถนน (Linear Pattern) ได้ และการขยายเมืองในอนาคตจะทำได้ยากมาก

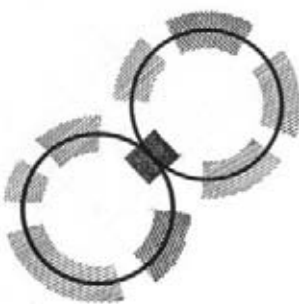
รูปที่ 2-2 แบบรัศมี (Radial Pattern)

3) แบบตามยาวถนน (Linear pattern) ศูนย์กลางเมือง ที่อยู่อาศัย และย่านการค้า เจริญ ทั้งเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมจะตั้งเรียงรายอยู่บนถนนสายหลักเพียงสายเดียวมี ข้อดีของเมือง ลักษณะนี้คือ การคมนาคมสะดวก สามารถขยายเมืองออกไปได้อย่างไม่มีขีดจำกัด ข้อเสียคือ พื้นที่ บางส่วนจะอยู่ห่างไกลเกินไป และการตั้งที่อยู่อาศัยและอุตสาหกรรมตามแนวถนนโดยข้อจำกัด อาจจะทำให้เกิดการเจริญเติบโตแบบไม่พึงประสงค์ได้

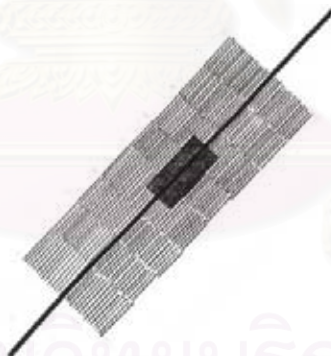
รูปที่ 2-3 แบบตามยาวถนน (Linear pattern)

4) แบบตามยาวถนนเป็นรูปวงกลม (Circuit – linear pattern) โครงสร้างเมืองชนิดนี้ คล้ายกับแบบตามยาวของถนน แต่มีลักษณะเป็นรูปวงกลม ซึ่งเชื่อมโยงกันด้วยการขนส่งสาธารณะ และส่วนตัว อาจทำได้โดยเส้นทางหลักสายเดียว หรือโดยเส้นทางขนาน 2 เส้น ระบบขนส่ง สาธารณะอยู่ในระยะที่เดินถึงได้ ทำให้การเดินทางไปยังศูนย์กลางเมืองบริเวณต่างๆ สะดวกสบาย มาก ข้อเสียคือ เป็นการพัฒนาที่ยืดหยุ่นได้น้อย วงกลมใหม่ที่เกิดขึ้นเพื่อให้วงกลมเก่าขยายตัวเต็มที่ ก่อนการขยายวงกลมใหม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง และต้องทำระบบต่างๆ ให้สมบูรณ์ตั้งแต่เริ่มต้นการ พัฒนา

รูปที่ 2- 4 แบบตามยาวถนนเป็นรูปวงกลม (Circuit – linear pattern)

5) รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า (Rectangular – linear pattern) แนวคิดของโครงสร้างแบบรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า คือ จะทำให้แบบตามยาวทางถนน (Linear pattern) มีความลึกมากขึ้น เส้นทางคมนาคมหลักยังคงเหมือนเดิม แต่จัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆไว้ทางมุมขวาของถนนแทนที่จะปล่อยตามยาว ซึ่งทำให้เมืองมีความกะทัดรัดและไม่เหยียดยาว ลักษณะเช่นนี้ทำให้การติดต่อระหว่างชนบทและศูนย์กลางสะดวกรวดเร็ว เหมาะสมกับการเดินทางที่ใช้รถโดยสาร แยกคนเดินเท้า ออกจากการจราจรได้ดี แต่ลักษณะเช่นนี้ทำให้เกิดปัญหาเนื่องจากความหนาแน่นเพราะการเข้าสู่ศูนย์กลางได้สะดวก โครงสร้างแบบนี้ยืดหยุ่นได้ยาก เว้นแต่จะสำรวจที่ว่างไว้เพื่อรองรับการเจริญเติบโต

รูปที่ 2-5 รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า (Rectangular – linear pattern)

6) รูปช่องตารางแบบกระจาย (Dispersal Grid) โครงสร้างลักษณะนี้ มีโครงข่ายถนนเป็นตารางสี่เหลี่ยม โดยมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆกระจายอยู่ภายใน เป็นรูปแบบที่ใช้เพื่อ การแก้ไขปัญหาการจราจรติดขัด เพราะโครงข่ายของถนนเป็นช่องตารางเล็กๆ จะช่วยไม่ให้เกิดการจราจรคับคั่งเกินไป เพราะภายในพื้นที่ของตารางแต่ละช่องนั้นสามารถเดินทางเข้าไปถึงได้โดยง่าย จุดเด่นของโครงสร้างแบบตารางนี้คือ มีความยืดหยุ่นสูง เมืองสามารถขยายตัวไปยังทิศทางใดก็ได้ โดยที่ไม่ทำให้โครงสร้างเดิมต้องเปลี่ยนแปลงไป สำหรับจุดอ่อนคือ การปรับปรุงระบบขนส่งสาธารณะให้ทั่วถึงทุกจุดได้ยาก เนื่องจากกิจกรรมที่เกิดขึ้นอยู่กระจายในสิ่งต่างๆ ทำให้การเดินทางไม่สะดวก

เพราะอยู่ไกล นอกจากนี้ยังต้องอาศัยพื้นที่กว้างมาก ทำให้การจัดบริการสาธารณะต่างๆ ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง

รูปที่ 2-6 รูปช่องตารางแบบกระจาย (Dispersal Grid)

7) รูปช่องตารางทิศทาง (Directional Grid Pattern) รูปแบบโครงสร้างชนิดนี้คล้ายกับรูปช่องตารางแบบกระจาย คือมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การจราจรคล่องตัว ถนนรูปช่องตารางทำให้เข้าถึงจุดต่างๆ ของเมืองได้โดยง่าย เนื่องจากจำนวนเส้นทางมีมาก เส้นช่องตารางบางเส้นสงวนไว้สำหรับการจราจรจึงป้องกันปัญหาจราจรติดขัดได้แม้ว่าการจัดระบบขนส่งสาธารณะจะต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง จากการที่มีเส้นทางและจุดหมายปลายทางมาก แต่ดีกว่ารูปช่องตารางธรรมดา โครงสร้างของเมืองลักษณะนี้ช่วยให้การพัฒนาเมืองมีความยืดหยุ่นสูง โดยไม่ต้องพิจารณาที่ตั้งของกิจกรรมใดๆ ไว้ล่วงหน้า และ อาจเปลี่ยนแปลงได้ภายหลังโดยไม่ทำให้โครงสร้างเดิมเปลี่ยนแปลงไป ข้อเสียคือ ชาวเมืองต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางสูง การเดินทางด้วยเท้าไปส่วนต่างๆ ของเมืองเป็นไปได้ยาก

รูปที่ 2-7 รูปช่องตารางทิศทาง (Directional Grid Pattern)

2.2.7 แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการรูปแบบการปกครองใหม่

การบริหารและการปกครองเมืองนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การพัฒนาเมืองบริวารบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ปัจจุบันกฎหมายการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอยู่ไม่เอื้อให้องค์การที่จะมาบริหารเมืองดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากข้อจำกัดด้านบุคลากรและการเงิน จำเป็น

อย่างยิ่งที่จะต้องมีการปรับปรุงองค์กรที่จะมาบริหารนอกจากนี้ เมื่อเมืองใหม่มีการพัฒนามากขึ้น จำนวนประชากรที่เข้ามาอยู่อาศัยก็จะมีจำนวนที่เพิ่มมากขึ้นหลายหมื่นคน จึงจำเป็นต้องมีองค์กรบริหารและการปกครองเมืองที่มีขีดความสามารถในด้านบุคลากรและงบประมาณอย่างเพียงพอที่จะเข้ามารับผิดชอบการบริหารเมืองใหม่ ซึ่งอาจเกินขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอยู่เดิม อย่างไรก็ตามการกำหนดรูปแบบการปกครองเมืองบริหารเป็นสิ่งสำคัญและต้องมีรูปแบบที่แตกต่างจากระบบการบริหารและการปกครองของพื้นที่ในปัจจุบัน โดยต้องเป็นองค์กรที่มีการจัดเก็บรายได้ ได้เพียงพอกับการบริหาร ดูแล บำรุง รักษาเมืองที่จะเกิดขึ้นใหม่

ซึ่งแนวคิดในการจัดการรูปแบบการบริหารและการปกครองได้ศึกษารูปแบบการจัดการ รวมถึงอำนาจของร่างพระราชบัญญัติเขตเศรษฐกิจพิเศษในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการปกครอง เนื่องจากอำนาจของร่างพระราชบัญญัติเขตเศรษฐกิจพิเศษนั้น มีความสามารถที่หลากหลายซึ่งร่างพระราชบัญญัติ เขตเศรษฐกิจพิเศษอาจจะส่งผลกระทบต่อทั้งในแง่บวกและแง่ลบต่อการปฏิรูปการบริหารและปกครองได้ โดยในการศึกษานี้จะทำการศึกษาถึงอำนาจในการจัดการพื้นที่ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ร่างพระราชบัญญัติเขตเศรษฐกิจพิเศษ¹⁹

1) **เขตเศรษฐกิจพิเศษ** หมายถึง เขตพื้นที่ที่จัดตั้งขึ้นเป็นการเฉพาะตามพระราชบัญญัตินี้เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวก รวมทั้งให้สิทธิพิเศษบางประการในการดำเนินกิจการต่างๆ เช่น การอุตสาหกรรม เกษตรกรรม พาณิชยกรรม การท่องเที่ยว การบริการหรือการอื่นใด รวมทั้งเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาต้นแบบการบริหารจัดการที่ดี หรือเพื่อประกอบการเสรี (มาตรา 4)

เขตเศรษฐกิจพิเศษจึงเป็นเขตที่ให้สิทธิพิเศษแก่ผู้ประกอบการในเขตเศรษฐกิจพิเศษมากมาย รวมถึงการให้อำนาจเฉพาะ และการผ่อนปรนกฎระเบียบจำนวนมาก เช่น กฎระเบียบเกี่ยวกับเคลื่อนย้ายเงินทุน หรือกฎระเบียบเกี่ยวกับการใช้แรงงานต่างด้าว เพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับการดำเนินงานของเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยที่เขตเศรษฐกิจพิเศษมีวัตถุประสงค์ครอบคลุมกว้างขวาง ตั้งแต่การจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม การจัดพื้นที่เกษตรกรรมขนาดใหญ่ การจัดตั้งเขตการค้าเสรี เขตการท่องเที่ยวเฉพาะ ไปจนถึงกิจการอื่นๆ

เขตเศรษฐกิจพิเศษมีฐานะเป็นนิติบุคคล (มาตรา 16) ที่สามารถใช้อำนาจหลายอย่างแทนอำนาจของหน่วยงานราชการ (มาตรา 51 และ 52) และแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (มาตรา 55

¹⁹ แผนกวิจัยและพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ, คู่มือประชาชน จับตา...เขตเศรษฐกิจพิเศษ, กรุงเทพฯ, สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข, 2548, หน้า 3-10

และ 56) รวมถึงได้รับงบประมาณเป็นเงินอุดหนุนจากราชการ (มาตรา 20) แต่เขตเศรษฐกิจพิเศษจะไม่อยู่ในบังคับแห่งกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือมติใดๆ ที่ใช้บังคับแก่รัฐวิสาหกิจ หรือองค์การมหาชน

เขตเศรษฐกิจพิเศษอาจกำหนดขึ้นจากพื้นที่ราชการ พื้นที่สาธารณะประโยชน์ พื้นที่เอกชน หรือพื้นที่อื่นๆ โดยอาจมีพื้นที่ไม่ใหญ่นัก หรืออาจมีพื้นที่ครอบคลุมทั้งจังหวัด หรืออาจครอบคลุมหลายจังหวัดก็ได้

2) การได้มาของที่ดินในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ ที่ดินของเขตเศรษฐกิจพิเศษ หมายถึง ที่ดินและอสังหาริมทรัพย์ที่เป็นกรรมสิทธิ์ของเศรษฐกิจพิเศษ ที่ดินและอสังหาริมทรัพย์ที่เขตเศรษฐกิจพิเศษเข้ามาดำเนินการ และที่ดินที่เขตเศรษฐกิจพิเศษมีสิทธิดำเนินการในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ป่าสงวนแห่งชาติ เขตคุ้มครองและรักษาพันธุ์สัตว์ป่า (มาตรา 30) และหมายความรวมถึงที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ที่มีผู้ซื้อไปจากเขตเศรษฐกิจพิเศษตามร่างพระราชบัญญัตินี้ด้วย (มาตรา 4 วรรค 2)

ทั้งนี้ ร่างพระราชบัญญัติเขตเศรษฐกิจพิเศษ ได้ให้อำนาจแก่เขตเศรษฐกิจในการเข้าถึงและครอบครองที่ดินต่างๆ ได้ โดย

- การซื้อ เข้าซื้อ เช่าระยะยาว แลกเปลี่ยน หรือโดยวิธีเวนคืน (มาตรา 23) โดยการจัดซื้อ เข้าซื้อ เช่าระยะยาว หรือแลกเปลี่ยน ให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการนโยบายกำหนด (มาตรา 23 วรรค 1)
- เขตเศรษฐกิจพิเศษมีอำนาจถมทะเลเพื่อให้ได้ที่ดินเพื่อการใช้ประโยชน์ (มาตรา 29) โดยสามารถยกเว้นการดำเนินการตามกฎหมายสิ่งแวดล้อม (มาตรา 51)
- เขตเศรษฐกิจพิเศษสามารถครอบครองและใช้ประโยชน์พื้นที่อุทยานแห่งชาติ ป่าสงวนแห่งชาติ เขตคุ้มครองและรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยการดำเนินการของเจ้าพนักงาน ตามกฎหมายเดิม ต้องปรับให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินงานของเขตเศรษฐกิจพิเศษ (มาตรา 30)
- เมื่อมีการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษแล้ว ให้ถือว่าที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดินทั้งที่พลเมืองยังใช้ประโยชน์และเลิกใช้ประโยชน์ที่ดินนั้นแล้ว หรือที่ของทางราชการที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์หรือที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินที่รกร้างว่างเปล่า ที่อยู่ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษพ้นสภาพการเป็นที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดิน และตกเป็นกรรมสิทธิ์ของเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยไม่ต้องดำเนินการตามกฎหมายที่ดินและกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุ (มาตรา 31)

- เขตเศรษฐกิจพิเศษสามารถครอบครองที่ดินธรณีสงฆ์ เมื่อได้รับความยินยอมจากวัด และจ่ายค่าผาติกรรมให้แก่วัดหรือกรณีที่ดินประสงค์จะให้เช่า ก็ให้ดำเนินการเช่าระยะยาวตามระยะเวลาที่กำหนด โดยไม่ต้องดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์ (มาตรา 31 (5))ที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ที่ได้มาโดยการจัดซื้อ เช่าซื้อ แลกเปลี่ยน เวณคืน หรือที่ได้มาโดยการถมทะเล หรือ ที่สาธารณสมบัติของแผ่นดิน และที่ธรณีสงฆ์ ที่อยู่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษ ให้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของเขตเศรษฐกิจพิเศษ เขตเศรษฐกิจพิเศษแต่ละเขตมีอำนาจขาย ให้เช่าซื้อ ให้เช่า หรือแลกเปลี่ยนได้ (มาตรา 23 วรรค 3)

ทั้งนี้ การเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อจัดตั้งหรือใช้ประโยชน์เขตเศรษฐกิจพิเศษ ให้เช่าระยะเวลาคราวหนึ่งไม่น้อยกว่า 50 ปี แต่ไม่เกิน 99 ปี (มาตรา 26) เมื่อรวบรวมที่ดินได้แล้ว เขตเศรษฐกิจพิเศษสามารถจัดรูป และจัดสรรการใช้ที่ดินได้เอง โดยการยกเลิกสภาพบังคับของกฎหมายผังเมือง และสามารถจัดผังเมืองใหม่ได้ นอกจากนี้ ยังสามารถจัดระบบชลประทานในพื้นที่ได้เองอีกด้วย

3) อำนาจของร่างพระราชบัญญัติเขตเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อให้การดำเนินการของเขตเศรษฐกิจพิเศษเป็นไปตามที่รัฐบาลตั้งเป้าหมายไว้ เขตเศรษฐกิจพิเศษจึงมี “อำนาจพิเศษ” มากมายหลายประการ ตัวอย่างเช่น

- คณะรัฐมนตรีเป็นผู้มีอำนาจในการออกพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยไม่ต้องผ่านการพิจารณาของรัฐสภา เพียงแต่แจ้งรัฐสภาเพื่อทราบก่อนให้ความเห็นชอบในพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษเท่านั้น (มาตรา 16) และมีได้มีการกำหนดขั้นตอนและกระบวนการในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษรวมถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน
- เมื่อมีการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษขึ้นในจังหวัดใด ผู้ว่าราชการจังหวัดจะต้องปรับแผนยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการ หรือแผนอื่นๆ ของจังหวัด (เช่น แผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม) ให้สอดคล้องและเป็นการส่งเสริมหรือสนับสนุนการดำเนินการของเขตเศรษฐกิจพิเศษ (มาตรา 21)
- ให้เขตเศรษฐกิจพิเศษมีอำนาจในการจัดหาที่ดินเพื่อตั้งหรือขยายเขตเศรษฐกิจพิเศษ การถมทะเล การจัดทำผังเมือง จัดระบบชลประทานเพื่อการเกษตรกรรมและอื่นๆ จัดรูปที่ดินและจัดสรรที่ดิน จัดทำหรือจัดให้มีไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ และระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อใช้ในเขตเศรษฐกิจพิเศษ และจำหน่ายส่วนเกินให้กับผู้อยู่นอกเขตเศรษฐกิจพิเศษ (มาตรา 50)

- ในการดำเนินการตามมาตรา 50 ให้ถือว่า เขตเศรษฐกิจพิเศษมีอำนาจดำเนินการได้ เช่นเดียวกับหน่วยงานรัฐที่อำนาจตามกฎหมาย และมีอำนาจในการดำเนินการดังกล่าว ได้โดยไม่ต้องได้รับอนุญาตจากหน่วยงานรัฐตามกฎหมาย แต่ต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายนั้นกำหนด อย่างไรก็ตาม หากเห็นหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายกำหนดนั้นเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการของเขตเศรษฐกิจพิเศษ ก็สามารถเสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้ปรับปรุงหลักเกณฑ์และวิธีการเหล่านั้น หรือยกเว้นหลักเกณฑ์และวิธีการดังกล่าวเป็นการชั่วคราวได้ (มาตรา 51)
- ผู้ว่าการเขตเศรษฐกิจพิเศษเป็นผู้ที่มีอำนาจอนุมัติ อนุญาต ออกใบอนุญาต หรือให้ความเห็นชอบ หรือเป็นผู้มีอำนาจในการรับจดทะเบียนหรือรับแจ้งต่างๆ แทนส่วนราชการหรือคณะกรรมการตามกฎหมายต่างๆ ทั้งนี้ โดยที่จะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดจากกฎหมายนั้น และแจ้งให้ส่วนราชการและคณะกรรมการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องทราบ (มาตรา 52)
- คณะกรรมการบริหารเขตเศรษฐกิจพิเศษแต่ละเขต สามารถให้อนุมัติ อนุญาต ออกใบอนุญาต ให้ความเห็นชอบ รับจดทะเบียน หรือรับแจ้ง แทนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้ (มาตรา 55) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ไม่จำเป็นต้องขออนุมัติ อนุญาต หรือความเห็นชอบจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอีกต่อไป
- การจำกัดอำนาจขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยภายในเขตเศรษฐกิจพิเศษให้องค์กรส่วนท้องถิ่นดำเนินการตามอำนาจหน้าที่เฉพาะส่วนที่เขตเศรษฐกิจพิเศษร้องขอ ส่วนภายนอกเขตเศรษฐกิจพิเศษ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องประสานงานให้สอดคล้องกับเขตเศรษฐกิจ และในกรณีที่มีปัญหาให้เสนอเรื่องให้คณะกรรมการนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษพิจารณาวินิจฉัย
- เขตเศรษฐกิจพิเศษมีอำนาจในการครอบครอง พัฒนาหรือใช้ประโยชน์ หรือจัดหาประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือเขตอุทยานแห่งชาติได้ แต่ต้องไม่ทำให้สภาพแห่งป่าดังกล่าวต้องเสียหายจนเกินสมควร ยิ่งไปกว่านั้นการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายดังกล่าวจะต้องถูกปรับให้สอดคล้องกับแผนและแนวทางการดำเนินงานของเขตเศรษฐกิจพิเศษ (มาตรา 30)
- เขตเศรษฐกิจพิเศษสามารถนำคนต่างด้าวเข้ามาอยู่อาศัยในราชอาณาจักร โดยยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติว่าด้วยคนเข้าเมือง (มาตรา 62(2) และมาตรา 65) และให้สิทธิแก่คนต่างด้าวในการถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินและอสังหาริมทรัพย์ต่างๆ ได้ (มาตรา 62(1))

- ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐ คณะกรรมการ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดที่เห็นว่าการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของเขตเศรษฐกิจพิเศษไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสม ให้แจ้งให้เขตเศรษฐกิจพิเศษทราบ ในกรณีที่ไม้อาจตกลงกันได้ ให้เสนอเรื่องให้คณะกรรมการนโยบายฯ วินิจฉัย และเมื่อคณะกรรมการนโยบายฯ วินิจฉัยเป็นประการใดให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องปฏิบัติการให้เช่นนั้น (มาตรา 56)

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวได้ให้อำนาจแก่เขตเศรษฐกิจพิเศษและองค์กรที่เกี่ยวข้อง เหนือกว่ากฎหมายอื่นๆ และองค์กรอื่นๆ ในสังคม อย่างกว้างขวางและเบ็ดเสร็จ ทั้งในขั้นตอนการจัดตั้ง การดำเนินการ การให้อนุมัติ/อนุญาต และการวินิจฉัยข้อขัดแย้งต่างๆ รวมไปถึงความสามารถที่เพิ่มขึ้นในการจัดการรูปแบบการพัฒนาพื้นที่ต่างๆ ได้

2.3 นโยบายที่เกี่ยวข้องจากภาครัฐ

2.3.1 แผนยุทธศาสตร์ของกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน (จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นนทบุรี ปทุมธานี และอ่างทอง)

จังหวัดในกลุ่มภาคกลางตอนบน กลุ่มที่ 1 ประกอบไปด้วยจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นนทบุรี ปทุมธานี และอ่างทอง เป็นกลุ่มจังหวัดที่มีศักยภาพในด้านอุตสาหกรรมด้านการท่องเที่ยว ด้านการเกษตรกรรม และด้านที่พักอาศัยชั้นนำ

การดำเนินงานของกลุ่มจังหวัด

กลุ่มจังหวัดได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่จะขับเคลื่อนให้การพัฒนาไปสู่วิสัยทัศน์ไว้ดังนี้

- 1) การปรับเปลี่ยนอุตสาหกรรมรูปแบบดั้งเดิมทางการเกษตรอุตสาหกรรมไปสู่ Knowledge based industry การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยการส่งเสริมการผลิตและการแปรรูปสินค้า การเสริมสร้างการรวมกลุ่มเพื่อเข้าไปสู่กระบวนการวิสาหกิจชุมชน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและปัจจัยสนับสนุน
- 2) การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และมรดกโลกทางวัฒนธรรม การสร้างมูลค่าสินค้าท่องเที่ยว โดยการพัฒนาและยกระดับมาตรฐานการให้บริการและปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานสนับสนุนการท่องเที่ยว และส่งเสริมสนับสนุนนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่กลุ่มจังหวัด
- 3) การเป็นศูนย์กลางความเป็นเลิศด้านการผลิตแห่งอนาคต เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และเทคโนโลยีเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ โดยการสร้างแรงจูงใจและดึงดูดผู้เชี่ยวชาญทั้งในและต่างประเทศมาอยู่ในพื้นที่ เป็นศูนย์กลางการวิจัย การผลักดันการวิจัยพัฒนา

และขับเคลื่อนนวัตกรรม สนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจกลุ่มจังหวัด การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ความคิดสร้างสรรค์และงานวิจัยนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ของกลุ่มจังหวัด

4) ศูนย์เชื่อมโยงการคมนาคมเพื่อกระจายและบริการระหว่างภาคต่างๆ เป็นศูนย์เชื่อมโยงการคมนาคมเพื่อการกระจายสินค้าและบริการ โดยการพัฒนาเส้นทางขนส่งทางบกและทางน้ำ การพัฒนาระบบ Logistic (ด้านบุคลากร การบริหาร การบริการ และด้านข้อมูลธุรกิจ)

5) ยกกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน เสริมสร้างและพัฒนาที่มีคุณภาพ โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนที่มีที่อยู่อาศัยที่มีคุณภาพและพัฒนาสภาพแวดล้อมให้น่าอยู่ การป้องกันและปราบปรามโดยใช้มาตรการทางสังคมและกระบวนการ การมีส่วนร่วมของประชาชนสร้างความเข้มแข็งให้สถาบันครอบครัวและชุมชนสร้างโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2.3.2 นโยบายจากกระทรวงอุตสาหกรรม ได้ออกประกาศกระทรวงกำหนดประเภทหรือชนิดของโรงงานที่จะให้ตั้งหรือไม่ให้ตั้งในเขตท้องที่อำเภอพระนครศรีอยุธยา อำเภอบางปะอิน และอำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีใจความดังต่อไปนี้

1) ห้ามตั้งโรงงานทุกประเภทหรือชนิด ตามที่กำหนดในบัญชีท้ายกฎกระทรวง (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ในเขตท้องที่ตำบลบ้านรุน ตำบลคลองตะเคียน และตำบลเกาะเรียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา ยกเว้นการตั้งโรงงานซึ่งจัดอยู่ในประเภทกิจการอุตสาหกรรมบริการ

2) ห้ามตั้งโรงงานทุกประเภทหรือชนิดตามที่กำหนดในบัญชีท้ายกฎกระทรวง (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ในเขตท้องที่อำเภอบางปะอิน และอำเภอบางไทร ยกเว้น การตั้งโรงงานซึ่งจัดอยู่ในประเภทกิจการอุตสาหกรรมบริการ การตั้งโรงงานในเขตนิคมอุตสาหกรรมบ้านหว้า (ไฮเทค) และนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน

3) กิจการอุตสาหกรรมบริการ หมายความว่า โรงงานที่จัดตั้งขึ้นสำหรับการให้บริการหรือการผลิตสินค้า เพื่อสนองความต้องการอุปโภคและบริโภคโดยตรงของชุมชนในท้องที่ที่โรงงานตั้งอยู่ เช่น โรงงานซ่อมรถยนต์ อุปกรณ์และของใช้ต่าง ๆ โรงงานซ่อมบำรุงเครื่องจักรกลการเกษตร โรงงานกลึงและเชื่อมโลหะทั่วไป โรงงานผลิตน้ำแข็ง โรงงานผลิตของชำร่วย หรือของที่ระลึกสำหรับนักท่องเที่ยว โรงงานซักอบรีดเสื้อผ้า เป็นต้น

2.3.3 โครงการขยายโครงข่ายคมนาคมทางบกในอนาคต

การรถไฟแห่งประเทศไทย ปัจจุบันทางรถไฟที่ผ่านจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มี 2 สาย คือ สายเหนือและสายตะวันออกเฉียงเหนือ โดยผ่านเข้ามาที่อำเภอบางปะ

อิน พระนครศรีอยุธยา แล้วไปแยกออกจากกันที่อำเภอภาชี ตรง "สถานีชุมทางบ้านภาชี" ขบวนรถไฟโดยสารสายเหนือ ผ่านขึ้น - ล่อง รับส่งผู้โดยสาร วันละประมาณ 18 ขบวน และขบวนรถไฟโดยสารสายตะวันออกเฉียงเหนือ ผ่านขึ้น - ล่อง รับส่งผู้โดยสารวันละประมาณ 18 ขบวน จากการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้เสนอให้เขตพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นจุดเชื่อมโยงระหว่างภาค โดยเป็นศูนย์กลางถ่ายสินค้าทางรถไฟและรถบรรทุก และเป็น ศูนย์รับ - ส่งผู้โดยสารของภาค ทั้งนี้เพื่อตอบสนองนโยบายกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค และบรรเทาความแออัดการจราจรของกรุงเทพฯ ทำให้การคมนาคมทางรถไฟมีความสำคัญมากขึ้น ปัจจุบันมีโครงการพัฒนาเส้นทางคมนาคมทางรถไฟที่สำคัญ ได้แก่

- 1) โครงการรถไฟรางคู่ของการรถไฟแห่งประเทศไทย การรถไฟแห่งประเทศไทย ได้จัดทำโครงการก่อสร้างรถไฟรางคู่เป็นความยาวประมาณ 2,700 กิโลเมตร โดยรอบกรุงเทพมหานคร ในรัศมี 200 กิโลเมตร โดยรายการดังกล่าวจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนผู้โดยสารรถไฟ และช่วยเสริมศักยภาพในการลงทุนของอุตสาหกรรมที่ต้องการการขนส่งสินค้าไปยังกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เพราะจะทำให้การเดินทางสะดวก รวดเร็วขึ้น กำหนดสร้างเส้นทางรถไฟรางคู่ แบ่งเป็น 3 ช่วง คือ ช่วงสถานีรังสิต - ชุมทางบ้านภาชี ช่วงชุมทางบ้านภาชี - สถานีลพบุรี ช่วงชุมทางบ้านภาชี - สถานีมาบกะเบา แก่งคอย
- 2) โครงการรถไฟความเร็วสูงจากกรุงเทพฯ ไปสู่ภูมิภาคทั่วประเทศ
- 3) โครงการงานศึกษาและออกแบบโครงการระบบรถไฟฟ้าชานเมืองร่วมกับรถไฟทางไกล เชื่อมต่อระบบขนส่งมวลชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ศึกษา และออกแบบรายละเอียดโครงการระบบรถไฟฟ้าชานเมืองร่วมกับรถไฟทางไกล เชื่อมต่อระบบขนส่งมวลชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (รังสิต-สถานีบ้านภาชี, มักกะสัน-ฉะเชิงเทรา, ดลิ่งชัน-นครปฐม และมหาชัย-ปากท่อ)

ข) กรมทางหลวงและการทางพิเศษแห่งประเทศไทย ปัจจุบันการคมนาคมของจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีความสะดวกรวดเร็วสอดคล้องกับนโยบายที่ส่งเสริมให้มีการใช้พื้นที่เพื่อการอุตสาหกรรมหลายประเภท โครงการพัฒนาเส้นทางคมนาคมทางรถยนต์ ได้แก่

- 1) โครงการขยายถนนสมเด็จ - ศูนย์ศิลปาชีพพิเศษ บางไทร โดยเพิ่มช่องทางจราจร 2 ช่อง เป็น 10 ช่องทาง เพื่อรองรับจุดขึ้นลงทางแจ้งวัฒนะ - บางพูน - บางไทร และบรรจบกับถนนวงแหวนรอบนอก

- 2) โครงการปรับปรุงถนนสายปทุมธานี – เสนา เป็นการปรับปรุงขยายผิวจราจร
- 3) โครงการถนนวงแหวนรอบนอก (ทางหลวงพิเศษหมายเลข 37) ด้านตะวันตกตัดผ่านอำเภอบางไทร และอำเภอบางปะอิน
- 4) โครงการของการทางพิเศษแห่งประเทศไทย กำหนดจะทำทางด่วนปากเกร็ด – บางปะอิน บางปะอิน – ป่าโมก และ บางปะหัน – บ้านนา-พานทอง

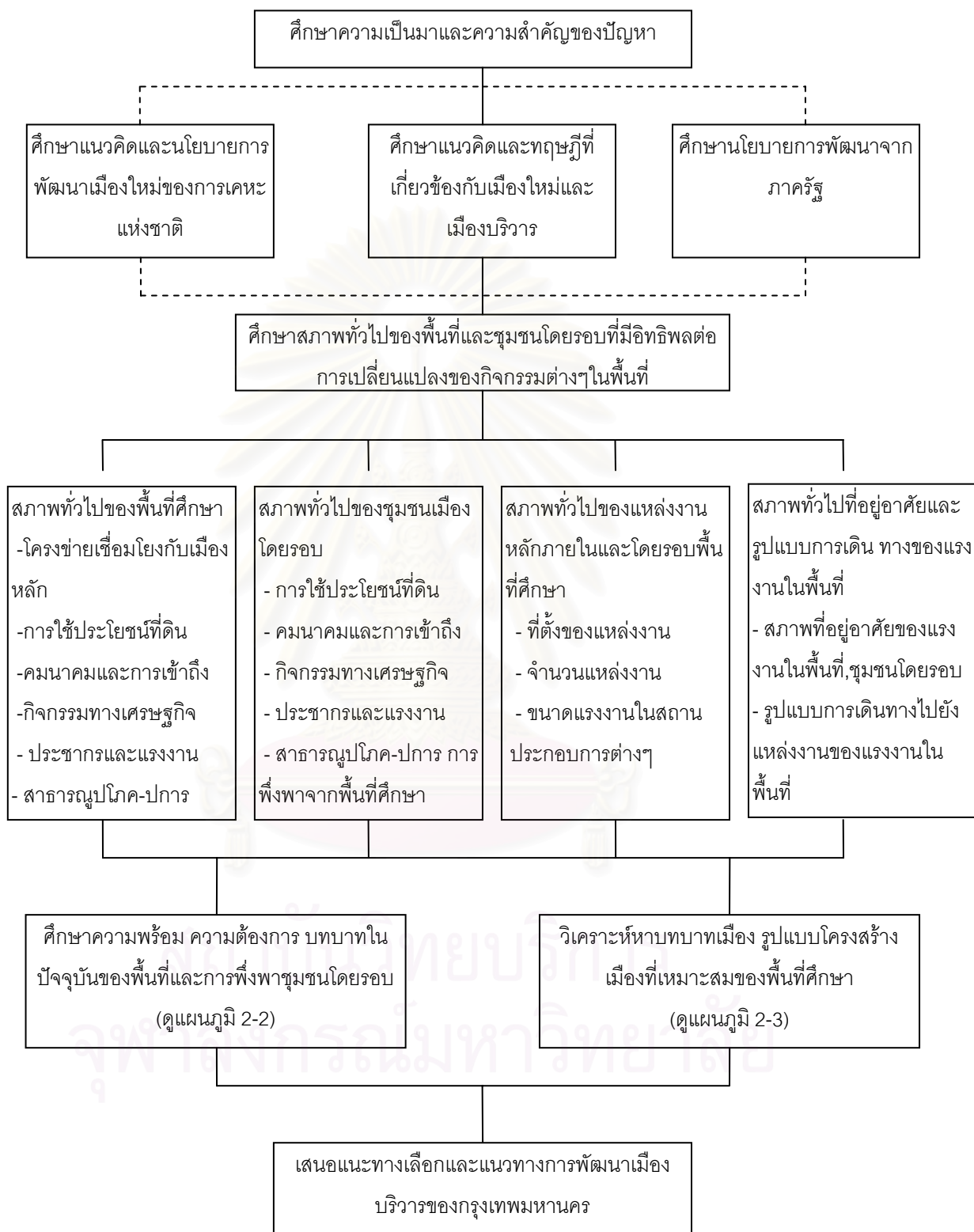
2.4 กรอบแนวความคิดในการศึกษา

แนวทางในการพัฒนาเมืองบริวารกรุงเทพมหานคร บริเวณศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน อยู่ภายใต้กรอบแนวคิดในการพัฒนาเมืองใหม่ของการเคหะแห่งชาติ ซึ่งเป็นการศึกษาต่อจากการเสนอแนะที่ตั้งที่เหมาะสมของโครงการเมืองใหม่ศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วนด้วยกันคือ 1) การศึกษาหาความพร้อม ความต้องการ บทบาทของพื้นที่ศึกษาในการเป็นเมืองบริวารของกรุงเทพมหานครในอนาคต โดยตัวแปรของการศึกษาความพร้อมของพื้นที่ศึกษาในการเป็นเมืองบริวารกรุงเทพมหานครนั้นจะนำแนวความคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบหลักเมืองบริวารมาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาหาความพร้อมของพื้นที่ศึกษา ซึ่งประกอบไปด้วย การศึกษาสภาพทางกายภาพในด้านอาณาเขต การบริหารและปกครอง ระบบโครงข่ายการเชื่อมต่อกับเมืองหลัก การใช้ประโยชน์ที่ดิน ระบบโครงสร้างพื้นฐาน กิจกรรมทางเศรษฐกิจ แหล่งงานหลักทั้งในพื้นที่และบริเวณข้างเคียง ลักษณะทางสังคม ประชากร สาธารณูปโภค สาธารณูปการและการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม ของพื้นที่ศึกษาและชุมชนเมืองข้างเคียงที่มีอิทธิพลต่อพื้นที่ศึกษา ในการศึกษาความต้องการเมืองบริวารในพื้นที่ศึกษาจะนำเอาแนวความคิดเกี่ยวกับความสมดุลระหว่างที่พักอาศัยและแหล่งงานมาเป็นตัวพิจารณาหาความต้องการเมืองในพื้นที่ศึกษา ซึ่งมีตัวแปรในการศึกษาคือ รูปแบบที่พักรักษาจำนวนของการจ้างงาน ประชากรวัยแรงงานทั้งในและพื้นที่ชุมชนโดยรอบที่มีอิทธิพลต่อแหล่งงานทั้งในและบริเวณโดยรอบพื้นที่ศึกษา และเมื่อทำการศึกษาความพร้อมและต้องการเมืองบริวารในพื้นที่ศึกษาและชุมชนข้างเคียงแล้วก็นำเอาปัจจัยของแต่ละประเด็นในพื้นที่มาวิเคราะห์หาบทบาทในปัจจุบันของพื้นที่และชุมชนเมืองโดยรอบที่มีอิทธิพลต่อพื้นที่ศึกษา 2) การวิเคราะห์หาบทบาทและรูปแบบโครงสร้างเมืองที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ โดยจะนำเอาเทคนิคในการวิเคราะห์หาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคามมาทำการวิเคราะห์หาบทบาทที่เหมาะสมของพื้นที่ศึกษา ซึ่งตัวแปรในการวิเคราะห์หาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคาม ประกอบไปด้วย ข้อได้เปรียบและข้อเสียเปรียบในด้านกายภาพซึ่งได้แก่ สภาพภูมิศาสตร์ ระบบโครงข่าย

การคมนาคม โครงสร้างพื้นฐาน การใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อได้เปรียบและข้อเสียเปรียบในด้านเศรษฐกิจ ซึ่งได้แก่ กิจกรรมทางเศรษฐกิจหลักในพื้นที่ ข้อได้เปรียบและข้อเสียเปรียบในด้านสังคม ได้แก่ จำนวนประชากรและครัวเรือน อัตราการเติบโต รายได้หลักของประชากรในพื้นที่ การบริการสาธารณะ โอกาสและอุปสรรคในการได้รับการพัฒนาทั้งในและนอกพื้นที่จากภาครัฐ เอกชนทั้งทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม ซึ่งได้แก่นโยบายการพัฒนาต่างๆ ของภาครัฐและเอกชน ในส่วนของกรณีวิเคราะห์รูปแบบโครงสร้างเมืองที่เหมาะสม จะนำเอาแนวความคิดเกี่ยวกับเป้าหมายของรูปแบบโครงสร้างเมืองมากำหนดวัตถุประสงค์ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ศึกษา และนำแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบโครงสร้างเมืองทั้ง 7 รูปแบบมาวิเคราะห์หาข้อดี ข้อเสียจากวัตถุประสงค์ในการกำหนดรูปแบบโครงสร้างเมืองที่เหมาะสม ซึ่งตัวแปรของการวิเคราะห์รูปแบบโครงสร้างที่เหมาะสมได้แก่ ทิศทางการขยายตัวของกิจกรรมการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ศึกษา และสภาพกายภาพด้านระบบโครงข่ายการคมนาคมและการเข้าถึงในพื้นที่ สภาพภูมิศาสตร์ของพื้นที่ และการเชื่อมต่อกับเมืองหลัก ซึ่งตัวแปรต่างๆ เหล่านี้จะเป็นตัวควบคุมวัตถุประสงค์ในการกำหนดเป้าหมายของรูปแบบโครงสร้างเมืองที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และนำผลจากการศึกษาทั้ง 2 ประเด็นดังกล่าวมาเสนอแนะแนวคิดในการพัฒนาผังเมืองบริวาร โดยจะนำบทบาทและรูปแบบโครงสร้างเมืองที่เหมาะสมกับพื้นที่ศึกษามาเสนอทางเลือกรูปแบบโครงสร้างเมืองให้กับพื้นที่ศึกษาเพื่อเป็นแนวทางที่จะนำเสนอแนวความคิดในการพัฒนาพื้นที่ศึกษาให้เป็นเมืองบริวารของกรุงเทพมหานคร ซึ่งจะนำแนวคิดในด้านบทเรียนและข้อเสนอแนะเมืองใหม่ในอดีตของการเคหะแห่งชาติที่ได้ให้ข้อคิดในการพัฒนาเมืองใหม่ในอนาคตไว้ว่าจะต้องคำนึงถึง ขนาดที่เหมาะสมของเมือง รูปแบบการบริหารการปกครองเมืองใหม่ ระยะของการพัฒนาเมืองใหม่ องค์การที่รับผิดชอบในการพัฒนาพื้นที่เมืองใหม่ และมาตรการควบคุมเมืองใหม่ มาเป็นตัวแปรในการเสนอแนะแนวทางการพัฒนาเมืองบริวารในพื้นที่ศึกษา และจากที่กล่าวมาข้างต้นทำให้สามารถกำหนดกรอบแนวความคิดในการศึกษาได้ดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิ 2-1 กรอบแนวความคิดในการศึกษา

แผนภูมิ 2-2 ขยายกรอบแนวความคิดในการศึกษาความพร้อม ความต้องการ บทบาทในปัจจุบัน ของพื้นที่และการพึ่งพาชุมชนโดยรอบ

แผนภูมิ 2-3 ขยายกรอบแนวความคิดในการวิเคราะห์บทบาทเมือง รูปแบบโครงสร้างเมืองที่เหมาะสมของพื้นที่ศึกษา

บทที่ 3

สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา

จากที่ตั้งที่เหมาะสมของในการพัฒนาเมืองใหม่ด้านทิศเหนือ โดยการเคหะแห่งชาติได้ทำการเสนอแนะดังกล่าวมาแล้วในบทที่ 1 และการเคหะแห่งชาติได้ให้ชื่อเรียกแก่พื้นที่นั้นว่า “ศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน” ในปัจจุบันพื้นที่ศูนย์ส่วนขยายบางปะอินมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน กิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งแตกต่างจากเมื่อ 15 ปีก่อนที่การเคหะแห่งชาติได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับที่ตั้งที่เหมาะสมในการเป็นเมืองใหม่ทางด้านทิศเหนือของกรุงเทพมหานครมา ซึ่งในปัจจุบันที่ตั้งดังกล่าวได้ย้ายไปด้วยแหล่งงานขนาดใหญ่ และการขยายตัวของพื้นที่ทั้งด้านที่อยู่อาศัยและกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจที่สูง

และจากการศึกษาแนวความคิดการพัฒนาเมืองใหม่ของการเคหะแห่งชาติ แนวความคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบหลักเมืองบริวาร การพึ่งพาชุมชนโดยรอบ ความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่กับกรุงเทพมหานคร รวมถึงแหล่งงานกับที่อยู่อาศัย เพื่อที่จะให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพพื้นที่ที่มีความเหมาะสมและเป็นข้อมูลพื้นฐานที่จะศึกษาถึงสภาพความต้องการเมืองบริวาร ความพร้อมของพื้นที่ศึกษาในการเป็นเมืองบริวาร สภาพบทบาทของพื้นที่ในปัจจุบัน ซึ่งจะเป็นแนวทางในการหาความเหมาะสมของบทบาทในการพัฒนาของพื้นที่ศึกษา และรูปแบบโครงสร้างเมือง รวมถึงแนวทางในการเสนอแนะการพัฒนาเมืองบริวารของพื้นที่ศึกษาที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของพื้นที่ต่อไป

ในบทนี้จะแบ่งหัวข้อของการศึกษา โดยจะเป็นการศึกษาถึงสภาพทั่วไปของศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน ทั้งรูปแบบการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน ระบบโครงข่ายคมนาคมและการเชื่อมต่อกับเมืองหลัก การเข้าถึงพื้นที่ กิจกรรมทางเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลง สภาพประชากร ทั้งประชากรในทะเบียนราษฎร ประชากรแฝง วิถีชีวิตของประชากร สภาพสาธารณูปโภค สาธารณูปการในพื้นที่ สภาพทั่วไปของชุมชนเมืองโดยรอบได้แก่ ชุมชนเทศบาลตำบลบ้านเลน ชุมชนเทศบาลตำบลพระอินทราชา สภาพที่ตั้งและความต้องการแรงงานของอุตสาหกรรมหลักในพื้นที่และบริเวณข้างเคียง ได้แก่ นิคมอุตสาหกรรมบางปะอินซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ศึกษา นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค เขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนคร รวมไปถึงแหล่งอุตสาหกรรมที่มีบทบาทในการจ้างงานของประชากรในพื้นที่ศึกษาและชุมชนโดยรอบ และลักษณะทั่วไปของที่อยู่อาศัยและรูปแบบการเดินทางระหว่างที่พักอาศัยและแหล่งงาน โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน

3.1.1 ลักษณะกายภาพ

1) ที่ตั้งและเขตการปกครอง

ศูนย์ส่วนขยายบางปะอินตั้งอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ระยะห่างประมาณ 22 กิโลเมตร และอยู่ทางทิศเหนือของกรุงเทพมหานคร อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 46 กิโลเมตร ศูนย์ส่วนขยายบางปะอินประกอบไปด้วย ตำบลช้างใหญ่ ตำบลราชคราม อำเภอบางไทรและ ตำบลบางกระสั้น อำเภอบางปะอินจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีเนื้อที่รวมกันประมาณ 33,232 ตร.กม.หรือประมาณ 20,770 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	แม่น้ำเจ้าพระยา ตำบลเกาะเกิด ตำบลบ้านพลับ อำเภอบางปะอิน ตำบลสนามชัย อำเภอบางไทร
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอบางปะอิน ตำบลโพธิ์แดง อำเภอบางไทร
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลคลองจิก ตำบลบ้านเลน ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอบางปะอิน
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	แม่น้ำเจ้าพระยา ตำบลไม้ตรา ตำบลบางไทร ตำบลบ้านม้า อำเภอบางไทร

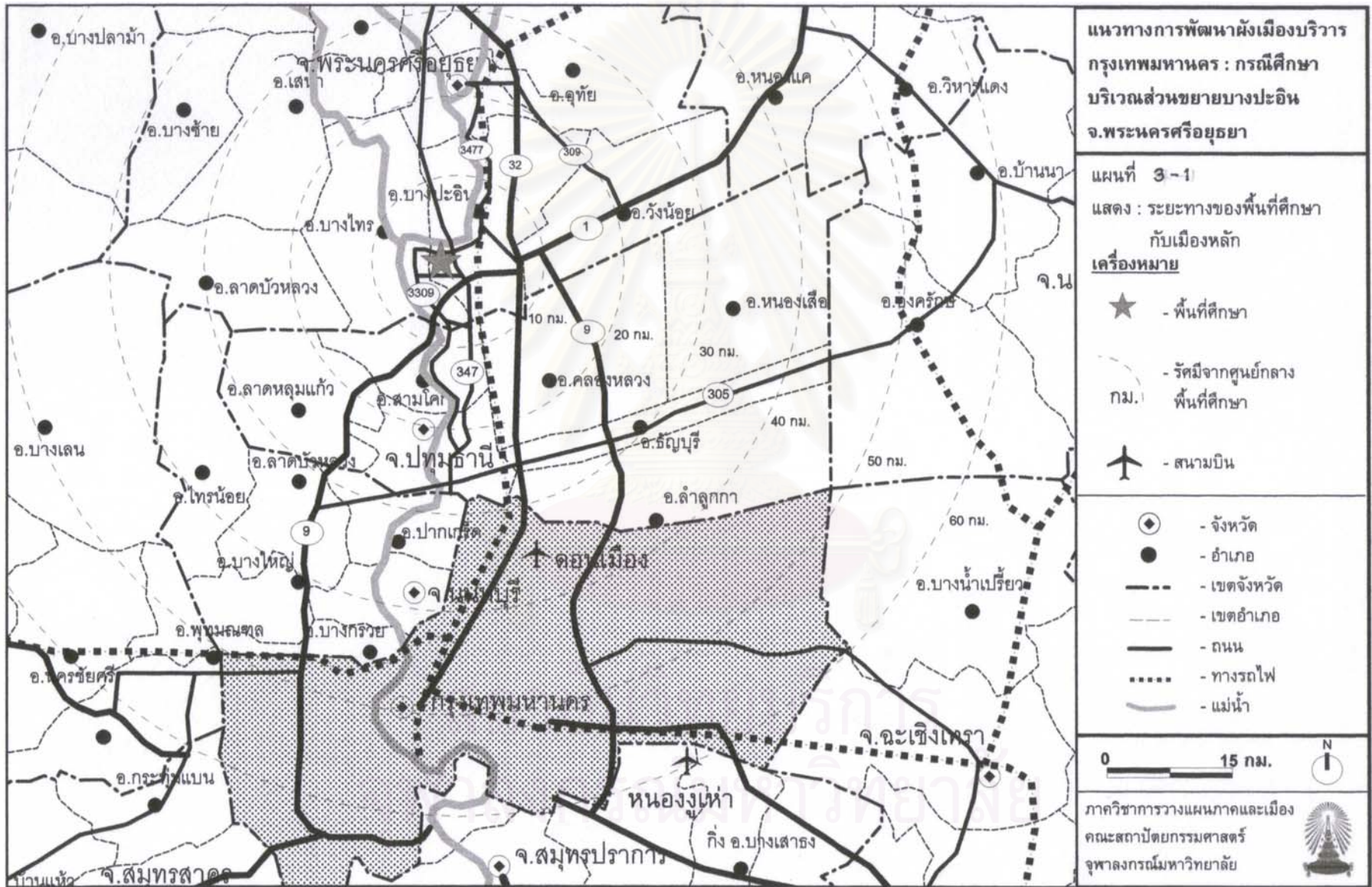
2) ภูมิประเทศ

มีลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นที่ราบลุ่มและทุ่งนา ไม่มีภูเขา อยู่สูงจากระดับน้ำทะเลเฉลี่ยประมาณ 3.5 เมตร มีลักษณะที่ราบลุ่มซึ่งเรียกว่า ที่ราบลุ่มเดลต้า (ที่ราบดินดอนสามเหลี่ยมแม่น้ำเจ้าพระยา) ซึ่งเป็นที่ราบกว้างใหญ่ตั้งแต่จังหวัดนครสวรรค์จนถึงอ่าวไทย หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า ที่ราบกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นที่ราบภาคกลางที่เป็นที่ราบลุ่มกว้างใหญ่ตามสภาพธรณีสัณฐาน มีแม่น้ำ 4 สายใหญ่ไหลผ่านได้แก่ แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำป่าสัก แม่น้ำลพบุรี และแม่น้ำน้อย

พื้นที่ดิน ส่วนใหญ่เป็นดินตะกอนแม่น้ำพัดพาจากเหตุที่มีลำคลองใหญ่น้อยจำนวนมาก ทั้งคลองขุดและคลองธรรมชาติ เมื่อถึงฤดูน้ำหลาก ระดับน้ำจะมีความสูงมากและท่วมปกคลุมทั่วบริเวณที่ราบลุ่ม จึงทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์มาก เหมาะอย่างยิ่งแก่การทำเกษตร

สภาพพื้นที่ เป็นที่ราบลุ่มตามลำน้ำเจ้าพระยา ซึ่งไหลผ่านจากเหนือจรดใต้ พื้นที่เหมาะแก่การเพาะปลูก โดยสภาพพื้นที่สามารถแบ่งกลุ่มดินออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆด้วยกันได้แก่

1. กลุ่มดินนา ครอบคลุมพื้นที่ประมาณร้อยละ 30 ของพื้นที่ทั้งหมด

2. กลุ่มดินไร่ ครอบคลุมพื้นที่ร้อยละ 5

3. กลุ่มดินที่มีสภาพเป็นกรดครอบคลุมพื้นที่ประมาณร้อยละ 65

โดยลักษณะทรัพยากรดินของจังหวัดซึ่งอยู่ในเขตที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา โครงสร้างดินส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทรายและดินเหนียวถึงเหนียวจัด การระบายน้ำจึงไม่ค่อยดีซึ่งทำให้เหมาะแก่การปลูกข้าวมากที่สุด

3) ลักษณะภูมิอากาศ

พื้นที่ศึกษามีสภาพเช่นเดียวกับจังหวัดอื่น ๆ ในบริเวณภาคกลางของประเทศคือ รับลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือในหน้าหนาว และรับลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้จากอ่าวไทยโดยตรง ทำให้มีฝนตกติดต่อกันเป็นเวลานาน โดยสภาพอากาศทั่วไปของพื้นที่ศึกษาค่อนข้างร้อน เป็นอากาศแบบทุ่งหญ้าเมืองร้อน (ทุ่งหญ้าสะวันนา) อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 31 องศา เซลเซียส โดยมีฤดูกาลแบ่งออกเป็น 3 ฤดู ดังนี้

ฤดูฝน เริ่มต้นประมาณเดือนพฤษภาคม หรือต้นเดือนมิถุนายนจนถึงเดือนตุลาคม โดยฝนจะเริ่มตกและจะตกถึงขั้นในเดือนสิงหาคมหรือเดือนกันยายน ซึ่งเป็นเดือนที่มีฝนตกชุกที่สุด ฝนที่ตกในระยะนี้ได้รับอิทธิพลมาจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งเป็นอิทธิพลของพายุดีเปรสชันจากทะเลจีนใต้ ในช่วงกลางเดือนตุลาคม ฝนจะเริ่มน้อยลง รวมระยะเวลาของฤดูฝนประมาณ 5 เดือน โดยมีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1,342.7 มิลลิเมตรต่อปี และมีวันฝนตกเฉลี่ย 107 วันต่อปี

ฤดูหนาว เริ่มต้นประมาณเดือนพฤศจิกายนจนถึงเดือนมกราคม โดยตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนจะเป็นช่วงระยะเปลี่ยนฤดูจากฤดูฝนเข้าสู่ฤดูหนาว ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้เริ่มอ่อนลง ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือจะเข้ามาแทนที่ อย่างเข้าสู่ฤดูหนาว อุณหภูมิจะไม่ลดต่ำมากนัก เพราะอยู่ปลายลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ และอยู่ใกล้อ่าวไทย ให้อุ่นจากทะเลทำให้หนาวน้อยลง รวมระยะเวลาของฤดูหนาวประมาณ 3 เดือน

ฤดูร้อน เริ่มต้นประมาณเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน โดยตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ อิทธิพลของลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือเริ่มอ่อนลง ทำให้อากาศเริ่มร้อน และจะร้อนอบอ้าวที่สุดในเดือนเมษายน สาเหตุเพราะการแผ่รังสีของดวงอาทิตย์และการถูกปกคลุมด้วยความกดอากาศสูงจากทะเลจีนใต้ และมหาสมุทรแปซิฟิก ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของกระแสลมตะวันออกเฉียง

ใต้ที่พัดเข้าสู่อ่าวไทยทำให้อากาศร้อน แต่ยังไม่ร้อนมากที่สุด เพราะมีแม่น้ำลำคลองช่วยคลายความร้อน รวมระยะเวลาของฤดูร้อนประมาณ 4 เดือน

4) การบริหารและการปกครอง

จากรายงานสรุปผลการดำเนินงานเทศบาลตำบลราชครามและหนังสือสรุปแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบางกระสั้น ปี พ.ศ. 2547 พบว่าในพื้นที่ศึกษามีการปกครองและการบริหารท้องถิ่นที่ชัดเจนโดยมีการแบ่งเขตการปกครองและการบริหารท้องถิ่นออกเป็น 2 เขต การปกครองได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลบางกระสั้น ซึ่งตั้งอยู่ในเขตอำเภอบางปะอิน และเทศบาลตำบลราชคราม ตั้งอยู่ในเขตอำเภอบางไทร โดย

องค์การบริหารส่วนตำบลบางกระสั้น มีเนื้อที่ปกครองทั้งสิ้น 18.912 ตารางกิโลเมตร มีโครงสร้างขององค์กรและการแบ่งส่วนราชการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลประกอบไปด้วย

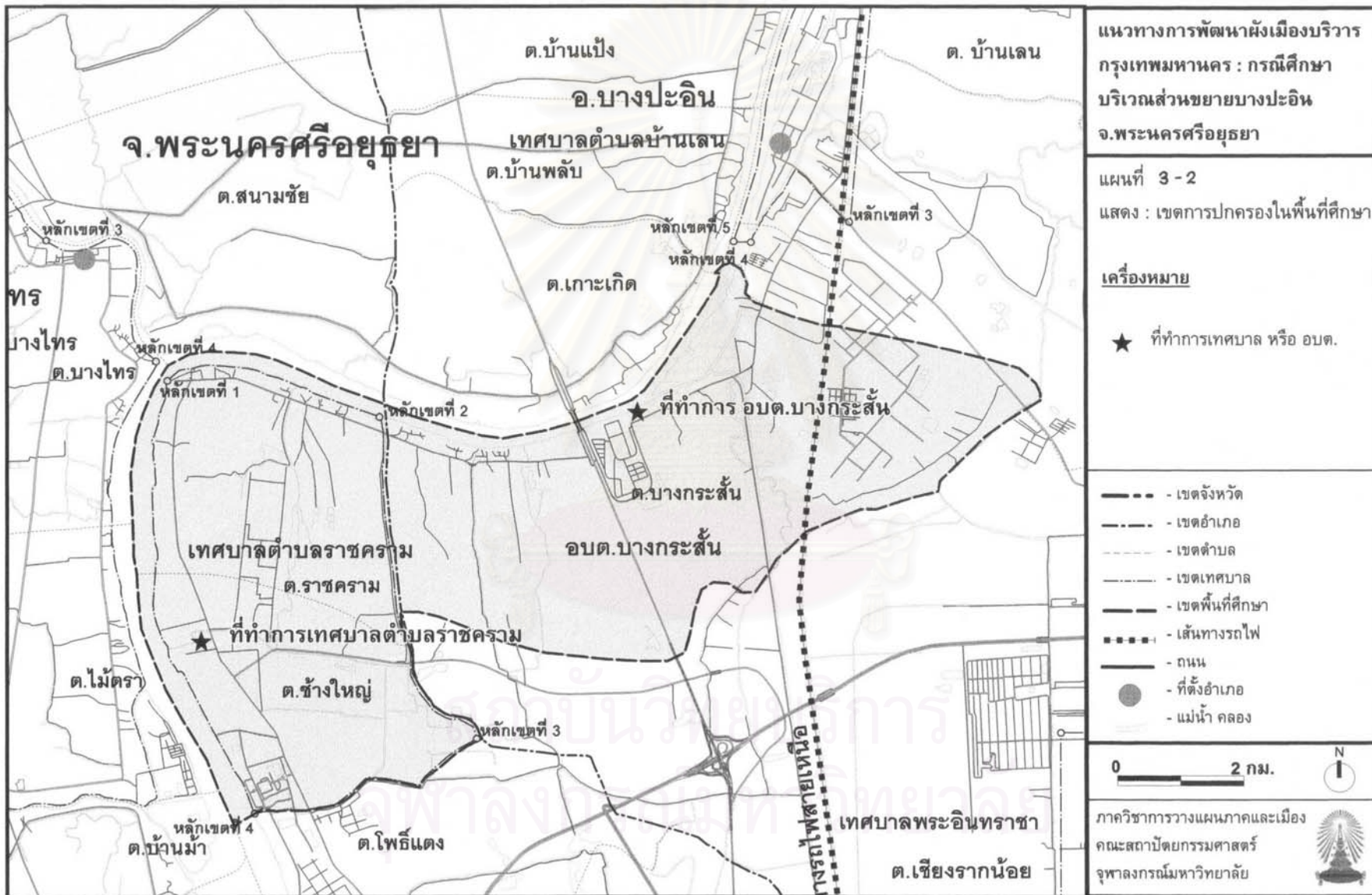
1) สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติและควบคุมฝ่ายบริหาร ประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้ง 31 คน

2) คณะผู้บริหาร ทำหน้าที่บริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลตามกฎหมาย นายอำเภอเป็นผู้แต่งตั้ง โดยความเห็นชอบของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน และรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล 2 คน

3) ส่วนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล แบ่งออกเป็น สำนักงานปลัด มีหน้าที่เกี่ยวกับราชการทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่ไม่ได้กำหนดไว้ว่าเป็นหน้าที่ของส่วนราชการใด หรือหน่วยอื่นที่ได้รับมอบหมาย ประกอบไปด้วย

- งานบริหารทั่วไปนโยบายและแผน
- งานกฎหมายและคดี
- งานส่งเสริมศาสนา วัฒนธรรมและกิจการโรงเรียน
- งานรักษาความสะอาดอนามัยและสิ่งแวดล้อม
- งานสวัสดิการ พัฒนาชุมชนส่งเสริมอาชีพและพัฒนาสตรี
- งานธุรการ

ส่วนการคลัง มีหน้าที่ควบคุมและรับผิดชอบการเงินการบัญชี การพัสดุและทรัพย์สิน การงบประมาณ งานผลประโยชน์และงานอื่นๆที่เกี่ยวข้องตามที่ได้รับมอบหมาย ประกอบด้วย

- งานการเงินและการบัญชี
- งานพัฒนาและจัดเก็บรายได้
- งานทะเบียนและทรัพย์สิน และพัสดุ
- งานธุรการ
- งานแผนที่ภาษี

ส่วนโยธา มีหน้าที่ควบคุมตรวจสอบให้คำปรึกษาแนะนำ ปรับปรุง แก้ไข ติดตาม ประเมินผล ติดตามประสานงานและแก้ไขปัญหาขัดข้องในการปฏิบัติโดยควบคุมตรวจสอบ ดำเนินการต่างๆ เกี่ยวกับงานโยธา

- งานสำรวจ ออกแบบ เขียนแบบอาคาร
- งานก่อสร้าง สะพาน แหล่งน้ำ
- งานควบคุมอาคาร ซ่อมประกอบ ดัดแปลง แก้ไข ติดตั้งและ บำรุงรักษาเครื่องมือ
- คำนวณรายการ และประเมินราคาในการดำเนินการ

เทศบาลตำบลราชคราม มีเนื้อที่ปกครองทั้งสิ้น 14.32 ตารางกิโลเมตร ได้รับการยกฐานะเป็นเทศบาล โดยผลของพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะเทศบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. 2542 โดยจัดเป็นเทศบาลขนาดกลาง มีโครงสร้างและกรอบอัตรากำลัง โดยมีคณะผู้บริหาร 3 คน นายกเทศมนตรี 1 คน เทศมนตรี 2 คน สมาชิกสภาเทศบาล 9 คน

อำนาจหน้าที่ เทศบาลตำบลราชคราม มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

1) หน้าที่บังคับหรือหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 กำหนดไว้ดังนี้

- รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน
- ให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ
- รักษาความสะอาดของถนน หรือทางเดินและที่เป็นสาธารณะ รวมทั้งกำจัดขยะมูลฝอยสิ่งปฏิกูล
- ป้องกันและระงับโรคติดต่อ
- ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง
- ให้ประชาชนได้รับการศึกษา อบรม

- หน้าที่อื่นๆ ซึ่งคำสั่งกระทรวงมหาดไทย หรือกฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล

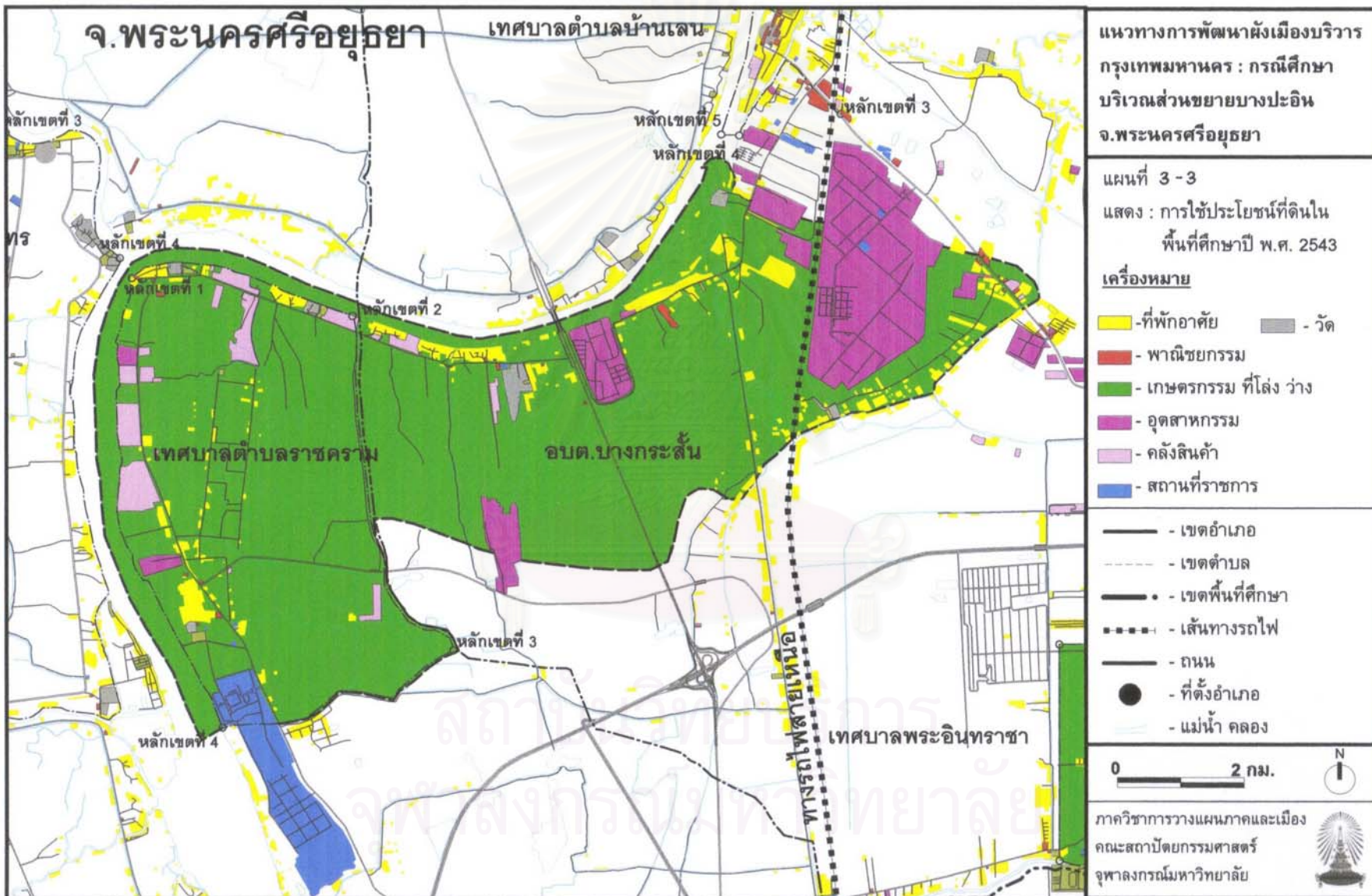
2) อำนาจหน้าที่ที่จะเลือกปฏิบัติ กำหนดดังนี้

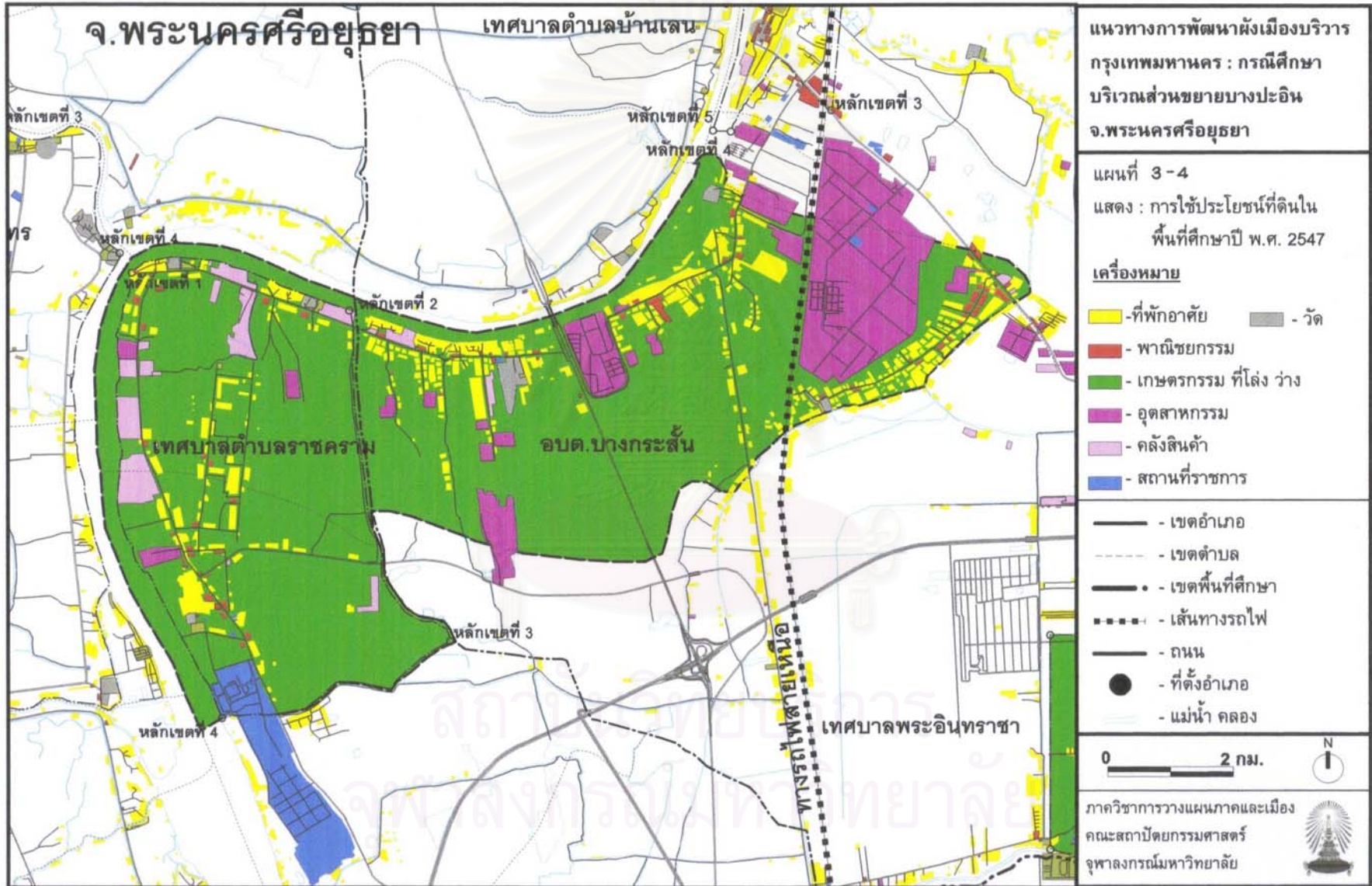
- ให้น้ำสะอาดหรือน้ำประปา
- ให้มีโรงฆ่าสัตว์
- ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือและท่าข้าม
- ให้มีสุสานและฌาปนสถาน
- ให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์ และรักษาคนเจ็บไข้
- ให้มีการบำรุงไฟฟ้า หรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ
- ให้มีเทศพาณิชย์

4) การใช้ประโยชน์ที่ดิน

ประเภทของการใช้ประโยชน์ที่ดินแบ่งออกตามเขตการปกครองในพื้นที่ศึกษา ซึ่งทำการศึกษาแต่ละเขตการปกครองในพื้นที่ศึกษาดังนี้

พื้นที่เทศบาลตำบลราชคราม จากรายงานการใช้ประโยชน์ที่ดินของเทศบาลตำบลราชคราม จากหนังสือบรรยายสรุปเทศบาลตำบลราชคราม พ.ศ. 2543 และ 2547 พบว่าการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่เทศบาลตำบลราชคราม มีการแบ่งประเภทของการใช้ประโยชน์ที่ดินออกเป็น 8 ประเภท โดยเทศบาลตำบลราชครามมีพื้นที่ทั้งหมด 8,950.0 ไร่ จำแนกลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยการเปรียบเทียบการใช้ประโยชน์ที่ดิน 2 ช่วงปี ตั้งแต่ปี 2543-2547 มีการใช้ประโยชน์ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงของ พื้นที่พักอาศัยในปี 2543 มีจำนวน 2,176 ไร่ ปี 2547 มีจำนวน 2,486 ไร่ อัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.39 ต่อปี พื้นที่เกษตรกรรมในปี 2543 มีจำนวน 4,180 ไร่ ปี 2547 มีจำนวน 3,818 ไร่ อัตราการเปลี่ยนแปลงลดลงร้อยละ 2.24 ต่อปี พื้นที่พาณิชยกรรม ในปี 2543 มีจำนวน 10 ไร่ ปี 2547 มีจำนวน 12 ไร่ อัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น ร้อยละ 4.66 ต่อปี พื้นที่อุตสาหกรรมในปี 2543 มีจำนวน 1,609 ไร่ ปี 2547 มีจำนวน 1,659 ไร่ อัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.77 ต่อปี ในส่วนของพื้นที่ตั้งหน่วยงานของรัฐ พื้นที่ตั้งสถานศึกษา สวนสาธารณะ/นันทนาการและพื้นที่ว่าง ไม่มีการเปลี่ยนแปลงของการใช้ประโยชน์ที่ดิน

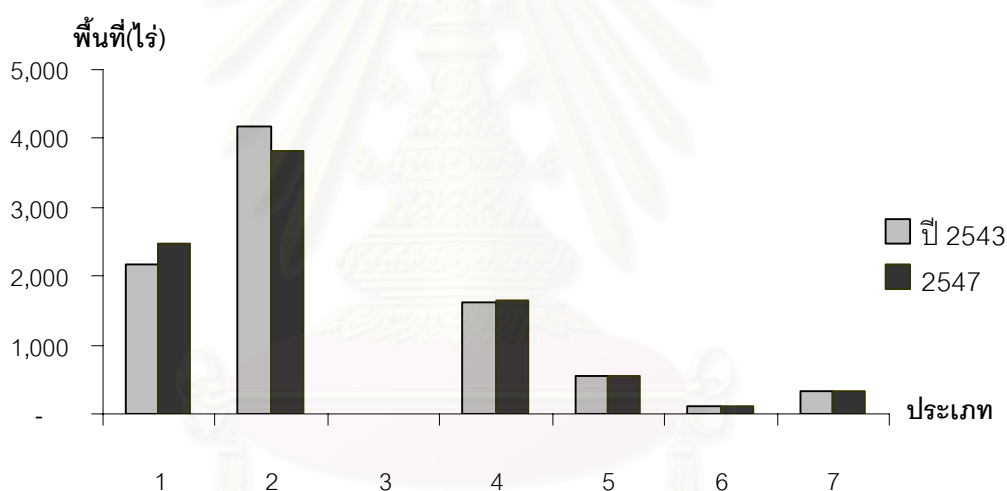

ตาราง 3-1 ประเภท จำนวน ร้อยละการใช้ที่ดินในพื้นที่เทศบาลตำบลราชคราม ช่วงปี พ.ศ. 2543-2547

ลำดับ ที่	ประเภท	ปี 2543		2547		เปลี่ยนแปลง (ไร่)	อัตราการ เติบโต/ปี
		ไร่	ร้อยละ	ไร่	ร้อยละ		
1	พื้นที่พักอาศัย	2,176	24.3	2,486	27.8	310.00	3.39
2	พื้นที่เกษตรกรรม	4,180	46.7	3,818	42.7	-362.00	-2.24
3	พื้นที่พาณิชยกรรม	10	0.1	12	0.1	2.00	4.66
4	พื้นที่อุตสาหกรรม	1,609	18.0	1,659	18.5	50.00	0.77
5	พื้นที่ตั้งหน่วยงานของรัฐ	547	6.1	547	6.1	0.00	0.00
6	พื้นที่ตั้งสถานศึกษา	100	1.1	100	1.1	0.00	0.00
7	สวนสาธารณะ/นันทนาการ	328	3.7	328	3.7	0.00	0.00
รวม		8,950	100.0	8,950	100.0	0.00	6.58

ที่มา: หนังสือบรรยายสรุปเทศบาลตำบลราชคราม 2547.

แผนภูมิ 3-1 สัดส่วนการใช้ที่ดินในพื้นที่เทศบาลตำบลราชครามเปรียบเทียบระหว่างปี พ.ศ. 2543-2547

พื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางกระสัน มีพื้นที่ทั้งหมด 11,820 ไร่ จำแนก

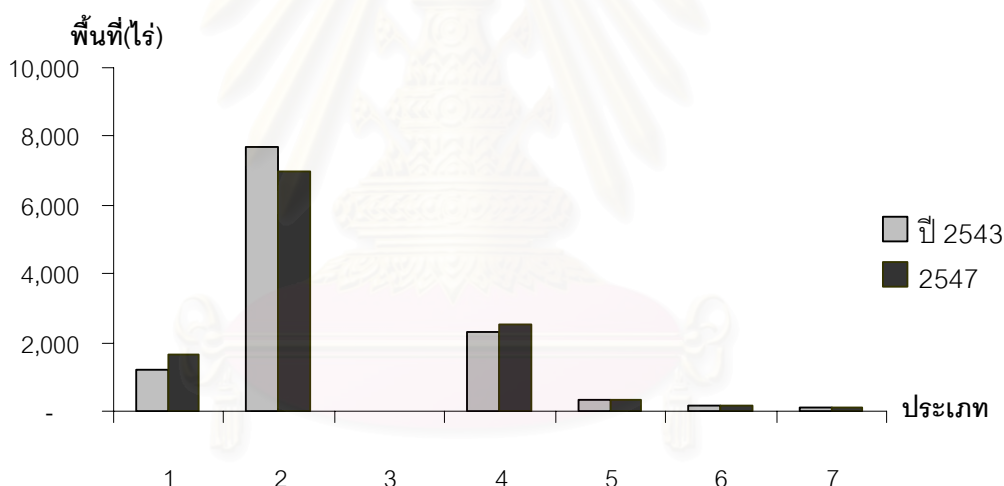
ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยการเปรียบเทียบการใช้ประโยชน์ที่ดิน 2 ช่วงปี ตั้งแต่ปี 2543-2547 มีการใช้ประโยชน์ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงของ พื้นที่พักอาศัยในปี 2543 มีจำนวน 1,186 ไร่ ปี 2547 มีจำนวน 1,667 ไร่ อัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.88 ต่อปี พื้นที่เกษตรกรรมในปี 2543 มีจำนวน 7,692 ไร่ ปี 2547 มีจำนวน 6,948 ไร่ อัตราการเปลี่ยนแปลงลดลงร้อยละ 2.39 ต่อปี พื้นที่พาณิชยกรรมในปี 2543 มีจำนวน 20 ไร่ ปี 2547 มีจำนวน 23 ไร่ อัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น ร้อยละ 3.56 ต่อปี พื้นที่อุตสาหกรรมในปี 2543 มีจำนวน 2,316 ไร่ ปี 2547 มีจำนวน 2,540 ไร่ อัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น ร้อยละ 2.33 ต่อปี ในส่วนของพื้นที่ตั้งหน่วยงานของรัฐ พื้นที่ตั้ง สถานศึกษา สวนสาธารณะ/นันทนาการและพื้นที่ว่าง ไม่มีการเปลี่ยนแปลงของการใช้ประโยชน์ ที่ดิน

ตาราง 3-2 ประเภท จำนวน ร้อยละการใช้ที่ดินในองค์การบริหารส่วนตำบลบางกระสัน ช่วงปี พ.ศ. 2543-2547

ลำดับ ที่	ประเภท	ปี 2543		2547		เปลี่ยนแปลง (ไร่)	อัตราการ เติบโต/ปี
		ไร่	ร้อยละ	ไร่	ร้อยละ		
1	พื้นที่พักอาศัย	1,186	10.0	1,667	14.1	481.00	8.88
2	พื้นที่เกษตรกรรม	7,692	65.1	6,984	59.1	-708.00	-2.39
3	พื้นที่พาณิชยกรรม	20	0.2	23	0.2	3.00	3.56
4	พื้นที่อุตสาหกรรม	2,316	19.6	2,540	21.5	223.54	2.33
5	พื้นที่ตั้งหน่วยงานของรัฐ	331	2.8	331	2.8	0.18	0.01
6	พื้นที่ตั้งสถานศึกษา	153	1.3	153	1.3	0.08	0.01
7	สวนสาธารณะ/นันทนาการ	122	1.0	122	1.0	0.48	0.10
รวม		11,820	100.0	11,820	100.00	0.27	0.00

ที่มา: สรุปแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบางกระสัน ปี 2547

แผนภูมิ 3-2 สัดส่วนการใช้ที่ดินในพื้นที่ อบต. บางกระสัน เปรียบเทียบระหว่างปี พ.ศ. 2543-2547

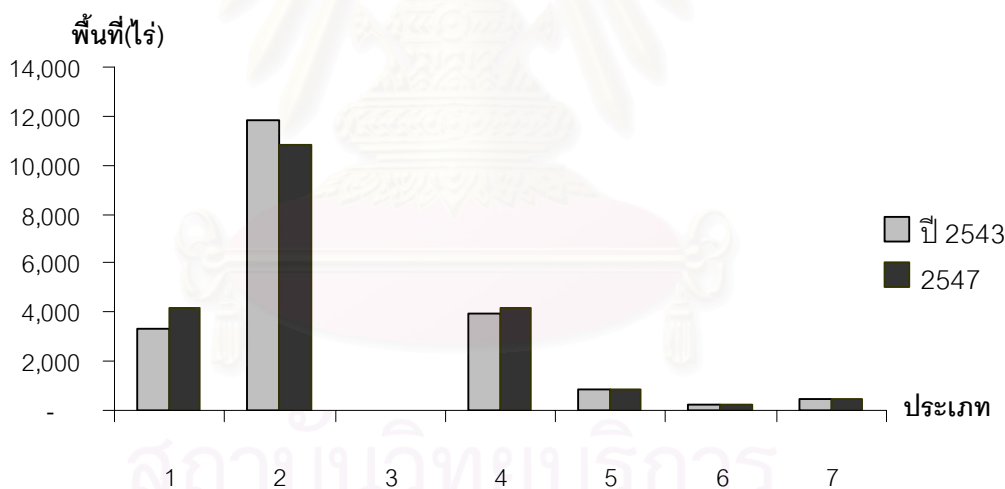
เมื่อพิจารณาภาพรวมของพื้นที่ศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน พบว่าศูนย์ส่วนขยายบางปะอินมีพื้นที่ทั้งหมด 20,770 ไร่ จำแนกลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยการเปรียบเทียบการใช้ประโยชน์ที่ดิน 2 ช่วงปี ตั้งแต่ปี 2543-2547 พบว่ามีการใช้ประโยชน์ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่พักอาศัยในปี 2543 มีจำนวน 3,362 ไร่ ปี 2547 มีจำนวน 4,153 ไร่ อัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.42 ต่อปี พื้นที่เกษตรกรรมในปี 2543 มีจำนวน 11,820 ไร่ ปี 2547 มีจำนวน 10,802 ไร่ อัตราการเปลี่ยนแปลงลดลงร้อยละ 2.33 ต่อปี พื้นที่พาณิชยกรรมในปี 2543 มีจำนวน 30 ไร่ ปี 2547 มีจำนวน 35 ไร่ อัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.39 ต่อปี พื้นที่อุตสาหกรรมในปี 2543 มีจำนวน 3,925 ไร่ ปี 2547 มีจำนวน 4,199 ไร่ อัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.7 ต่อปี ในส่วนในพื้นที่ตั้งหน่วยงานของรัฐ พื้นที่ตั้งสถานศึกษา สวนสาธารณะ/นันทนาการและพื้นที่ว่าง ไม่มีการเปลี่ยนแปลงของการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ตาราง 3-3 ประเภท จำนวน ร้อยละการใช้ที่ดินในพื้นที่ศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน ช่วงปี พ.ศ. 2543-2547

ลำดับ ที่	ประเภท	ปี 2543		2547		เปลี่ยนแปลง (ไร่)	อัตราการ เติบโต/ปี
		ไร่	ร้อยละ	ไร่	ร้อยละ		
1	พื้นที่พักอาศัย	3,362	16.2	4,153	20.0	791.00	5.42
2	พื้นที่เกษตรกรรม	11,872	57.2	10,802	52.0	-1070.00	-2.33
3	พื้นที่พาณิชยกรรม	30	0.1	35	0.2	5.00	3.93
4	พื้นที่อุตสาหกรรม	3,925	18.9	4,199	20.2	273.54	1.70
5	พื้นที่ตั้งหน่วยงานของรัฐ	878	4.2	878	4.2	0.00	0.00
6	พื้นที่ตั้งสถานศึกษา	253	1.2	253	1.2	0.00	0.00
7	สวนสาธารณะ/นันทนาการ	450	2.2	450	2.2	0.00	0.00
รวม		20,770	100.0	20770	100.00	0.00	0.00

ที่มา: จากการประมวลผลข้อมูลของแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบางกระสัน ปี 2547, หนังสือบรรยายสรุปเทศบาลตำบลราชคราม 2547

แผนภูมิ 3-3 สัดส่วนการใช้ที่ดินในพื้นที่ ศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน เปรียบเทียบระหว่างปี พ.ศ. 2543-2547

5) การคมนาคมขนส่งและการเข้าถึง

จากข้อมูลโครงข่ายคมนาคม และการขนส่งซึ่งสรุปโดยเทศบาลตำบลราชครามในหนังสือบรรยายสรุปเทศบาลตำบลราชคราม ปี พ.ศ.2547 พบว่า พื้นที่ศึกษามีความหลากหลายในการเลือกใช้เส้นทางคมนาคม ซึ่งเส้นทางคมนาคมขนส่งเหล่านี้เป็นเส้นทางหลักในการเดินทางจากกรุงเทพมหานครมายังพื้นที่ศึกษา และไปยังภูมิภาคต่างๆของประเทศ โดยมีระยะทางจากกรุงเทพมหานครถึงพื้นที่ศึกษาประมาณ 46 กิโลเมตร อีกทั้งยังเป็นเส้นทางหลักในการขนถ่ายอพยพย้ายถิ่นของแรงงาน รวมไปถึงสินค้าต่างๆ ระหว่างภูมิภาคต่างๆ กับพื้นที่ศึกษาเพื่อเข้าสู่กรุงเทพมหานคร โดยเส้นทางคมนาคมที่สำคัญ ได้แก่

- *เส้นทางเข้าถึงโดยทางถนน* ที่สามารถเชื่อมต่อเข้ากับถนนวงแหวน ตะวันตก วงแหวนตะวันออก (ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 9) ซึ่งเป็นเส้นทางลำเลียงสินค้าหลักของ กรุงเทพมหานคร รวมถึงเป็นเส้นทางในการกระจายประชากร สินค้าและแรงงานไปสู่พื้นที่ต่างๆ ของ กรุงเทพฯ อีกทั้งยังเป็นเส้นทางขนส่งระหว่างภาคตะวันตกและภาคตะวันออก สามารถเชื่อมต่อกับ ทางด่วนปากเกร็ด-บางปะอิน(ทางด่วนพิเศษอุดรรัถยา) ที่จะมุ่งเข้าสู่กรุงเทพมหานครได้อย่าง รวดเร็ว เชื่อมต่อกับถนนมิตรภาพ-พหลโยธิน (A1) ที่จะมุ่งสู่กรุงเทพมหานครและไปสู่ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ เชื่อมต่อกับถนนสายเอเชีย (ทางหลวงหมายเลข 32) ที่สามารถเชื่อมต่อกับ ถนนพหลโยธินได้ และสามารถเดินทางไปสู่จังหวัดปทุมธานี โดยมีเส้นทางเลี้ยวตัดผ่านพื้นที่ศึกษา (ทางหลวงหมายเลข 347)

- *เส้นทางเข้าถึงโดยทางรถไฟ* ในพื้นที่ศึกษามีเส้นทางรถไฟผ่านและสถานี รถไฟคลองฟุทธาตั้งอยู่ในพื้นที่ศึกษา สถานีรถไฟคลองฟุทธาตั้งอยู่ติดกับนิคมอุตสาหกรรมบางปะ อิน ซึ่งการแผนการพัฒนาของการรถไฟแห่งประเทศไทย ได้ทำการพัฒนาเส้นทางรถไฟโดย ดำเนินการพัฒนาจากรางเดี่ยวเป็นรถไฟรางคู่ และโครงการงานศึกษาและออกแบบโครงการระบบ รถไฟฟ้าชานเมืองร่วมกับรถไฟทางไกลเชื่อมต่อบริเวณขนส่งมวลชนในเขตกรุงเทพมหานครและ ปริมณฑลโดยได้ศึกษาเส้นทางสถานี รังสิต-บ้านภาชี ซึ่งจะช่วยให้สะดวกต่อการเดินทางของ ประชาชน การขนส่งสินค้าระหว่างภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมไปถึงขนส่งสินค้าจาก นิคมอุตสาหกรรมที่รายล้อมพื้นที่ศึกษาอยู่หลายแหล่งมายังพื้นที่กรุงเทพมหานครได้อย่างสะดวก และรวดเร็วขึ้น

- *เส้นทางเข้าถึงโดยการขนส่งสาธารณะจากเมืองหลักมาสู่พื้นที่ศึกษา* เป็น การให้บริการประเภทรถโดยสารประจำทางจากกรุงเทพมหานคร – ศูนย์ศิลปาชีพบางไทร - บางปะ อิน และสายปทุมธานี-รังสิต-บางปะอิน รวมถึงเส้นทางจากชุมชนเมืองโดยรอบ ได้แก่ สาย พระนครศรีอยุธยา-บางปะอิน-บางไทร นนทบุรี-บางปะอิน เป็นต้น โดยมีสถานีขนส่งรถโดยสาร ประจำทางอยู่บริเวณศูนย์กลางตลาดใหม่ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองจิก อำเภอบางปะ อิน ซึ่งบริเวณสถานีขนส่งรถโดยสารประจำทางบางปะอิน จะเป็นจุดกระจายประชาชนที่เดินทาง จากกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเข้าสู่พื้นที่ศึกษา โดยมีบริการรถโดยสารภายในพื้นที่ (รถสอง แถวประจำทาง รถสองแถวไม่ประจำทาง มอเตอร์ไซด์รับจ้าง เป็นต้น) เริ่มให้บริการตั้งแต่ 05.00- 22.00 น.

- *เส้นทางเข้าถึงจากทางน้ำ* ยังคงมีความสำคัญในการขนส่งสินค้าของ หลายจังหวัดทางภาคเหนือตอนล่างและภาคกลางตอนบน ส่วนใหญ่จะเป็นการขนส่งสินค้า เกษตรกรรม ได้แก่ ข้าวสาร ข้าวโพด เมล็ดพันธุ์พืช รวมไปถึงการขนทราย ในพื้นที่ที่มีการขนส่งสินค้า

จากท่าเรือเอกชนบริเวณตำบลบางกระสั้น และตำบลราชคราม ส่วนใหญ่จะเป็นการขนส่งสินค้าเกษตรและ ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในการเกษตร ได้แก่ ข้าวเปลือก ปุ๋ย และทราย เป็นต้น การขนส่งทางน้ำได้เปรียบการขนส่งทางบกในเรื่องค่าขนส่งที่มีราคาถูกกว่าการขนส่งทางบก โดยในพื้นที่ศึกษามีพื้นที่ติดกับแม่น้ำเจ้าพระยาซึ่งสามารถขนถ่ายสินค้าไปยังกรุงเทพมหานครได้อย่างดีทางหนึ่ง และมีการเดินทางทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวจากกรุงเทพมหานคร ล่องตามแม่น้ำเจ้าพระยามายังศูนย์ศิลปาชีพบางไทรและพระราชวังบางปะอิน

สภาพวิถีชีวิตของชุมชนริมแม่น้ำเจ้าพระยาพบว่าในอดีตประชาชนในพื้นที่มีการตั้งถิ่นฐานริมแม่น้ำเจ้าพระยา และมีการเดินทางเป็นเส้นทางหลัก แต่ในปัจจุบันพื้นที่ริมน้ำส่วนใหญ่ในศูนย์ส่วนขยายบางปะอินได้เปลี่ยนไปเป็นพื้นที่โรงงานอุตสาหกรรม โกดังและคลังสินค้า เนื่องจากมีเส้นทางถนนตัดผ่านพื้นที่มากขึ้นทำให้พื้นที่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงและมีการตั้งถิ่นฐานบริเวณริมถนนแทน โดยในพื้นที่ศึกษาในปัจจุบันได้ใช้ประโยชน์จากแม่น้ำในการขนส่งสินค้าทางการเกษตรหรือสินค้าที่ถูกแปรรูปขนส่งไปยังกรุงเทพมหานคร รวมไปถึงวัสดุก่อสร้าง ในพื้นที่ประกอบไปด้วยท่าเรือขนส่งสินค้าเอกชนประมาณ 6 แห่งกระจายตัวในพื้นที่อบต.ตำบลบางกระสั้น 2 แห่ง เทศบาลตำบลราชคราม 4 แห่ง มีท่าเรือสาธารณะ ท่าเรือข้ามฟาก และท่าเทียบเรือท่องเที่ยวตั้งอยู่นอกพื้นที่ศึกษาในเทศบาลตำบลบ้านเลน (ดูแผนที่ 3-2)

การประมวลผลจากข้อมูลสถิติปริมาณการจราจรในเส้นทางหลวงทั่วประเทศ ปี 2547 ของกรมทางหลวง พบว่าปริมาณการจราจรบนเส้นทางสายหลัก ได้แก่ เส้นทางหลวงหมายเลข 1 (ถนนพหลโยธิน) เนื่องจากเส้นทางนี้สามารถเชื่อมไปสู่ภาคเหนือและภาคอีสานทำให้มีปริมาณรถมาก เฉลี่ยประมาณ 157,961 คันต่อวัน พาหนะส่วนใหญ่ที่วิ่งบนเส้นทางนี้จะเป็นรถยนต์นั่ง 4 ล้อ เส้นทางหมายเลข 9 (ถนนวงแหวนตะวันตก) มีปริมาณรถประมาณ 107,518 คันต่อวัน พาหนะส่วนใหญ่ที่วิ่งบนเส้นทางนี้จะเป็นรถยนต์และรถบรรทุก 6 -10 ล้อ เส้นทางหมายเลข 32 (ถนนสายเอเชีย) มีปริมาณรถประมาณ 77,861 คันต่อวัน เส้นทางหมายเลข 347 (ปทุมธานี-บางปะหัน) มีปริมาณรถประมาณ 23,323 คันต่อวัน พาหนะส่วนใหญ่ที่วิ่งบนเส้นทางนี้จะเป็นรถยนต์นั่ง 4 ล้อ เส้นทางหมายเลข 3309 (บางปะอิน-ศูนย์ศิลปาชีพ) มีปริมาณรถประมาณ 15,651 คันต่อวัน พาหนะส่วนใหญ่ที่วิ่งบนเส้นทางนี้จะเป็นรถโดยสารและรถบรรทุก 6 -10 ล้อ เส้นทางหมายเลข 3442 (สายเอเชีย-บางปะอิน) มีปริมาณรถประมาณ 36,781 คันต่อวัน เนื่องจากเป็นเส้นทางคมนาคมขนส่งสินค้าและแรงงานที่จะเข้าสู่นิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จึงทำให้มีปริมาณรถมาก พาหนะส่วนใหญ่ที่วิ่งบนเส้นทางนี้จะเป็นรถโดยสารขนส่งแรงงานและรถบรรทุกทั้งขนาด 6 -10 ล้อ ไปจนถึงขนาด มากกว่า 10 ล้อ และทางด่วนอุดรรัถยา (ปากเกร็ด-บางปะอิน) มีปริมาณรถประมาณ 49,858 คันต่อวัน พาหนะส่วนใหญ่ที่วิ่งบนเส้นทางนี้จะเป็นรถยนต์นั่ง 4 ล้อ

ตาราง 3-4 ปริมาณการจราจรทางบกของเส้นทางรถเข้าถึงหลักของพื้นที่ศึกษา พ.ศ. 2547

เส้นทางสายหลัก (ทางหลวงหมายเลข)	ปริมาณการจราจร (คัน/วัน)			
	4ล้อ	6-10ล้อ	มากกว่า10ล้อ	รวม(คัน/วัน)
1(ถนนพหลโยธิน)	82,615	69,845	5,501	157,961
9 (ถนนวงแหวนตะวันตก)	44,869	48,166	14,483	107,518
32 (ถนนสายเอเชีย)	-	-	-	77,861
347 (ปทุมธานี-บางปะหัน)	13,744	6,768	2,811	23,323
3309 (บางปะอิน-ศูนย์ศิลปาชีพ)	5,477	7,506	2,668	15,651
3442 (สายเอเชีย-บางปะอิน)	-	-	-	36,781
ทางด่วนอุดรรัถยา(ปากเกร็ด-บางปะอิน)	48,376	1,232	250	49,858

ที่มา : การประมวลผลจากข้อมูลสถิติปริมาณการจราจรในเส้นทางหลวงทั่วประเทศ ปี2547 กรมทางหลวง และในส่วนของปริมาณการใช้บริการเดินทางโดยรถไฟ จากการสำรวจพบว่าที่สถานีคลองฟุทพบว่า มีปริมาณการใช้บริการประมาณ 2,896 คนต่อเดือนหรือประมาณ 100 คนต่อวัน (ข้อมูลจากการสอบถามนายสถานีรถไฟคลองฟุท)

6) โครงสร้างพื้นฐาน

(1) ไฟฟ้า พื้นที่การศึกษาเป็นที่ตั้งของสำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอบางปะอิน มีหน้าที่รับผิดชอบบริการจำหน่ายกระแสไฟฟ้าในพื้นที่อำเภอบางปะอินทั้งหมด รวมถึงพื้นที่ศึกษาการใช้ไฟฟ้าใน ในปี 2546 คิดเป็นผู้มีไฟฟ้าใช้ร้อยละ 99.15 โดยมีสถานีไฟฟ้าให้บริการแก่บ้านพักอาศัย สถานธุรกิจ และอุตสาหกรรม สถานที่ราชการ และไฟฟ้าสาธารณะ โดยมีสำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสถานีย่อยบางกระสันดูแลรับผิดชอบจ่ายไฟในพื้นที่ตำบลบางกระสัน ราชคราม ช่างใหญ่ พระอินทราชา เชียงรากน้อย เป็นต้น โดยมีสถานีย่อยบางปะอิน 2 และสถานีไฟฟ้าพระอินทราชาคอยให้การดูแลหากสถานีใดสถานีหนึ่งเกิดปัญหาขัดข้อง

(2) ประปา ในเขตพื้นที่ศึกษามีการให้บริการด้านการประปาโดย องค์การบริหารส่วนตำบลบางกระสัน ได้ดำเนินการขุดเจาะบ่อน้ำและถังบาดาลขนาดความจุ 25 ลูกบาศก์เมตร เพื่อให้บริการแก่ประชาชน และหน่วยงานธุรกิจอื่นๆ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางกระสัน ซึ่งมีทั้งสิ้น 9 แห่ง คือ หมู่ที่ 1, 2, 4, 6, 11, 15, 16, 17 เทศบาลตำบลราชครามได้ดำเนินการกิจการประปาของตนเอง จำนวน 8 แห่งสามารถให้บริการน้ำประปาให้แก่ประชาชนในเขตเทศบาลได้จำนวน 842 ราย และมีระบบประปาหมู่บ้านอีก 1 แห่งให้บริการผู้ใช้น้ำ จำนวน 70 ราย และปัจจุบันมีบ่อบาดาล 8 ถัง และมีกำลังดำเนินการสร้างประปาขนาดความจุ 120 ลบ.ม. ที่เทศบาลตำบลราชครามติดกับศูนย์ศิลปาชีพบางไทรอีก 1 แห่งเพื่อรองรับการขยายตัวของเทศบาลตำบลราชคราม

(3) การสื่อสารและการโทรคมนาคม การสื่อสารและการโทรคมนาคมในเขตพื้นที่ศึกษาได้แยกออกเป็นเขตตำบล โดยในพื้นที่ตำบลราชครามมีจำนวนโทรศัพท์เลขหมายที่

ให้บริการตำบลราชคราม จำนวน 154 เลขหมาย ผู้สาธารณะตำบลราชคราม 6 แห่ง ในพื้นที่ตำบลข้างใหญ่มีจำนวนโทรศัพท์เลขหมายที่ให้บริการตำบลข้างใหญ่ จำนวน 364 เลขหมาย ผู้สาธารณะตำบลข้างใหญ่ 16 แห่ง โดยในพื้นที่ตำบลบางกระสั้น มีจำนวนโทรศัพท์เลขหมายที่ให้บริการตำบลราชคราม จำนวน 185 เลขหมาย ผู้สาธารณะตำบลราชคราม 12 แห่ง ระบบเสียงตามสาย/หอกระจายข่าวในพื้นที่ได้ครอบคลุมร้อยละ 70 ติดตั้งโดยองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย แต่ในส่วนของโทรศัพท์สาธารณะยังคงประสบปัญหาการให้บริการยังไม่ทั่วถึง

3.1.2 ลักษณะทางเศรษฐกิจ

โครงสร้างทางเศรษฐกิจของประชากรในพื้นที่แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 2 ส่วน แต่ลักษณะการประกอบอาชีพของประชากรมีลักษณะที่คล้ายกันคือ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักคือการรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมและสถานประกอบการต่างๆ ที่ตั้งอยู่บริเวณใกล้เคียง รองลงมาคือการค้า บริการ และการเกษตรกรรม โดยในพื้นที่ศึกษาได้มีการขยายตัวด้านเศรษฐกิจ มีการดำเนินการด้านอุตสาหกรรม และสถานประกอบการประเภทต่างๆ ที่เพิ่มมากขึ้น และแรงงานส่วนใหญ่เป็นแรงงานแฝง คือแรงงานจากต่างถิ่นที่เข้ามาทำงานในพื้นที่สถานประกอบการและโรงงานอุตสาหกรรม ในพื้นที่เทศบาลตำบลราชครามประชากรมีรายได้โดยเฉลี่ยประมาณ 40,000 บาทต่อปี ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางกระสั้น ประชากรมีรายได้โดยเฉลี่ยประมาณ 60,000 บาทต่อปี จากข้อมูลจำนวนสถานประกอบการของสำนักงานสถิติจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่ทำการศึกษาไว้ในรายงานสถิติประจำปีระหว่างปี พ.ศ. 2543-2547 พบว่า

เทศบาลตำบลราชคราม จำแนกประเภทของสถานประกอบการทั้งหมด 11 ประเภท แบ่งเป็น การขาย บำรุงรักษาและซ่อมแซมยานยนต์ การขายส่งและการค้า การขายปลีก โรงแรม ภัตตาคาร กิจกรรมด้านอสังหาริมทรัพย์ กิจกรรมด้านคอมพิวเตอร์ การให้เช่าเครื่องจักร นันทนาการและการบริการ การผลิต การก่อสร้าง และการขนส่ง ในปี พ.ศ. 2543 มีจำนวนสถานประกอบการทั้งสิ้น 27 แห่ง

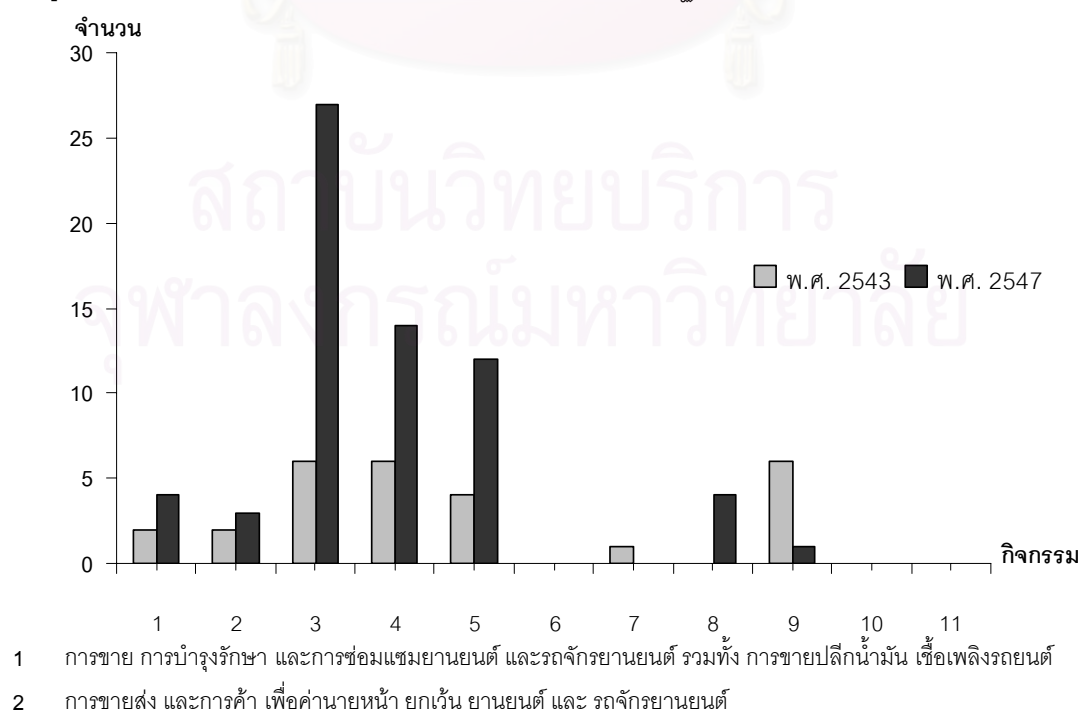
และในปี 2547 มีสถานประกอบการเพิ่มเป็น 65 แห่ง โดยประเภทของสถานประกอบการที่เพิ่มขึ้นสูงสุดได้แก่ การขายปลีกและของใช้ครัวเรือน เพิ่มขึ้น 21 แห่ง รองลงมาได้แก่ สถานประกอบการประเภทโรงแรมและภัตตาคาร กิจกรรมด้านอสังหาริมทรัพย์ เพิ่มขึ้นประเภทละ 8 แห่ง ประเภทนันทนาการและการบริการอื่นๆ เพิ่มขึ้น 4 แห่ง ในส่วนของสถานประกอบการที่ลดลงได้แก่ กิจกรรมประเภท การผลิต ลดลง 5 แห่ง การให้เช่าเครื่องจักรและอุปกรณ์โดยไม่มีผู้ควบคุม ลดลง 1 แห่ง ซึ่งจากภาพรวมในเทศบาลตำบลราชครามมีสถานประกอบการเพิ่มขึ้นทั้งสิ้น 38 แห่ง

ตาราง 3-5 จำนวนสถานประกอบการ จำแนกตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจของเทศบาลตำบลราชคราม ช่วงปีพ.ศ. 2543 และ 2547

ลำดับ	กิจกรรมทางเศรษฐกิจ	จำนวนสถานประกอบการ		การเพิ่มของสถานประกอบการ	อัตราการเติบโตปี
		พ.ศ. 2543	พ.ศ. 2547		
1	การขาย การบำรุงรักษา และการซ่อมแซมยานยนต์ และรถจักรยานยนต์ รวมทั้ง การขายปลีกน้ำมัน เชื้อเพลิงรถยนต์	2	4	2	18.92
2	การขายส่ง และการค้า เพื่อค่านายหน้า ยกเว้น ยานยนต์ และรถจักรยานยนต์	2	3	1	10.67
3	การขายปลีก ยกเว้นยานยนต์ และรถจักรยานยนต์ รวมทั้ง การซ่อมแซมของใช้ส่วนบุคคล และของใช้ในครัวเรือน	6	27	21	45.65
4	โรงแรม และภัตตาคาร	6	14	8	23.59
5	กิจกรรมด้านอสังหาริมทรัพย์	4	12	8	31.61
6	กิจกรรมด้านคอมพิวเตอร์ และกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง	0	0	0	0.00
7	การให้เช่าเครื่องจักรและเครื่องอุปกรณ์ โดยไม่มีผู้ควบคุม การวิจัยและการพัฒนาและกิจกรรรมด้านธุรกิจอื่น ๆ	1	0	-1	0.00
8	นันทนาการและการบริการอื่น ๆ	0	4	4	23.59
9	การผลิต	6	1	-5	-36.11
10	การก่อสร้าง	0	0	0	0.00
11	การขนส่งทางบก และตัวแทนธุรกิจ การท่องเที่ยว	0	0	0	0.00
รวม		27	65	38	24.56

ที่มา: การประมวลผลข้อมูลการสำรวจสถานประกอบการ สำนักงานสถิติจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

แผนภูมิ 3-4 จำนวนสถานประกอบการจำแนกตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจของเทศบาลตำบลราชคราม

- 3 การขายปลีก ยกเว้นยานยนต์ และรถจักรยานยนต์ รวมทั้ง การซ่อมแซมของใช้ส่วนบุคคล และของใช้ในครัวเรือน
- 4 โรงแรม และภัตตาคาร
- 5 กิจกรรมด้านอสังหาริมทรัพย์
- 6 กิจกรรมด้านคอมพิวเตอร์ และกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง
- 7 การให้เช่าเครื่องจักรและเครื่องอุปกรณ์ โดยไม่มีผู้ควบคุม การวิจัยและการพัฒนาและกิจกรรมด้านธุรกิจอื่น ๆ
- 8 นันทนาการและการบริการอื่น ๆ
- 9 การผลิต
- 10 การก่อสร้าง
- 11 การขนส่งทางบก และตัวแทนธุรกิจ การท่องเที่ยว

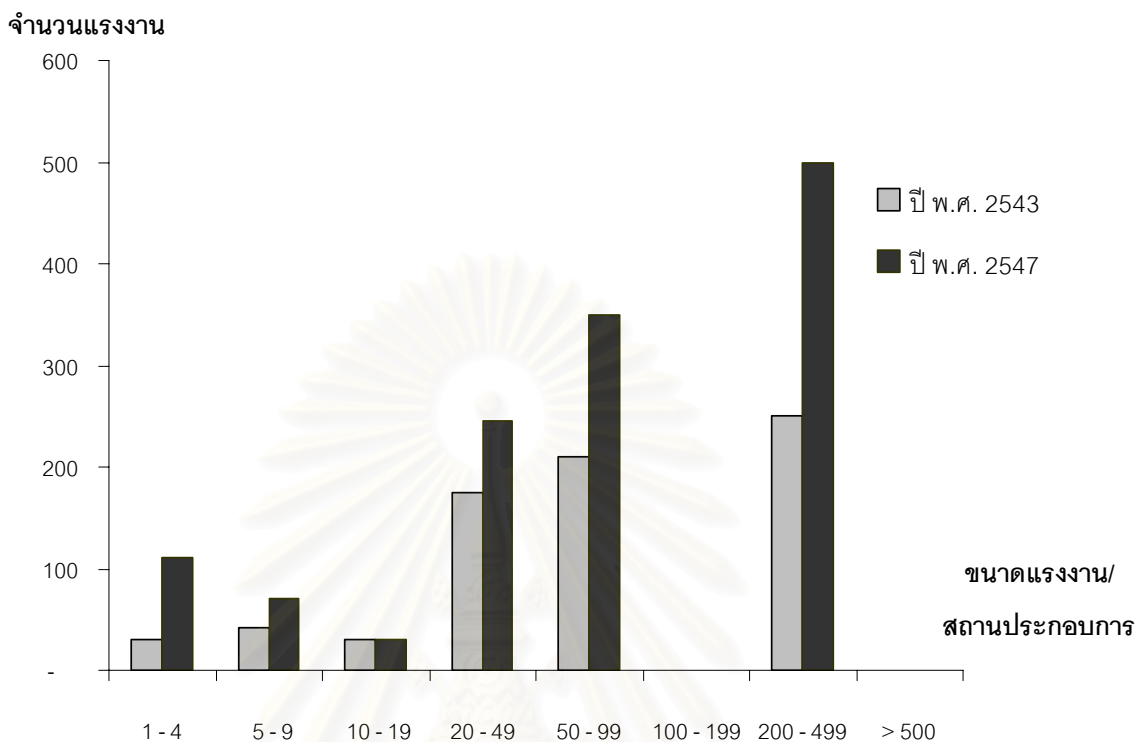
เมื่อพิจารณาจากขนาดของแรงงานจำแนกตามขนาดแรงงานในสถานประกอบการ พบว่า จำนวนสถานประกอบการที่มีแรงงานประมาณ 1-4 คน มีการเพิ่มขึ้นสูงมาก โดยมีสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงของสถานประกอบการเพิ่มขึ้นร้อยละ 38.69 ต่อปี เนื่องจากสถานประกอบการประเภทนี้ได้แก่ สถานประกอบการประเภทพาณิชยกรรม การค้าและบริการ ซึ่งไม่ต้องการแรงงานในสถานประกอบการหนึ่งๆ ในจำนวนมาก ร่องลงมาได้แก่สถานประกอบการที่มีขนาดแรงงาน 200-499 คน มีสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงร้อยละ 18.92 ต่อปี และสถานประกอบการที่มีแรงงานขนาด 5-9 คน และ 50-99 คน มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นร้อยละ 13.62 ต่อปี สถานประกอบการที่มีแรงงานขนาด 20-49 คน มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.78 ต่อปี โดยรวมมีการเปลี่ยนแปลงของสถานประกอบการและแรงงานในพื้นที่ เพิ่มขึ้นร้อยละ 43.57

ตาราง 3-6 จำนวนสถานประกอบการ จำแนกตามขนาดแรงงานของเทศบาลตำบลราชคราม พ.ศ.2543 – 2547

จำนวน คนงาน (จำแนก ขนาด)	ปี พ.ศ. 2543		ปี พ.ศ. 2547		การ เปลี่ยนแปลง ของสถาน ประกอบการ	สัดส่วน ปี(ร้อย ละ)	การ เปลี่ยนแปลง ของแรงงาน	สัดส่วน ปี(ร้อย ละ)
	จำนวนสถาน ประกอบการ	แรงงาน	จำนวนสถาน ประกอบการ	แรงงาน				
1 - 4	10	30	37	111	27	38.69	81	38.69
5 - 9	6	42	10	70	4	13.62	28	13.62
10 - 19	2	30	2	30	-	-	-	0.00
20 - 49	5	175	7	245	2	8.78	70	8.78
50 - 99	3	210	5	350	2	13.62	140	13.62
100 - 199	-	-	-	-	-	-	-	0.00
200 - 499	1	250	2	500	1	18.92	250	18.92
> 500	-	-	-	-	-	-	-	0.00
รวม	27	737	63	1,306	36	23.59	569	15.38

ที่มา: การประมวลผลข้อมูลการสำรวจสถานประกอบการ สำนักงานสถิติจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

แผนภูมิ 3-5 สัดส่วนแรงงานจำแนกตามขนาดแรงงานในสถานประกอบการ เทศบาลตำบลราชคราม

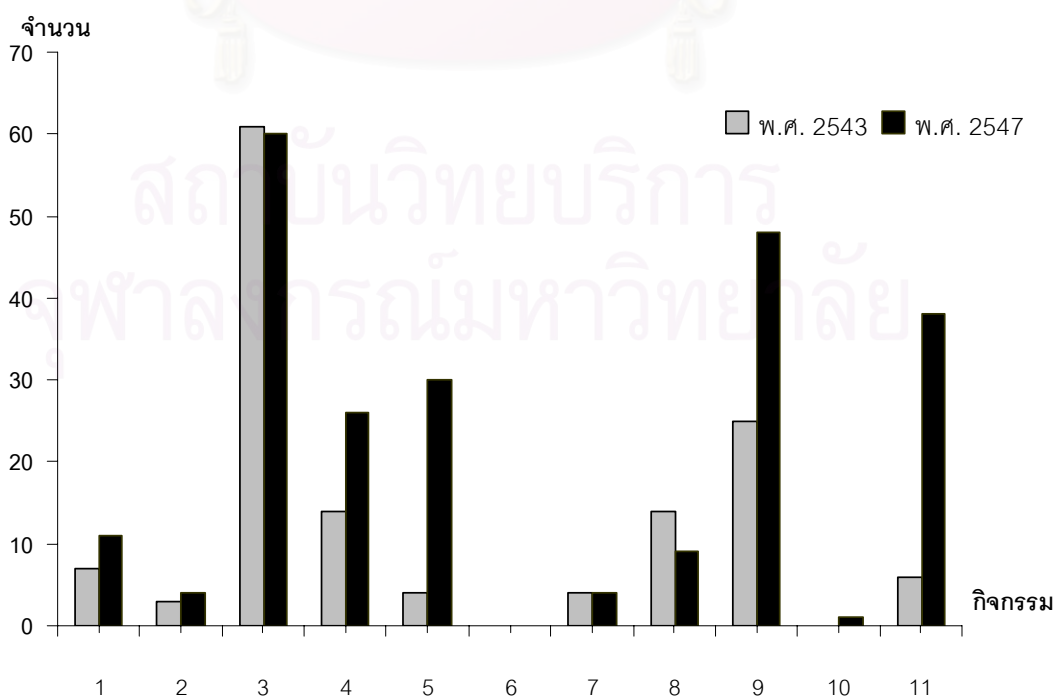
องค์การบริหารส่วนตำบลบางกระสั้น จำแนกประเภทของสถานประกอบการทั้งหมด 11 ประเภท แบ่งเป็น การขาย บำรุงรักษาและซ่อมแซมยานยนต์ การขายส่งและการค้า การขายปลีก โรงแรม ภัตตาคาร กิจกรรมด้านอสังหาริมทรัพย์ กิจกรรมด้านคอมพิวเตอร์ การให้เช่า เครื่องจักร นันทนาการและการบริการ การผลิต การก่อสร้าง และการขนส่ง ในปี พ.ศ. 2543 มีจำนวนสถานประกอบการทั้งสิ้น 138 แห่ง และในปี 2547 มีสถานประกอบการเพิ่มเป็น 231 แห่ง โดยประเภทของสถานประกอบการที่เพิ่มขึ้นสูงสุดได้แก่ การขนส่งทางบกและตัวแทนธุรกิจ เพิ่มขึ้น 32 แห่ง รองลงมาได้แก่ กิจกรรมด้านอสังหาริมทรัพย์ เพิ่มขึ้นประเภทละ 26 แห่ง กิจกรรมการผลิตเพิ่มขึ้น 23 แห่ง ในส่วนของสถานประกอบการที่ลดลงได้แก่ กิจกรรมประเภท นันทนาการและการบริการอื่นๆ ลดลง 5 แห่ง การขายปลีกและของใช้ในครัวเรือน ลดลง 1 แห่ง ซึ่งจากภาพรวมในพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลบางกระสั้น มีสถานประกอบการเพิ่มขึ้นทั้งสิ้น 93 แห่ง

ตาราง 3-7 จำนวนสถานประกอบการ จำแนกตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจขององค์การบริหารส่วนตำบลบางกระสัน
ช่วงปีพ.ศ.2543 และ 2547

ลำดับ	กิจกรรมทางเศรษฐกิจ	จำนวนสถานประกอบการ		การเพิ่มของสถานประกอบการ	อัตราการเติบโตปี
		พ.ศ. 2543	พ.ศ. 2547		
1	การขาย การบำรุงรักษา และการซ่อมแซมยานยนต์ และรถจักรยานยนต์ รวมทั้ง การขายปลีกน้ำมัน เชื้อเพลิงรถยนต์	7	11	4	11.96
2	การขายส่ง และการค้า เพื่อค่านายหน้า ยกเว้น ยานยนต์ และรถจักรยานยนต์	3	4	1	7.46
3	การขายปลีก ยกเว้นยานยนต์ และรถจักรยานยนต์ รวมทั้ง การซ่อมแซมของใช้ส่วนบุคคล และของใช้ในครัวเรือน	61	60	-1	-0.41
4	โรงแรม และภัตตาคาร	14	26	12	16.74
5	กิจกรรมด้านอสังหาริมทรัพย์	4	30	26	65.49
6	กิจกรรมด้านคอมพิวเตอร์ และกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง	0	0	0	0.00
7	การให้เช่าเครื่องจักรและเครื่องอุปกรณ์ โดยไม่มีผู้ควบคุม การวิจัยและการพัฒนาและกิจการด้านธุรกิจอื่น ๆ	4	4	0	0.00
8	นันทนาการและการบริการอื่น ๆ	14	9	-5	-10.46
9	การผลิต	25	48	23	17.71
10	การก่อสร้าง	0	1	1	23.59
11	การขนส่งทางบก และตัวแทนธุรกิจ การท่องเที่ยว	6	38	32	58.64
รวม		138	231	93	13.75

ที่มา: การประมวลผลข้อมูลการสำรวจสถานประกอบการ สำนักงานสถิติจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

แผนภูมิ 3-6 จำนวนสถานประกอบการจำแนกตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจขององค์การบริหารส่วนตำบลบางกระสัน

- 1 การขาย การบำรุงรักษา และการซ่อมแซมยานยนต์ และรถจักรยานยนต์ รวมทั้ง การขายปลีกน้ำมัน เชื้อเพลิงรถยนต์
- 2 การขายส่ง และการค้า เพื่อค่านายหน้า ยกเว้น ยานยนต์ และ รถจักรยานยนต์
- 3 การขายปลีก ยกเว้นยานยนต์ และรถจักรยานยนต์ รวมทั้ง การซ่อมแซมของใช้ส่วนบุคคล และของใช้ในครัวเรือน
- 4 โรงแรม และภัตตาคาร
- 5 กิจกรรมด้านอสังหาริมทรัพย์
- 6 กิจกรรมด้านคอมพิวเตอร์ และกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง
- 7 การให้เช่าเครื่องจักรและเครื่องอุปกรณ์ โดยไม่มีผู้ควบคุม การวิจัยและการพัฒนาและกิจกรรมด้านธุรกิจอื่น ๆ
- 8 นันทนาการและการบริการอื่น ๆ
- 9 การผลิต
- 10 การก่อสร้าง
- 11 การขนส่งทางบก และตัวแทนธุรกิจ การท่องเที่ยว

เมื่อพิจารณาจากขนาดของแรงงานจำแนกตามขนาดแรงงานในสถานประกอบการ พบว่า จำนวนสถานประกอบการที่มีแรงงานประมาณ 20-49 คน มีการเพิ่มขึ้นสูงมาก โดยมีสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงของสถานประกอบการเพิ่มขึ้นร้อยละ 35.12 ต่อปี เนื่องจาก สถานประกอบการประเภทนี้ได้แก่ อสังหาริมทรัพย์ การผลิตขนาดเล็ก และการขนส่งทางบก รองลงมาได้แก่สถานประกอบการที่มีขนาดแรงงาน 100-199 และ 200-499 คน มีสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงร้อยละ 18.92 ต่อปี สถานประกอบการประเภทนี้ได้แก่ กิจกรรมการผลิตขนาดกลาง การขนส่งทางบกขนาดใหญ่ และสถานประกอบการที่มีแรงงานขนาด 1-4 คน มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นร้อยละประมาณ 13.57 ต่อปี สถานประกอบการ ที่มีแรงงานขนาด 10-29 คนและ50-99 มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นร้อยละ 10.67 ต่อปี โดยรวมมีการเปลี่ยนแปลงของสถานประกอบการในพื้นที่ เพิ่มขึ้นร้อยละ 13.75 ต่อปี และแรงงานมีการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ เพิ่มขึ้นร้อยละ 10.80 ต่อปี

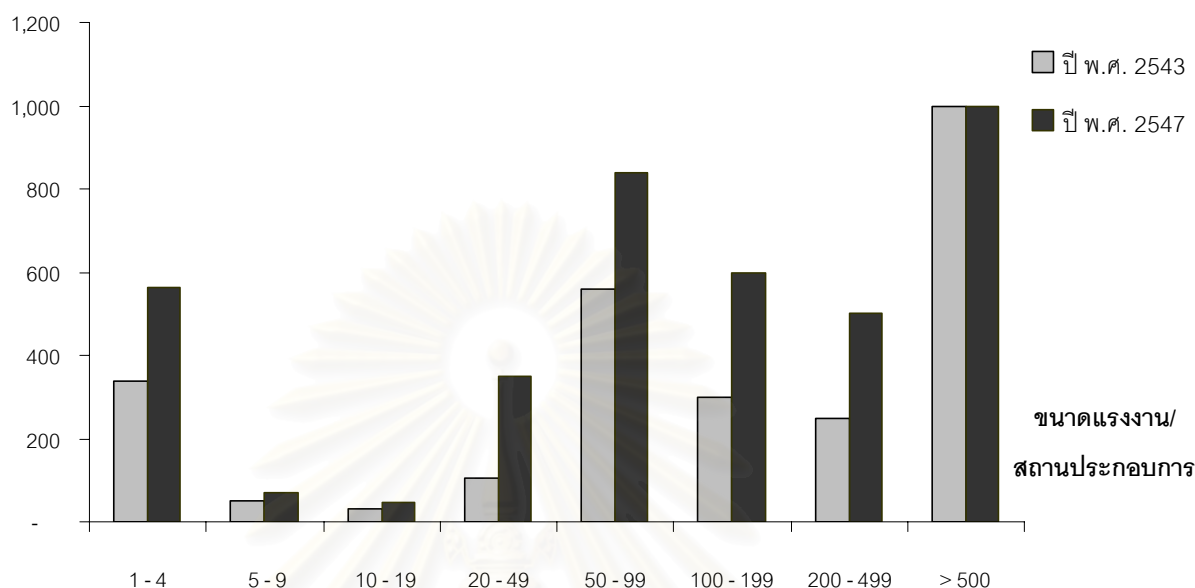
ตาราง 3-8 จำนวนสถานประกอบการ จำแนกตามขนาดแรงงานในสถานประกอบการ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางกระสัน ช่วงปีพ.ศ.2543 และ 2547

จำนวนคนงาน (จำแนกขนาด)	ปี พ.ศ. 2543		ปี พ.ศ. 2547		การเปลี่ยนแปลง ของสถาน ประกอบการ	สัดส่วน /ปี(ร้อยละ)	การ เปลี่ยนแปลง ของแรงงาน	สัดส่วน /ปี(ร้อยละ)
	จำนวน สถาน ประกอบการ	แรงงาน	จำนวน สถาน ประกอบการ	แรงงาน				
1 - 4	113	339	188	564	75	13.57	225	13.57
5 - 9	7	49	10	70	3	9.33	21	9.33
10 - 19	2	30	3	45	1	10.67	15	10.67
20 - 49	3	105	10	350	7	35.12	245	35.12
50 - 99	8	560	12	840	4	10.67	280	10.67
100 - 199	2	300	4	600	2	18.92	300	18.92
200 - 499	1	250	2	500	1	18.92	250	18.92
> 500	2	1,000	2	1,000	-	-	-	0.00
รวม	138	2,633	231	3,969	93	13.75	1,336	10.80

ที่มา: การประมวลผลข้อมูลการสำรวจสถานประกอบการ สำนักงานสถิติจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

แผนภูมิ 3-7 สัดส่วนแรงงานจำแนกตามขนาดแรงงานในสถานประกอบการ องค์การบริหารส่วนตำบลบางกระสั้น

จำนวนแรงงาน

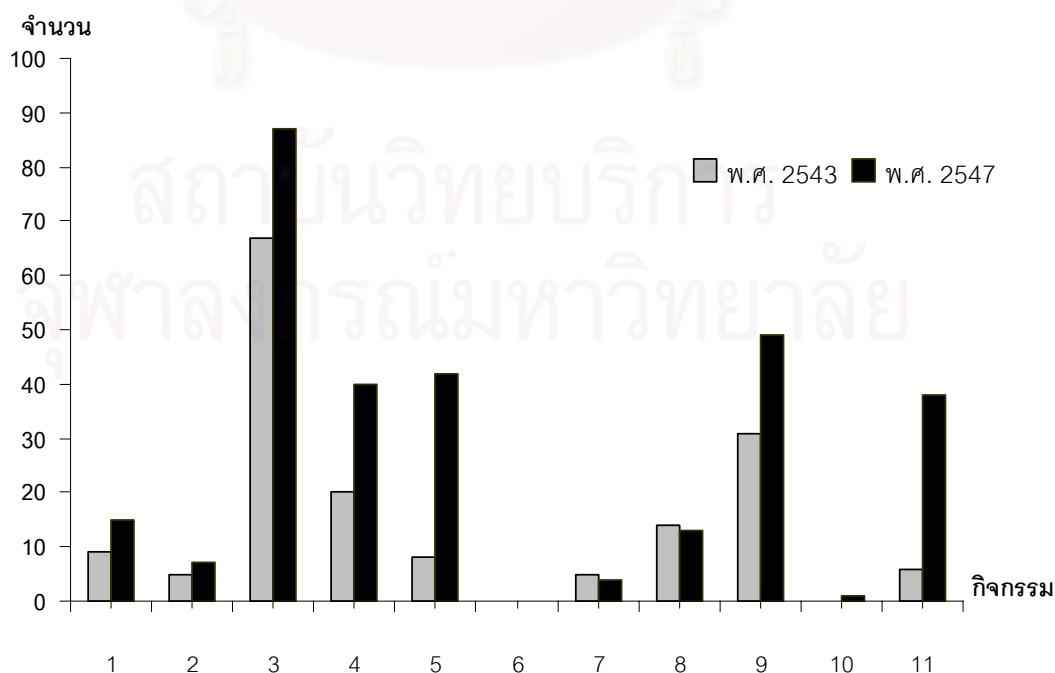
ศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน จำแนกประเภทของสถานประกอบการทั้งหมด 11 ประเภท ในปี พ.ศ. 2543 มีจำนวนสถานประกอบการทั้งสิ้น 165 แห่ง และในปี 2547 มีสถานประกอบการเพิ่มเป็น 296 แห่ง โดยประเภทของสถานประกอบการที่เพิ่มขึ้นสูงสุดได้แก่ การกิจกรรมด้านอสังหาริมทรัพย์ เพิ่มขึ้น 34 แห่ง มีอัตราการเติบโตร้อยละ 51.37 ต่อปี รองลงมาได้แก่ ขนส่งทางบกและตัวแทนธุรกิจ เพิ่มขึ้นประเภทละ 32 แห่ง มีอัตราการเติบโตร้อยละ 58.64 ต่อปี กิจกรรมการขายปลีก ของใช้ในครัวเรือน และกิจกรรมโรงแรม ภัตตาคารเพิ่มขึ้น 20 แห่ง มีอัตราการเติบโตร้อยละ 18.92 ต่อปี ในส่วนของสถานประกอบการที่ลดลงได้แก่ กิจกรรมประเภท นันทนาการ และการบริการอื่นๆ และการให้เช่าเครื่องจักรและอุปกรณ์โดยไม่มีผู้ควบคุม ลดลงกิจกรรมละ 1 แห่ง ซึ่งจากภาพรวมในพื้นที่ศูนย์ส่วนขยายบางปะอินมีสถานประกอบการเพิ่มขึ้นทั้งสิ้น 131 แห่ง มีอัตราการเติบโตรวมร้อยละ 15.73 ต่อปี

ตาราง 3-9 จำนวนสถานประกอบการ จำแนกตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจของศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน ช่วงปี พ.ศ. 2543 และ 2547

ลำดับ	กิจกรรมทางเศรษฐกิจ	จำนวนสถานประกอบการ		การเพิ่มของ สถาน ประกอบการ	อัตราการ เติบโตปี
		พ.ศ. 2543	พ.ศ. 2547		
1	การขาย การบำรุงรักษา และการซ่อมแซมยานยนต์ และ รถจักรยานยนต์ รวมทั้ง การขายปลีกน้ำมัน เชื้อเพลิงรถยนต์	9	15	6	13.62
2	การขายส่ง และการค้า เพื่อค่านายหน้า ยกเว้น ยานยนต์ และ รถจักรยานยนต์	5	7	2	8.78
3	การขายปลีก ยกเว้นยานยนต์ และรถจักรยานยนต์ รวมทั้ง การซ่อมแซมของใช้ส่วนบุคคล และของใช้ในครัวเรือน	67	87	20	6.75
4	โรงแรม และภัตตาคาร	20	40	20	18.92
5	กิจกรรมด้านอสังหาริมทรัพย์	8	42	34	51.37
6	กิจกรรมด้านคอมพิวเตอร์ และกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง การให้เช่าเครื่องจักรและเครื่องอุปกรณ์ โดยไม่มีผู้ควบคุม	0	0	0	0.00
7	การวิจัยและการพัฒนาและกิจกรรมด้านธุรกิจอื่น ๆ	5	4	-1	-5.43
8	นันทนาการและการบริการอื่น ๆ	14	13	-1	-1.84
9	การผลิต	31	49	18	12.13
10	การก่อสร้าง	0	1	1	23.59
11	การขนส่งทางบก และตัวแทนธุรกิจ การท่องเที่ยว	6	38	32	58.64
รวม		165	296	131	15.73

ที่มา: การประมวลผลข้อมูลการสำรวจสถานประกอบการ สำนักงานสถิติจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

แผนภูมิ 3-8 สัดส่วนสถานประกอบการจำแนกตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจของศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน

- 1 การขาย การบำรุงรักษา และการซ่อมแซมยานยนต์ และรถจักรยานยนต์ รวมทั้ง การขายปลีกน้ำมัน เชื้อเพลิงรถยนต์
- 2 การขายส่ง และการค้า เพื่อค่านายหน้า ยกเว้น ยานยนต์ และ รถจักรยานยนต์
- 3 การขายปลีก ยกเว้นยานยนต์ และรถจักรยานยนต์ รวมทั้ง การซ่อมแซมของใช้ส่วนบุคคล และของใช้ในครัวเรือน
- 4 โรงแรม และภัตตาคาร
- 5 กิจกรรมด้านอสังหาริมทรัพย์
- 6 กิจกรรมด้านคอมพิวเตอร์ และกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง
- 7 การให้เช่าเครื่องจักรและเครื่องอุปกรณ์ โดยไม่มีผู้ควบคุม การวิจัยและการพัฒนาและกิจกรรมด้านธุรกิจอื่น ๆ
- 8 นันทนาการและการบริการอื่น ๆ
- 9 การผลิต
- 10 การก่อสร้าง
- 11 การขนส่งทางบก และตัวแทนธุรกิจ การท่องเที่ยว

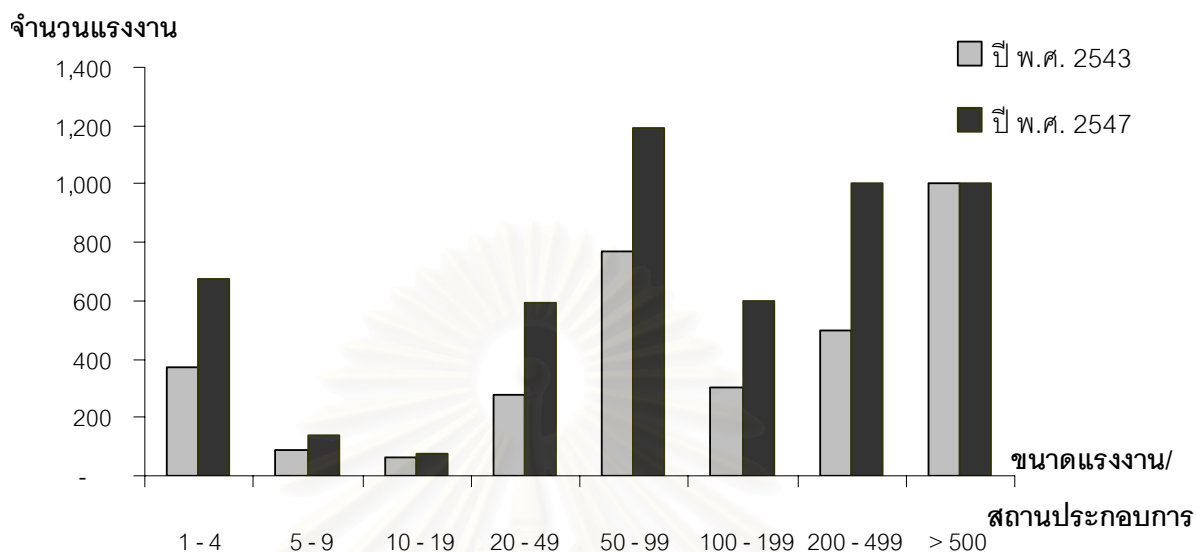
เมื่อพิจารณาจากขนาดของแรงงานจำแนกตามขนาดแรงงานในสถานประกอบการ พบว่า จำนวนสถานประกอบการที่มีแรงงานประมาณ 20-49 คน มีการเพิ่มขึ้นสูง โดยมีสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงของสถานประกอบการเพิ่มขึ้นร้อยละ 20.74 ต่อปี เนื่องจาก สถานประกอบการประเภทนี้ได้แก่ อสังหาริมทรัพย์ การผลิตขนาดเล็ก และการขนส่งทางบก รองลงมาได้แก่สถานประกอบการที่มีขนาดแรงงาน 200-499 คน มีสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงร้อยละ 18.92 ต่อปี สถานประกอบการประเภทนี้ได้แก่ กิจกรรมการผลิตขนาดกลาง การขนส่งทางบกขนาดใหญ่ และสถานประกอบการที่มีแรงงานขนาด 1-4 คน มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นร้อยละประมาณ 16.30 ต่อปี สถานประกอบการที่มีแรงงานขนาด 5-9 คนและ50-99 มีสัดส่วนเพิ่มขึ้น ร้อยละ 11.37 ต่อปี โดยรวมมีการเปลี่ยนแปลงของสถานประกอบการและแรงงานในพื้นที่ เพิ่มขึ้นร้อยละ 11.85 ต่อปี

ตาราง 3-10 จำนวนสถานประกอบการ จำแนกตามแรงงาน ของศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน ปี พ.ศ.2543 และ 2547

จำนวน คนงาน (จำแนก ขนาด)	ปี พ.ศ. 2543		ปี พ.ศ. 2547		การ เปลี่ยนแปลง ของสถาน ประกอบการ	สัดส่วน /ปี(ร้อย ละ)	การ เปลี่ยนแปลง ของแรงงาน	สัดส่วน /ปี(ร้อย ละ)
	จำนวน สถาน ประกอบการ	แรงงาน	จำนวน สถาน ประกอบการ	แรงงาน				
1 - 4	123	369	225	675	102	16.30	306	16.30
5 - 9	13	91	20	140	7	11.37	49	11.37
10 - 19	4	60	5	75	1	5.74	15	5.74
20 - 49	8	280	17	595	9	20.74	315	20.74
50 - 99	11	770	17	1,190	6	11.50	420	11.50
100 - 199	2	300	4	600	2	18.92	300	18.92
200 - 499	2	500	4	1,000	2	18.92	500	18.92
> 500	2	1,000	2	1,000	-	-	-	0.00
รวม	165	3,370	294	5,275	129	15.54	1,905	11.85

ที่มา: การประมวลผลข้อมูลการสำรวจสถานประกอบการ สำนักงานสถิติจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

แผนภูมิ 3-9 สัดส่วนแรงงานจำแนกตามขนาดแรงงานในสถานประกอบการ ศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน

3.1.3 ลักษณะทางสังคม

1) ประชากร

(1) จำนวน การกระจายตัว และความหนาแน่นของประชากร จาก รายงานการศึกษาสถิติประชากรและครัวเรือนของสำนักงานสถิติจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ระหว่างปี พ.ศ. 2543-2547 พบว่าประชากรในพื้นที่ศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ส่วนตามเขตการปกครองคือ เทศบาลตำบลราชคราม ในปี 2543 มีจำนวน 4,323 คน มีพื้นที่ 8,950 ไร่ หรือ 14.32 ตารางกิโลเมตร ความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่ 301.89 คนต่อตารางกิโลเมตร เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2547 มีประชากร 4,922 คน ความหนาแน่นประชากร 343.72 คนต่อตารางกิโลเมตร

ตาราง 3-11 สถิติจำนวนประชากร ครัวเรือน ความหนาแน่นของประชากร ของเทศบาลตำบลราชคราม ในช่วงปี พ.ศ.2543- 2547

ปี พ.ศ.	พื้นที่(ตร.กม.)	ประชากร	ครัวเรือน	ขนาดครัวเรือน	ความหนาแน่นประชากร/พื้นที่
2543	14.32	4,323	982	4.40	301.89
2544	14.32	4,558	1,042	4.37	318.30
2545	14.32	4,737	1,068	4.44	330.80
2546	14.32	4,811	1,090	4.41	335.96
2547	14.32	4,922	1,115	4.41	343.72

ที่มา:สถิติประชากรและครัวเรือน สำนักงานสถิติจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตาราง 3-12 สถิติจำนวนประชากร ครั้วเรือน ความหนาแน่นของประชากร ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางกระ
 สิ้น ในช่วงปี พ.ศ.2543- 2547

ปี พ.ศ.	พื้นที่(ตร.กม.)	ประชากร	ครั้วเรือน	ขนาดครั้วเรือน	ความหนาแน่น ประชากร/พื้นที่
2543	18.912	7,366	2,149	3.43	389.49
2544	18.912	7,678	2,263	3.39	405.99
2545	18.912	7,847	2,328	3.37	414.92
2546	18.912	8,134	2,569	3.17	430.10
2547	18.912	8,489	2,810	3.02	448.87

ที่มา:สถิติประชากรและครั้วเรือน สำนักงานสถิติจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

อบต.บางกระส้น ในปี 2543 มีจำนวน 7,366 คน พื้นที่ 11,820 ไร่ หรือ 18.912 ตาราง
 กิโลเมตร ความหนาแน่นของประชากร เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2547 มีประชากร 8,489 คน ความ
 หนาแน่นประชากร 448.87 คนต่อตารางกิโลเมตร

ตาราง 3-13 อัตราการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากร ของศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน ในช่วงปี พ.ศ.2543- 2547

ชุมชนเมือง	ปี พ.ศ.		การ เปลี่ยนแปลง	อัตราการเติบโตปี
	2543	2547		
เทศบาลตำบลราชคราม	4,323	4,922	599	3.30
อบต. บางกระส้น	7,366	8,489	1,123	3.61
ศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน	11,689	13,411	1,722	3.50

ที่มา:จากการประมวลผลข้อมูล สถิติประชากรและครั้วเรือน สำนักงานสถิติจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

อัตราการเปลี่ยนแปลงของประชากรในพื้นที่ศึกษาจำแนกตามเขตการ
 ปกครองในช่วงปี 2543-2547 พบว่าเทศบาลตำบลราชครามมีอัตราการเติบโตร้อยละ 3.30 ต่อปี
 องค์การบริหารส่วนตำบลบางกระส้น มีอัตราการเติบโตเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.61 ต่อปี โดยรวมศูนย์ส่วน
 ขยายบางปะอินมีอัตราการเติบโตโดยเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.50 ต่อปี

(2) จำนวนครั้วเรือนและขนาดของครั้วเรือน จำนวนครั้วเรือนส่วน
 บุคคลในเทศบาลตำบลราชครามในปี พ.ศ. 2543 มีทั้งสิ้น 982 ครั้วเรือน และมีขนาดของครั้วเรือน
 โดยเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 คน ต่อหนึ่งครั้วเรือนในปี พ.ศ. 2547 มีทั้งสิ้น 1,115 ครั้วเรือน และมีขนาด
 ของครั้วเรือนโดยเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 คน ต่อหนึ่งครั้วเรือน จำนวนครั้วเรือนส่วนบุคคลใน อบต.บาง
 กระส้น ในปี พ.ศ. 2543 มีทั้งสิ้น 2,149 ครั้วเรือน และมีขนาดของครั้วเรือนโดยเฉลี่ยเท่ากับ 3.43 คน
 ต่อหนึ่งครั้วเรือนในปี พ.ศ. 2547 มีทั้งสิ้น 2,810 ครั้วเรือน และมีขนาดของครั้วเรือนโดยเฉลี่ยเท่ากับ

3.02 คน ต่อหนึ่งครัวเรือน และขนาดครัวเรือนโดยเฉลี่ยของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา คือมีขนาดครัวเรือนโดยเฉลี่ย 3.7 คนต่อครัวเรือน(ที่มา: สำนักงานสถิติจังหวัดพระนครศรีอยุธยา)

(3) โครงสร้างทางอายุของประชากร จากรายงานการศึกษาสถิติโครงสร้างอายุของสำนักงานสถิติจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ระหว่างปี พ.ศ. 2543-2547 พบว่าประชากรในเทศบาลตำบลราชครามมีโครงสร้างอายุของ ประชากรเด็กอายุ 0 -14 ปี ของเทศบาลมีสัดส่วน ร้อยละ 19.56 ประชากรวัยทำงานอายุ 15-59 ปี มีสัดส่วน ร้อยละ 65.42 และวัยสูงอายุ 60 ปีขึ้นไป ของพื้นที่ศึกษามีสัดส่วน ร้อยละ 15.02 ประชากรใน อบต. บางกระสั้น มีโครงสร้างอายุของประชากรเด็กอายุ 0 -14 ปี ของเทศบาลมีสัดส่วน ร้อยละ 23.40 ประชากรวัยทำงานอายุ 15-59 ปี มีสัดส่วน ร้อยละ 68.20 และวัยสูงอายุ 60 ปีขึ้นไป ของพื้นที่ศึกษามีสัดส่วน ร้อยละ 8.40

ตาราง 3-14 การเปรียบเทียบประชากรแยกหมวดอายุจำแนกเขตพื้นที่ศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน พ.ศ. 2547

รายการ ลักษณะทางประชากร	เทศบาลตำบลราชคราม		อบต. บางกระสั้น		ศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน	
	ประชากร	ร้อยละ	ประชากร	ร้อยละ	ประชากร	ร้อยละ
ประชากร	4,922	100.00%	8,489	100.00%	13,411	100.00%
ประชากรตามหมวดอายุ(%)						
วัยเด็ก 0-14 ปี	963	19.56%	1,986	23.40%	2,949	21.99%
วัยแรงงาน 15-59 ปี	3,220	65.42%	5,789	68.20%	9,009	67.18%
วัยสูงอายุ 60 ปีขึ้นไป	739	15.02%	713	8.40%	1,452	10.83%

ที่มา: สำนักงานสถิติจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

โดยรวมประชากรในศูนย์ส่วนขยายบางปะอินมีโครงสร้างอายุของประชากรวัยทำงานอายุ 15-59 ปี มีสัดส่วน ร้อยละ 67.18 ของประชากร ซึ่งมีมากเป็นอันดับหนึ่งรองลงมาคือวัยเด็กอายุ 0 -14 ปี ของเทศบาลมีสัดส่วน ร้อยละ 21.99 ของประชากร และที่น้อยที่สุดคือวัยสูงอายุ 60 ปีขึ้นไป ของพื้นที่ศึกษามีสัดส่วน ร้อยละ 10.83 ของประชากร

(4) การย้ายถิ่น จากข้อมูลสถิติการย้ายเข้าย้ายออกของประชากรในพื้นที่ศึกษาพบว่า อัตราการเปลี่ยนแปลงของเทศบาลตำบลราชคราม ในช่วงปี 2543-2547 ของการย้ายเข้าในพื้นที่มีการเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 11.6 ต่อปี และอัตราการย้ายออกมีสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงร้อยละ 33.7 ต่อปี อบต.บางกระสั้น ในช่วงปี 2543-2547 การย้ายเข้าในพื้นที่มีอัตราที่สูงถึงร้อยละ 18.20 ต่อปี และอัตราการย้ายออกมีสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงร้อยละ 7.74 ต่อปี โดยรวมในพื้นที่ศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน ในช่วงปี 2543-2547 ของการย้ายเข้าในพื้นที่มีอัตราที่สูงถึงร้อยละ 15.29 ต่อปี และอัตราการย้ายออกมีสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงร้อยละ 17.32 ต่อปี

ตาราง 3-15 การย้ายเข้า ย้ายออก และการเปลี่ยนแปลงในช่วงปี พ.ศ.2543-2547 พื้นที่ศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน

ชุมชนเมือง	การย้ายเข้า		เปลี่ยนแปลง	สัดส่วนปี (%)	การย้ายออก		เปลี่ยนแปลง	สัดส่วนปี (%)
	ปี 2543	ปี 2547			ปี 2543	ปี 2547		
เทศบาลตำบลราษคราม	215	333	118	11.6	70	224	154	33.7
อบต. บางกระสัน	252	492	240	18.206	167	225	58	7.74
ศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน	467	825	358	15.29	237	449	212	17.32

ที่มา: รายงานสถิติการย้ายเข้าย้ายออก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรมการปกครอง

(5) ประชากรแฝงในพื้นที่ จากการสอบถามและสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่

ทะเบียนของอำเภอบางปะอิน ณ ที่ว่าการอำเภอบางปะอิน และเจ้าหน้าที่ฝ่ายวิเคราะห์แผนและนโยบายของเทศบาลตำบลราษคราม พบว่าสถิติการย้ายเข้าของประชากรแฝงในพื้นที่มีอัตราการเพิ่มขึ้นที่สูง เนื่องจากมีแรงดึงดูดในด้านแหล่งงานในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียง โดยจากการคาดคะเนสถิติระหว่างปี พ.ศ. 2543-2547 ของเจ้าหน้าที่ทะเบียน มีดังนี้

ตาราง 3-16 ภาวะจำนวนประชากรในทะเบียนราษฎร และประชากรแฝง ในพื้นที่ศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน เปรียบเทียบย้อนหลังพ.ศ. 2543 – 2547

ปี พ.ศ.	เทศบาลตำบลราษคราม			อบต. บางกระสัน			ศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน		
	ประชากรในทะเบียนราษฎร	ประชากรแฝง	รวมประชากรในพื้นที่	ประชากรในทะเบียนราษฎร	ประชากรแฝง	รวมประชากรในพื้นที่	ประชากรในทะเบียนราษฎร	ประชากรแฝง	รวมประชากรในพื้นที่
2543	4,323	500	4,823	7,366	1000	8,366	11,689	1,500	13,189
2544	4,558	800	5,358	7,678	1500	9,178	12,236	2,300	14,536
2545	4,737	1000	5,737	7,847	1800	9,647	12,584	2,800	15,384
2546	4,811	1200	6,011	8,134	2000	10,134	12,945	3,200	16,145
2547	4,922	1500	6,422	8,489	2500	10,989	13,411	4,000	17,411

ที่มา: รายงานสถิติประชากรและครัวเรือน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรมการปกครอง

: การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ฝ่ายทะเบียน ที่ว่าการอำเภอบางปะอิน และเจ้าหน้าที่ฝ่ายวิเคราะห์แผนและนโยบาย เทศบาลตำบลราษคราม, องค์การบริหารส่วนตำบลบางกระสัน

ตาราง 3-17 เปรียบเทียบอัตราการเปลี่ยนแปลงของประชากรรวมในพื้นที่ศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน

ชุมชนเมือง	ปี พ.ศ.		การเปลี่ยนแปลง	อัตราการเติบโต/ปี
	2543	2547		
เทศบาลตำบลราษคราม	4,823	6,422	1,599	7.42
ตำบลบางกระสัน	8,366	10,989	2,623	7.06
ศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน	13,189	17,411	4,222	7.19

ที่มา: จากการประมวลผลข้อมูลสถิติประชากรรวมของพื้นที่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรมการปกครอง

จากการประมวลผลข้อมูลสถิติประชากรรวมของพื้นที่ศึกษา พบว่าอัตราการเติบโตของประชากรต่อปีรวมในพื้นที่ศึกษาจำแนกตามเขตการปกครองในช่วงปี 2543-2547 พบว่าเทศบาลตำบลราชครามมีอัตราการเติบโตร้อยละ 7.42 ต่อปี องค์การบริหารส่วนตำบลบางกระสั้น มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.06 ต่อปี โดยรวมศูนย์ส่วนขยายบางปะอินมีอัตราการเปลี่ยนแปลงโดยเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.19 ต่อปี

เมื่อพิจารณาอัตราการการเปลี่ยนแปลงของประชากรรวมในพื้นที่พบว่าในปี พ.ศ. 2543-2547 มีสัดส่วนการเพิ่มของประชากรสูงถึงร้อยละ 7.19 ต่อปี ซึ่งสูงมากถ้าพิจารณาในช่วงปีที่มีความห่างเพียงแค่ 4 ปี โดยประชากรที่เพิ่มสูงขึ้นส่วนใหญ่จะเป็นประชากรแฝงที่เข้ามาทำงานรับจ้างในสถานประกอบการและกิจกรรมประเภทอุตสาหกรรมการผลิตในเขตนิคมอุตสาหกรรมและโรงงานอุตสาหกรรมใกล้เคียง โดยจะอาศัยตามชุมชนโดยรอบเขตพื้นที่ศึกษา ลักษณะของชุมชนจะเป็นย่านที่พักอาศัยของแรงงานอุตสาหกรรมจะเป็นประเภทหอพัก อพาร์ตเมนต์ ต่างๆ ซึ่งประชากรแฝงนี้เป็นปัจจัยหลักทำให้พื้นที่เทศบาลตำบลบ้านเลนพัฒนาและขยายตัวอย่างรวดเร็ว

(6) แนวโน้มการขยายตัวของประชากร จากการพิจารณาสถิติของประชากรรวมในพื้นที่ศึกษาที่ได้จากการประมวลผลของผู้ศึกษาระหว่างปี พ.ศ.2543-2547 สามารถนำมาคาดการณ์ประชากรในอนาคต 10 ปีโดยใช้การคาดการณ์แบบ Linear model ซึ่งจากการคาดการณ์พบว่า ประชากรในพื้นที่ศึกษาแบ่งตามเขตการปกครอง

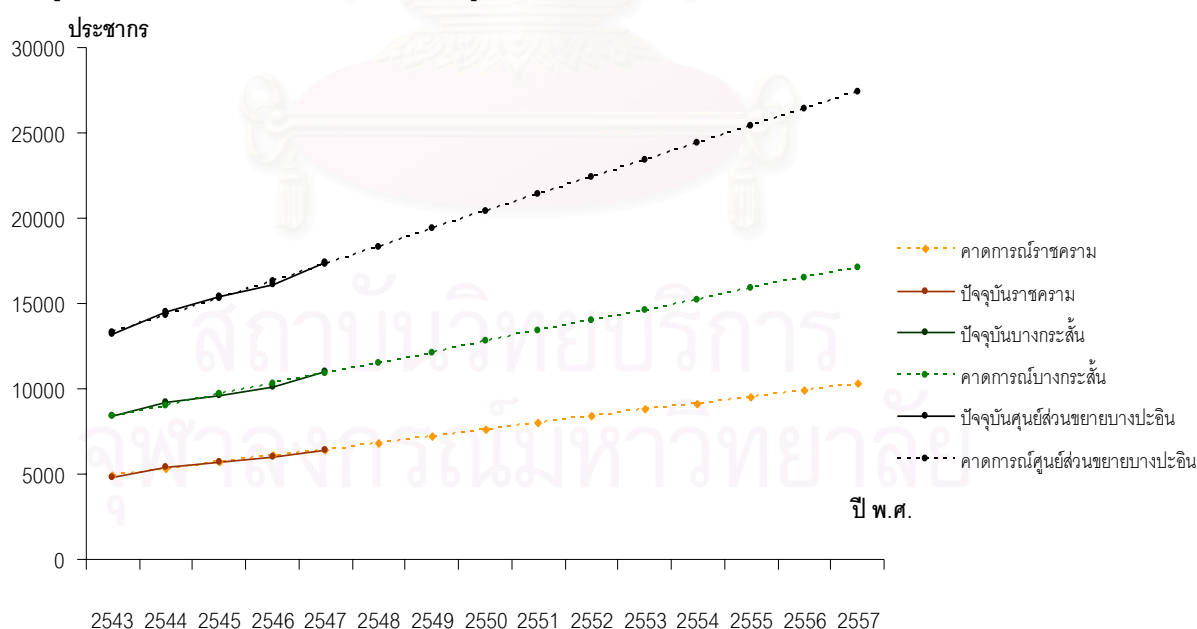
โดยเทศบาลตำบลราชครามจากประชากรในปี พ.ศ. 2547 มีประชากรรวมทั้งหมด 6,422 คน คาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2557 จะมีประชากรรวมเพิ่มขึ้นเป็น 10,291 คน อบต.บางกระสั้น จากประชากรในปี พ.ศ. 2547 มีประชากรรวมทั้งหมด 10,989 คน คาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2557 จะมีประชากรรวมเพิ่มขึ้นเป็น 17,105 คน โดยรวมการคาดการณ์ประชากรรวมในพื้นที่ศึกษาจากประชากรในปี พ.ศ. 2547 มีประชากรรวมทั้งหมด 17,411 คน คาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2557 จะมีประชากรรวมเพิ่มขึ้นเป็น 27,397 คน

ตาราง 3-18 การคาดการณ์จำนวนประชากรในพื้นที่ศูนย์ส่วนขยายบางปะอินจากปี พ.ศ. 2543-2557

ปี พ.ศ.	ราชคราม		บางกระสัน		ศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน	
	ประชากรจริง	จากการคาดการณ์	ประชากรจริง	จากการคาดการณ์	ประชากรจริง	จากการคาดการณ์
2543	4,823	4,900	8,366	8,422	13,189	13,322
2544	5,358	5,285	9,178	9,043	14,536	14,328
2545	5,737	5,670	9,647	9,663	15,384	15,333
2546	6,011	6,055	10,134	10,283	16,145	16,338
2547	6,422	6,440	10,989	10,903	17,411	17,344
2548	-	6,826	-	11,523	-	18,349
2549	-	7,211	-	12,144	-	19,354
2550	-	7,596	-	12,764	-	20,360
2551	-	7,981	-	13,384	-	21,365
2552	-	8,366	-	14,004	-	22,370
2553	-	8,751	-	14,624	-	23,375
2554	-	9,136	-	15,245	-	24,381
2555	-	9,521	-	15,865	-	25,386
2556	-	9,906	-	16,485	-	26,391
2557	-	10,291	-	17,105	-	27,397

ที่มา: จากการประมวลผลข้อมูลสถิติประชากร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรมการปกครอง

แผนภูมิ 3-10 การคาดการณ์ประชากรในพื้นที่ ศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน จากปี พ.ศ. 2547-2557

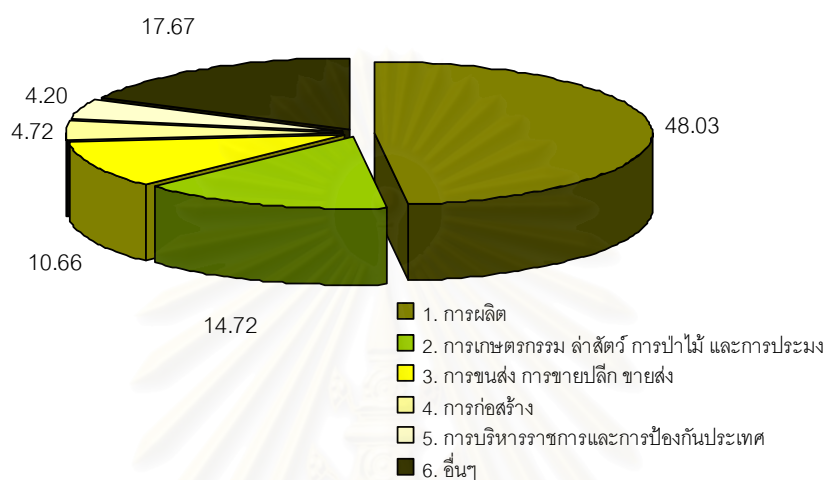

2) แรงงานและการประกอบอาชีพในพื้นที่

จากรายงานผลการศึกษาระดับการดำเนินงานของประชากรอายุ 15 ปีของ สำนักงานสถิติจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่าแรงงานและการประกอบอาชีพส่วนใหญ่ในพื้นที่ศึกษาพบว่า

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม และสถานที่ราชการ รองลงมาได้แก่ การค้าขายและการเกษตรกรรม และจากการสำรวจของสำนักงานสถิติจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในปี พ.ศ. 2546 พบว่าประชากรในพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่มีรายได้ปีละ 40,000 บาท

แผนภูมิ 3-11 แสดงแรงงานในสาขาการประกอบอาชีพ

ตาราง 3-19 ภาวะ การทำงานของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป จำแนกตามเขตการปกครองจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
สาขาการประกอบอาชีพ		
1. การผลิต	227,273	48.03
2. การเกษตรกรรม ล่าสัตว์ การป่าไม้ และการประมง	69,659	14.72
3. การขนส่ง การขายปลีก ขายส่ง การช้อปปิ้งออนไลน์ ของใช้ส่วนบุคคล และของใช้ในครัวเรือน	50,442	10.66
4. การก่อสร้าง	22,337	4.72
5. การบริหารราชการและการป้องกันประเทศ รวมทั้งการประกันสังคมภาคบังคับ	19,884	4.20
6. อื่นๆ	83,637	17.67
รวม	473,232	100
สถานภาพการทำงาน		
นายจ้าง	3,452	0.73
ธุรกิจส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้าง	84,791	17.92
ลูกจ้าง	331,117	69.97
ช่วยธุรกิจครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้าง	51,769	10.94
การรวมกลุ่ม	142	0.03
อื่นๆ	1,961	0.41
รวม	473,232	100

ที่มา: สำนักงานสถิติจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จากภาพรวมแรงงานและการประกอบอาชีพในพื้นที่พบว่า ประชากรในจังหวัด พระนครศรีอยุธยา อายุ 15 ปีขึ้นไปมีงานทำในรอบปี พ.ศ. 2547 รวมจำนวนทั้งสิ้น 473,232 คน ประเภทอุตสาหกรรมที่ผู้มีงานทำส่วนใหญ่ คือ สาขาการผลิต (ร้อยละ 48.03) รองลงมาคือ สาขาเกษตรกรรม การล่าสัตว์ การป่าไม้ และการประมง (ร้อยละ 14.72) อันดับสาม สาขาการขายปลีก และส่ง การซ่อมแซมยานยนต์ รถจักรยานยนต์ ของใช้ส่วนบุคคล และของใช้ในครัวเรือน

ผู้มีงานทำส่วนใหญ่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาทำงานในฐานะลูกจ้าง (ลูกจ้างรัฐบาล ลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ และลูกจ้างเอกชน) ร้อยละ 69.97 รองลงมาคือ ทำธุรกิจส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้าง ร้อยละ 17.92

3) การศึกษา

ประชากรในพื้นที่ศึกษา โดยทั่วไปมีพื้นฐานการศึกษาที่ดี เนื่องจากมีอัตราการเข้าศึกษาในสัดส่วนสูง มีสถานศึกษากระจายอยู่ทั่วไป มีสถานศึกษาในระบบ 7 แห่ง เป็นสถานศึกษาของรัฐ 6 แห่ง เอกชน 1 แห่ง และส่วนท้องถิ่น (เทศบาล) 1 แห่ง โดยมีจำนวนนักเรียน ในระดับการศึกษาต่างๆคือ ระดับก่อนประถมศึกษา มีนักเรียน 457 คน ระดับประถมศึกษา มีนักเรียน 1,241 คน ระดับมัธยมศึกษา มีนักเรียน 201 คน จำนวนครูในระบบโรงเรียน 49 คน อัตราส่วนเฉลี่ย นักเรียนต่อห้องเรียน 25:1 สถาบันการศึกษาจะกระจายอยู่ตามชุมชนทั่วไป

ตาราง 3-20 ระดับ จำนวนโรงเรียน ห้องเรียน นักเรียน ครู ในศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน

ระดับ	จำนวนโรงเรียน	จำนวนบุคลากร	จำนวนนักเรียน	สัดส่วนครู/นักเรียน
ระดับก่อนประถมศึกษา	7	13	457	35
ระดับประถมศึกษา	6	26	1241	48
ระดับมัธยมศึกษา	1	10	201	20
รวม	14	49	1899	-

ที่มา: หนังสือบรรยายสรุปเทศบาลตำบลราชคราม, แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษา อปต.บางกระสัน

และในส่วนของสถาบันการศึกษาโดยรอบเขตพื้นที่ศึกษาจะมีระดับการศึกษาต่างๆ โดยส่วนใหญ่จะเป็นโรงเรียนในระดับประถมศึกษาและระดับก่อนประถมศึกษา ซึ่งจะมีระดับมัธยมศึกษาอยู่ภายในตัวอำเภอบางปะอินและอำเภอบางไทร ได้แก่โรงเรียนบางไทรวิทยาคม ตั้งอยู่ในตัวอำเภอบางไทร และโรงเรียนบางปะอิน(ราชานุเคราะห์) ตั้งอยู่ในตัวอำเภอเมืองบางปะอิน ทั้งนี้ในพื้นที่โดยรอบยังมีสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาอยู่ถึง 5 แห่งด้วยกัน ได้แก่

- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ศูนย์รังสิต
- สถาบัน เอ ไอ ที

- มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
- มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
- มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

สถาบันอุดมศึกษาดังกล่าวตั้งอยู่บนถนนพหลโยธินและถนนมิตรภาพซึ่งสะดวกในการเดินทางไปศึกษาของประชาชนในพื้นที่

4) การสาธารณสุข

ในเขตพื้นที่การศึกษา มีโรงพยาบาลประจำอำเภอที่อยู่บริเวณข้างเคียงขนาด 30 เตียง 2 แห่ง ได้แก่โรงพยาบาลบางปะอิน และโรงพยาบาลบางไทร มีสถานีนามัยในพื้นที่ 2 แห่ง ได้แก่ สถานีนามัยตำบลราชคราม สถานีนามัยตำบลบางกระสั้น และสถานีนามัยในบริเวณโดยรอบ 4 แห่ง ได้แก่ สถานีนามัยบ้านสนามไชย สถานีนามัยตำบลเกาะเกิด สถานีนามัยตำบลคลองจิก สถานีนามัยตำบลเชียงรากน้อย ศูนย์บริการสาธารณสุข จำนวน 3 แห่ง รวมถึงมีโรงพยาบาลเอกชนในบริเวณโดยรอบ 2 แห่งคือ โรงพยาบาลนวนคร 1 ขนาด 120 เตียง ตั้งอยู่ที่ถนนพหลโยธิน ในพื้นที่ของอำเภอคลองหลวง และโรงพยาบาลนวนคร 2 ขนาด 80 เตียง ตั้งอยู่ที่ถนนสายเอเชีย ในพื้นที่ของอำเภอบางปะอิน บุคลากรทางการแพทย์ที่ปฏิบัติหน้าที่ในเขตพื้นที่คือ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขชุมชน 8 คน โดยมีสัดส่วนของบุคลากรสาธารณสุขต่อประชากร ดังนี้

อัตราส่วนของแพทย์	1 คน	ต่อประชากร	6,770	คน
อัตราส่วนของทันตแพทย์	1 คน	ต่อประชากร	19,499	คน
อัตราส่วนของเภสัชกร	1 คน	ต่อประชากร	10,345	คน
อัตราส่วนของพยาบาลวิชาชีพ	1 คน	ต่อประชากร	1,128	คน

ที่มา: สำนักงานสถิติจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

5) ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน องค์การบริหารส่วนตำบลบางกระสั้นอยู่ในความดูแลและรับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธร อำเภอบางปะอิน และในส่วนของเทศบาลตำบลราชครามอยู่ในความดูแลและรับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธร อำเภอบางไทร กรณีเกิดเหตุเพลิงไหม้มีศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลบางกระสั้น มีพนักงานปฏิบัติหน้าที่ จำนวน 16 นาย รถยนต์ดับเพลิงขนาด 10,000 ลิตร จำนวน 1 คัน รถยนต์ดับเพลิงขนาด 6,000 ลิตร จำนวน 1 คัน รถบรรทุกน้ำ 6,000 ลิตร 1 คัน อาสาสมัครป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 100 คน

3.2 ลักษณะทั่วไปของชุมชนเมืองโดยรอบ

สภาพพื้นที่ของชุมชนเมืองโดยรอบที่มีอิทธิพลต่อพื้นที่ศึกษามี 2 ชุมชนได้แก่ เทศบาลตำบลบ้านเลน และเทศบาลตำบลพระอินทราชา โดยในชุมชนดังกล่าวมีอิทธิพลทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม รวมถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพพื้นที่ศึกษา จึงมีความจำเป็นในการศึกษาพื้นที่ชุมชนเมืองโดยรอบดังกล่าว

3.2.1 เทศบาลตำบลบ้านเลน

ลักษณะทางกายภาพ

1) ที่ตั้งและเขตการปกครอง

เทศบาลตำบลบ้านเลนเป็นเทศบาลตำบลขนาดกลาง ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในอำเภอบางปะอิน ห่างจากพื้นที่ศึกษา 2.5 กิโลเมตร ห่างจากจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 17 กิโลเมตร ห่างจากกรุงเทพมหานคร 59 กิโลเมตร มีพื้นที่ 4.785 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

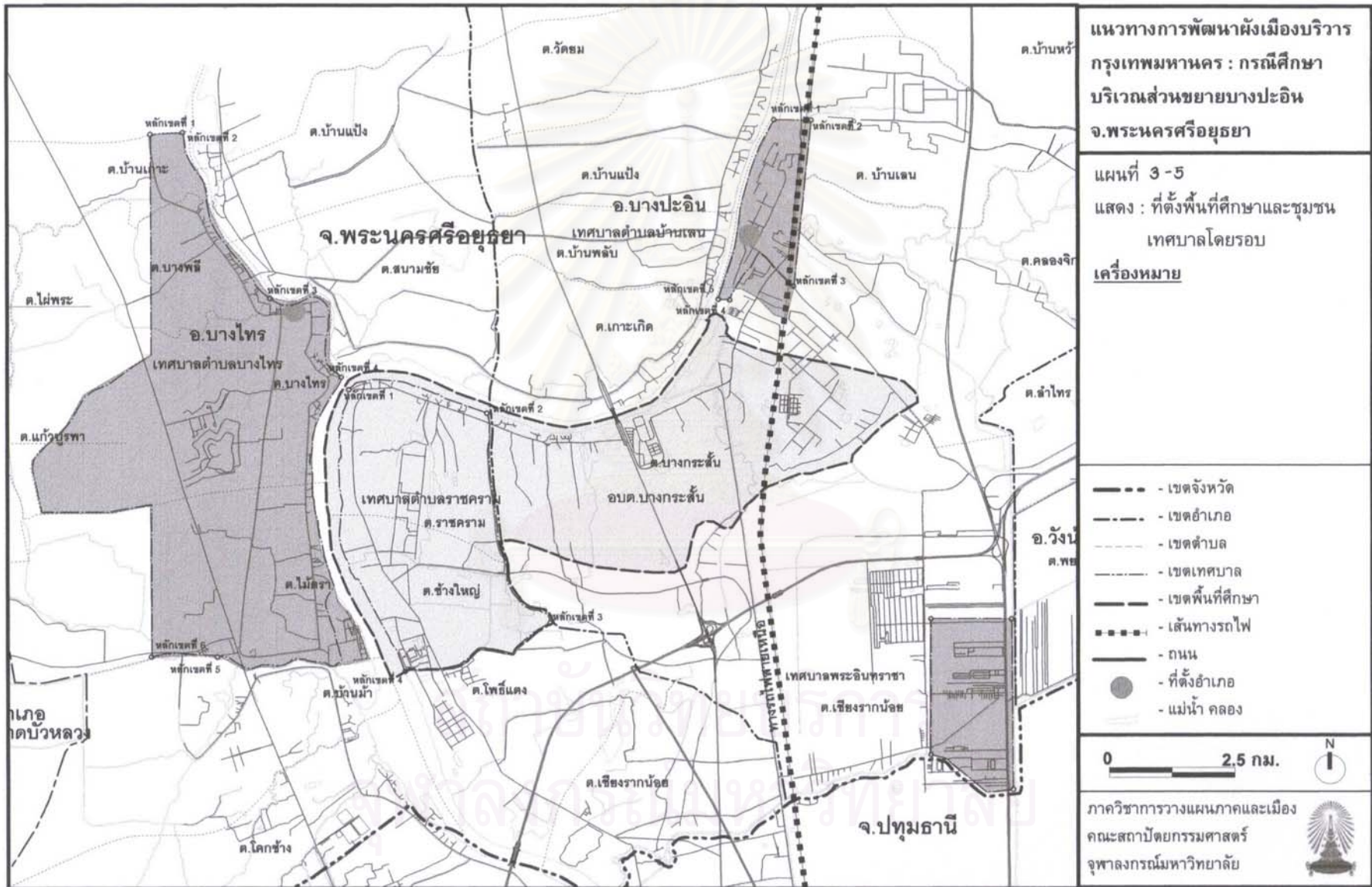
ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	แม่น้ำเจ้าพระยา ตำบลบ้านหว่า ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอบางปะอิน
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลบางกระสั้น ตำบลคลองจิก อำเภอบางปะอิน
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลคลองจิก ตำบลบ้านเลน ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอบางปะอิน
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	แม่น้ำเจ้าพระยา ตำบลบ้านแป้ง ตำบลบ้านพลับ อำเภอบางไทร

2) ภูมิประเทศ

เทศบาลตำบลบ้านเลน มีลักษณะภูมิประเทศเป็นราบลุ่มน้ำท่วมถึง โดยมีแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญได้แก่ แม่น้ำเจ้าพระยา นอกจากนี้ยังมีคลองที่สามารถเชื่อมโยงแหล่งน้ำเกือบทั่วพื้นที่ คลองที่สำคัญๆ ได้แก่ คลองบ้านเลน คลองราชดำริ คลองบางโพง

3) การใช้ประโยชน์ที่ดิน

การใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ศึกษา มีการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการพักอาศัยและพาณิชยกรรม มีการกระจายตัวไปทั่วพื้นที่ศึกษา ทำให้มีความได้เปรียบในการพัฒนาโครงการด้านที่อยู่อาศัยและการพาณิชยกรรม การใช้ประเภทอุตสาหกรรมในพื้นที่ที่มีการกระจุกตัวหนาแน่นบริเวณทางทิศเหนือโดยอยู่ภายในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอินและมีกระจายตัวไปตาม

เส้นทางถนน ซึ่งจากสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตพื้นที่ศึกษาจะแบ่งแยกชัดเจนออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนแรก เป็นพื้นที่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาใช้ประโยชน์ในการก่อสร้าง โรงงานอุตสาหกรรมคลังสินค้า และสถานที่ราชการสำคัญของอำเภอบางปะอิน

ส่วนที่สอง เป็นพื้นที่ศูนย์กลางการพาณิชยกรรม การบริการ รวมถึง การคมนาคมขนส่งและการบริการสาธารณะให้กับประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านเลนและพื้นที่ตำบลข้างเคียง ตั้งอยู่บริเวณสี่แยกซึ่งตัดกันระหว่างถนนหมายเลข 308 และ 3309

ส่วนที่สาม เป็นที่ดินสำหรับใช้เป็นแหล่งที่อยู่อาศัย จะกระจายตัวอยู่ตามถนนสาย 3309 และ 308 ซึ่งเป็นที่พักอาศัยของประชาชนในพื้นที่และแรงงานที่เข้ามาทำงานในพื้นที่ โดยจะเป็นลักษณะบ้านเดี่ยว หอพัก อพาร์ทเมนต์

4) การคมนาคม

ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านเลน มีการคมนาคมขนส่งทั้งทางบกและทางน้ำซึ่งสามารถเชื่อมต่อระหว่างกรุงเทพมหานครและตัวจังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้เป็นอย่างดี รวมถึงจังหวัดต่างๆ ทั่วทุกภาค เนื่องจากมีการคมนาคมที่สะดวกและมีการเชื่อมต่อถึงกันได้เป็นอย่างดี

ทางบก รถยนต์ในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านเลน มีระบบโครงข่ายถนนสายหลักที่ผ่านในเขตพื้นที่ได้แก่

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 308 (ถนนอุดมสรยุทธ์)
- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 32 (ถนนสายสายเอเชีย)
- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3309 (ถนนบางปะอิน-พระนครศรีอยุธยา)

รถไฟ สถานีรถไฟบางปะอินตั้งอยู่ในเขตเทศบาลตำบลบ้านเลน มีทางรถไฟสายเหนือ และสายตะวันออกเฉียงเหนือผ่าน เริ่มต้นสายจากกรุงเทพมหานครผ่านเทศบาลตำบลบ้านเลน สู่สายเหนือ สายตะวันออกเฉียงเหนือ เกือบตลอดวัน ระยะทางจากกรุงเทพมหานคร 59 กิโลเมตร ห่างจากพระนครศรีอยุธยา 17 กิโลเมตร

ทางน้ำ ปัจจุบันการคมนาคมทางน้ำ ประชาชนไม่ค่อยนิยมเดินทางมากนัก เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ใช้เส้นทางคมนาคมทางบกที่มีความสะดวกและรวดเร็วกว่า การสัญจรทางน้ำจะใช้เฉพาะประชาชนที่มีบ้านพักอาศัยริมแม่น้ำลำคลอง โดยส่วนใหญ่

การคมนาคมทางน้ำจะใช้เป็นการขนส่งสินค้าและผลผลิตทางการเกษตร นอกจากนี้ทางน้ำจะเป็นเส้นทางในการท่องเที่ยวโบราณสถานที่สำคัญรวมไปถึงวิถีชีวิตริมน้ำมากกว่า

5) โครงสร้างพื้นฐาน

ก) การไฟฟ้า ในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านเลนเป็นที่ตั้งของสถานีจ่ายไฟฟ้าของ การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอบางปะอิน คือสถานีไฟฟ้าบางปะอิน 1 มีหน้าที่รับผิดชอบบริการจ่ายกระแสไฟฟ้าในพื้นที่อำเภอบางปะอินทั้งหมด รวมถึงนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน การใช้ไฟฟ้าใน ในปี 2546 คิดเป็นผู้มีไฟฟ้าใช้ร้อยละ 99.76 โดยมีสถานีไฟฟ้า สถานี ให้บริการแก่บ้านพักอาศัย สถานธุรกิจ และอุตสาหกรรม สถานที่ราชการ และไฟฟ้าสาธารณะ

ข) การประปา ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านเลนเป็นที่ตั้งของสำนักงานประปาส่วนภูมิภาคบางปะอิน สามารถผลิตน้ำประปาได้ 120 ลูกบาศก์เมตร ต่อชั่วโมง ให้บริการพื้นที่เขตเทศบาลและตำบลใกล้เคียงได้ รวมถึงได้ดำเนินการขุดเจาะบ่อน้ำและถังบาดาลขนาดความจุ 25 ลูกบาศก์เมตร เพื่อให้บริการแก่ประชาชน และหน่วยงานธุรกิจอื่นๆ ในพื้นที่ที่ไม่สามารถรับบริการจากการประปาส่วนภูมิภาคได้

ค) การสื่อสารและการโทรคมนาคม การสื่อสารและการโทรคมนาคมในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านเลนอยู่ในความรับผิดชอบขององค์การไปรษณีย์โทรเลข บริษัท ทศท. จำกัดและบริษัททีทีแอนด์ที จำกัด ของอำเภอบางปะอิน ให้บริการครอบคลุมพื้นที่เทศบาลตำบลและพื้นที่โดยรอบได้ทั่วถึง

ลักษณะทางเศรษฐกิจ

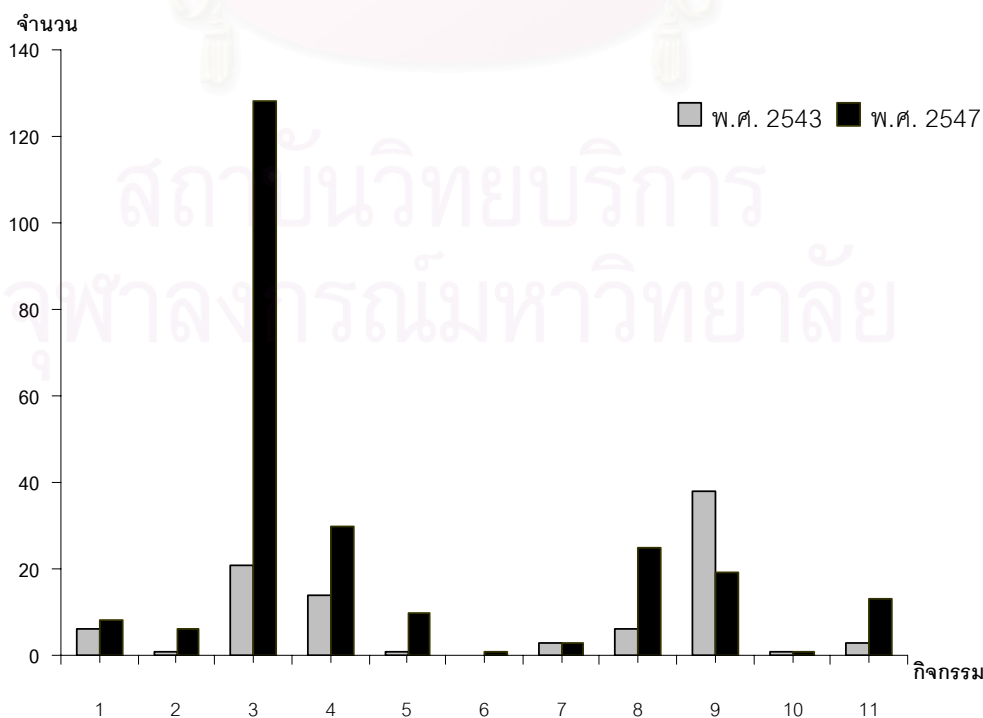
จากข้อมูลจำนวนสถานประกอบการของสำนักงานสถิติจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่ทำการศึกษาไว้ในรายงานสถิติประจำปีระหว่างปี พ.ศ. 2543-2547 พบว่าโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประชากรในเทศบาลตำบลบ้านเลน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักคือการรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมและสถานประกอบการต่างๆ ที่ตั้งอยู่บริเวณใกล้เคียง รองลงมาคือการค้า บริการ และการเกษตรกรรม โดยจากการศึกษาจากจำนวนสถานประกอบการในพื้นที่พบว่า จำนวนสถานประกอบการในพื้นที่มีอัตราการเพิ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 - 2547 ที่มากโดยเฉพาะกิจกรรมการขายปลีก ที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นถึง 107 แห่ง รองลงมาคือ กิจกรรมนันทนาการและการบริการมีจำนวนเพิ่มขึ้น 19 แห่ง กิจกรรมประเภทโรงแรมและภัตตาคาร เพิ่มขึ้น 16 แห่ง

ตาราง 3-21 จำนวนสถานประกอบการ จำแนกตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจของเทศบาลตำบลบ้านเลน ช่วงปี พ.ศ. 2543 และ 2547

ลำดับ	กิจกรรมทางเศรษฐกิจ	จำนวนสถานประกอบการ		การเพิ่มของ สถาน ประกอบการ	อัตราการ เติบโตปี
		พ.ศ. 2543	พ.ศ. 2547		
1	การขาย การบำรุงรักษา และการซ่อมแซมยานยนต์ และรถจักรยานยนต์ รวมทั้ง การขายปลีกน้ำมัน เชื้อเพลิงรถยนต์	6	8	2	7.46
2	การขายส่ง และการค้า เพื่อค่านายหน้า ยกเว้น ยานยนต์ และรถจักรยานยนต์	1	6	5	56.51
3	การขายปลีก ยกเว้นยานยนต์ และรถจักรยานยนต์ รวมทั้ง การซ่อมแซมของใช้ส่วนบุคคล และของใช้ในครัวเรือน	21	128	107	57.13
4	โรงแรม และภัตตาคาร	14	30	16	20.99
5	กิจกรรมด้านอสังหาริมทรัพย์	1	10	9	77.83
6	กิจกรรมด้านคอมพิวเตอร์ และกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง	0	1	1	23.59
7	การให้เช่าเครื่องจักรและเครื่องอุปกรณ์ โดยไม่มีผู้ควบคุม การวิจัย และการพัฒนาและกิจกรรรมด้านธุรกิจอื่น ๆ	3	3	0	0.00
8	นันทนาการและการบริการอื่น ๆ	6	25	19	42.87
9	การผลิต	38	19	-19	-15.91
10	การก่อสร้าง	1	1	0	0.00
11	การขนส่งทางบก และตัวแทนธุรกิจ การท่องเที่ยว	3	13	10	44.28
รวม		94	244	150	26.93

ที่มา: การประมวลผลข้อมูลการสำรวจสถานประกอบการ สำนักงานสถิติจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

แผนภูมิ 3-12 จำนวนสถานประกอบการจำแนกตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เทศบาลตำบลบ้านเลน

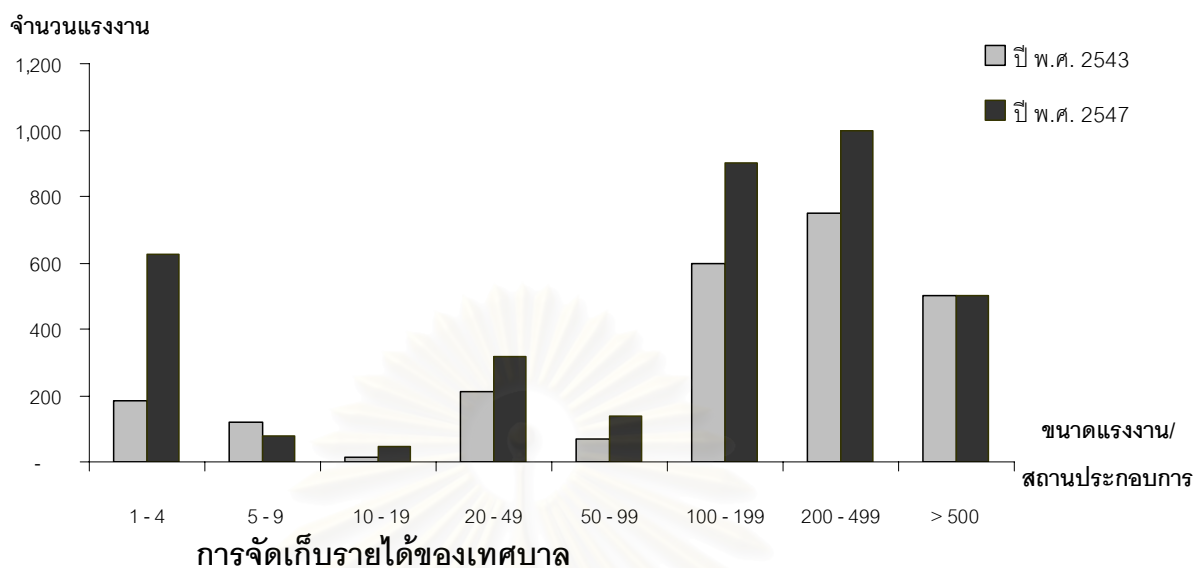
- 1 การขาย การบำรุงรักษา และการซ่อมแซมยานยนต์ และรถจักรยานยนต์ รวมทั้ง การขายปลีกน้ำมัน เชื้อเพลิงรถยนต์
- 2 การขายส่ง และการค้า เพื่อค่านายหน้า ยกเว้น ยานยนต์ และ รถจักรยานยนต์
- 3 การขายปลีก ยกเว้นยานยนต์ และรถจักรยานยนต์ รวมทั้ง การซ่อมแซมของใช้ส่วนบุคคล และของใช้ในครัวเรือน
- 4 โรงแรม และภัตตาคาร
- 5 กิจกรรมด้านอสังหาริมทรัพย์
- 6 กิจกรรมด้านคอมพิวเตอร์ และกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง
- 7 การให้เช่าเครื่องจักรและเครื่องอุปกรณ์ โดยไม่มีผู้ควบคุม การวิจัยและการพัฒนาและกิจกรรมด้านธุรกิจอื่น ๆ
- 8 นันทนาการและการบริการอื่น ๆ
- 9 การผลิต
- 10 การก่อสร้าง
- 11 การขนส่งทางบก และตัวแทนธุรกิจ การท่องเที่ยว

และจากการประมวลผลข้อมูลจำนวนสถานประกอบการของสำนักงานสถิติจังหวัด พระนครศรีอยุธยาที่ทำการศึกษาไว้ในรายงานสถิติประจำปีระหว่างปี พ.ศ. 2543-2547 พบว่าพบว่าการกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีจำนวนลดลงได้แก่ กิจกรรมการผลิต และโรงงานอุตสาหกรรมการผลิตลดลงถึง 19 แห่ง เนื่องจากในส่วนของโรงงานอุตสาหกรรมการผลิตส่วนใหญ่จะทำการย้ายฐานการผลิตเข้าไปในนิคมอุตสาหกรรมแต่ยังคงกิจกรรมในพื้นที่เพื่อการเก็บและเป็นคลังสินค้า และเมื่อพิจารณาจากขนาดของแรงงานจำแนกตามขนาดแรงงานในสถานประกอบการพบว่า จำนวนสถานประกอบการที่มีแรงงานประมาณ 1-4 คน มีการเพิ่มขึ้นสูงมาก เนื่องจากสถานประกอบการประเภทนี้ได้แก่ สถานประกอบการประเภทพาณิชยกรรม การค้าและบริการ ซึ่งไม่ต้องการแรงงานในสถานประกอบการหนึ่งๆ ในจำนวนมาก โดยมีสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงสูงถึงร้อยละ 35.89 ต่อปี รองลงมาได้แก่สถานประกอบการขนาดแรงงาน 10-19 คน มีสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงร้อยละ 31.61 ต่อปี ตาราง 3-22 จำนวนสถานประกอบการ จำแนกตามขนาดของแรงงานในสถานประกอบการ เทศบาลตำบลบ้านเลน ช่วงปีพ.ศ.2543 และ 2547

จำนวนคนงาน (จำแนกขนาด)	ปี พ.ศ. 2543		ปี พ.ศ. 2547		การเปลี่ยนแปลง ของสถาน ประกอบการ	สัดส่วน/ปี (ร้อยละ)	การ เปลี่ยนแปลง ของแรงงาน	สัดส่วน/ปี (ร้อยละ)
	จำนวนสถาน ประกอบการ	แรงงาน	จำนวนสถาน ประกอบการ	แรงงาน				
1 - 4	61	183	208	624	147	35.89	441	35.89
5 - 9	17	119	11	77	-6	-10.31	-42	-10.31
10 - 19	1	15	3	45	2	31.61	30	31.61
20 - 49	6	210	9	315	3	10.67	105	10.67
50 - 99	1	70	2	140	1	18.92	70	18.92
100 - 199	4	600	6	900	2	10.67	300	10.67
200 - 499	3	750	4	1,000	1	7.46	250	7.46
> 500	1	500	1	500	-	-	-	0.00
รวม	94	2,447	244	3,601	150	26.93	1,154	10.14

ที่มา: การประมวลผลข้อมูลการสำรวจสถานประกอบการ สำนักงานสถิติจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

แผนภูมิ 3-13 จำนวนแรงงาน จำแนกตามสถานประกอบการ เทศบาลตำบลบ้านเลน

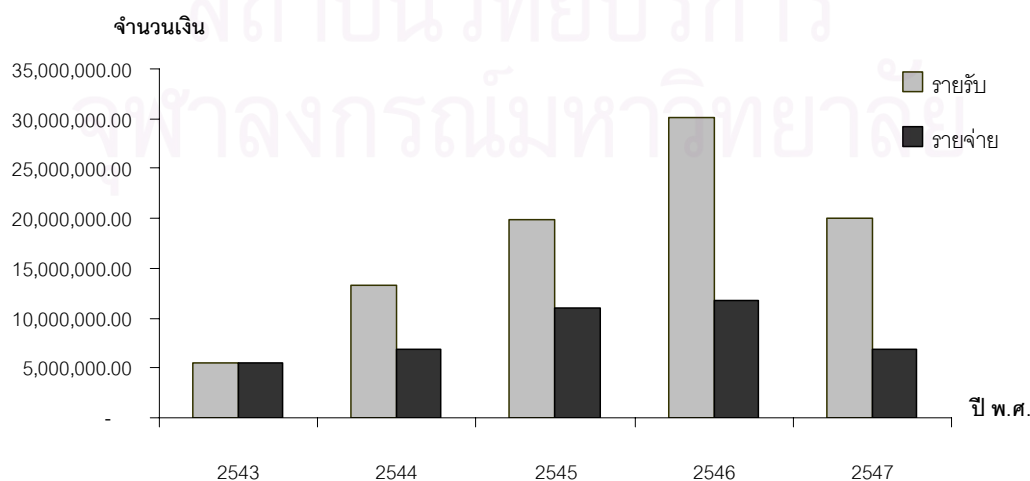
และในส่วนของการจัดเก็บรายได้รวมถึงรายรับของเทศบาลตำบลบ้านเลนพบว่า รายได้ส่วนใหญ่ของเทศบาลตำบลบ้านเลนมาจาก ภาษีอากรค่าธรรมเนียม ค่าปรับ ใบอนุญาต รายได้จากทรัพย์สิน รายได้จากสาธารณูปโภค รายได้เบ็ดเตล็ด เงินอุดหนุนจากภาครัฐ และจากการบริหารรายรับรายจ่ายในปีงบประมาณที่ผ่านมา เปรียบเทียบย้อนหลัง มีดังนี้

ตาราง 3-23 รายรับ รายจ่ายในปีงบประมาณของเทศบาลตำบลบ้านเลน ย้อนหลัง ปี พ.ศ. 2543-2547

รายการ	ปี พ.ศ.				
	2543	2544	2545	2546	2547
รายรับ	5,462,553.16	13,330,002.79	19,871,139.31	30,158,817.53	20,035,317.00
รายจ่าย	5,540,194.31	6,943,933.67	10,992,578.95	11,830,750.08	6,861,359.11
คงเหลือ	- 77,641.15	6,386,069.12	8,878,560.36	18,328,067.45	13,173,957.89

ที่มา : ข้อมูลจากหนังสือสรุปผลงานประจำปี พ.ศ. 2547 เทศบาลตำบลบ้านเลน

แผนภูมิ 3-14 รายรับ รายจ่ายในปีงบประมาณ เปรียบเทียบย้อนหลัง เทศบาลตำบลบ้านเลน

ลักษณะทางสังคม

1) ประชากร

(1) จำนวน การกระจายตัว และความหนาแน่นประชากร

จากรายงานสถิติประชากรและครัวเรือนเทศบาลตำบลบ้านเลน ของสำนักงานสถิติจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่ทำการศึกษาไว้ในรายงานสถิติ ระหว่างปี พ.ศ. 2543-2547 พบว่าประชากรในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านเลน ในปี 2543 มีจำนวน 8,532 คน ความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่ 1,783.07 คนต่อตารางกิโลเมตร เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2547 มีประชากร 11,259 คน ความหนาแน่นประชากร 2,352.98 คนต่อตารางกิโลเมตร

ตาราง 3-24 ภาวะจำนวนประชากร ครัวเรือน ความหนาแน่นประชากร เปรียบเทียบย้อนหลังพ.ศ. 2543 – 2547

ปี พ.ศ.	พื้นที่(ตร.กม.)	ประชากร	ครัวเรือน	ขนาดครัวเรือน	ความหนาแน่นประชากร/พื้นที่
2543	4.785	8,532	2,474	3.45	1,783.07
2544	4.785	10,983	3,194	3.44	2,295.30
2545	4.785	11,324	3,431	3.30	2,366.56
2546	4.785	11,549	3,558	3.25	2,413.58
2547	4.785	11,259	3,611	3.12	2,352.98

ที่มา: รายงานสถิติประชากรและครัวเรือน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรมการปกครอง

(2) จำนวนครัวเรือนและขนาดของครัวเรือน

จำนวนครัวเรือนส่วนบุคคลในเทศบาลตำบลบ้านเลนในปี พ.ศ. 2543 มีทั้งสิ้น 2,474 ครัวเรือน และมีขนาดของครัวเรือนโดยเฉลี่ยเท่ากับ 3.45 คน ต่อหนึ่งครัวเรือน จำนวนครัวเรือนส่วนบุคคลในเทศบาลตำบลบ้านเลนในปี พ.ศ. 2547 มีทั้งสิ้น 3,611 ครัวเรือน และมีขนาดของครัวเรือนโดยเฉลี่ยเท่ากับ 3.12 คน ต่อหนึ่งครัวเรือน ขนาดของครัวเรือนในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านเลน มีขนาดครัวเรือนที่เล็กเมื่อเทียบกับขนาดครัวเรือนโดยเฉลี่ยของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา คือมีขนาดครัวเรือนโดยเฉลี่ย 3.7 คนต่อครัวเรือน(ที่มา: สำนักงานสถิติจังหวัดพระนครศรีอยุธยา) อัตราการเปลี่ยนแปลงของประชากรในช่วงปี พ.ศ. 2543-2547 มีการเปลี่ยนแปลงของประชากร 2,727 คน คิดเป็นร้อยละ 7.18

ตาราง 3-25 การเปรียบเทียบจำนวนประชากรของเทศบาลตำบลบ้านเลนในช่วงปี พ.ศ. 2543-2547

ชุมชนเมือง	ปี พ.ศ.		การเปลี่ยนแปลง	อัตราการเติบโต/ปี
	2543	2547		
เทศบาลตำบลบ้านเลน(อำเภอบางปะอิน)	8,532	11,259	2,727	7.18

ที่มา: สำนักงานสถิติจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

(3) โครงสร้างทางอายุของประชากร

จากรายงานโครงสร้างอายุของประชากรเทศบาลตำบลบ้านเลน ของสำนักงานสถิติจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่ทำการศึกษาไว้ในรายงานสถิติ พบว่าประชากรในเทศบาลตำบลบ้านเลนมีโครงสร้างอายุของ ประชากรเด็กอายุ 0 -14 ปี ของเทศบาลมีสัดส่วน ร้อยละ 31.05 ประชากร วัยทำงานอายุ 15-59 ปี มีสัดส่วน ร้อยละ 59.58 และวัยสูงอายุ 60 ปีขึ้นไป ของพื้นที่ศึกษามีสัดส่วน ร้อยละ 9.37

ตาราง 3-26 การเปรียบเทียบประชากรแยกหมวดอายุจำแนกเขตพื้นที่ พ.ศ. 2547

รายการ ลักษณะทางประชากร	ประชากรในเทศบาลตำบลบ้านเลน	
	ประชากร	ร้อยละ
ประชากร	11,259	100.00%
ประชากรตามหมวดอายุ(%)		
วัยเด็ก 0-14 ปี	3,496	31.05%
วัยแรงงาน 15-59 ปี	6,708	59.58%
วัยสูงอายุ 60 ปีขึ้นไป	1,055	9.37%

ที่มา: สำนักงานสถิติจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

(4) การย้ายถิ่น

จากข้อมูลสถิติการย้ายเข้าย้ายออกของประชากรในเทศบาลตำบลบ้านเลนพบว่า อัตราการเปลี่ยนแปลงในช่วงปี 2543-2547 ของการย้ายเข้าในพื้นที่มีอัตราที่สูงถึงร้อยละ 21.3 ต่อปี และอัตราการย้ายออกมีสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงร้อยละ 7.2 ต่อปี

ตาราง 3-27 การย้ายเข้า ย้ายออก และการเปลี่ยนแปลงในช่วงปี พ.ศ.2543-2547 เทศบาลตำบลบ้านเลน

ชุมชนเมืองโดยรอบ	การย้ายเข้า		เปลี่ยนแปลง	สัดส่วน/ปี (%)	การย้ายออก		เปลี่ยนแปลง	สัดส่วน/ปี (%)
	ปี 2543	ปี2547			ปี 2543	ปี2547		
เทศบาลตำบลบ้านเลน	274	594	320	21.3	408	539	131	7.2

ที่มา: รายงานสถิติการย้ายเข้าย้ายออก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรมการปกครอง

(5) ประชากรแฝงในพื้นที่

จากการสอบถามและสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ทะเบียนของอำเภอบางปะอิน ณ ที่ว่าการอำเภอบางปะอิน พบว่าสถิติการย้ายเข้าของประชากรแฝงในพื้นที่มีอัตราการ

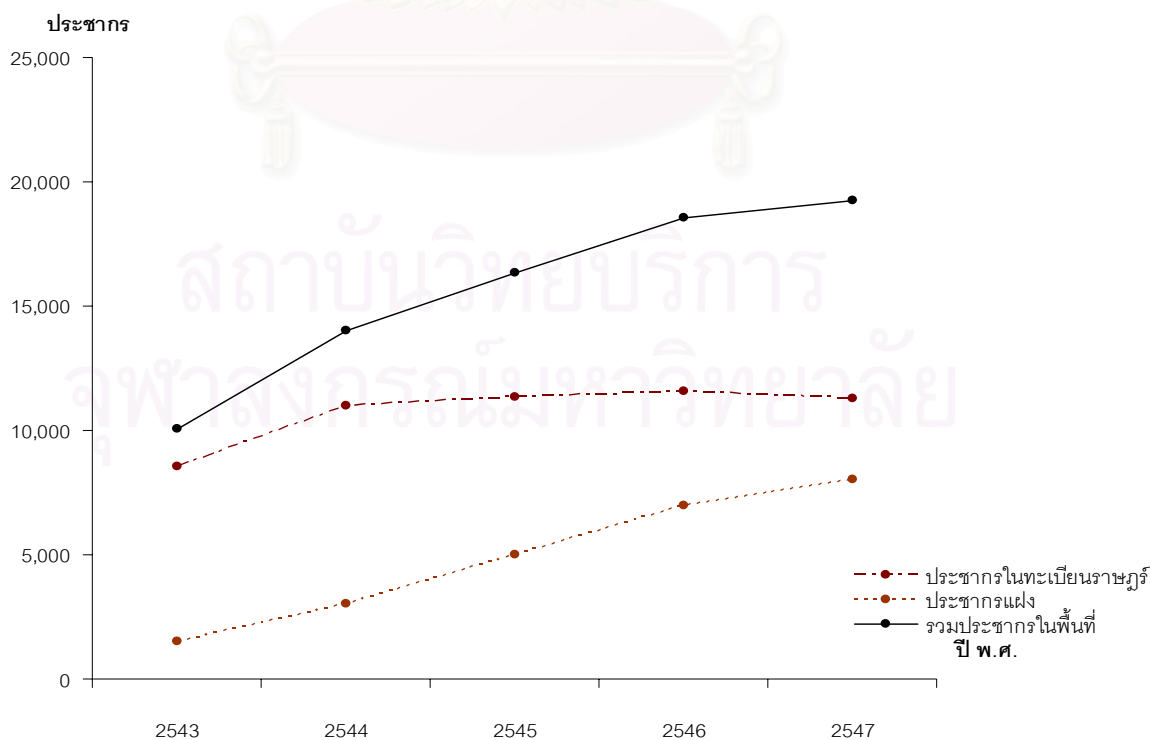
เพิ่มขึ้นที่สูง เนื่องจากมีแรงดึงดูดในด้านแหล่งงานที่ใกล้เคียงพื้นที่ โดยจากการคาดคะเนสถิติระหว่างปี พ.ศ. 2543-2547 ของเจ้าหน้าที่ทะเบียน มีดังนี้

ตาราง 3-28 ภาวะจำนวนประชากรในทะเบียนราษฎร และประชากรแฝง ในเทศบาลตำบลบ้านเลน เปรียบเทียบย้อนหลังพ.ศ. 2543 – 2547

ปี พ.ศ.	เทศบาลตำบลบ้านเลน		
	ประชากรในทะเบียนราษฎร	ประชากรแฝง	รวมประชากรในพื้นที่
2543	8,532	1,500	10,032
2544	10,983	3,000	13,983
2545	11,324	5,000	16,324
2546	11,549	7,000	18,549
2547	11,259	8,000	19,259

ที่มา: รายงานสถิติประชากรและครัวเรือน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรมการปกครอง
: การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ฝ่ายทะเบียน ที่ว่าการอำเภอบางปะอิน

แผนภูมิ 3-15 การเปรียบเทียบจำนวนประชากรในช่วงปี 2543-2547 เทศบาลตำบลบ้านเลน

ตาราง 3-29 เปรียบเทียบอัตราการเปลี่ยนแปลงของประชากรรวมในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านเลน

ชุมชนเมือง	ประชากร ปี พ.ศ.		การเปลี่ยนแปลง (คน)	อัตราการเติบโตปี (%)
	2543	2547		
เทศบาลตำบลบ้านเลน	10,032	19,259	9,227	17.71

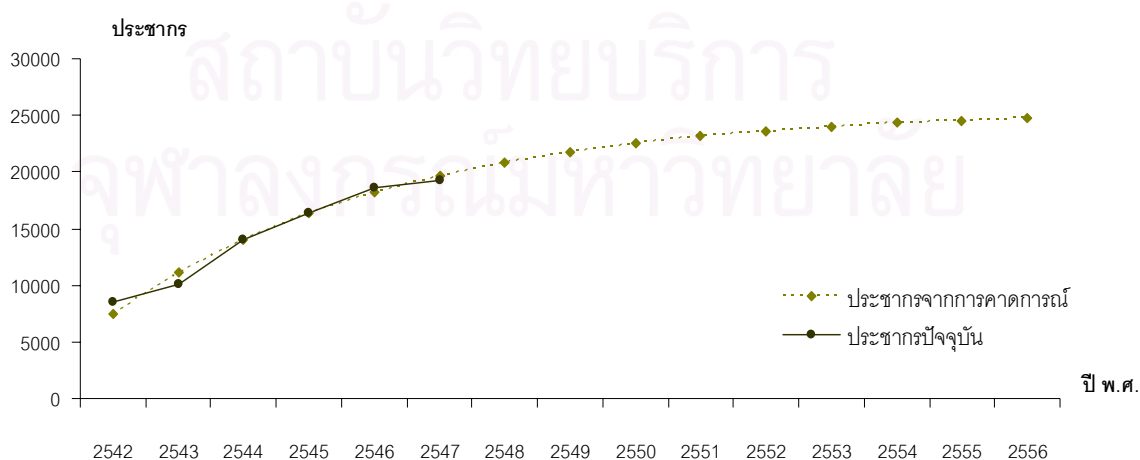
ที่มา: จากการประมวลผลข้อมูลสถิติประชากรและครัวเรือน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรมการปกครอง

เมื่อพิจารณาอัตราการการเปลี่ยนแปลงของประชากรรวมในพื้นที่พบว่าในปี พ.ศ. 2543-2547 มีสัดส่วนการเพิ่มของประชากรสูงถึงร้อยละ 17.71 ต่อปี ซึ่งสูงมากถ้าพิจารณาในช่วงปีที่มีความห่างเพียงแค่ 4 ปี โดยประชากรที่เพิ่มสูงขึ้นส่วนใหญ่จะเป็นประชากรแฝงที่เข้ามาทำงานรับจ้างในสถานประกอบการและกิจกรรมประเภทอุตสาหกรรมการผลิตในเขตนิคมอุตสาหกรรมและโรงงานอุตสาหกรรมใกล้เคียง โดยจะอาศัยตามชุมชนโดยรอบเขตเทศบาล ลักษณะของชุมชนจะเป็นย่านที่พักอาศัยของแรงงานอุตสาหกรรมประเภทหอพัก อพาร์ทเมนต์ ต่างๆ ซึ่งประชากรแฝงนี้เป็นปัจจัยหลักทำให้พื้นที่เทศบาลตำบลบ้านเลนพัฒนาและขยายตัวอย่างรวดเร็ว

(6) แนวโน้มการขยายตัวของประชากร

จากการคาดการณ์ประชากรในเขตเทศบาลตำบลบ้านเลนโดยอาศัยสถิติจำนวนประชากรรวม(ประชากรในทะเบียนราษฎรและประชากรแฝง) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542-2547 พบว่าจาก ในพื้นที่ที่มีอัตราการเพิ่มของจำนวนประชากรในช่วง 10 ปีข้างหน้า โดยใช้การคาดการณ์แบบ Gompertz model จากในปี 2547 มีจำนวน 19,644 คน เป็น 24,752 คน ในปี พ.ศ. 2556

แผนภูมิ 3-16 การคาดการณ์ประชากรในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านเลน

ตาราง 3-30 การคาดการณ์จำนวนประชากรในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านเลนจากปี พ.ศ. 2542-2556

ปี พ.ศ.	ประชากรเทศบาลตำบลบ้านเลน	
	ประชากรจริง	จากการคาดการณ์
2542	8,532	7,468
2543	10,032	11,096
2544	13,983	13,995
2545	16,324	16,312
2546	18,549	18,164
2547	19,259	19,644
2548	-	20,827
2549	-	21,772
2550	-	22,528
2551	-	23,132
2552	-	23,615
2553	-	24,000
2554	-	24,309
2555	-	24,555
2556	-	24,752

ที่มา: จากการประมวลผลข้อมูลสถิติประชากร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรมการปกครอง

2) สภาพการศึกษา

จากรายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปี พ.ศ. 2547 ของเทศบาลตำบลบ้านเลน พบว่าในเขตเทศบาลตำบลบ้านเลนมีสถานศึกษาตั้งอยู่ทั้งหมด 9 แห่ง ได้แก่

สถานศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน 2 แห่ง

- โรงเรียนบางปะอินราชานุเคราะห์
มีนักเรียน จำนวน 2,000 คน ครู จำนวน 93 คน

- โรงเรียนบางปะอินวัดเซ
มีนักเรียน จำนวน 600 คน ครู จำนวน 31 คน

สถานศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ จำนวน 3 แห่ง

- โรงเรียนวัดชุมพลนิกายาราม
มีนักเรียน จำนวน 1,029 คน ครู จำนวน 36 คน

- โรงเรียนวัดกำแพง
มีนักเรียน จำนวน 475 คน ครู จำนวน 15 คน

- โรงเรียนปราชญ์ทองวิทยา
มีนักเรียน จำนวน 585 คน ครู จำนวน 22 คน

สถานศึกษาสังกัดเทศบาลตำบลบ้านเลน(ศูนย์เด็กเล็ก)จำนวน 3 แห่ง

- โรงเรียนปราสาททองวิทยา
มีนักเรียน จำนวน 55 คน ครู จำนวน 2 คน
- โรงเรียนวัดชุมพล
มีนักเรียน จำนวน 86 คน ครู จำนวน 5 คน
- โรงเรียนวัดกำแพง
มีนักเรียน จำนวน 46 คน ครู จำนวน 2 คน

3) การสาธารณสุข

จากรายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปี พ.ศ. 2547 พบว่าในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านเลนมีสถานบริการสาธารณสุขอยู่หลายแห่งได้แก่

- โรงพยาบาลบางปะอิน ขนาด 30 เตียง 1 แห่ง
- - สถานีอนามัย 1 แห่ง
- สาธารณสุขอำเภอบางปะอิน 1 แห่ง
- สถานพยาบาลไม่มีเตียง(เวชกรรม) 3 แห่ง
- สถานพยาบาลไม่มีเตียง (ทันตกรรม) 1 แห่ง

4) สิ่งอำนวยความสะดวก

จากการสำรวจสถานที่ให้บริการและจำนวนสิ่งอำนวยความสะดวกของเทศบาลตำบลบ้านเลนของผู้วิจัย พบว่า

(1) แหล่งอุปโภค-บริโภค

ในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านเลนมีตลาดสดและแหล่งจำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภคให้บริการทั้งหมด 3 แห่ง ได้แก่

- ตลาดทรัพย์สิน
- ตลาด บขส.
- ลานค้าชุมชน(หน้าวัดนิเวศน์ธรรมประวัติ)

(2) ธนาคาร

ในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านเลนมีธนาคารพาณิชย์ให้บริการ 4 แห่ง

- ธนาคารออมสิน
- ธนาคารกรุงไทย สาขาย่อยบางปะอิน
- ธนาคารกรุงศรีอยุธยา

- ธนาคาร ธกส.

(3) การขนส่งสาธารณะ

ในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านเลนมีสถานีขนส่ง 2 แห่ง ได้แก่

- สถานีรถไฟบางปะอิน
- สถานีขนส่งรถโดยสารประจำทาง

3.2.2 เทศบาลตำบลพระอินทราชา

ลักษณะทางกายภาพ

1) ที่ตั้งและเขตการปกครอง

เทศบาลตำบลพระอินทราชาเป็นเทศบาลตำบลขนาดใหญ่ ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในอำเภอบางปะอิน ห่างจากพื้นที่ศึกษา 10 กิโลเมตร ห่างจากจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 22 กิโลเมตร ห่างจากกรุงเทพมหานคร 42 กิโลเมตร มีพื้นที่ 4.04 ตารางกิโลเมตร หรือ 2,525 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ทิศใต้ ติดต่อกับ เขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนคร เทศบาลตำบลท่าโหลง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลพยอม อำเภอรังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2) ภูมิประเทศ

ในพื้นที่เทศบาลตำบลพระอินทราชา มีลักษณะภูมิประเทศเป็นราบลุ่ม ไม่มีภูเขาหรือป่าไม้ มีถนนหลวงหมายเลข 1(ถนนพหลโยธิน) ตัดผ่านทางทิศตะวันออกของเขตเทศบาล เป็นแนวยาวจากด้านเหนือ ไปด้านใต้เป็นระยะทาง 4.8 กิโลเมตร พื้นที่มีแหล่งน้ำที่สำคัญ 3 แห่ง ประกอบด้วย

- (1) คลองเชียงรากน้อย ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของเทศบาล
- (2) คลองชลประทานรังสิตเหนือ ตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกของพื้นที่

เทศบาล

(3) คลองชลประทานนครหลวง ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของพื้นที่เทศบาล

3) การใช้ประโยชน์ที่ดิน

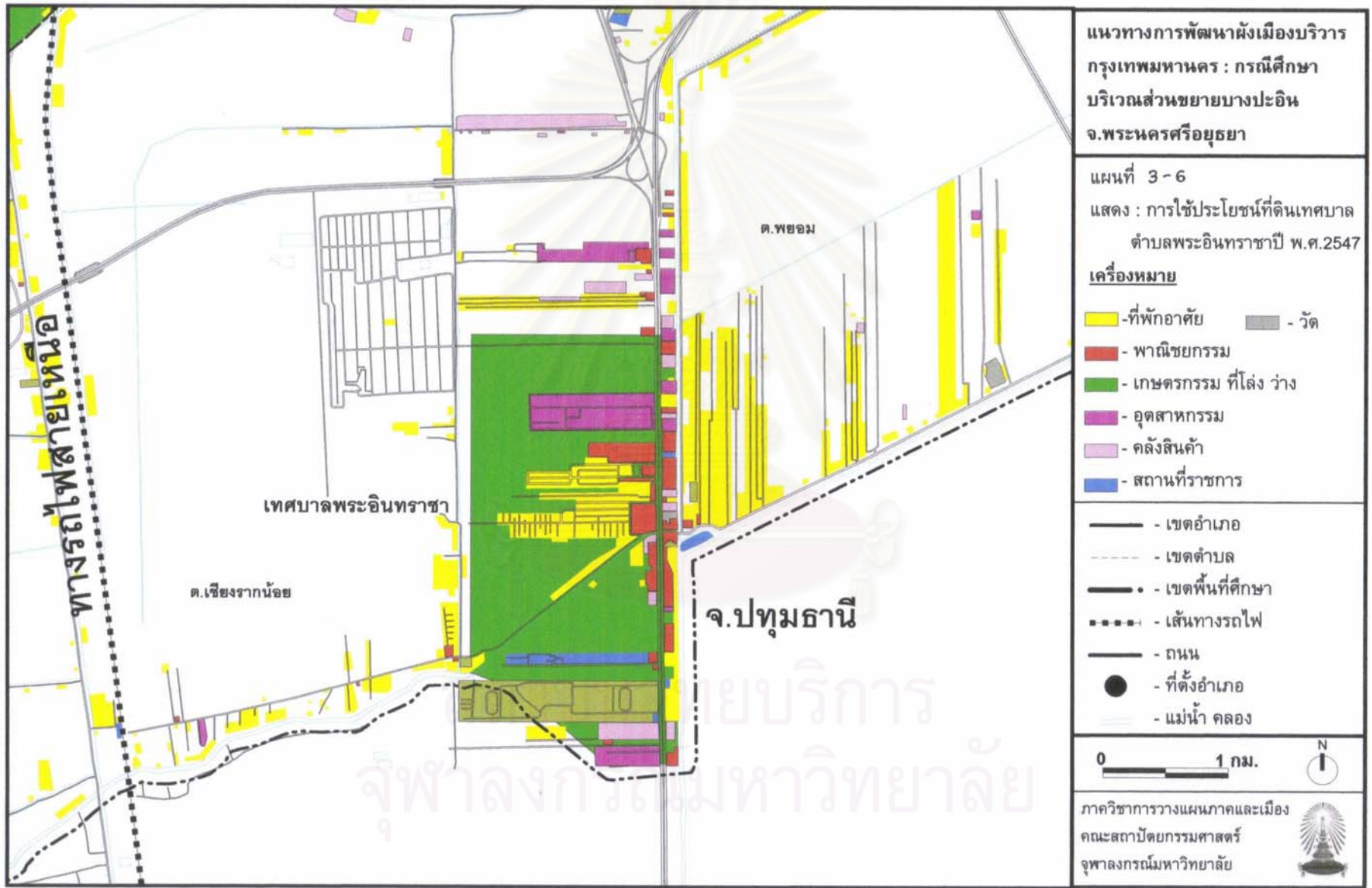
จากรายงานการใช้ประโยชน์ที่ดินของเทศบาลตำบลพระอินทราชา จากหนังสือบรรยายสรุปเทศบาลตำบลพระอินทราชา พ.ศ. 2543 และ 2547 พบว่าพื้นที่อยู่บริเวณสองฝั่งถนนพหลโยธินเป็นสถานที่ตั้งร้านค้าและโรงงานอุตสาหกรรมอย่างหนาแน่น บริเวณถัดออกไปภายในพื้นที่ที่มีถนนเข้าถึงจะเป็นพื้นที่พักอาศัย สำหรับบริเวณพื้นที่ด้านทิศตะวันตกและทิศใต้ของเทศบาล ซึ่งตั้งอยู่กับคลองชลประทาน และคลองเชียงรากน้อย จะเป็นพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งอัตราการขยายตัวของสิ่งปลูกสร้างประเภทบ้านพักอาศัย หอพัก และอพาร์ทเมนต์ ภายในพื้นที่เทศบาลมีอัตราการเพิ่มที่สูงขึ้นมากเนื่องจากมีแรงงานจากภาคการผลิตอุตสาหกรรมในพื้นที่ข้างเคียงเข้ามาอาศัยอยู่ สัดส่วนการใช้ที่ดินของเทศบาลตำบลพระอินทราชา มีดังนี้

ตาราง 3-31 อัตราการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินของเทศบาลพระอินทราชา จำแนกตามประเภทของกิจกรรม ช่วงปีพ.ศ.2543 และ 2547

ลำดับ ที่	ประเภท	ปี 2543		2547		เปลี่ยนแปลง (ไร่)	อัตราการ เติบโตปี
		ไร่	ร้อยละ	ไร่	ร้อยละ		
1	ที่อยู่อาศัย	312.50	12.38	537.23	21.28	224.73	14.51
2	พาณิชยกรรม	112.50	4.46	302.21	11.97	189.71	28.02
3	อุตสาหกรรม	318.75	12.62	355.23	14.07	36.48	2.75
4	เกษตรกรรมและที่ว่าง	1268.75	50.25	817.83	32.39	-450.92	-10.40
5	สถานศึกษา	162.50	6.44	162.50	6.44	0.00	0.00
6	ศาสนสถาน	25.00	0.99	25.00	0.99	0.00	0.00
7	สถานที่ราชการและสาธารณูปโภค	325.00	12.87	325.00	12.87	0.00	0.00
	รวม	2525.00	100.00	2525.00	100.00	0.00	0.00

ที่มา : ฝ่ายวิชาการและวางแผน สำนักงานเทศบาลตำบลพระอินทราชา

จากสัดส่วนการใช้ประโยชน์ที่ดินของพื้นที่พบว่าในช่วงปี พ.ศ. 2543 - 2547 มีการเพิ่มขึ้นของกิจกรรมประเภทที่อยู่อาศัยที่สูงถึงร้อยละ 14.51 ต่อปี และการพาณิชยกรรมสูงถึงร้อยละ 28.02 ต่อปี โดยการใช้ที่ดินประเภทพาณิชยกรรมนั้นขยายตัวบริเวณริมถนนพหลโยธิน ส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมประเภทสินค้าอุปโภค-บริโภค และสินค้าฟุ่มเฟือยต่างๆ ส่วนกิจกรรมด้านที่อยู่อาศัยนั้นขยายตัวตามถนนเทศบาลต่างๆ ลึกเข้าไปในพื้นที่ ส่วนใหญ่จะเป็นที่พักอาศัยประเภท หอพัก

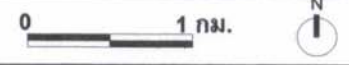

แนวทางการพัฒนาผังเมืองบริวาร
กรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา
บริเวณส่วนขยายบางปะอิน
จ.พระนครศรีอยุธยา

แผนที่ 3 - 6
แสดง : การใช้ประโยชน์ที่ดินเทศบาล
ตำบลพระอินทราชาปี พ.ศ.2547

- เครื่องหมาย**
- ที่พักอาศัย
 - พาณิชยกรรม
 - เกษตรกรรม ที่โล่ง ว่าง
 - อุตสาหกรรม
 - คลังสินค้า
 - สถานที่ราชการ
 - วัด

- เขตอำเภอ
- เขตตำบล
- เขตพื้นที่ศึกษา
- เส้นทางรถไฟ
- ถนน
- ที่ตั้งอำเภอ
- แม่น้ำ คลอง

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อพาร์ตเมนต์ โดยประเภทการใช้ที่ดินทั้ง 2 แบบนี้จะรองรับแรงงานที่ย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในแหล่งอุตสาหกรรมข้างเคียง

4) การคมนาคม

เทศบาลพระอินทราชา ตั้งอยู่ศูนย์กลางคมนาคม มีถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (ถนนพหลโยธิน) ผ่านพื้นที่ และอยู่ใกล้กับถนนวงแหวนตะวันตก ทำให้การคมนาคมไปยังที่ต่างๆ ไม่ว่าจะเดินทางไปกรุงเทพมหานคร ภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคตะวันออก และจังหวัดต่างๆ ในภาคกลาง อีกทั้งมีรถยนต์โดยสารประจำทางสายต่างๆ ผ่านพื้นที่ตลอด 24 ชั่วโมง ทำให้การเดินทางจากเทศบาลไปยังที่ต่างๆ ได้อย่างสะดวกรวดเร็ว

5) โครงสร้างพื้นฐาน

จากรายงานระบบโครงสร้างพื้นฐานเทศบาลตำบลพระอินทราชา จากหนังสือบรรยายสรุปเทศบาลตำบลพระอินทราชา พ.ศ. 2543 และ 2547 พบว่า

ก) การไฟฟ้า ภายในเขตเทศบาลประชาชนมีไฟฟ้าใช้เกือบครบทุกครัวเรือน โดยใช้บริการจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค มีสำนักงานของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลที่หมู่บ้านศรีทอง หมู่ที่ 6 ตำบลเชียงรากน้อย การใช้ไฟฟ้า ในปี 2547 คิดเป็นผู้มีไฟฟ้าใช้ร้อยละ 99.13 โดยมีสถานีไฟฟ้า ให้บริการแก่บ้านพักอาศัย สถานธุรกิจ และอุตสาหกรรม สถานที่ราชการ และไฟฟ้าสาธารณะ โดยการบริการไฟฟ้าสาธารณะเทศบาลได้ทำการติดตั้งไฟฟ้าครบทุกเส้นทางการสัญจรของประชาชนในเขตพื้นที่

ข) การประปา ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพระอินทราชาเป็นที่ตั้งของสำนักงานประปาส่วนภูมิภาคที่สามารถให้บริการประชาชนในเขตเทศบาลอย่างทั่วถึง

ค) การสื่อสารและการโทรคมนาคม ในเขตเทศบาลตำบลพระอินทราชามีที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข 1 แห่ง คือที่ทำการไปรษณีย์ประตูน้ำพระอินทราชา ตั้งอยู่ติดถนนพหลโยธิน บริเวณทิศใต้ของเทศบาล มีองค์การโทรศัพท์สาขาประตูน้ำพระอินทราชา ให้บริการโทรศัพท์ ครอบคลุมทั่วทั้งเขตเทศบาล

ลักษณะทางเศรษฐกิจ

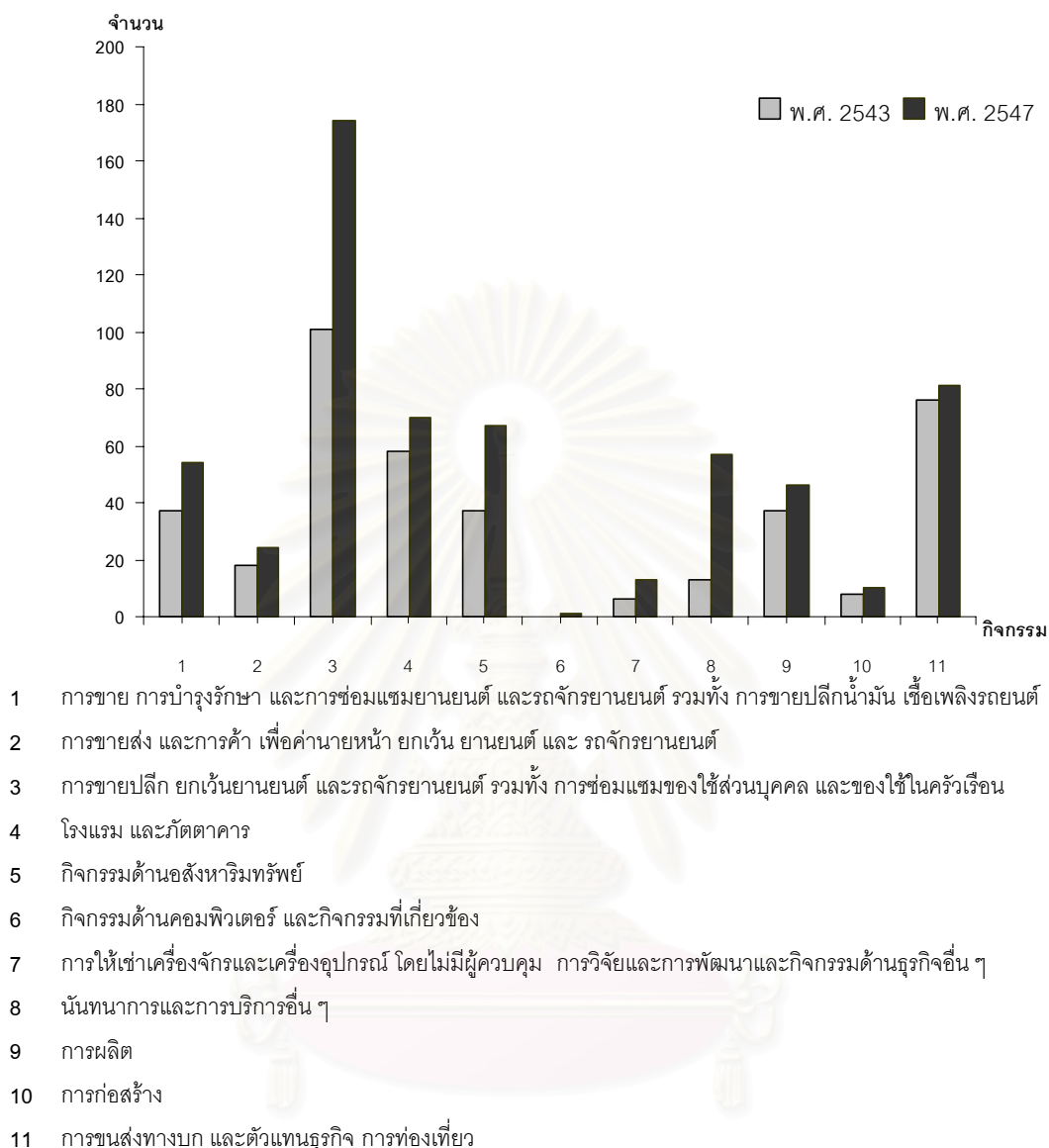
โครงสร้างทางเศรษฐกิจของประชากรในพื้นที่ พบว่าประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักคือ การรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมและสถานประกอบการต่างๆ ที่ตั้งอยู่บริเวณใกล้เคียง รองลงมาคือการค้า บริการ และการเกษตรกรรม จากข้อมูลจำนวนสถานประกอบการของสำนักงานสถิติจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่ทำการศึกษาไว้ในรายงานสถิติประจำปีระหว่างปี พ.ศ. 2543-2547 พบว่า

ตาราง 3-32 จำนวนสถานประกอบการ จำแนกตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจของเทศบาลตำบลพระอินทราชา ช่วงปี พ.ศ.2543 และ 2547

ลำดับ	กิจกรรมทางเศรษฐกิจ	จำนวนสถานประกอบการ		การเพิ่มของสถานประกอบการ	อัตราการเติบโต/ปี
		พ.ศ. 2543	พ.ศ. 2547		
1	การขาย การบำรุงรักษา และการซ่อมแซมยานยนต์ และรถจักรยานยนต์ รวมทั้ง การขายปลีกน้ำมัน เชื้อเพลิงรถยนต์	37	54	17	9.91
2	การขายส่ง และการค้า เพื่อค่านายหน้า ยกเว้น ยานยนต์ และ รถจักรยานยนต์	18	24	6	7.46
3	การขายปลีก ยกเว้นยานยนต์ และรถจักรยานยนต์ รวมทั้ง การซ่อมแซมของใช้ส่วนบุคคล และของใช้ในครัวเรือน	101	174	73	14.57
4	โรงแรม และภัตตาคาร	58	70	12	4.81
5	กิจกรรมด้านอสังหาริมทรัพย์	37	67	30	16.00
6	กิจกรรมด้านคอมพิวเตอร์ และกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง	0	1	1	23.59
7	การให้เช่าเครื่องจักรและเครื่องอุปกรณ์ โดยไม่มีผู้ควบคุม การวิจัยและการพัฒนาและกิจกรรมด้านธุรกิจอื่น ๆ	6	13	7	21.32
8	นันทนาการและการบริการอื่น ๆ	13	57	44	44.70
9	การผลิต	37	46	9	5.59
10	การก่อสร้าง	8	10	2	5.74
11	การขนส่งทางบก และตัวแทนธุรกิจ การท่องเที่ยว	76	81	5	1.61
รวม		391	597	206	11.16

ที่มา: การประมวลผลข้อมูลการสำรวจสถานประกอบการ สำนักงานสถิติจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

แผนภูมิ 3-17 จำนวนสถานประกอบการจำแนกตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เทศบาลตำบลพระอินทราชา

จำนวนสถานประกอบการในพื้นที่มีอัตราการเพิ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 - 2547 ที่สูงขึ้นมาก โดยเฉพาะกิจกรรมการขายปลีก ที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นถึง 73 แห่ง รองลงมาคือ กิจกรรมนันทนาการและการบริการมีจำนวนเพิ่มขึ้น 44 แห่ง กิจกรรมประเภทโรงแรมและภัตตาคาร เพิ่มขึ้น 30 แห่ง เมื่อพิจารณาจากขนาดของแรงงานจำแนกตามขนาดแรงงานในสถานประกอบการพบว่า จำนวนสถานประกอบการที่มีแรงงานประมาณ 1-4 คน มีการเพิ่มขึ้นสูงมาก เนื่องจากสถานประกอบการประเภทนี้ได้แก่ สถานประกอบการประเภทพาณิชยกรรม การค้าและบริการ ซึ่งไม่ต้องการแรงงานในสถานประกอบการหนึ่งๆ ในจำนวนมาก โดยมีสัดส่วนการเติบโตสูงถึงร้อยละ 11.59 ต่อปี รองลงมาได้แก่ สถานประกอบการขนาดแรงงาน 20-49 คน มีสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงร้อยละ 9.82 ต่อปี โดยมีสถานประกอบการที่มีสัดส่วนลดลงได้แก่สถานประกอบการที่มีแรงงานขนาด 50-99 คน ซึ่งจากการ

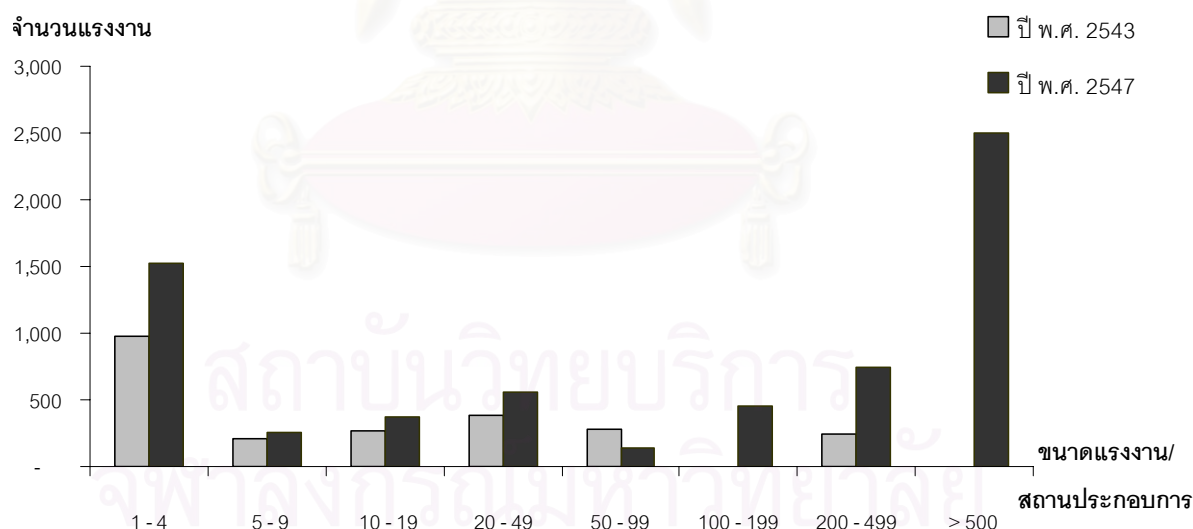
คาดคะเน สถานประกอบการดังกล่าวอาจจะมีการขยายกิจการและเพิ่มกำลังแรงงานขึ้น ทำให้ สัดส่วนของสถานประกอบการขนาดแรงงานดังกล่าวลดลง

ตาราง 3-33 จำนวนสถานประกอบการ จำแนกตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจของเทศบาลตำบลพระอินทราชา ช่วงปี พ.ศ.2543 และ 2547

จำนวน คนงาน (จำแนก ขนาด)	ปี พ.ศ. 2543		ปี พ.ศ. 2547		การ เปลี่ยนแปลง ของสถาน ประกอบการ	สัดส่วน /ปี(ร้อยละ)	การ เปลี่ยนแปลง ของแรงงาน	สัดส่วน/ ปี(ร้อยละ)
	จำนวนสถาน ประกอบการ	แรงงาน (คน)	จำนวน สถาน ประกอบการ	แรงงาน				
1 - 4	327	981	507	1,521	180	11.59	540	11.59
5 - 9	30	210	36	252	6	4.66	42	4.66
10 - 19	18	270	25	375	7	8.56	105	8.56
20 - 49	11	385	16	560	5	9.82	175	9.82
50 - 99	4	280	2	140	-2	-15.91	-140	-15.91
100 - 199	-	-	3	450	3	31.60	450	31.60
200 - 499	1	250	3	750	2	31.61	500	31.61
> 500	-	-	5	2,500	5	49.53	2,500	49.53
รวม	391	2,376	597	6,548	206	11.16	4,172	28.84

ที่มา: การประมวลผลข้อมูลการสำรวจสถานประกอบการ สำนักงานสถิติจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

แผนภูมิ 3-18 จำนวนแรงงานจำแนกตามสถานประกอบการ เทศบาลตำบลพระอินทราชา

ลักษณะทางสังคม

1) ประชากร

(1) จำนวน การกระจายตัว และความหนาแน่นประชากร

จากรายงานสถิติประชากรและครัวเรือน จากสำนักงานสถิติจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ระหว่างปี พ.ศ. 2543-2547 พบว่าประชากรในพื้นที่เทศบาลตำบลพระ

อินทราชา ในปี 2543 มีจำนวน 5,855 คน ความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่ 1,449.26 คนต่อตารางกิโลเมตร เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2547 มีประชากร 6,198 คน ความหนาแน่นประชากร 1,534.16 คนต่อตารางกิโลเมตร

ตาราง 3-34 ภาวะจำนวนประชากร ครัวเรือน ความหนาแน่นของประชากรเทศบาลตำบลพระอินทราชา
เปรียบเทียบปี พ.ศ. 2543 -2547

ปี พ.ศ.	พื้นที่(ตร.กม.)	ประชากร	ครัวเรือน	ขนาดครัวเรือน	ความหนาแน่นประชากร/พื้นที่
2543	4.04	5,855	2,725	2.15	1,449.26
2544	4.04	5,988	2,785	2.15	1,482.18
2545	4.04	6,003	2,812	2.13	1,485.89
2546	4.04	6,054	2,852	2.12	1,498.51
2547	4.04	6,198	2,974	2.08	1,534.16

ที่มา: รายงานสถิติประชากรและครัวเรือน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรมการปกครอง

(2) จำนวนครัวเรือนและขนาดของครัวเรือน

จากรายงานสถิติประชากรและครัวเรือน จากสำนักงานสถิติจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ระหว่างปี พ.ศ. 2543-2547 พบว่า จำนวนครัวเรือนส่วนบุคคลในเทศบาลตำบลพระอินทราชาในปี พ.ศ. 2543 มีทั้งสิ้น 2,725 ครัวเรือน และมีขนาดของครัวเรือนโดยเฉลี่ยเท่ากับ 2.15 คน ต่อหนึ่งครัวเรือน จำนวนครัวเรือนส่วนบุคคลในเทศบาลตำบลพระอินทราชาในปี พ.ศ. 2547 มีทั้งสิ้น 2,974 ครัวเรือน และมีขนาดของครัวเรือนโดยเฉลี่ยเท่ากับ 2.08 คน ต่อหนึ่งครัวเรือน ขนาดของครัวเรือนในพื้นที่เทศบาลตำบลพระอินทราชามีขนาดครัวเรือนที่เล็กเมื่อเทียบกับขนาดครัวเรือนโดยเฉลี่ยของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาคือมีขนาดครัวเรือนโดยเฉลี่ย 3.7 คนต่อครัวเรือน (ที่มา: สำนักงานสถิติจังหวัดพระนครศรีอยุธยา) อัตราการเติบโตของประชากรในช่วงปี พ.ศ. 2543-2547 มีการเติบโตของประชากร 343 คน คิดเป็นร้อยละ 1.43 ต่อปี

ตาราง 3-35 การเปรียบเทียบจำนวนประชากรของเทศบาลตำบลพระอินทราชา ในช่วงปี พ.ศ. 2543-2547

ชุมชนเมือง	ปี พ.ศ.		การเปลี่ยนแปลง	อัตราการเติบโต/ปี
	2543	2547		
เทศบาลตำบลพระอินทราชา	5,855	6,198	343	1.43

ที่มา: สำนักงานสถิติจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

(3) โครงสร้างทางอายุของประชากร

จากตาราง 3-35 พบว่าประชากรในเทศบาลตำบลพระอินทราชามีโครงสร้างอายุของ ประชากรเด็กอายุ 0 -14 ปี ของเทศบาลมีสัดส่วน ร้อยละ 21.97 ประชากร วัย

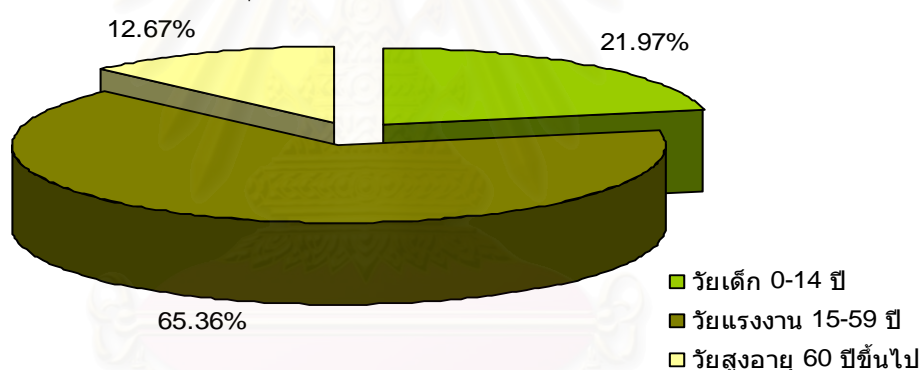
ทำงานอายุ 15-59 ปี มีสัดส่วน ร้อยละ 65.36 และวัยสูงอายุ 60 ปีขึ้นไป ของพื้นที่ศึกษามีสัดส่วน ร้อยละ 12.67

ตาราง 3-36 การเปรียบเทียบประชากรแยกหมวดอายุเทศบาลตำบลพระอินทราชา พ.ศ. 2547

รายการ ลักษณะทางประชากร	ประชากรในเทศบาลตำบลพระอินทราชา	
	ประชากร	ร้อยละ
ประชากร	6,198	100.00%
ประชากรตามหมวดอายุ(%)		
วัยเด็ก 0-14 ปี	1,362	21.97%
วัยแรงงาน 15-59 ปี	4,051	65.36%
วัยสูงอายุ 60 ปีขึ้นไป	785	12.67%

ที่มา: สำนักงานสถิติจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

แผนภูมิ 3-19 สัดส่วนของโครงสร้างอายุประชากรในเขตเทศบาลตำบลพระอินทราชา พ.ศ.2547

(4) การย้ายถิ่น

จากข้อมูลสถิติการย้ายเข้าย้ายออกของประชากรในเทศบาลตำบลพระอินทราชาพบว่า อัตราการเปลี่ยนแปลงในช่วงปี 2543-2547 ของการย้ายเข้าในพื้นที่มีอัตราที่สูงถึงร้อยละ 28.7 ต่อปี และอัตราการย้ายออกมีสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงร้อยละ 24.1 ต่อปี

ตาราง 3-37 การย้ายเข้า ย้ายออกและการเปลี่ยนแปลงในช่วงปี พ.ศ.2543-2547 เทศบาลตำบลพระอินทราชา

ชุมชนเมืองโดยรอบ	การย้ายเข้า		เปลี่ยนแปลง	สัดส่วน/ ปี(%)	การย้ายออก		เปลี่ยนแปลง	สัดส่วน/ ปี(%)
	ปี 2543	ปี 2547			ปี 2543	ปี 2547		
เทศบาลตำบลพระอินทราชา	283	777	494	28.7	231	548	317	24.1

ที่มา: รายงานสถิติการย้ายเข้าย้ายออก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรมการปกครอง

(5) ประชากรแฝงในพื้นที่

จากการสอบถามและสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ทะเบียนของอำเภอบางปะอิน ณ ที่ว่าการอำเภอบางปะอิน และเจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการและแผนงาน สำนักงานเทศบาลตำบลพระอินทราชา พบว่าสถิติการพักอาศัยของประชากรแฝงในพื้นที่มีอัตราการเพิ่มขึ้นที่สูง เนื่องจากมีแรงดึงดูดในด้านแหล่งงานที่ใกล้เคียงพื้นที่ โดยจากการคาดคะเนสถิติระหว่างปี พ.ศ. 2543-2547 ของเจ้าหน้าที่ทะเบียน มีดังนี้

ตาราง 3-38 ภาวะจำนวนประชากรในทะเบียนราษฎร และประชากรแฝง ในเทศบาลตำบลพระอินทราชาเปรียบเทียบย้อนหลังพ.ศ. 2543 – 2547

ปี พ.ศ.	เทศบาลตำบลพระอินทราชา		
	ประชากรในทะเบียนราษฎร	ประชากรแฝง	รวมประชากรในพื้นที่
2543	5,855	40,000	45,855
2544	5,988	48,000	53,988
2545	6,003	52,000	58,003
2546	6,054	57,000	63,054
2547	6,198	60,000	66,198

ที่มา: รายงานสถิติประชากรและครัวเรือน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรมการปกครอง

: การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ฝ่ายทะเบียน ที่ว่าการอำเภอบางปะอิน

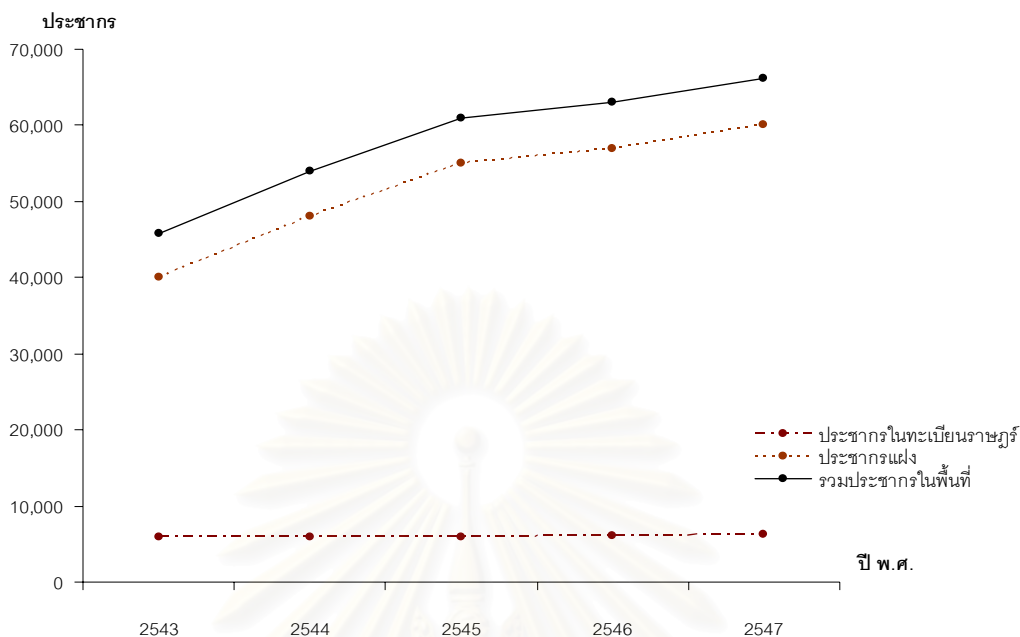
ตาราง 3-39 เปรียบเทียบอัตราการเปลี่ยนแปลงของประชากรรวมในพื้นที่เทศบาลตำบลพระอินทราชา

ชุมชนเมือง	ปี พ.ศ.		การเปลี่ยนแปลง	อัตราการเติบโตปี
	2543	2547		
เทศบาลตำบลพระอินทราชา	45,855	66,198	20,343	9.61

ที่มา: จากการประมวลผลข้อมูลสถิติประชากรและครัวเรือน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรมการปกครอง

เมื่อพิจารณาอัตราการการเปลี่ยนแปลงของประชากรรวมในพื้นที่พบว่าในปี พ.ศ. 2543-2547 มีสัดส่วนการเพิ่มของประชากรสูงถึงร้อยละ 9.61 ต่อปี ซึ่งสูงมากถ้าพิจารณาในช่วงปีที่มีความห่างเพียงแค่ 4 ปี โดยประชากรที่เพิ่มสูงขึ้นส่วนใหญ่จะเป็นประชากรแฝงที่เข้ามาทำงานรับจ้างในสถานประกอบการและกิจกรรมประเภทอุตสาหกรรมการผลิตในเขตนิคมอุตสาหกรรมและโรงงานอุตสาหกรรมใกล้เคียง โดยจะอาศัยตามชุมชนโดยรอบเขตเทศบาล ลักษณะของชุมชนจะเป็นย่านที่พักอาศัยของแรงงานอุตสาหกรรมประเภทหอพัก อพาร์ทเมนต์ ต่างๆ ซึ่งประชากรแฝงนี้เป็นปัจจัยหลักทำให้พื้นที่เทศบาลพัฒนาและขยายตัวอย่างรวดเร็ว

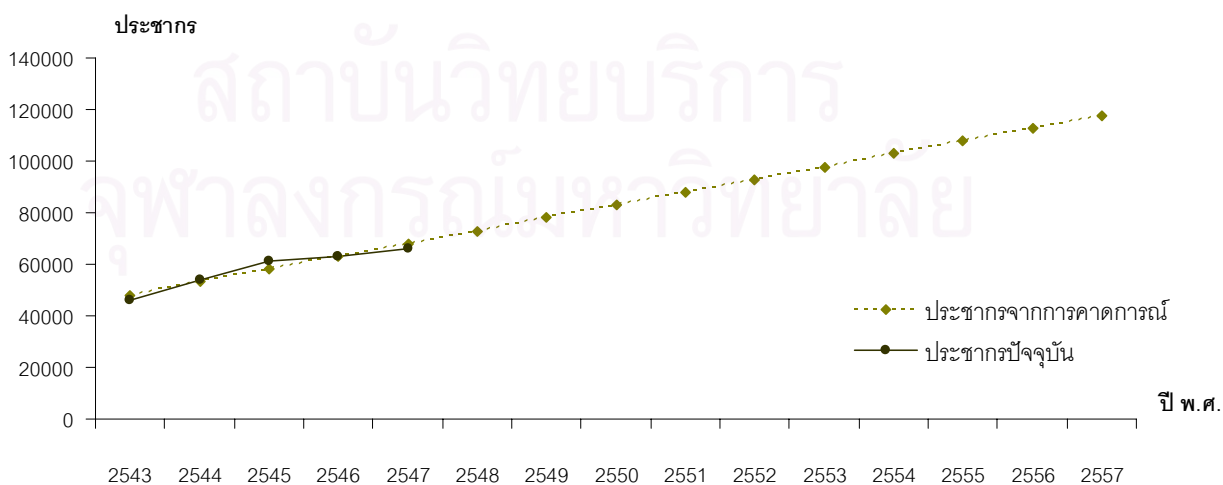
แผนภูมิ 3-20 การเปรียบเทียบจำนวนประชากรในช่วงปี 2543-2547 ของเทศบาลตำบลพระอินทราชา

(6) แนวโน้มการขยายตัวของประชากร

จากการคาดการณ์ประชากรในเขตเทศบาลตำบลพระอินทราชา โดยอาศัยสถิติจำนวนประชากรรวม(ประชากรในทะเบียนราษฎรและประชากรแฝง) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543-2547 พบว่าจาก ในพื้นที่ที่มีอัตราการเพิ่มของจำนวนประชากรในช่วง 10 ปีข้างหน้าโดยใช้การคาดการณ์แบบ Linear model จากในปี 2547 มีจำนวน 66,198 คน เป็น 107,772 คน ในปี พ.ศ. 2557

แผนภูมิ 3-21 การคาดการณ์ประชากรในพื้นที่เทศบาลตำบลพระอินทราชา

ตาราง 3-40 การคาดการณ์จำนวนประชากรในพื้นที่เทศบาลตำบลพระอินทราชาจากปี พ.ศ. 2543-2557

ปี พ.ศ.	ประชากรเทศบาลตำบลพระอินทราชา	
	ประชากรจริง	จากการคาดการณ์
2543	45,855	48,069
2544	53,988	53,044
2545	61,003	58,020
2546	63,054	62,995
2547	66,198	67,970
2548	-	72,945
2549	-	77,920
2550	-	82,896
2551	-	87,871
2552	-	92,846
2553	-	97,821
2554	-	102,796
2555	-	107,772
2556	-	112,747
2557	-	117,722

ที่มา: จากการประมวลผลข้อมูลสถิติประชากร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรมการปกครอง

2) สถานศึกษา

จากรายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปี พ.ศ. 2547 ของเทศบาลตำบลพระอินทราชา พบว่าในเขตเทศบาลตำบลพระอินทราชามีสถานศึกษาตั้งอยู่ทั้งหมด 3 แห่ง ในระดับประถมศึกษา 2 แห่ง และระดับอุดมศึกษา 1 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนเสริมมิตร เป็นโรงเรียนประถมศึกษาเอกชน และโรงเรียนวัดธรรมนาวา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาแห่งชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย

3) การสาธารณสุข

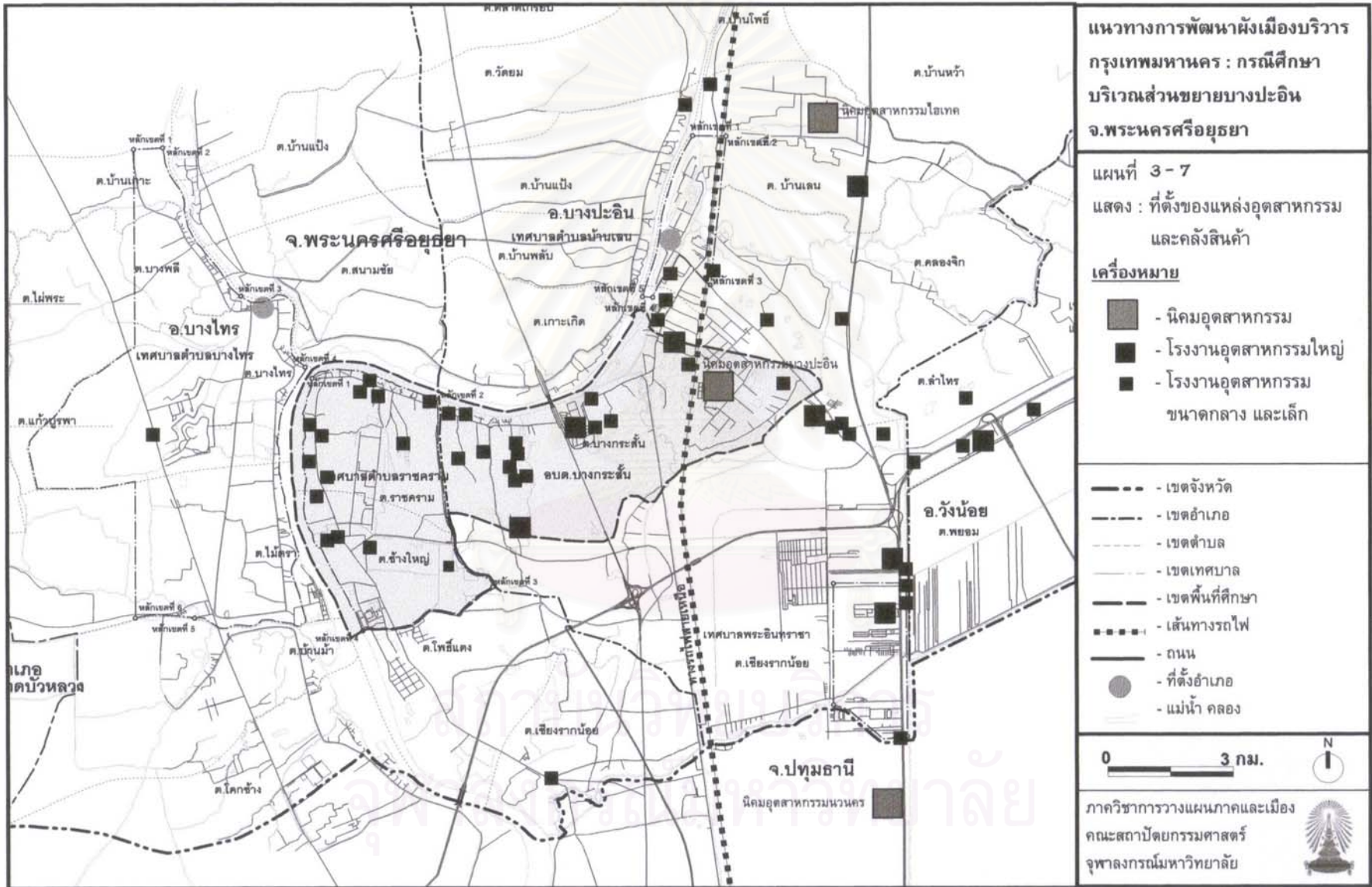
ในเขตเทศบาลมีสถานอนามัยตำบลเชียงรากน้อย 1 แห่ง มีคลินิกรักษาโรคทั่วไปจำนวน 5 แห่ง คลินิกทันตกรรม 5 แห่ง

3.3 ลักษณะทั่วไปของอุตสาหกรรมหลัก แรงงานภาคอุตสาหกรรมทั้งในพื้นที่ศึกษาและพื้นที่โดยรอบ

ในพื้นที่ศึกษาและบริเวณโดยรอบรัศมี 15 กิโลเมตรมีนิคมอุตสาหกรรมตั้งอยู่หลายแห่ง ได้แก่ นิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี โดยส่วนใหญ่กิจกรรมอุตสาหกรรมในนิคมอุตสาหกรรม ร้อยละ 70 ประกอบอุตสาหกรรมส่งออก อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และอุตสาหกรรมสนับสนุนโดยมีความต้องการแรงงานภายในนิคมอุตสาหกรรมประมาณ 90,317 คนรวมถึงโรงงานอุตสาหกรรมที่ตั้งอยู่นอกนิคมอุตสาหกรรม ซึ่งมีทั้งขนาดกลางและเล็กตั้งอยู่อย่างกระจายตัวทั้งในและนอกพื้นที่ มีอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตรถึงร้อยละ 85 โดยมีความต้องการแรงงานถึง 17,552 คน (จากโรงงานอุตสาหกรรมนอกนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่ศึกษาและตำบลรอบนอกพื้นที่ศึกษา: รายงานสถิติ อุตสาหกรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา)

3.3.1 นิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน

จากการประมวลผลข้อมูลสถิติจำนวนโรงงานอุตสาหกรรม นิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน พ.ศ. 2547 พบว่านิคมอุตสาหกรรมบางปะอินเป็นนิคมอุตสาหกรรมที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ศึกษา ประเภทของกิจการในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอินแบ่งออกเป็น 6 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ มีจำนวนโรงงานทั้งสิ้น 22 แห่ง ในประเภทอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์มีแรงงาน 4,880 คน สัดส่วนของแรงงานของกิจกรรมประเภทอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ต่อสัดส่วนแรงงานทั้งหมดเท่ากับร้อยละ 20.26 อุตสาหกรรมอาหารแปรรูป มีจำนวนโรงงานทั้งสิ้น 5 แห่ง ในประเภทอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป มีแรงงาน 1,131 คน สัดส่วนของแรงงานของกิจกรรมประเภทอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป ต่อสัดส่วนแรงงานทั้งหมด 4.70 อุตสาหกรรมส่งออก มีจำนวนโรงงานทั้งสิ้น 19 แห่ง ในประเภทอุตสาหกรรมส่งออกมีแรงงาน 13,778 คน สัดส่วนของแรงงานของกิจกรรมประเภทอุตสาหกรรมส่งออกต่อสัดส่วนแรงงานทั้งหมด 57.28 อุตสาหกรรมชิ้นส่วนรถยนต์ มีจำนวนโรงงานทั้งสิ้น 3 แห่ง ในประเภทอุตสาหกรรมชิ้นส่วนรถยนต์ มีแรงงาน 360 คน สัดส่วนของแรงงานของกิจกรรมประเภทอุตสาหกรรมชิ้นส่วนรถยนต์ ต่อสัดส่วนแรงงานทั้งหมด 1.50 อุตสาหกรรมสนับสนุน มีจำนวนโรงงานทั้งสิ้น 41 แห่ง ในประเภทอุตสาหกรรมสนับสนุนมีแรงงาน 3,318 คน สัดส่วนของแรงงานของกิจกรรมประเภทอุตสาหกรรมสนับสนุนต่อสัดส่วนแรงงานทั้งหมด 13.79 อุตสาหกรรม LOGISTICS มีจำนวนโรงงานทั้งสิ้น 8 แห่ง ในประเภทอุตสาหกรรม LOGISTICS มีแรงงาน 587 คน สัดส่วนของแรงงานของกิจกรรมประเภทอุตสาหกรรม LOGISTICS ต่อสัดส่วนแรงงานทั้งหมดเท่ากับร้อยละ 2.44

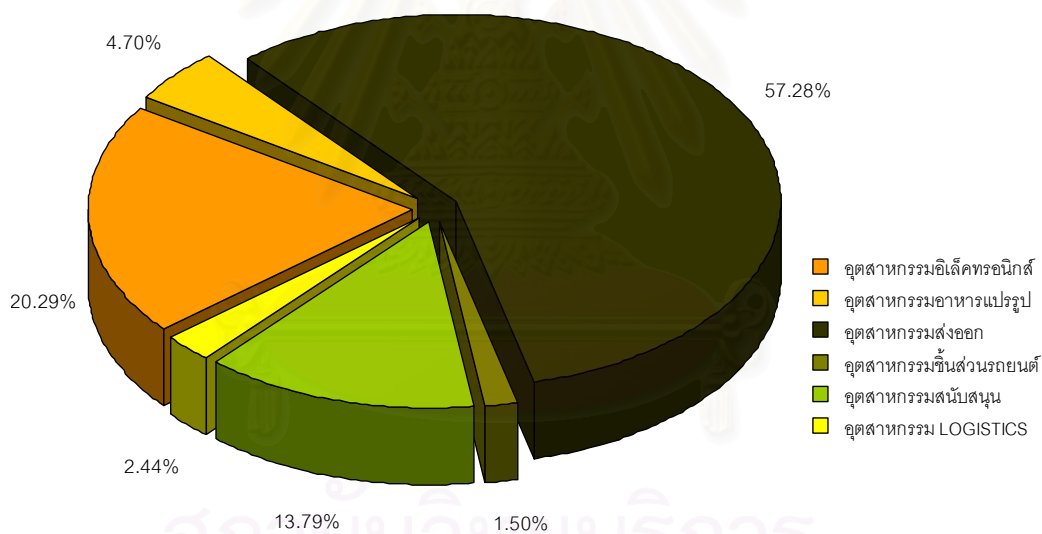

ตาราง 3-41 จำนวนโรงงาน แรงงาน จำแนกประเภทอุตสาหกรรม นิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน ปี พ.ศ.2547

ลำดับ ที่	ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวน โรงงาน	แรงงาน(คน)	สัดส่วน แรงงาน(%)
1	อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์	22	4,880	20.29
2	อุตสาหกรรมอาหารแปรรูป	5	1,131	4.70
3	อุตสาหกรรมส่งออก	19	13,778	57.28
4	อุตสาหกรรมชิ้นส่วนรถยนต์	3	360	1.50
5	อุตสาหกรรมสนับสนุน	41	3,318	13.79
6	อุตสาหกรรม LOGISTICS	8	587	2.44
รวมทั้งสิ้น		98	24,054	100.00

ที่มา : จากการประมวลผลข้อมูลสถิติจำนวนโรงงานอุตสาหกรรม นิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน

แผนภูมิ 3-22 จำนวนแรงงาน จำแนกประเภทอุตสาหกรรม นิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน พ.ศ.2547

3.3.2 เขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนคร

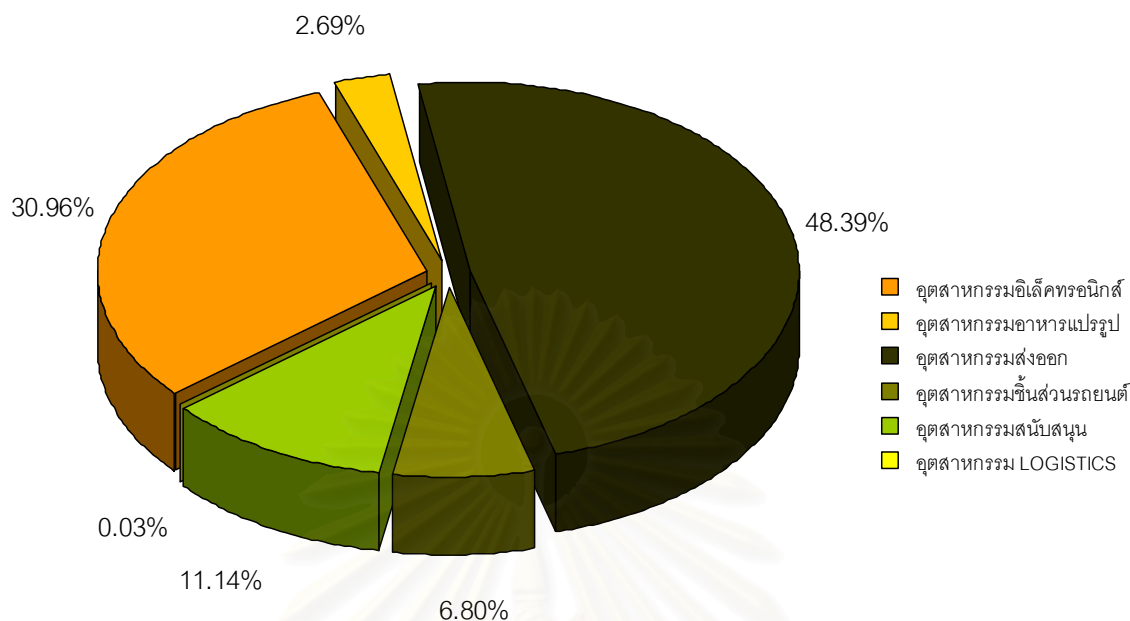
จากข้อมูลสถิติลูกค้าของสำนักงานขาย เขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนครปี พ.ศ. 2547 พบว่าเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนครเป็นที่ตั้งของแหล่งงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่เป็นแหล่งรองรับแรงงานภาคอุตสาหกรรมได้ 28,059 คน มีโรงงานประกอบการในเขตส่งเสริมทั้งสิ้น 124 แห่ง ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของพื้นที่ศึกษา ห่างจากพื้นที่ศึกษาประมาณ 15 กิโลเมตร ประเภทของกิจการในเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนครแบ่งออกเป็น 6 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ มีจำนวนโรงงานทั้งสิ้น 32 แห่ง ในประเภทอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์มีแรงงาน 8,686 คน สัดส่วนของแรงงานของกิจกรรมประเภทอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ต่อสัดส่วนแรงงานทั้งหมดเท่ากับร้อยละ 30.96 อุตสาหกรรมอาหารแปรรูป มีจำนวนโรงงานทั้งสิ้น 3 แห่ง ในประเภทอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป มีแรงงาน 754 คน สัดส่วนของแรงงานของกิจกรรมประเภทอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป ต่อสัดส่วนแรงงานทั้งหมดเท่ากับร้อยละ 2.69 อุตสาหกรรมส่งออก มีจำนวนโรงงานทั้งสิ้น 39 แห่ง ในประเภทอุตสาหกรรมส่งออกมีแรงงาน 13,578 คน สัดส่วนของแรงงานของกิจกรรมประเภทอุตสาหกรรมส่งออกต่อสัดส่วนแรงงานทั้งหมด 48.39 อุตสาหกรรมชิ้นส่วนรถยนต์ มีจำนวนโรงงานทั้งสิ้น 10 แห่ง ในประเภทอุตสาหกรรมชิ้นส่วนรถยนต์ มีแรงงาน 1,907 คน สัดส่วนของแรงงานของกิจกรรมประเภทอุตสาหกรรมชิ้นส่วนรถยนต์ ต่อสัดส่วนแรงงานทั้งหมดเท่ากับร้อยละ 6.80 อุตสาหกรรมสนับสนุน มีจำนวนโรงงานทั้งสิ้น 39 แห่ง ในประเภทอุตสาหกรรมสนับสนุนมีแรงงาน 3,126 คน สัดส่วนของแรงงานของกิจกรรมประเภทอุตสาหกรรมสนับสนุนต่อสัดส่วนแรงงานทั้งหมดเท่ากับร้อยละ 11.14 อุตสาหกรรม LOGISTICS มีจำนวนโรงงานทั้งสิ้น 1 แห่ง ในประเภทอุตสาหกรรม LOGISTICS มีแรงงาน 8 คน สัดส่วนของแรงงานของกิจกรรมประเภทอุตสาหกรรม LOGISTICS ต่อสัดส่วนแรงงานทั้งหมดเท่ากับร้อยละ 0.03

ตาราง 3-42 จำนวนโรงงาน แรงงาน จำแนกประเภทอุตสาหกรรม เขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนคร ปี พ.ศ.2547

ลำดับ ที่	ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวน โรงงาน	แรงงาน(คน)	สัดส่วน แรงงาน(%)
1	อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์	32	8,686	30.96
2	อุตสาหกรรมอาหารแปรรูป	3	754	2.69
3	อุตสาหกรรมส่งออก	39	13,578	48.39
4	อุตสาหกรรมชิ้นส่วนรถยนต์	10	1,907	6.80
5	อุตสาหกรรมสนับสนุน	39	3,126	11.14
6	อุตสาหกรรม LOGISTICS	1	8	0.03
รวมทั้งสิ้น		124	28,059	100

ที่มา : จากการประมวลผลข้อมูลสถิติลูกค้าของสำนักงานขาย เขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนคร

แผนภูมิ 3-23 จำนวนแรงงาน จำแนกประเภทอุตสาหกรรม เขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนคร พ.ศ.2547

3.3.3 นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค

จากข้อมูลและสถิติจำนวนโรงงานอุตสาหกรรม นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค ปี พ.ศ. 2547 พบว่านิคมอุตสาหกรรมไฮเทคเป็นที่ตั้งของแหล่งงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่สุดที่มีอิทธิพลต่อพื้นที่ศึกษา เป็นแหล่งรองรับแรงงานภาคอุตสาหกรรมได้ประมาณ 38,204 ตำแหน่ง มีโรงงานประกอบการในเขตนิคมอุตสาหกรรมไฮเทคทั้งสิ้น 101 แห่ง ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของพื้นที่ศึกษา ห่างจากพื้นที่ศึกษาประมาณ 10 กิโลเมตร ประเภทของกิจการในเขตนิคมอุตสาหกรรมไฮเทคออกเป็น 6 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ มีจำนวนโรงงานทั้งสิ้น 26 แห่ง ในประเภทอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์มีแรงงาน 6,110 คน สัดส่วนของแรงงานของกิจกรรมประเภทอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ต่อสัดส่วนแรงงานทั้งหมดเท่ากับร้อยละ 15.99 อุตสาหกรรมอาหารแปรรูป มีจำนวนโรงงานทั้งสิ้น 8 แห่ง ในประเภทอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป มีแรงงาน 2,542 คน สัดส่วนของแรงงานของกิจกรรมประเภทอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปต่อสัดส่วนแรงงานทั้งหมดเท่ากับร้อยละ 6.65 อุตสาหกรรมส่งออก มีจำนวนโรงงานทั้งสิ้น 34 แห่ง ในประเภทอุตสาหกรรมส่งออกมีแรงงาน 20,954 คน สัดส่วนของแรงงานของกิจกรรมประเภทอุตสาหกรรมส่งออกต่อสัดส่วนแรงงานทั้งหมดเท่ากับร้อยละ 54.85 อุตสาหกรรมชิ้นส่วนรถยนต์ มีจำนวนโรงงานทั้งสิ้น 18 แห่ง ในประเภทอุตสาหกรรมชิ้นส่วนรถยนต์ มีแรงงาน 5,280 คน สัดส่วนของแรงงานของกิจกรรมประเภทอุตสาหกรรมชิ้นส่วนรถยนต์ ต่อสัดส่วนแรงงานทั้งหมดเท่ากับร้อยละ 13.82 อุตสาหกรรมสนับสนุน มีจำนวนโรงงานทั้งสิ้น 13 แห่ง ในประเภทอุตสาหกรรมสนับสนุนมีแรงงาน 3,144 คน สัดส่วนของแรงงานของกิจกรรมประเภทอุตสาหกรรมสนับสนุนต่อสัดส่วนแรงงานทั้งหมดเท่ากับร้อยละ 8.23 อุตสาหกรรม LOGISTICS มี

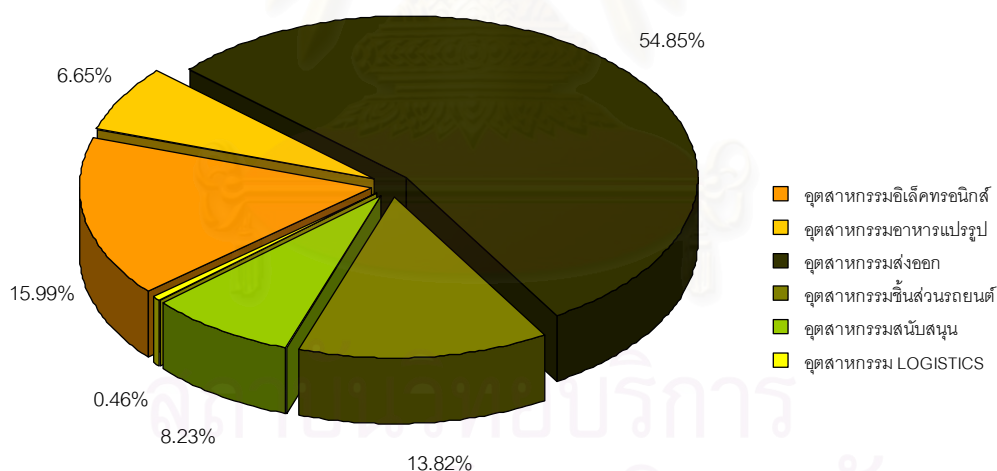
จำนวนโรงงานทั้งสิ้น 5 แห่ง ในประเภทอุตสาหกรรม LOGISTICS มีแรงงาน 174 คนสัดส่วนของ
แรงงานของกิจกรรมประเภทอุตสาหกรรม LOGISTICS ต่อสัดส่วนแรงงานทั้งหมดเท่ากับร้อยละ 0.46

ตาราง 3-43 จำนวนโรงงาน แรงงาน จำแนกประเภทอุตสาหกรรม นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค ปี พ.ศ.2547

ลำดับ ที่	ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวน โรงงาน	แรงงาน(คน)	สัดส่วน แรงงาน(%)
1	อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์	26	6,110	15.99
2	อุตสาหกรรมอาหารแปรรูป	8	2,542	6.65
3	อุตสาหกรรมส่งออก	34	20,954	54.85
4	อุตสาหกรรมชิ้นส่วนรถยนต์	18	5,280	13.82
5	อุตสาหกรรมสนับสนุน	13	3,144	8.23
6	อุตสาหกรรม LOGISTICS	5	174	0.46
รวมทั้งสิ้น		101	38,204	100

ที่มา : จากการประมวลผลข้อมูลสถิติจำนวนโรงงานอุตสาหกรรม นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค

แผนภูมิ 3-24 จำนวนแรงงาน จำแนกประเภทอุตสาหกรรม นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค พ.ศ.2547

3.3.4 อุตสาหกรรมที่ตั้งนอกเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมและนิคมอุตสาหกรรม

จากข้อมูลสถิติจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมอำเภอบางปะอิน และอำเภอบางไทร ประจำปี พ.ศ. 2547 สำนักงานสถิติจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่าอำเภอบางปะอินและอำเภอบางไทรเป็นแหล่งที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมที่มีสัดส่วนในการจ้างงานของพื้นที่ศึกษาและบริเวณโดยรอบอุตสาหกรรมในพื้นที่อำเภอบางปะอินและอำเภอบางไทรสามารถรองรับแรงงานภาคอุตสาหกรรมได้ 17,552 คน มีโรงงานอุตสาหกรรมที่ตั้งในในอำเภอทั้งสิ้น 214 แห่ง โดยมีการกระจายตัวตามถนนสายหลักของพื้นที่ ประเภทของกิจการนอกเขตนิคมอุตสาหกรรมออกเป็น 10 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่

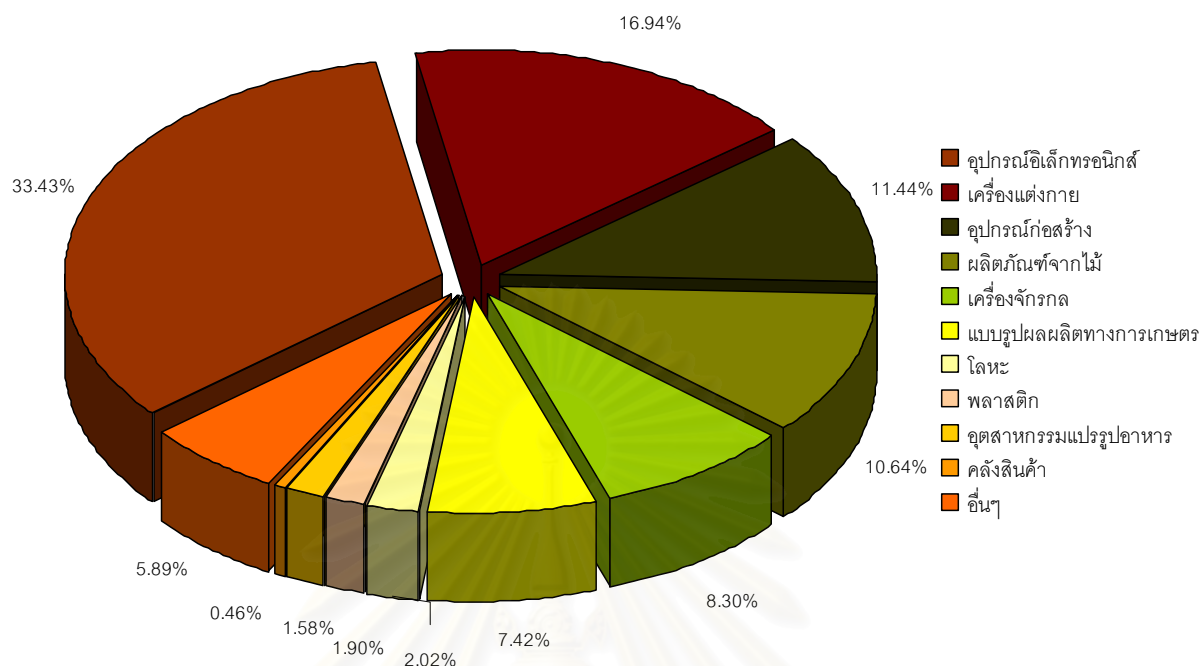
อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ มีจำนวนโรงงานทั้งสิ้น 62 แห่ง ในประเภทอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์มีแรงงาน 5,867 คน สัดส่วนของแรงงานของกิจกรรมประเภทอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ต่อสัดส่วนแรงงานทั้งหมด 33.43 อุตสาหกรรมเครื่องแต่งกาย มีจำนวนโรงงานทั้งสิ้น 23 แห่ง ในประเภทอุตสาหกรรมเครื่องแต่งกาย มีแรงงาน 2,973 คน สัดส่วนแรงงานของกิจกรรมประเภทอุตสาหกรรมเครื่องแต่งกาย ต่อสัดส่วนแรงงานทั้งหมด 16.94 อุตสาหกรรมประเภทอุปกรณ์ก่อสร้าง มีจำนวนโรงงานทั้งสิ้น 10 แห่ง ในประเภทอุตสาหกรรมประเภทอุปกรณ์ก่อสร้าง มีแรงงาน 2,008 คน สัดส่วนของแรงงานของกิจกรรมประเภทอุตสาหกรรมประเภทอุปกรณ์ก่อสร้าง ต่อสัดส่วนแรงงานทั้งหมด 11.44 อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์จากไม้ มีจำนวนโรงงานทั้งสิ้น 6 แห่ง ในประเภทอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์จากไม้มีแรงงาน 1,867 คน สัดส่วนของแรงงานของกิจกรรมประเภทอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์จากไม้ต่อสัดส่วนแรงงานทั้งหมด 10.64 อุตสาหกรรมเครื่องจักรกล มีจำนวนโรงงานทั้งสิ้น 15 แห่ง ในประเภทอุตสาหกรรมสนับสุนนมีแรงงาน 1,456 คน สัดส่วนของแรงงานของกิจกรรมประเภทอุตสาหกรรมเครื่องจักรกล ต่อสัดส่วนแรงงานทั้งหมด 8.30 อุตสาหกรรมแบบรูปผลผลิตทางการเกษตร มีจำนวนโรงงานทั้งสิ้น 40 แห่ง ในประเภทอุตสาหกรรมแบบรูปผลผลิตทางการเกษตร มีแรงงาน 1,303 คน สัดส่วนของแรงงานของกิจกรรมประเภทอุตสาหกรรมแบบรูปผลผลิตทางการเกษตร ต่อสัดส่วนแรงงานทั้งหมด 7.42 อุตสาหกรรมโลหะ มีจำนวนโรงงานทั้งสิ้น 9 แห่ง ในประเภทอุตสาหกรรมแบบรูปผลผลิตทางการเกษตร มีแรงงาน 354 คน สัดส่วนของแรงงานของกิจกรรมประเภทอุตสาหกรรมแบบรูปผลผลิตทางการเกษตร ต่อสัดส่วนแรงงานทั้งหมด 2.02

ตาราง 3-44 จำนวนโรงงาน แรงงาน จำแนกประเภทอุตสาหกรรม ในพื้นที่อ.บางปะอิน และ อ.บางไทร ปี พ.ศ.2547

ลำดับที่	ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวนโรงงาน	แรงงาน(คน)	สัดส่วนแรงงาน(%)
1	อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์	62	5,867	33.43
2	เครื่องแต่งกาย	23	2,973	16.94
3	อุปกรณ์ก่อสร้าง	10	2,008	11.44
4	ผลิตภัณฑ์จากไม้	6	1,867	10.64
5	เครื่องจักรกล	15	1,456	8.30
6	แบบรูปผลผลิตทางการเกษตร	40	1,303	7.42
7	โลหะ	9	354	2.02
8	พลาสติก	4	333	1.90
9	อุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร	10	278	1.58
10	คลังสินค้า	9	80	0.46
11	อื่นๆ	26	1,033	5.89
รวมทั้งสิ้น		214	17,552	100.00

ที่มา : จากการประมวลผลข้อมูลสถิติจำนวนโรงงานอุตสาหกรรม จากสำนักงานสถิติจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

แผนภูมิ 3-25 จำนวนโรงงาน แรงงาน จำแนกประเภทอุตสาหกรรม ในพื้นที่อ.บางปะอินและ อ.บางไทร พ.ศ.2547

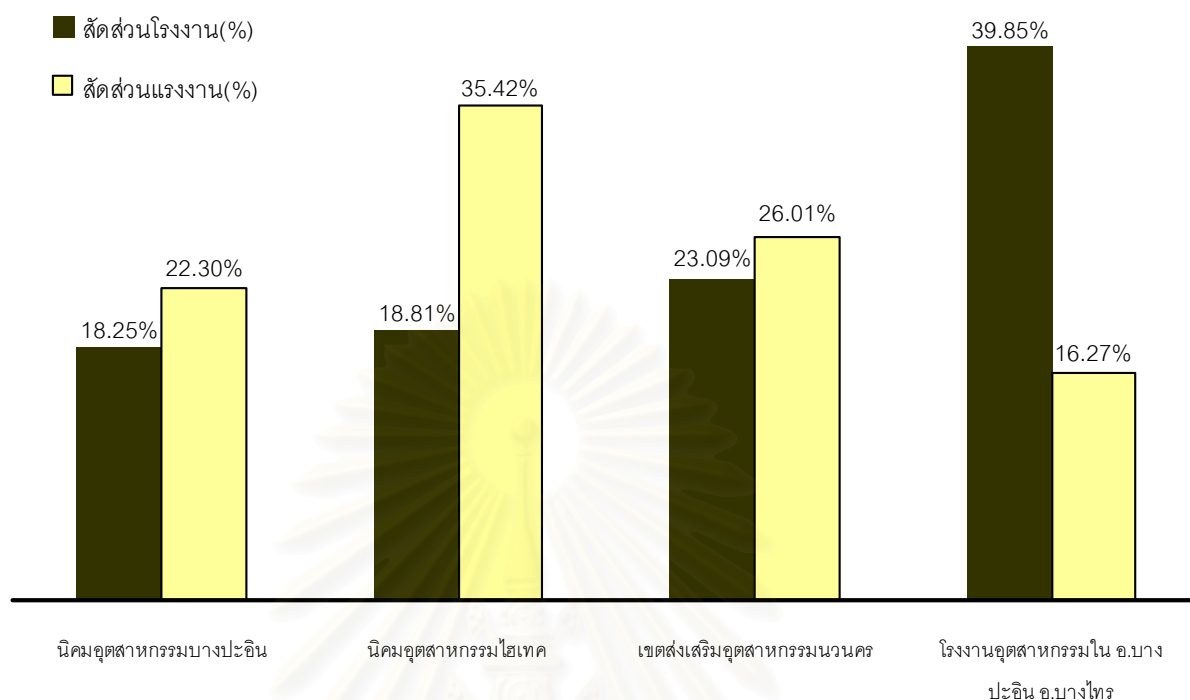
ตาราง 3-45 การเปรียบเทียบจำนวนโรงงาน แรงงาน ที่มีสิทธิพลต่อพื้นที่ศึกษา ปี พ.ศ.2547

ลำดับ ที่	แหล่งงาน	จำนวน โรงงาน	สัดส่วน โรงงาน(%)	จำนวน แรงงาน	สัดส่วน แรงงาน(%)
1	นิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน	98	18.25	24,054	22.30
2	นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค	101	18.81	38,204	35.42
3	เขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนคร	124	23.09	28,059	26.01
4	โรงงานอุตสาหกรรม ใน อ.บางปะอิน และ อ.บางไทร	214	39.85	17,552	16.27
รวม		537	100.00	107,869	100.00

ที่มา : จากการประมวลผลของผู้ศึกษา

โดยเมื่อคิดรวมความต้องการแรงงานในภาคอุตสาหกรรมในเขตพื้นที่ศึกษาและพื้นที่โดยรอบ (ในและนอกเขตนิคมอุตสาหกรรม) มีความต้องการแรงงานประมาณ 107,869 คน

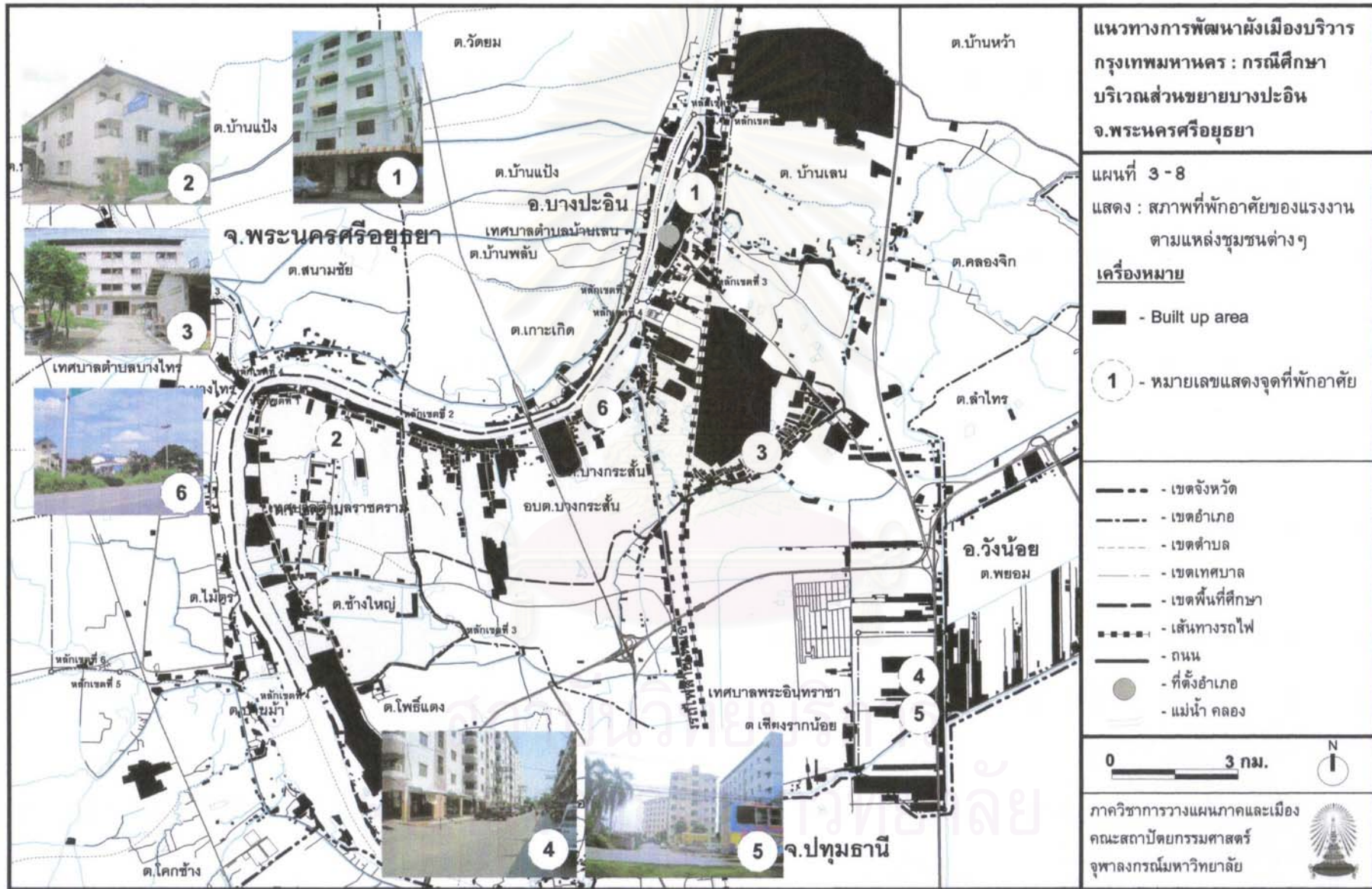
แผนภูมิ 3-26 สัดส่วนของโรงงานอุตสาหกรรม แรงงาน ที่มีอิทธิพลต่อพื้นที่ศึกษา

3.4 ลักษณะทั่วไปของที่อยู่อาศัยและรูปแบบการเดินทางระหว่างที่พักอาศัยและแหล่งงาน

3.4.1 ลักษณะที่อยู่อาศัย

จากการศึกษาสภาพพื้นที่ที่ที่พักอาศัยทั้งในพื้นที่ศึกษาและชุมชนเมืองโดยรอบของผู้ทำวิจัยพบว่าที่พักอาศัยโดยรวมต่างมีความคล้ายคลึงกันในเรื่องของรูปแบบ ประเภทของที่พักอาศัย โดยจากการสำรวจภาคสนามสามารถจำแนกประเภทของที่พักอาศัยออกเป็น 2 ประเภทคือ แบ่งออกเป็นที่พักอาศัยของประชากรเดิมในพื้นที่ และประชากรที่เข้ามาทำงานในภาคการผลิต จากการสำรวจภาคสนามพบว่าประเภทของที่อยู่อาศัยจะมีความแตกต่างกัน โดยจะเห็นจากการตั้งถิ่นฐานของประชาชนที่มีถิ่นฐานเดิมในพื้นที่ส่วนใหญ่จะกระจุกตัวอยู่ตามเส้นทางถนนหลักได้แก่ เส้นทางหมายเลข 3447 จากการสำรวจพบว่า ประชาชนที่มีถิ่นฐานเดิมในพื้นที่ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมมาตั้งแต่ในอดีต และอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนๆ ตามเส้นทางถนนหลักโดยมีศูนย์กลางการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ที่เทศบาลตำบลบ้านเลน หรือตัวอำเภอบางปะอิน โดยจะเห็นได้จากแผนที่สีปลูกรสร้างในปี พ.ศ. 2543 ลักษณะของที่อยู่อาศัยของประชาชนที่ตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ศึกษาจะเป็นบ้านเดี่ยว 1 ชั้นและ 2 ชั้น ในส่วนของแรงงานภาคอุตสาหกรรมที่อพยพเข้ามาในและโดยรอบพื้นที่ศึกษาพบว่ามีสภาพการพักอาศัยหลายรูปแบบ เช่น หอพัก อพาร์ทเมนต์ บ้านเช่า โดยขนาดและรูปแบบขึ้นอยู่กับแต่ละชุมชน

พื้นที่ศึกษา ส่วนใหญ่รูปแบบของที่พักอาศัยของแรงงานจะเป็นในลักษณะบ้านเช่า ห้องเช่า ขนาดเล็ก หอพัก และอพาร์ทเมนต์ ขนาดเล็กซึ่งมีห้องพักไม่เกิน 20 ห้อง /1หลัง โดยประชาชนในพื้นที่เดิมจะเป็นคนลงทุนปลูกสร้างในที่ดินของตนเอง ซึ่งที่พักอาศัยของแรงงานเหล่านี้จะกระจายตัวไปตามชุมชนต่างๆ ในพื้นที่ศึกษา ชุมชนที่มีแรงงานพักอาศัยส่วนมากได้แก่ ชุมชนบ้านบางกระสัน ชุมชนบ้านคลองคู ชุมชนบ้านบางเคียน ชุมชนวัดโบสถ์ โดยที่ที่อยู่อาศัยของแรงงานในพื้นที่จะประสบปัญหาความพร้อมของระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ซึ่งไม่อาจรองรับการอยู่อาศัยได้ดีเท่าที่ควร เช่นประสบปัญหาการบริการน้ำประปา ไฟฟ้า และโทรศัพท์ รวมถึงระบบการจัดการน้ำเสีย การกำจัดขยะ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมต่อไปในอนาคตได้

เทศบาลพระอินทราชา จะเป็นรูปแบบของอาคารให้เช่าขนาดใหญ่ สามารถพักอาศัยได้มากถึง 50 คนขึ้นไปต่อ 1 หลัง ลักษณะที่พักจะกระจุกตัวตามถนนเทศบาลในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพระอินทราชา ซึ่งจะพัฒนาเป็นอาคารให้เช่าเกือบตลอดความยาวของถนนซอย จากการสำรวจพบว่าพื้นที่ถนนซอยในเทศบาลตำบลพระอินทราชาถูกพัฒนาเป็นที่พักอาศัยเพื่อการให้เช่าเกือบทั้งหมด และแรงงานที่เข้ามาพักอาศัยมีความเป็นอยู่อย่างแออัด โดยเฉพาะในช่วงเวลาเร่งด่วน จะเกิดปัญหาการจราจรของพื้นที่ถนนพหลโยธินซึ่งเป็นถนนหลักในการเข้าถึงที่สูง รวมถึงพื้นที่เทศบาลตำบลพระอินทราชากำลังประสบปัญหาเรื่องการสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ที่ไม่อาจรองรับการเติบโตของที่พักอาศัยที่กำลังขยายตัวอย่างรวดเร็ว และระบบการจัดการกำจัดน้ำเสีย การกำจัดขยะ เนื่องจากความไม่พร้อมของบุคลากรในพื้นที่ ที่ไม่สามารถให้บริการได้อย่างทั่วถึง จึงทำให้เริ่มมีการขยายตัวของสิ่งปลูกสร้างและอาคารที่พักอาศัย ออกไปนอกพื้นที่เขตเทศบาล

เทศบาลตำบลบ้านเลน เป็นชุมชนดั้งเดิมในอดีต และเป็นศูนย์รวมการบริการสาธารณะของทั่วทั้งอำเภอบางปะอิน เป็นพื้นที่ที่มีการขยายตัวของที่พักอาศัยแรงงานอพยพอีกที่หนึ่ง เนื่องจากที่ตั้งของเทศบาลมีความได้เปรียบที่ตั้งอยู่ใกล้แหล่งงานหลัก 2 แห่งคือนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน และนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค แต่เนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องเส้นทางคมนาคมที่ไม่สะดวกเท่ากับพื้นที่ชุมชนภายนอก จึงมีอัตราการขยายตัวน้อยกว่าเทศบาลตำบลพระอินทราชา แต่ในช่วงที่ผ่านมาเทศบาลพระอินทราชาเริ่มประสบปัญหาความแออัดเรื่องที่อยู่อาศัยจึงทำให้การพัฒนาที่อยู่อาศัยเริ่มกระจายตัวมายังพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านเลนมากขึ้น โดยรูปแบบของที่พักอาศัยส่วนใหญ่จะเป็นอาคารพักอาศัยเพื่อการให้เช่า ขนาดเล็กและขนาดกลาง คือมีจำนวนห้องไม่เกิน 50 ห้อง/1หลัง ส่วนใหญ่จะกระจุกตัวภายในถนนเทศบาลและอยู่รวมกันเป็นชุมชน แต่ด้วยความแออัดทำให้มีการขยายตัวออกมายังนอกพื้นที่ซึ่งเป็นชุมชนใหม่บริเวณแยกบางปะอิน-นิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน(ถนน3447ตัดกับถนน308)

3.4.2 รูปแบบการเดินทางระหว่างที่พักอาศัยกับแหล่งงาน

สภาพทั่วไปของรูปแบบการเดินทางระหว่างที่พักอาศัยกับแหล่งงาน จากการสำรวจและสอบถามแรงงานที่อาศัยในพื้นที่ศึกษาและชุมชนโดยรวมไปถึงเจ้าหน้าที่ของนิคมอุตสาหกรรมบาง อิน ไฮเทค และเจ้าหน้าที่ของนิคมอุตสาหกรรมนวนคร พบว่ารูปแบบการเดินทางของแรงงานส่วนใหญ่ แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

การเดินทางโดยพาหนะส่วนบุคคล ซึ่งแรงงานบางส่วนมีพาหนะส่วนตัวอยู่แล้ว และมีความสามารถในการจ่ายค่าเดินทางระหว่างที่พักอาศัยไปยังแหล่งงานได้ โดยรูปแบบการเดินทางดังกล่าวส่วนใหญ่จะเป็นพาหนะประเภท รถมอเตอร์ไซด์ รถยนต์ส่วนตัว ลักษณะการเดินทางประเภทนี้ส่วนใหญ่จะเป็นคนที่อาศัยพื้นที่เดิม และแรงงานที่มีรายได้ปานกลางถึงสูง รวมถึงเป็นแรงงานในสาขาอาชีพเฉพาะ เช่น วิศวกรโรงงาน บัญชี ผู้จัดการ ช่างเทคนิคต่างๆ เป็นต้น ที่พักอาศัยส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในแหล่งพักอาศัยที่มีคุณภาพดี และตั้งอยู่ห่างไกล จากแหล่งงาน โดยส่วนใหญ่ ที่พักอาศัยของแรงงานประเภทนี้จะอาศัยอยู่ในตัวเมืองพระนครศรีอยุธยา เทศบาลเมืองรังสิต เทศบาลเมืองปทุมธานี เป็นต้น ระยะทางการเดินทางจะอยู่ประมาณ 20-30 กิโลเมตรจากแหล่งงาน สภาพที่พักอาศัยจะเป็นลักษณะบ้านเดี่ยว เซอร์วิส อพาร์ทเมนต์ (อพาร์ทเมนต์ที่ให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก) คอนโดมีเนียม การเดินทางจะอาศัยเส้นทางหลักต่างๆ เช่น ถนนวงแหวนรอบนอก ทางด่วนอุดรรัถยา ถนนสายเอเชีย ถนนพหลโยธิน

รูปที่ 3-1 การขนส่งโดยแหล่งงานอำนวยความสะดวก รูปที่ 3-2 เดินทางโดยการขนส่งสาธารณะ

การเดินทางโดยการให้บริการขนส่งของสถานประกอบการ จากการสอบถามแรงงานและเจ้าหน้าที่นิคมอุตสาหกรรมต่างๆ พบว่าโดยส่วนใหญ่สถานประกอบการในพื้นที่ไม่ว่าจะเป็นในเขตนิคมอุตสาหกรรมและสถานประกอบการขนาดใหญ่ภายนอกต่างมีบริการรับส่งแรงงานจากที่พักอาศัยไปยังที่ตั้งแหล่งงานของตน รูปแบบการเดินทางประเภทนี้ ส่วนใหญ่จะเป็นการบริการแรงงานไร้ฝีมือ

หรือแรงงานทั่วไป การพักอาศัยส่วนใหญ่จะกระจายตัวไปทุกพื้นที่ของจังหวัดรวมถึงจังหวัดใกล้เคียงต่างๆ เช่น จังหวัดสุพรรณบุรี ปทุมธานี อ่างทอง สิงห์บุรี สระบุรี เป็นต้น รัศมีการให้บริการประมาณ 10-60 กิโลเมตร ประเภทของยานพาหนะขนส่งได้แก่ รถบัสไม่ประจำทาง รถสองแถว รถบรรทุกเล็ก ดัดแปลง เป็นต้น ทำให้กิจการประเภทบริการด้านการขนส่งแรงงานเป็นที่ต้องการของสถานประกอบการต่างๆ อย่างรวดเร็ว และเนื่องจากแรงงานทั่วไปในภาคอุตสาหกรรมการผลิตเป็นที่ต้องการของสถานประกอบการทางสถานประกอบการจึงพยายามจัดสวัสดิการในด้านการเดินทางให้กับแรงงานเหล่านั้น รวมถึงในพื้นที่ศึกษาและชุมชนโดยรอบ แรงงานส่วนใหญ่ใช้บริการการขนส่งดังกล่าวเป็นจำนวนมาก

รูปที่ 3-3 รถโดยสารกำลังเดินทางไปรับแรงงานในพื้นที่จังหวัดใกล้เคียง

การเดินทางด้วยการขนส่งสาธารณะท้องถิ่น ในพื้นที่ศึกษาและชุมชนโดยรอบ โดยการเดินทางรูปแบบนี้จะเป็นการเดินทางของคนในพื้นที่ที่อาศัยอยู่ใกล้กับแหล่งงานเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ศึกษาและชุมชนโดยรอบ จะมีการให้บริการประเภท รถเมล์เล็ก รถสองแถว มอเตอร์ไซด์รับจ้าง รถรับจ้างสามล้อเครื่อง เป็นต้น การขนส่งรูปแบบนี้สามารถเข้าไปส่งและมีเส้นทางถึงภายในเขตนิคมอุตสาหกรรม การเดินทางรูปแบบนี้ส่วนใหญ่แรงงานที่ใช้บริการจะไม่มีสวัสดิการ การจัดรถรับส่งจากที่พักมายังแหล่งงาน แต่จะได้ค่าตอบแทนการเดินทางประจำเดือนแทน ทำให้รูปแบบการเดินทางประเภทนี้จำเป็นต้องอาศัยอยู่ใกล้แหล่งงาน เพื่อสะดวกในการเดินทาง มายังแหล่งงานหลักต่างๆ โดยรัศมีการให้บริการการขนส่งประเภทนี้ จะอยู่ในระหว่าง 1-10 กิโลเมตร

3.5 สรุปผลการศึกษาสภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษาและชุมชนโดยรอบ

จากที่ตั้งของพื้นที่ศึกษาซึ่งตั้งอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 46 กิโลเมตร โดยมีระบบการคมนาคมขนส่งที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็นโครงข่ายคมนาคมทางบก ซึ่งได้แก่ ระบบถนน

ระบบราง และการขนส่งทางน้ำ และเป็นเส้นทางที่มีความสะดวกในการเดินทางไปยังภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ อีกทั้งมีแหล่งงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ตั้งอยู่ในและโดยรอบพื้นที่ และจากปัจจัยด้าน แหล่งงานนี้เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการพัฒนาศูนย์ที่ศึกษา รวมถึงพื้นที่ชุมชนที่ตั้งอยู่โดยรอบอย่างรวดเร็ว โดยพิจารณาจากการข้อมูลเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน กิจกรรมทางเศรษฐกิจ จำนวนประชากร ของพื้นที่ศึกษาและชุมชนโดยรอบตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งสรุปว่าภายในพื้นที่ศึกษาและชุมชนโดยรอบมีอัตราการเปลี่ยนแปลงในด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินในด้านกิจกรรมที่พักอาศัยและ กิจกรรมพาณิชยกรรมที่สูงมาก กิจกรรมทางเศรษฐกิจสรุปว่ากิจกรรมประเภทกิจกรรมการค้าและบริการ สถานประกอบการต่างๆ มีอัตราการเติบโตที่สูง ในส่วนของประชากร สรุปว่าประชากรแฝงมีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่สูงมากเมื่อเทียบกับการเปลี่ยนแปลงของประชากรในทะเบียนราษฎร ในด้านของระบบโครงสร้างพื้นฐานพบว่าในพื้นที่ศึกษามีระบบโครงสร้างพื้นฐานอยู่อย่างจำกัด ไม่ว่าจะเป็นระบบโครงข่ายถนนในพื้นที่ ระบบประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์ รวมไปถึงการศึกษาและสาธารณสุข ซึ่งแตกต่างจากพื้นที่ชุมชนข้างเคียง โดยเฉพาะชุมชนเทศบาลบ้านเลนจะมีความพร้อมในด้านระบบโครงสร้างพื้นฐาน และสาธารณสุขปโภคสาธารณสุขที่สูง เพราะเป็นที่ตั้งของศูนย์กลางการปกครอง อำเภอบางปะอิน ในส่วนของเทศบาลตำบลพระอินทราชามีความพร้อมในด้านการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก เพราะเป็นที่ตั้งของชุมชนขนาดใหญ่ และมีแหล่งงานอุตสาหกรรมขนาดกลางและใหญ่ กระจายตัวอยู่โดยรอบพื้นที่ และจากการศึกษาถึงสภาพทั่วไปของแหล่งงานหลัก สรุปได้ว่าในพื้นที่ศึกษาและชุมชนโดยรอบมีแหล่งงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่มีความต้องการแรงงานที่สูงและเป็น อาชีพหลักของประชากรทั้งในพื้นที่และชุมชนโดยรอบและมีอิทธิพลต่อการขยายตัวของชุมชนเมืองในพื้นที่ศึกษามาก และเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการอพยพของแรงงานต่างถิ่นเข้ามาในพื้นที่ศึกษา

ซึ่งจากผลของการศึกษาสภาพการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ศึกษาในด้านต่างๆ เพื่อที่จะให้เกิดความเข้าใจถึงบทบาท ความพร้อม รวมถึงความเหมาะสมของพื้นที่ศึกษาในการเป็นเมืองบริวารของ กรุงเทพมหานคร โดยการศึกษาในลำดับต่อไปจะเป็นการนำข้อมูลด้านสภาพที่ตั้ง การคมนาคมขนส่ง การเข้าถึง การเปลี่ยนแปลง การขยายตัวในด้านต่างๆ รูปแบบการเดินทาง การพึ่งพาชุมชนโดยรอบ มาศึกษาถึงสภาพความพร้อมของพื้นที่ศึกษา และนำเอาข้อมูลประชากรในวัยแรงงาน ที่พักอาศัย มาวิเคราะห์หาความต้องการเมืองบริวารในพื้นที่ศึกษา และจากผลที่ได้จะทำให้ทราบถึงบทบาท รูปแบบโครงสร้างเมืองในปัจจุบัน ของพื้นที่ศึกษาและชุมชนโดยรอบ เพื่อจะนำผลที่ได้ไปศึกษาหาความเหมาะสมในการพัฒนาในบทต่อไป

บทที่ 4

ความต้องการ ความพร้อม บทบาท และรูปแบบโครงสร้างเมืองของพื้นที่ศึกษา

จากกรอบแนวคิดที่ได้ศึกษาจากแนวความคิดการพัฒนาเมืองใหม่ของการเคหะแห่งชาติ และแนวความคิด ทฤษฎีเมืองใหม่และเมืองบริวาร เกี่ยวกับลักษณะองค์ประกอบเมืองบริวาร ความต้องการด้านที่อยู่อาศัย การกำหนดบทบาท รูปแบบโครงสร้างเมืองที่เหมาะสมกับศูนย์ส่วนขยาย บางปะอิน สามารถแบ่งขั้นตอนการศึกษาออกเป็น 2 ขั้นตอนดังนี้

4.1 การศึกษาความพร้อม ความต้องการ บทบาทเมืองในปัจจุบัน ของพื้นที่ศึกษา เพื่อที่จะทำให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพความพร้อม ความต้องการ รวมไปถึงบทบาทของพื้นที่ศึกษา โดยใช้แนวความคิดขององค์ประกอบหลักเมืองบริวารที่ศึกษาไว้ในบทที่ 2 มาเป็นตัวกำหนดแนวทางในการศึกษา และพื้นฐานในการเข้าใจถึงสภาพพื้นที่และชุมชนโดยรอบในการศึกษาหาความเหมาะสมของพื้นที่ต่อไป

4.2 การวิเคราะห์หาบทบาทเมือง ขนาดเมือง และรูปแบบโครงสร้างเมืองที่เหมาะสมของพื้นที่ศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการเสนอแนะการพัฒนาเมืองบริวาร โดยใช้แนวความคิดในการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคาม (SWOT Analysis) มาเป็นตัววิเคราะห์หาศักยภาพและข้อจำกัดในการพัฒนาพื้นที่ รวมถึงแนวความคิดของรูปแบบโครงสร้างเมืองมาศึกษาหาข้อได้เปรียบเสียเปรียบของแต่ละรูปแบบ ซึ่งนำเอาแนวความคิดในการกำหนดเป้าหมายของโครงสร้างเมืองที่เหมาะสมมาเป็นตัวพิจารณาหารูปแบบโครงสร้างที่เหมาะสมที่สุดกับพื้นที่ศึกษา

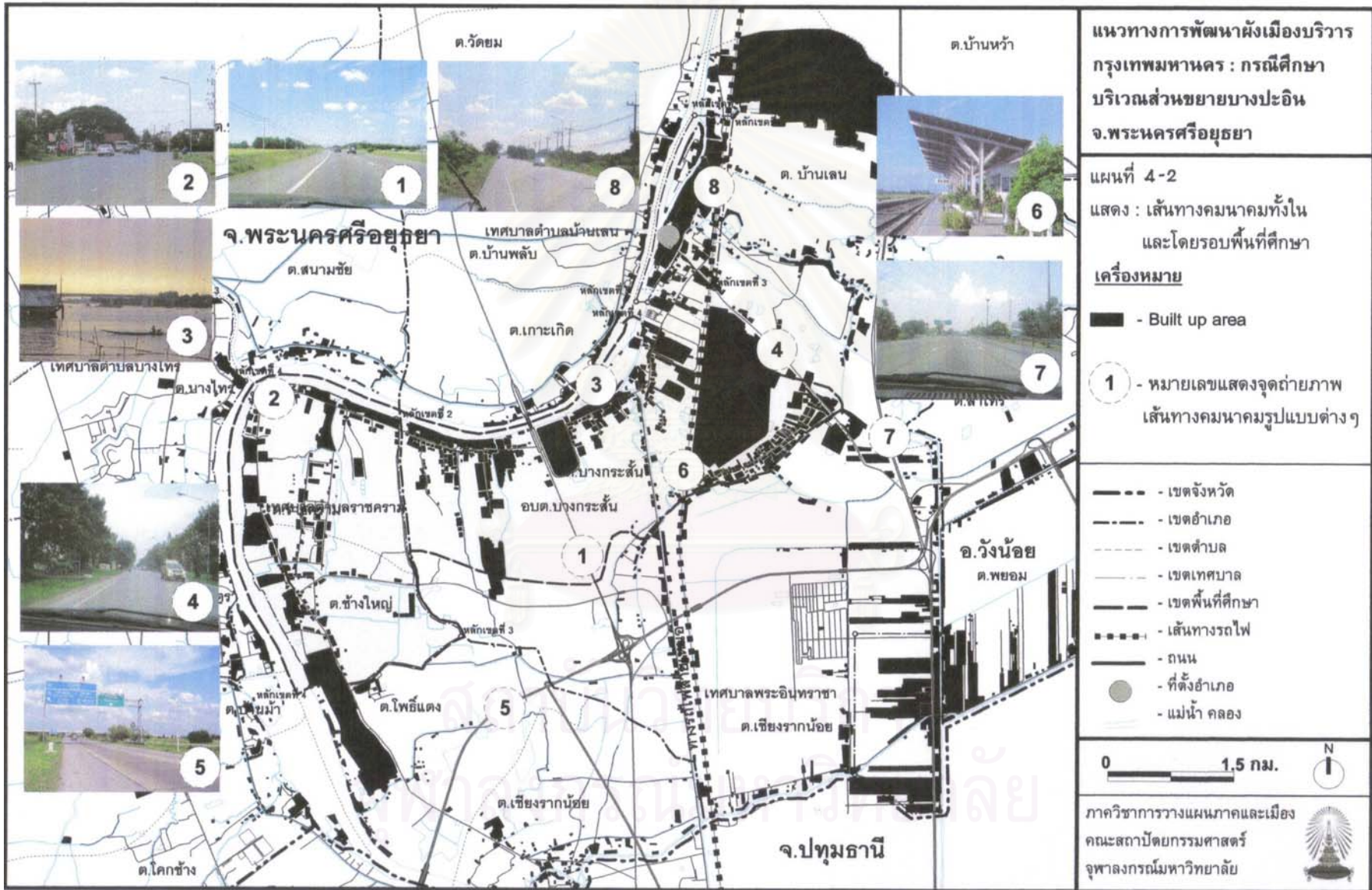
4.1 การศึกษาความพร้อม ความต้องการ บทบาทเมืองในปัจจุบันของพื้นที่ศึกษา

4.1.1 ความพร้อมของพื้นที่ศึกษา

จากแนวความคิดของ Golany Gideo เกี่ยวกับองค์ประกอบหลักของเมืองบริวาร สามารถกำหนดประเด็นขององค์ประกอบหลักของเมือง เพื่อมาศึกษาความพร้อมของพื้นที่ศูนย์ส่วนขยาย บางปะอินในการเป็นเมืองบริวารของกรุงเทพมหานคร โดยแบ่งประเด็นการศึกษาออกเป็น 7 ประเด็น ดังนี้

ลักษณะองค์ประกอบหลักเมืองบริวาร

1) ระยะทางของพื้นที่ศึกษากับเมืองหลัก โครงข่ายการคมนาคมขนส่ง และความสะดวกในการเข้าถึง

จากการประมวลผลข้อมูลโครงข่ายคมนาคมของเทศบาลตำบลราชครามและกรมทางหลวง ปี พ.ศ. 2547 (แผนที่ 4-1 และ 4-2) สามารถสรุปโครงข่ายการเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ศึกษากับ กรุงเทพมหานคร รวมถึงเส้นทางการเข้าถึงหลักได้ดังนี้ พื้นที่ศึกษาตั้งอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ 46 กิโลเมตร และห่างจากชุมชนเมืองต่างๆ ดังนี้ ห่างจากตัวอำเภอบางปะอินประมาณ 6 กิโลเมตร ห่างจากตัวอำเภอบางไทรประมาณ 5 กิโลเมตร ห่างจากเทศบาลตำบลบางเลน 4 กิโลเมตร ห่างจากเทศบาลตำบลพระอินทราชาประมาณ 12 กิโลเมตร ห่างจากอำเภอ พระนครศรีอยุธยา อำเภอเมืองปทุมธานี และอำเภอคลองหลวงประมาณ 22 กิโลเมตร ห่างจาก เทศบาลเมืองรังสิตประมาณ 28 กิโลเมตร ห่างจากสนามบินดอนเมืองประมาณ 32 กิโลเมตร และ ห่างจากสนามบินสุวรรณภูมิประมาณ 55 กิโลเมตร

ในพื้นที่ศึกษามีความหลากหลายในการเลือกใช้เส้นทางคมนาคม ซึ่งเส้นทางคมนาคมขนส่งเหล่านี้เป็นเส้นทางหลักในการเดินทางจากกรุงเทพมหานครมายังพื้นที่ศึกษา และไปยังภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ โดยมีระยะทางจากกรุงเทพมหานครมีถึงพื้นที่ศึกษาประมาณ 46 กิโลเมตร อีกทั้งยังเป็นเส้นทางหลักในการขนถ่าย อพยพย้ายถิ่นของแรงงาน รวมไปถึงสินค้าต่างๆ ระหว่างภูมิภาคต่างๆ กับพื้นที่ศึกษาเพื่อเข้าสู่กรุงเทพมหานคร โดยเส้นทางคมนาคมที่สำคัญในการสัญจรและเชื่อมต่อกับกรุงเทพมหานครและเส้นทางการเข้าถึงหลักโดยแบ่งเป็น 6 เส้นทางหลักๆ ได้แก่

1. เส้นทางหลวงหมายเลข 1 เชื่อมกับถนนสายเอเชีย (หมายเลข 32) และเข้าสู่เส้นทางหมายเลข 308
2. จากกรุงเทพมหานครโดยเส้นทางวงแหวนรอบนอก (หมายเลข 9) เข้าสู่เส้นทางหมายเลข 3309
3. จากกรุงเทพมหานครถนนพหลโยธิน (หมายเลข 1) เข้าสู่เส้นทางหมายเลข 347 วิ่งผ่านพื้นที่ศึกษา
4. จากกรุงเทพมหานครโดยเส้นทางหลวงพิเศษอุดรรัถยาสิ้นสุดที่ด่านบางปะอิน แล้ววิ่งเข้าสู่ถนนวงแหวนรอบนอกและเชื่อมกับถนนหมายเลข 347 สามารถวิ่งผ่านพื้นที่ศึกษาได้
5. จากกรุงเทพมหานคร(หัวลำโพง) โดยเส้นทางรถไฟสายเหนือ ซึ่งมีสถานีรถไฟคลองฟุทรา ตั้งอยู่ในพื้นที่
6. จากกรุงเทพมหานครโดยการขนส่งทางน้ำโดยล่องตามแม่น้ำเจ้าพระยาขึ้นไปทางทิศเหนือ เพื่อเข้าสู่พื้นที่ศึกษา

2) อัตราการเติบโตและการขยายตัว

อัตราการเติบโตและการเปลี่ยนแปลงด้านกายภาพในพื้นที่ศึกษาและพื้นที่โดยรอบสามารถจำแนกรูปแบบของการเติบโตและการขยายตัวด้านกายภาพได้ 3 รูปแบบดังนี้

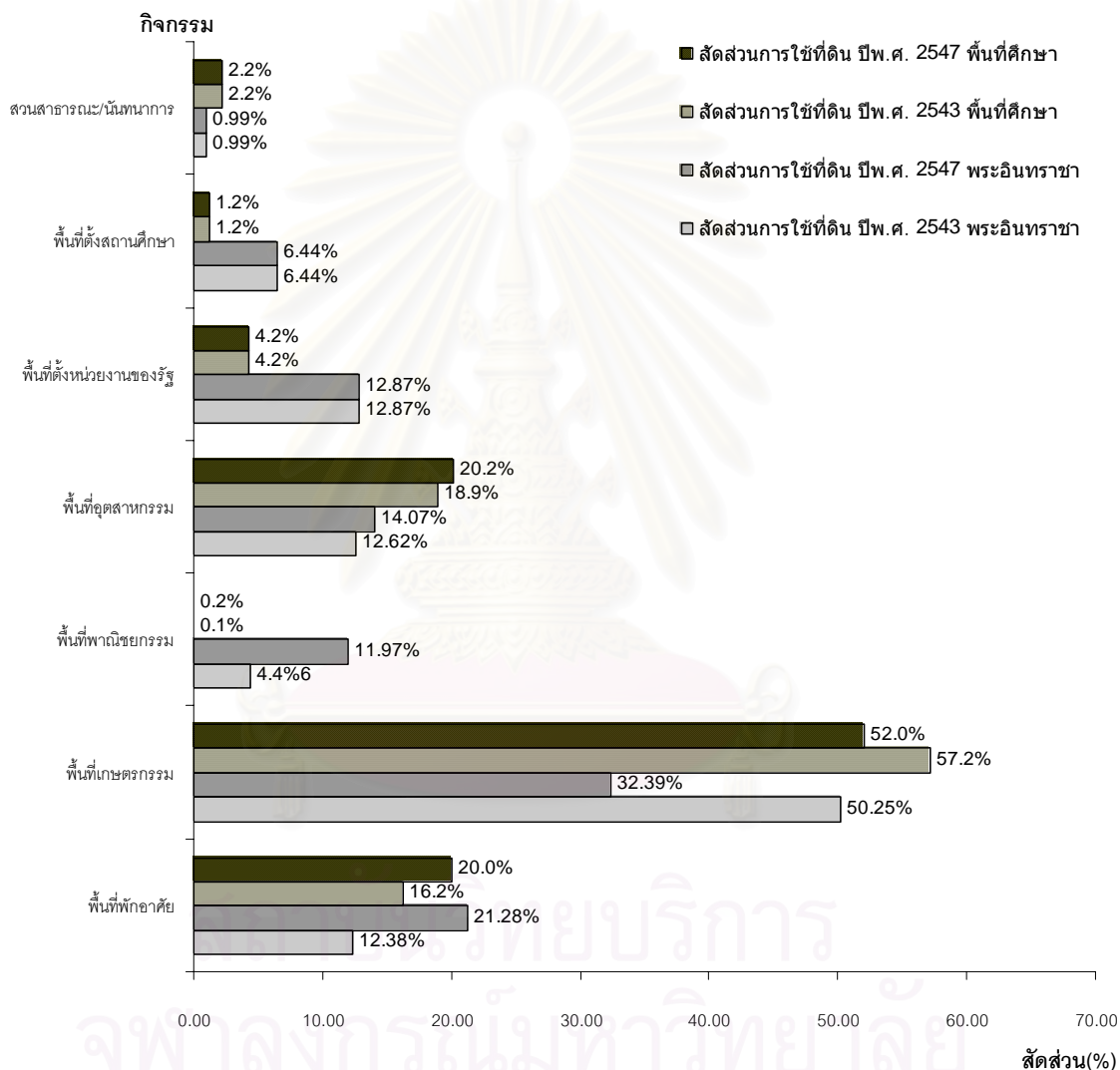
ก. การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน

จากการศึกษาและประมวลผลข้อมูลสถิติอัตราการเปลี่ยนแปลงของการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ศูนย์ส่วนขยายบางปะอินและชุมชนเมืองพระอินทราชา ช่วงปี พ.ศ. 2543-2547 (ตารางที่ 3-1 และตารางที่ 3-31) สามารถสรุปเป็นแผนภูมิเปรียบเทียบสัดส่วนของกิจกรรมการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ศึกษาและชุมชนเมืองพระอินทราชาระหว่างปี 2543-2547 (แผนภูมิ 4-1) สรุปได้ว่า ในพื้นที่ศูนย์ส่วนขยายบางปะอินมีการขยายตัวด้าน ที่อยู่อาศัยมากที่สุดโดยขยายตัวร้อยละ 5.42 ต่อปี รองลงมาได้แก่ การพาณิชยกรรม ขยายตัวร้อยละ 3.93 ต่อปี การอุตสาหกรรม ขยายตัวร้อยละ 1.70 ต่อปี การขยายตัวของการใช้ประโยชน์ที่ดินของชุมชนเมืองพระอินทราชา มีการเปลี่ยนแปลงและขยายตัวของพื้นที่พาณิชยกรรมที่สูงมาก โดยมีสัดส่วนถึงร้อยละ 28.02 ต่อปี รองลงมาได้แก่ ที่อยู่อาศัยมีการขยายตัวร้อยละ 14.51 ต่อปี อุตสาหกรรม มีการขยายตัวร้อยละ 2.75 ต่อปี ซึ่งข้อจำกัดของการศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่คือไม่สามารถหาข้อมูลการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินของชุมชนเมืองบ้านเลนมาเปรียบเทียบ

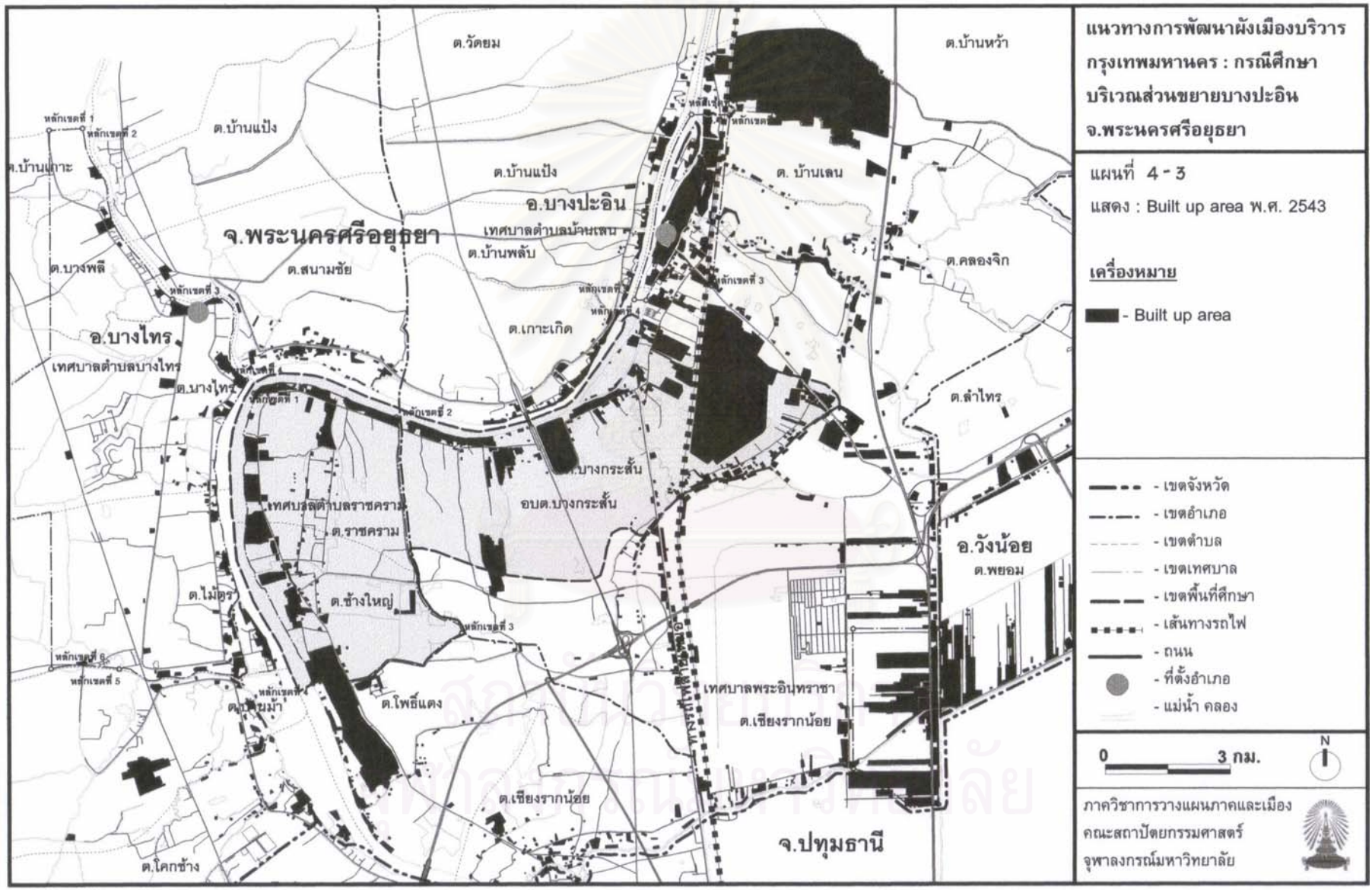
แต่อย่างไรก็ดีในด้านการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งปลูกสร้างอาคารยังสามารถทำการศึกษาได้ทั้ง 3 ชุมชนมาเปรียบเทียบ โดยใช้เทคนิคการซ้อนทับ (Overlay) แผนที่สิ่งปลูกสร้างในพื้นที่ศึกษาและชุมชนโดยรอบ ช่วงปี พ.ศ. 2543 กับ พ.ศ. 2547 (แผนที่ 4-3 และ แผนที่ 4-4) สามารถสรุปได้ดังนี้ ลักษณะการขยายตัวของการใช้ประโยชน์ที่ดินศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน (แผนที่ 4-5) จะขยายตัวตามเส้นทางคมนาคมหลักในพื้นที่โดยเฉพาะพื้นที่ริมน้ำมีการขยายตัวของที่อยู่อาศัยที่ค่อนข้างสูงตลอดพื้นที่ศึกษา เส้นทางคมนาคมหลักที่มีการขยายตัวของที่อยู่อาศัย คือ ถนนหมายเลข 3309 รวมไปถึงชุมชนที่อยู่ติดกับแหล่งงานคือ ชุมชนวัดคลองพุทรา โดยชุมชนดังกล่าวมีการอัตราการขยายตัวและเติบโตที่ค่อนข้างสูง เนื่องจากเป็นเส้นทางผ่านและอยู่ใกล้กับแหล่งงานหลักของพื้นที่คือ นิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน รวมถึงอยู่ติดกับสถานีรถไฟคลองพุทราทำให้มีความสะดวกในการคมนาคมระหว่างพื้นที่กับชุมชนเมืองต่างๆ รูปแบบของที่พักอาศัยจะเป็น บ้านเดี่ยว โครงการบ้านจัดสรร หอพัก อพาร์ทเมนต์ และในชุมชนเมืองบ้านเลนมีการขยายตัวของการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพาณิชยกรรมตามเส้นทางถนนหมายเลข 308 และหมายเลข 3309 ชุมชนเทศบาลตำบลพระอินทราชามีการขยายตัวของพาณิชยกรรมตามเส้นทางถนนหมายเลข 1 (ถนนพหลโยธิน) และถนนเทศบาลต่างๆ โดยกิจกรรมพาณิชยกรรมที่มีการขยายตัวส่วนใหญ่จะเป็นการค้าบริการประเภท

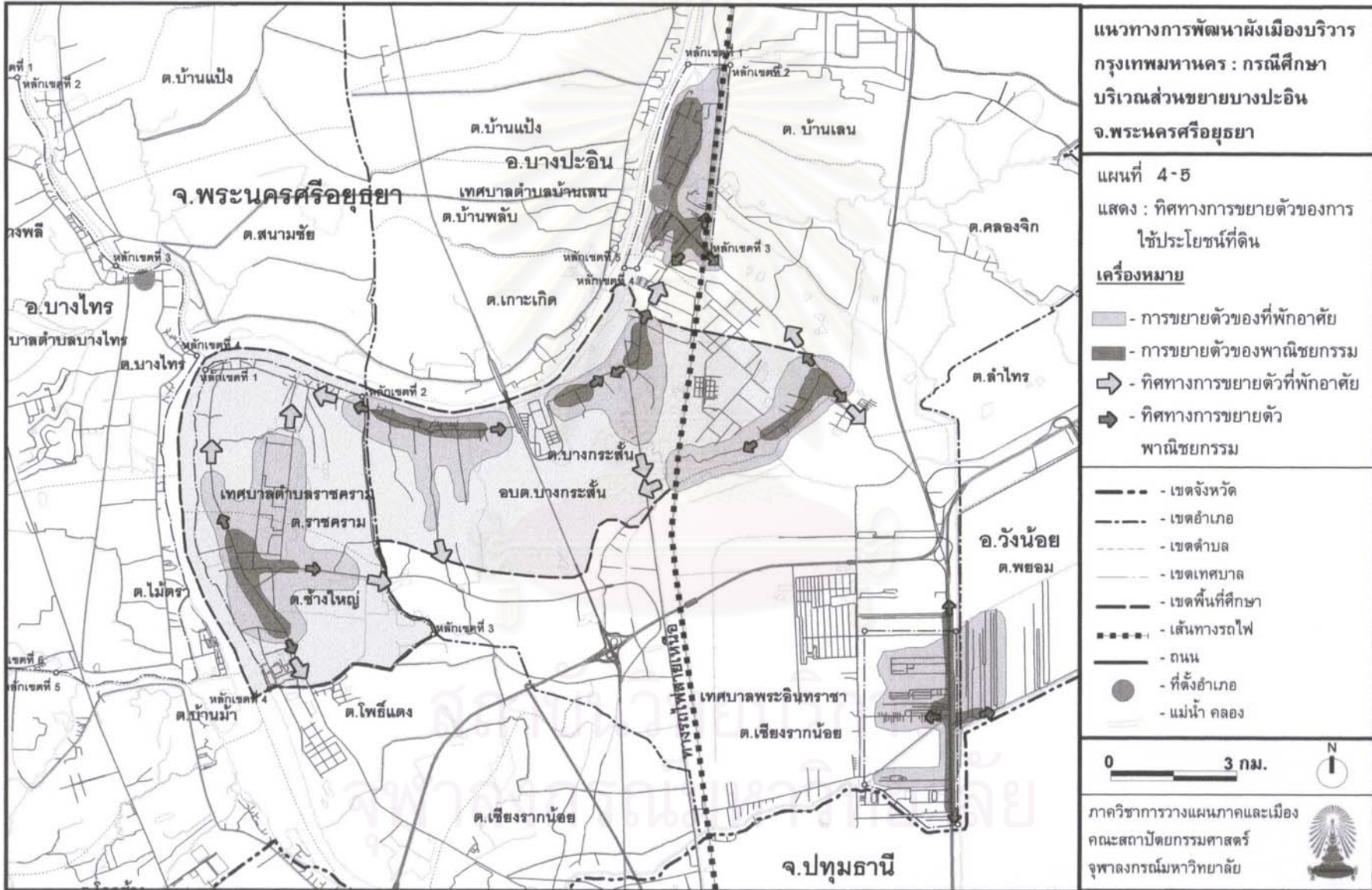
สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น อุปกรณ์ไฟฟ้า เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม สินค้าอุปโภคบริโภคต่างๆ ในส่วนของที่อยู่อาศัยกระจายตัวตามถนนเทศบาลต่างๆ ลึกเข้าไปในพื้นที่ รูปแบบของที่พักอาศัยส่วนใหญ่ จะเป็นหอพัก อพาร์ทเมนต์ขนาดต่างๆ ซึ่งเป็นที่พักอาศัยของประชากรแฝงและแรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ใกล้เคียง รองลงมาจะเป็นประเภท ทาวน์เฮาส์ บ้านเดี่ยว เป็นต้น

แผนภูมิ 4-1 เปรียบเทียบสัดส่วนของกิจกรรมการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ศึกษาและชุมชนเมืองโดยรอบ

หมายเหตุ : เนื่องจากไม่มีข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินเทศบาลตำบลบ้านเลน จึงทำการเปรียบเทียบเฉพาะพื้นที่ศึกษาและพื้นที่เทศบาลตำบลพระอินทราชา

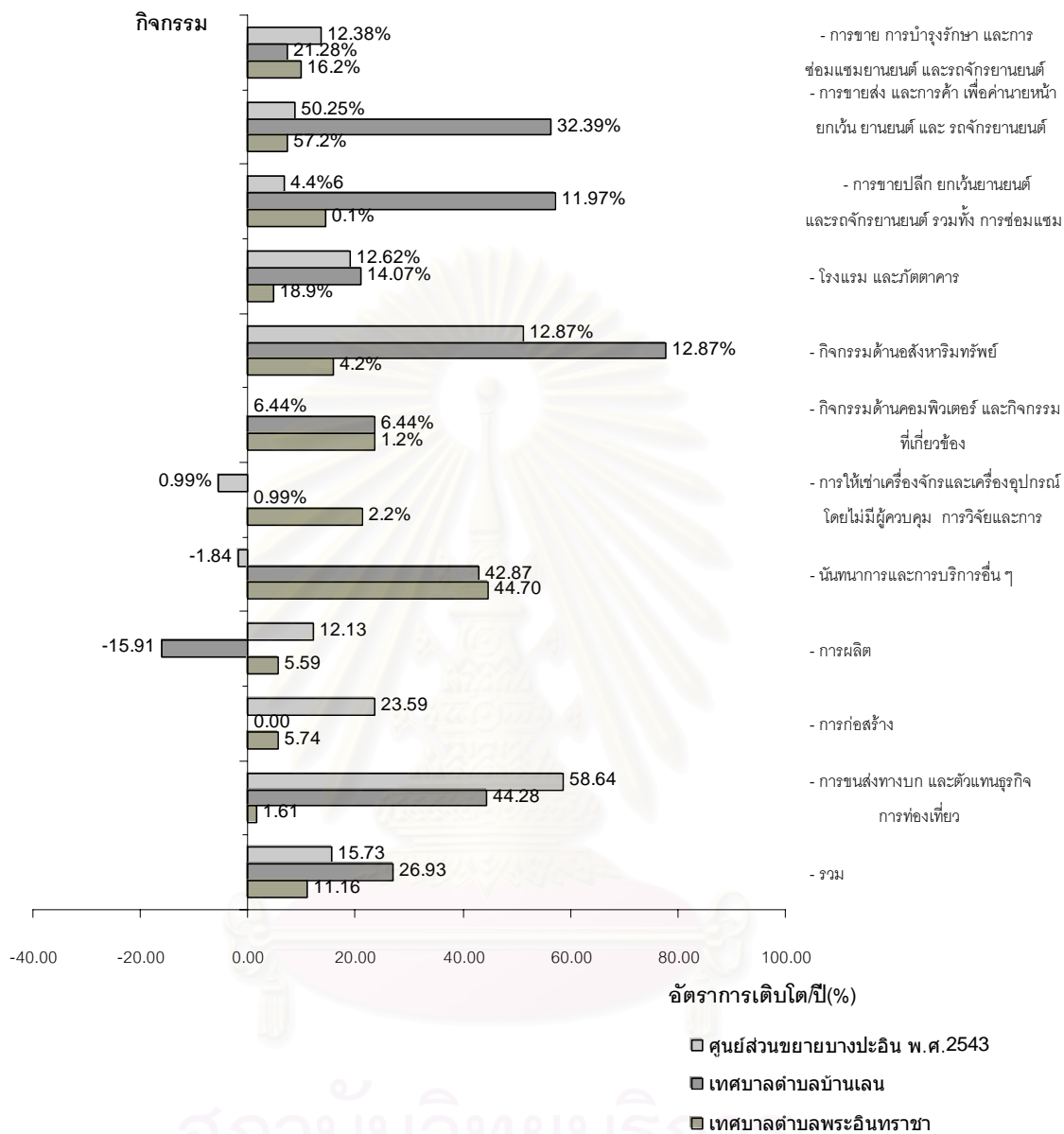
ข. การขยายตัวของสถานประกอบการ

ตาราง 4-1 เปรียบเทียบจำนวนสถานประกอบการของพื้นที่ศึกษาและชุมชนโดยรอบ

ลำดับ	กิจกรรมทางเศรษฐกิจ	ศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน			เทศบาลตำบลบ้านเลน			เทศบาลตำบลพระอินทราชา		
		จำนวนสถานประกอบการ		อัตรา การ เติบโต/ ปี	จำนวนสถานประกอบการ		อัตรา การ เติบโต/ ปี	จำนวน สถาน ประกอบการ		อัตรา การ เติบโต/ ปี
		พ.ศ. 2543	พ.ศ. 2547		พ.ศ. 2543	พ.ศ. 2547		พ.ศ. 2543	พ.ศ. 2547	
1	การขาย การบำรุงรักษา และ การซ่อมแซมยานยนต์ และ รถจักรยานยนต์ รวมทั้ง การขาย ปลีกัน้ำมัน เชื้อเพลิงรถยนต์ การขายส่ง และการค้า เพื่อค้า	9	15	13.62	6	8	7.46	37	54	9.91
2	นายหน้า ยกเว้น ยานยนต์ และ รถจักรยานยนต์	5	7	8.78	1	6	56.51	18	24	7.46
3	การขายปลีก ยกเว้นยานยนต์ และรถจักรยานยนต์ รวมทั้ง การ ซ่อมแซมของใช้ส่วนบุคคล และ ของใช้ในครัวเรือน	67	87	6.75	21	128	57.13	101	174	14.57
4	โรงแรม และภัตตาคาร	20	40	18.92	14	30	20.99	58	70	4.81
5	กิจกรรมด้านอสังหาริมทรัพย์	8	42	51.37	1	10	77.83	37	67	16.00
6	กิจกรรมด้านคอมพิวเตอร์ และ กิจกรรมที่เกี่ยวข้อง	0	0	0.00	0	1	23.59	0	1	23.59
7	การให้เช่าเครื่องจักรและเครื่อง อุปกรณ์ โดยไม่มีผู้ควบคุม การ วิจัยและการพัฒนาและกิจกรรม ด้านธุรกิจอื่น ๆ	5	4	-5.43	3	3	0.00	6	13	21.32
8	นันทนาการและการบริการอื่น ๆ	14	13	-1.84	6	25	42.87	13	57	44.70
9	การผลิต	31	49	12.13	38	19	-15.91	37	46	5.59
10	การก่อสร้าง	0	1	23.59	1	1	0.00	8	10	5.74
11	การขนส่งทางบก และตัวแทน ธุรกิจ การท่องเที่ยว	6	38	58.64	3	13	44.28	76	81	1.61
รวม		165	296	15.73	94	244	26.93	391	597	11.16

ที่มา: จากการประมวลผลข้อมูลสถิติสถานประกอบการในพื้นที่ศึกษาและชุมชนโดยรอบ

แผนภูมิ 4-2 เปรียบเทียบสัดส่วนของกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจในพื้นที่ศึกษาและชุมชนเมืองโดยรอบ

จากตาราง 3-9, 3-21 และ 3-32 สภาพการเปลี่ยนแปลงของสถานประกอบการในพื้นที่ศึกษาและบริเวณโดยรอบ ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2543-2547 สามารถสรุปการเปลี่ยนแปลงและอัตราการเติบโตของพื้นที่ศึกษาและชุมชนเมืองโดยรอบได้ดังนี้ จากการสรุป (ตาราง 4-1) มีอัตราการเปลี่ยนแปลงของสถานประกอบการรวมทุกกิจกรรมในพื้นที่ศูนย์ส่วนขยายบางปะอินเพิ่มขึ้นร้อยละ 15.73 ต่อปี ซึ่งจากการพิจารณาข้อมูลสถิติดังกล่าว สรุปได้ว่ากิจกรรมที่เพิ่มสูงเป็นอันดับแรกได้แก่ กิจกรรมประเภทการขนส่งทางบก และตัวแทนธุรกิจ มีอัตราการเพิ่มร้อยละ 58.64 ต่อปี รองลงมาได้แก่ กิจกรรมประเภทอสังหาริมทรัพย์ มีอัตราการเพิ่มร้อยละ 51.37 ต่อปี เมื่อพิจารณาถึงการ

ขยายตัวของการจ้างงานในพื้นที่ศูนย์ส่วนขยายบางปะอินทำให้ทราบว่าตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2543-2547 มีอัตราการเพิ่มของแรงงานและการจ้างงานร้อยละ 11.85 ต่อปี โดยกิจกรรมที่มีอัตราการจ้างงานเพิ่มขึ้นสูงที่สุดจะเป็นกิจกรรมขนาดเล็กถึงขนาดกลาง ได้แก่ การขายปลีก ขายส่ง การขนส่งทางบก อสังหาริมทรัพย์ การบริการ ภัตตาคาร เป็นต้น

ในส่วนของชุมชนเมืองโดยรอบ ซึ่งมีชุมชนเทศบาลตำบลบ้านเลน มีอัตราการเปลี่ยนแปลงของสถานประกอบการรวมเพิ่มขึ้นร้อยละ 26.93 ต่อปี กิจกรรมที่มีการเพิ่มสูงสุดได้แก่ กิจกรรมประเภทอสังหาริมทรัพย์ เพิ่มขึ้นร้อยละ 77.83 ต่อปี รองลงมาได้แก่ กิจกรรมประเภทขายปลีก เพิ่มขึ้นร้อยละ 57.13 ต่อปี กิจกรรมประเภทขายส่ง เพิ่มขึ้นร้อยละ 56.51 ต่อปี ชุมชนเทศบาลตำบลพระอินทราชา มีอัตราการเปลี่ยนแปลงของสถานประกอบการรวมเพิ่มขึ้นร้อยละ 11.16 ต่อปี กิจกรรมที่มีการเพิ่มสูงสุดได้แก่ กิจกรรมการนันทนาการและบริการ เพิ่มขึ้นร้อยละ 44.10 ต่อปี รองลงมาได้แก่ กิจกรรมประเภทการใช้เช่าเครื่องจักร และอสังหาริมทรัพย์ เมื่อพิจารณาถึงการขยายตัวของการจ้างงานในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านเลน ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2543-2547 มีอัตราการเพิ่มของแรงงานและการจ้างงานร้อยละ 10.14 ต่อปี เทศบาลตำบลพระอินทราชา เพิ่มขึ้นร้อยละ 28.84 ต่อปี โดยกิจกรรมที่มีอัตราการจ้างงานเพิ่มขึ้นสูงที่สุดจะเป็นกิจกรรมขนาดเล็กถึงขนาดกลาง ได้แก่ การขายปลีก ขายส่ง การขนส่งทางบก อสังหาริมทรัพย์ การบริการ ภัตตาคาร เป็นต้น

ค. การขยายตัวของประชากร

จากอัตราการเปลี่ยนแปลงของประชากรในพื้นที่ศึกษาและชุมชนเมืองโดยรอบ (ตาราง 3-13,3-27และ3-35) สรุปได้ว่าอัตราการเพิ่มของประชากรในทะเบียนราษฎรของพื้นที่ศึกษาเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 3.50 ต่อปี ชุมชนบ้านเลน เปลี่ยนแปลง 7.18 ต่อปี ชุมชนพระอินทราชา เปลี่ยนแปลง 1.43 ต่อปี ซึ่งถือว่ามีอัตราการเปลี่ยนแปลงของประชากรในทะเบียนราษฎรที่น้อย ซึ่งเมื่อเทียบการเปลี่ยนแปลงรวมกับประชากรแฝง(ตาราง 3-17,3-29และ3-39) มีอัตราการเพิ่มของประชากรรวมระหว่างปี พ.ศ.2543-2547 ประมาณร้อยละ 7.19 ต่อปี อัตราเปลี่ยนแปลงของการย้ายเข้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 15.3 ต่อปี ในส่วนของชุมชนเมืองโดยรอบ อัตราการเปลี่ยนแปลงที่สูงมาก โดยในชุมชนเทศบาลตำบลบ้านเลนมีอัตราการเติบโตของประชากรรวมระหว่างปี พ.ศ. 2543-2547 ร้อยละ 17.71 ต่อปี การย้ายเข้ามีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 21.3 ต่อปี ชุมชนเมืองเทศบาลตำบลพระอินทราชา เป็นชุมชนที่มีการเปลี่ยนแปลงมาก โดยมีอัตราการเปลี่ยนแปลงของประชากรรวมระหว่างปี พ.ศ. 2543-2547 เพิ่มขึ้นร้อยละ 9.61 ต่อปี อัตราเปลี่ยนแปลงของการย้ายเข้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 28.7 ต่อปี(ตาราง 4-2,4-3)

ตาราง 4-2 เปรียบเทียบจำนวนประชากรของพื้นที่ศึกษาและชุมชนโดยรอบ

ชุมชนเมืองโดยรอบ	ปี พ.ศ.		การเปลี่ยนแปลง	อัตราการเติบโต/ปี
	2543	2547		
เทศบาลตำบลบ้านเลน(อำเภอบางปะอิน)	10,032	19,259	9,227	17.71
เทศบาลตำบลพระอินทราชา	45,855	66,198	20,343	9.61
ศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน	13,189	17,411	4,222	7.19

ที่มา: จากการประมวลผลข้อมูลสถิติประชากรในพื้นที่ศึกษาและชุมชนโดยรอบ

ตาราง 4-3 เปรียบเทียบการย้ายเข้าของประชากรในพื้นที่ศึกษาและชุมชนโดยรอบ

ชุมชนเมืองโดยรอบ	การย้ายเข้า		เปลี่ยนแปลง	สัดส่วน/ปี(%)	การย้ายออก		เปลี่ยนแปลง	สัดส่วน/ปี(%)
	ปี 2543	ปี2547			ปี 2543	ปี2547		
เทศบาลตำบลบ้านเลน	274	594	320	21.3	408	539	131	7.2
เทศบาลตำบลพระอินทราชา	283	777	494	28.7	231	548	317	24.1
ศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน	467	825	358	15.3	70	224	154	33.7

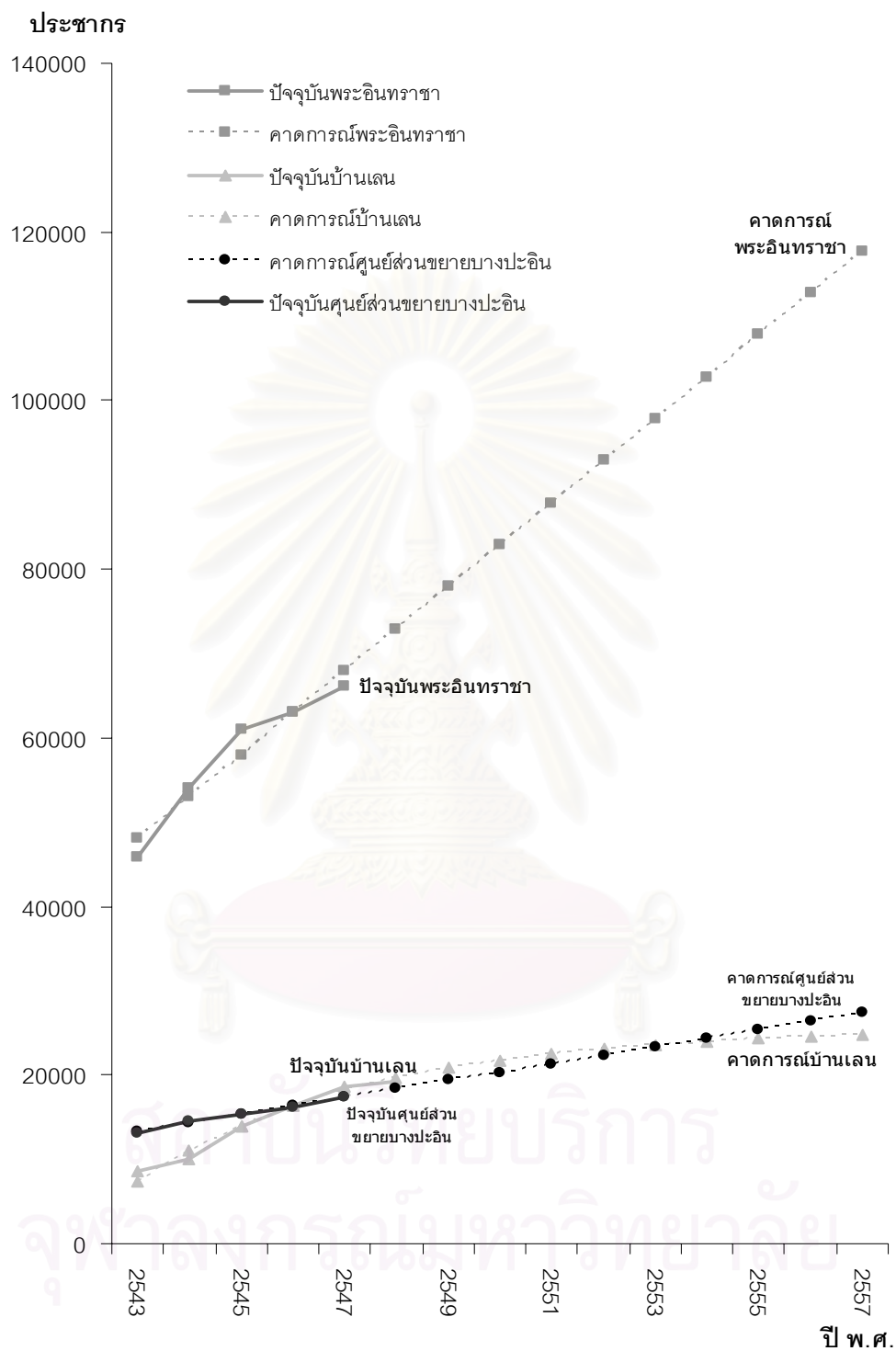
ที่มา: จากการประมวลผลข้อมูลสถิติการย้ายเข้าของประชากรในพื้นที่ศึกษาและชุมชนโดยรอบ

ตาราง 4-4 เปรียบเทียบการคาดการณ์ประชากรในพื้นที่ศึกษาและชุมชนเมืองโดยรอบ

ปี พ.ศ.	บ้านเลน		พระอินทราชา		ศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน	
	ประชากรจริง	จากการคาดการณ์	ประชากรจริง	จากการคาดการณ์	ประชากรจริง	จากการคาดการณ์
2543	10,032	11096	45,855	48,069	13,189	13,322
2544	13,983	13995	53,988	53,044	14,536	14,328
2545	16,324	16312	61,003	58,020	15,384	15,333
2546	18,549	18164	63,054	62,995	16,145	16,338
2547	19,259	19644	66,198	67,970	17,411	17,344
2548	-	20827	-	72,945	-	18,349
2549	-	21772	-	77,920	-	19,354
2550	-	22528	-	82,896	-	20,360
2551	-	23132	-	87,871	-	21,365
2552	-	23615	-	92,846	-	22,370
2553	-	24000	-	97,821	-	23,375
2554	-	24309	-	102,796	-	24,381
2555	-	24555	-	107,772	-	25,386
2556	-	24752	-	112,747	-	26,391
2557	-	24909	-	117,722	-	27,397

ที่มา: จากการประมวลผลข้อมูลสถิติประชากรในพื้นที่ศึกษาและชุมชนโดยรอบ

แผนภูมิ 4-3 เปรียบเทียบการคาดการณ์ประชากรในพื้นที่ศึกษาและชุมชนเมืองโดยรอบ

จากตารางเปรียบเทียบแนวโน้มประชากรในอนาคตของพื้นที่ศึกษาและชุมชนโดยรอบ (ตาราง 4-4) พบว่าแนวโน้มของเทศบาลตำบลพระอินทราชามีแนวโน้มการเพิ่มของประชากรที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และแนวโน้มการเพิ่มประชากรของพื้นที่ศึกษาก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นแต่ไม่ถึงกับสูงมาก ในส่วนของเทศบาลตำบลบ้านเลน จะมีอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรในช่วงแรก แต่เมื่อผ่านไปประมาณช่วงปีที่ 2-5 ของการคาดการณ์ สามารถสรุปได้ว่าอัตราการเพิ่มขึ้นประชากรกลับลดลง ซึ่งอาจสืบเนื่องมาจากเทศบาลตำบลบ้านเลนมีพื้นที่ๆจำกัดทำให้เมื่อความหนาแน่นประชากรถึงระดับอิ่มตัวก็จะทำให้อัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรชะลอตัวลง และเห็นการณดังกล่าวอาจจะเกิดกับพื้นที่เทศบาลตำบลพระอินทราชาด้วยเช่นกัน เนื่องจากเมื่อดูแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของกิจกรรมด้านที่อยู่อาศัยกลับพบว่ากิจกรรมด้านที่อยู่อาศัยของเทศบาลตำบลพระอินทราชาเริ่มชะลอตัว แต่กลับมีกิจกรรมด้านพาณิชยกรรมที่เพิ่มสูงขึ้นแทน ซึ่งอาจเกิดจากสภาพของข้อจำกัดเกี่ยวกับขนาดพื้นที่เทศบาลที่เล็กทำให้เริ่มเกิดความแออัดของที่อยู่อาศัยในอนาคตอันใกล้

3) พื้นที่ว่าง โลง

จากการศึกษาภาพถ่ายดาวเทียม(แผนที่ 4-6, ที่มา:GoogleEarth) สรุปได้ว่าการใช้ประโยชน์ที่ดินของพื้นที่ศึกษา ส่วนใหญ่ยังเป็นพื้นที่เกษตรกรรมโดยเมื่อเทียบกับสัดส่วนแล้วพบว่ายังคงมีการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมมากกว่าร้อยละ 53 พื้นที่ว่างส่วนใหญ่อยู่ทางทิศใต้และทิศตะวันตกของพื้นที่ศึกษา เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวยังมีเส้นทางการเข้าถึงที่ไม่สะดวก โดยจะเห็นได้จากการขยายตัวของพื้นที่ส่วนใหญ่จะขยายตามถนนสายหลัก พื้นที่ว่างดังกล่าวยังคงเป็นพื้นที่เกษตรกรรมและพื้นที่ที่ยังไม่มีการใช้ประโยชน์ และจากแผนที่รูปถ่ายดาวเทียมทำให้ทราบว่ามีบริเวณโดยรอบพื้นที่ศึกษายังคงเป็นพื้นที่เกษตรกรรมและที่โล่งว่าง มีชุมชนเมืองโดยรอบทั้งหมด 3 ชุมชนประกอบไปด้วยชุมชนเทศบาลตำบลบ้านเลนซึ่งอยู่ใกล้กับพื้นที่ศึกษา 2 กม. ชุมชนเทศบาลตำบลบางไทร ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ติดกับพื้นที่ศึกษาแต่มีแม่น้ำเจ้าพระยากั้นระหว่างกลาง ชุมชนเทศบาลตำบลพระอินทราชา ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ห่างจากพื้นที่ศึกษาประมาณ 12 กม. แนวอาณาเขตโดยรอบของพื้นที่ศึกษามีแม่น้ำเจ้าเป็นแนวแบ่งเขตการปกครองระหว่างเทศบาลตำบลบางไทรและพื้นที่ศึกษา ด้านทิศเหนือและทิศตะวันตก ทิศตะวันตกมีถนนหลวงหมายเลข 3442 เป็นแนวกันระหว่างเทศบาลตำบลบ้านเลนและพื้นที่ศึกษา แนวเขตอื่นๆ โดยรอบพื้นที่ศึกษาเป็นพื้นที่เกษตรกรรม ที่โล่งว่าง และแนวคลองน้ำเป็นตัวแบ่งเขต ซึ่งจากภาพรวมดังที่ได้กล่าวมาแล้ว สามารถสรุปได้ว่าพื้นที่ศึกษามีความเป็นอิสระในการปกครอง โดยไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของกรุงเทพมหานคร มีการแบ่งเขตการปกครองโดยมีทั้งสภาพทางธรรมชาติ และสิ่งปลูกสร้างเป็นตัวแบ่งเขต

แนวทางการพัฒนาผังเมืองบริวาร
กรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา
บริเวณส่วนขยายบางปะอิน
จ.พระนครศรีอยุธยา

แผนที่ 4-6
แสดง : สภาพพื้นที่เกษตรกรรม ที่ว่าง
โล่ง โดยรอบพื้นที่ศึกษา
เครื่องหมาย

- - เขตเทศบาล พื้นที่ศึกษา
- - นิคมอุตสาหกรรม
- - ที่ตั้งอำเภอ
- - พื้นที่เกษตรกรรมและที่โล่งว่าง
- +--- - เส้นทางรถไฟ
- — — - ถนนรอง
- — — — — - ถนนสายหลัก
- — — — — — — - ทางด่วน

Not to scale

ภาควิชาการวางผังภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4) การพึ่งพาทางเศรษฐกิจ

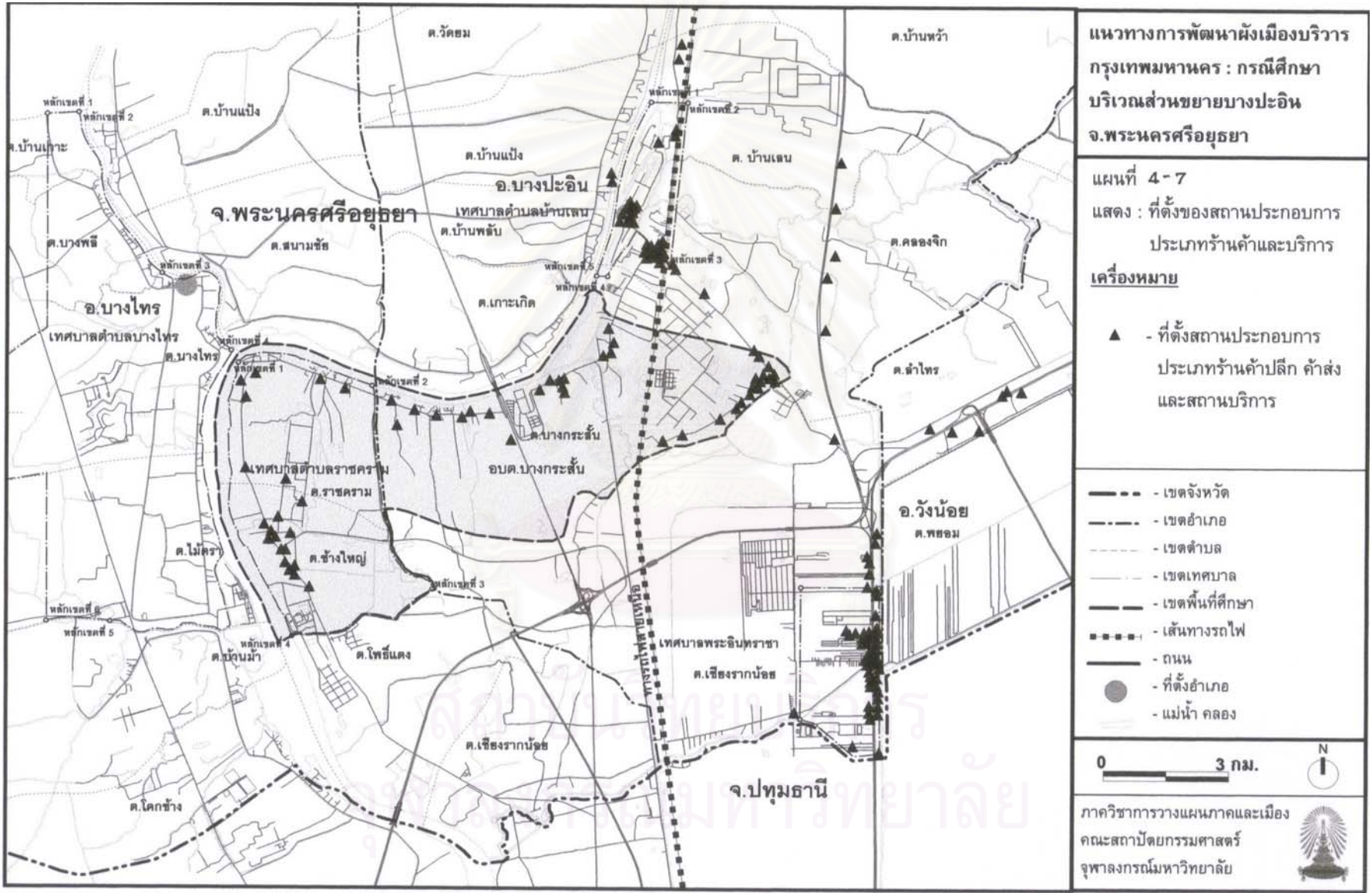
จากการศึกษาสภาพเศรษฐกิจ โดยพิจารณาจากแหล่งงานหลักของประชากรในพื้นที่และบริเวณโดยรอบ (ตาราง 3-45) ฐานเศรษฐกิจหลักของพื้นที่ศึกษาและบริเวณโดยรอบ มีอุตสาหกรรมการผลิตเป็นฐานเศรษฐกิจหลักภายในพื้นที่ศึกษาและบริเวณโดยรอบ ซึ่งประชากรส่วนใหญ่ ทำงานเป็นลูกจ้างในกิจกรรมประเภทอุตสาหกรรมการผลิต โดยในพื้นที่และบริเวณโดยรอบมีฐานการผลิตของภาค อุตสาหกรรมผลิตใหญ่ๆ อยู่ถึง 3 แห่ง ได้แก่ นิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค และเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนคร นิคมอุตสาหกรรมบางปะอินตั้งอยู่ในตำบลบางกระสั้นและตำบลคลองจิกซึ่งอยู่ในพื้นที่ศึกษา ประกอบด้วยโรงงานอุตสาหกรรม 98 แห่ง แรงงานทั้งสิ้น 24,054 คน เมื่อเทียบสัดส่วนการจ้างงานของแหล่งงานหลักในพื้นที่ศึกษา(นิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน) มีสัดส่วนการจ้างงานเพียง 22.30 % (จากแผนภูมิ 3-26)

ตาราง 4-5 เปรียบเทียบจำนวนสถานประกอบการ ขนาดของแรงงานในพื้นที่ศึกษาชุมชนเมืองโดยรอบ พ.ศ. 2547

จำนวน คนงาน (จำแนก ขนาด)	ศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน		บ้านเลน		พระอินทราชา	
	จำนวนสถาน ประกอบการ	แรงงาน	จำนวนสถาน ประกอบการ	แรงงาน	จำนวนสถาน ประกอบการ	แรงงาน
1 - 4	225	675	208	624	507	1,521
5 - 9	20	140	11	77	36	252
10 - 19	5	75	3	45	25	375
20 - 49	17	595	9	315	16	560
50 - 99	17	1,190	2	140	2	140
100 - 199	4	600	6	900	3	450
200 - 499	4	1,000	4	1,000	3	750
> 500	2	1,000	1	500	5	2,500
รวม	294	5,275	244	3,601	597	6,548

ที่มา: จากการประมวลผลข้อมูลสถิติสถานประกอบการและแรงงานในพื้นที่ศึกษาและชุมชนโดยรอบ

เมื่อเปรียบเทียบจากสถิติของสถานประกอบการจำแนกตามขนาดแรงงานของพื้นที่ศึกษาและชุมชนโดยรอบ (ตาราง 4-5) ซึ่งเมื่อพิจารณาจากตาราง สรุปว่า การจ้างงานของสถานประกอบการในพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่จะเป็นการจ้างงานของโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางและใหญ่

ที่มีการจ้างงานประมาณ 100-500 คนต่อสถานประกอบการ รวมไปถึงสถานประกอบการประเภท อสังหาริมทรัพย์ ซึ่งในสถานประกอบการเหล่านั้นส่วนใหญ่จะจ้างแรงงานประมาณ 20-99 คนต่อสถานประกอบการใน ส่วน โดยเมื่อพิจารณาการกิจกรรมทางเศรษฐกิจจากขนาดของแรงงานในพื้นที่พบว่า สถานประกอบการที่จำแนกตามขนาดแรงงานส่วนใหญ่จะรวมตัวอยู่ที่สถานประกอบการขนาดกลางและขนาดใหญ่ซึ่งทำให้เห็นว่ากิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่มีอยู่อย่างจำกัด เพราะใน ส่วนของการจ้างงานขนาด 20-500 คน มีแรงงานรวมกันไม่น้อยกว่า 4,300 คน เมื่อเทียบกับชุมชนเมืองโดยรอบ ขนาดของสถานประกอบการที่จำแนกตามขนาดแรงงานมีการกระจายตัวของขนาดสถานประกอบการขนาดต่างๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าในพื้นที่ชุมชนเมืองโดยรอบมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่หลากหลายกว่าในพื้นที่ และเมื่อพิจารณาถึงกิจกรรมการค้าและบริการ ส่วนใหญ่จะตั้งอยู่บริเวณชุมชนเทศบาลตำบลบ้านเลน และเทศบาลตำบลพระอินทราชา ซึ่งมีอัตราการจ้างงานของสถานประกอบการอยู่ระหว่าง 1-9 คนต่อสถานประกอบการ

เมื่อพิจารณาการกระจุกตัวของสถานประกอบการด้านกิจกรรมการค้าและบริการในพื้นที่ศึกษาและชุมชนโดยรอบ(แผนที่ 4-7) ส่วนใหญ่กิจกรรมการค้าและบริการจะกระจุกตัวในพื้นที่ชุมชนเทศบาลตำบลบ้านเลน เทศบาลตำบลพระอินทราชา ทำให้พื้นที่ชุมชนเมืองโดยรอบดังกล่าวเป็นศูนย์กลางการให้บริการด้านการค้าและบริการในพื้นที่โดยรอบชุมชนนั้นๆ โดยใน ส่วนของพื้นที่ศึกษาจะเป็นการกระจายตัวของกิจกรรมการค้าบริการ และส่วนใหญ่จะเป็นสถานประกอบการขนาดเล็ก ไม่มีศูนย์กลางกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ ซึ่งต้องพึ่งพาชุมชนเมืองโดยรอบเป็นหลัก

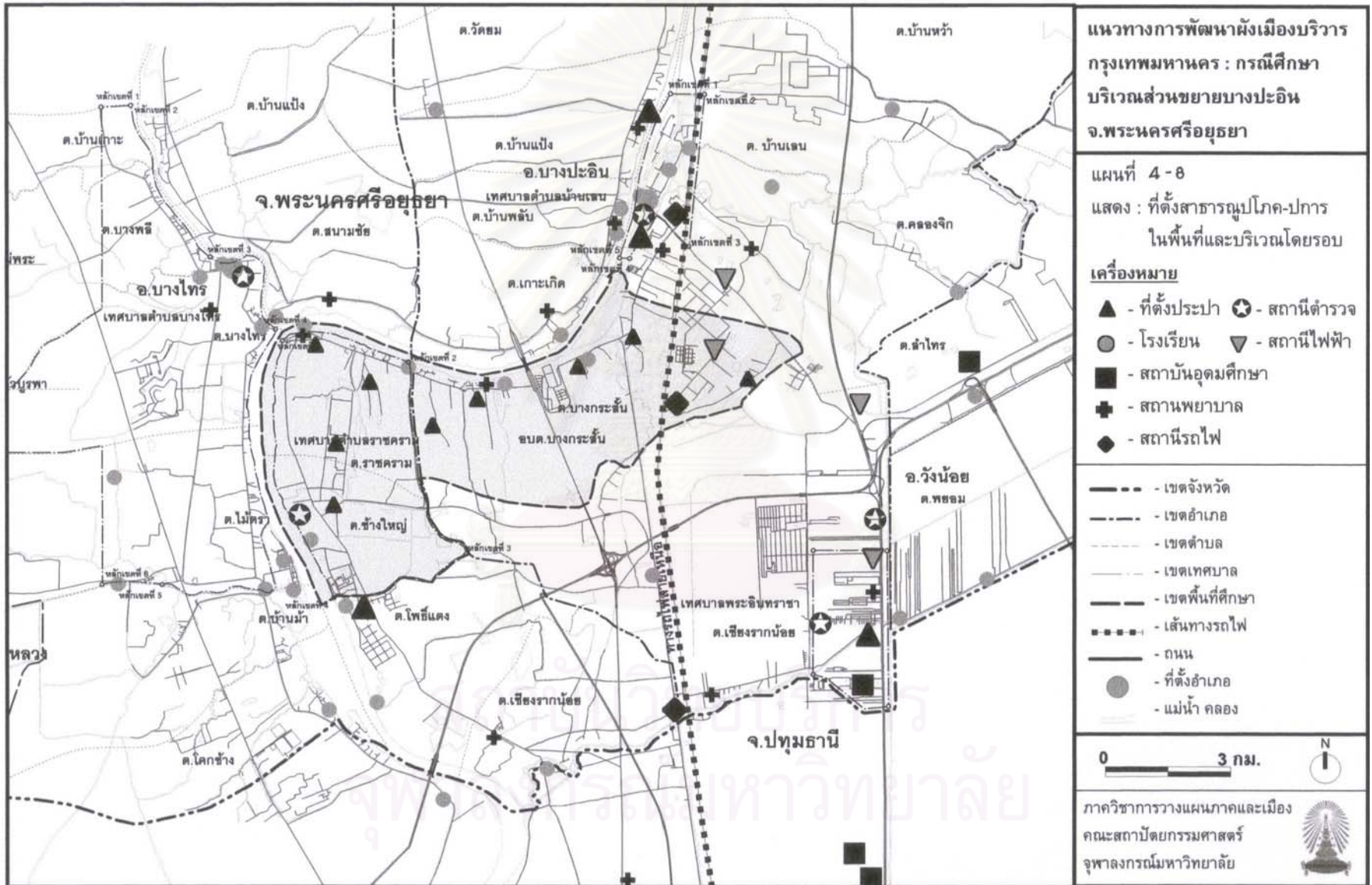
สรุปการพึ่งพาเศรษฐกิจของพื้นที่ศึกษา ในพื้นที่ศึกษามีข้อจำกัดในด้านความหลากหลายของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ซึ่งจากการศึกษาแหล่งงานหลักและจำนวนสถานประกอบการโดยจำแนกตามขนาดแรงงานข้างต้น ทำให้ทราบว่าพื้นที่ศึกษามีกิจกรรมประเภทอุตสาหกรรมการผลิตเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจหลักที่สร้างรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่เพียงอย่างเดียว ในส่วนของกิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่นๆจำเป็นต้องพึ่งพาจากชุมชนเมืองโดยรอบ รวมถึงแหล่งงานหลักโดยรอบบางส่วน ซึ่งในด้านกิจกรรมทางเศรษฐกิจรองของพื้นที่ได้แก่การค้าและบริการ โดยมีศูนย์กลางการค้าและบริการอยู่ในเขตชุมชนเทศบาลตำบลบ้านเลน และชุมชนเทศบาลตำบลพระอินทราชา

5) การพึ่งพาบริการสาธารณะและสิ่งอำนวยความสะดวก

จากการศึกษาข้อมูลโครงสร้างพื้นฐาน การบริการสาธารณะ และสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ศึกษาและบริเวณชุมชนเมืองโดยรอบ สามารถสรุปการพึ่งพาการบริการสาธารณะ และสิ่งอำนวยความสะดวก รวมถึงที่ตั้งของการบริการสาธารณะ และสิ่งอำนวยความสะดวกใน แผนที่ 4-8 ได้ดังนี้ พื้นที่ศึกษามีการพึ่งพาบริการสาธารณะจากพื้นที่ชุมชนเมืองโดยรอบทั้งการบริการสาธารณูปโภค สาธารณูปการ เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่มีการกระจายตัวในพื้นที่ศึกษาค่อนข้างเบาบาง เมื่อเทียบกับชุมชนเมืองโดยรอบพื้นที่ศึกษา การให้บริการสาธารณะในพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่จะเป็นการให้บริการที่พอเพียงต่อการอาศัยของประชากรในปัจจุบันเท่านั้น ซึ่งการบริการสาธารณะหลักๆ จำเป็นต้องอาศัยการพึ่งพาจากชุมชนเมืองโดยรอบ

ก. การบริการสาธารณูปโภค ซึ่งได้แก่ ไฟฟ้า ประปา การสื่อสาร พบว่า ไฟฟ้าในพื้นที่ยังคงต้องพึ่งพาการให้บริการจากชุมชนเทศบาลตำบลบ้านเลน เนื่องจากในเขตพื้นที่ตำบลบ้านเลนมีสถานีจ่ายไฟฟ้าย่อยบางปะอิน 1 ตั้งอยู่ซึ่งให้บริการครอบคลุมพื้นที่หลายตำบล รวมถึงนิคมอุตสาหกรรมบางปะอินบางส่วน การประปาในพื้นที่ศึกษามีการให้บริการจากการประปาส่วนภูมิภาคที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลตำบลบ้านเลนเป็นหลัก โดยสามารถให้บริการครอบคลุมเพียงร้อยละ 50 ของพื้นที่เท่านั้น ทำให้ในส่วนของชุมชนพื้นที่ศึกษาที่ไม่อยู่ในเขตการให้บริการของการประปาส่วนภูมิภาคองค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบลในพื้นที่ได้จัดสร้างประปาชุมชนของแต่ละชุมชนมีจำนวน 17 แห่ง ขนาด 25 ลูกบาศก์เมตร ให้บริการแต่ละชุมชน อีกทั้งยังมีการดำเนินการสร้างประปาขนาดความจุ 120 ลูกบาศก์เมตรในเขตเทศบาลตำบลราชครามขึ้นอีก 1 แห่ง เพื่อรองรับการขยายตัวของพื้นที่ และในพื้นที่ศึกษาเป็นพื้นที่ที่มีแหล่งน้ำตามธรรมชาติขนาดใหญ่คือแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่าน จึงไม่เกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำดิบเพื่อผลิตน้ำประปาให้บริการแก่ประชาชนแต่อย่างใด ในส่วนของการสื่อสารและโทรคมนาคมในพื้นที่ในส่วนของ โทรศัพท์สามารถรองรับความต้องการของประชากรในพื้นที่ศึกษาได้เท่านั้น นอกจากนี้ในส่วนของไปรษณีย์โทรเลขยังจำเป็นต้องพึ่งพาการบริการจากชุมชนเทศบาลตำบลบ้านเลนเนื่องจากในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านเลนเป็นที่ตั้งของสำนักงานไปรษณีย์โทรเลขอำเภอบางปะอิน

ข. การบริการสาธารณูปการ ซึ่งได้แก่การศึกษาในพื้นที่ จากการศึกษ พบว่า สถานศึกษาในพื้นที่ส่วนใหญ่รองรับการศึกษาขั้นพื้นฐานเท่านั้น โดยสามารถรองรับนักเรียน ตั้งแต่ชั้นก่อนประถมศึกษาและระดับประถมศึกษาเป็นส่วนใหญ่มีจำนวนทั้งสิ้น 7 แห่ง ในส่วนระดับมัธยมศึกษา มี 1 แห่ง แต่ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เท่านั้น ทำให้ประชากรในวัยเรียนที่ต้องการเรียนในระดับสูงกว่ามัธยมศึกษาปีที่ 3 จำเป็นต้องพึ่งพาและเดินทางไปยังพื้นที่ใกล้เคียง ได้แก่ในเทศบาล

ตำบลบางไทร เทศบาลตำบลบ้านเลน เป็นต้น ซึ่งชุมชนเมืองดังกล่าวมีสถานศึกษาในระดับสูงกว่ามัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวนทั้งสิ้น 2 แห่ง นอกจากนี้ การศึกษาระดับอุดมศึกษา มีในพื้นที่ใกล้เคียงที่สามารถรองรับได้ถึง 5 แห่งด้วยกันซึ่งตั้งอยู่ในรัศมี 25 กิโลเมตร ได้แก่

- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ศูนย์รังสิต
- สถาบัน เอ ไอ ที
- มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย
- มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
- มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

ในส่วนของสาธารณสุขในพื้นที่ศึกษามีสถานอนามัยทั้งหมด 2 แห่ง ได้แก่ สถานีอนามัยบางกระสั้น และสถานีอนามัยราชครามซึ่งประชาชนสามารถมารับการให้บริการในส่วนของการรักษาพยาบาลพื้นฐานเท่านั้น โดยถ้ามีความจำเป็นต้องใช้บริการรักษาเฉพาะทางต้องเดินทางมาใช้บริการในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านเลน และเทศบาลตำบลบางไทรเท่านั้น เนื่องจาก 2 ชุมชนนี้มีโรงพยาบาลขนาด 30 เตียงตั้งอยู่ได้แก่โรงพยาบาลบางปะอิน และโรงพยาบาลบางไทร และในพื้นที่ใกล้เคียงมีโรงพยาบาลให้บริการอยู่ 2 แห่งได้แก่ โรงพยาบาลนวนคร 1 ตั้งอยู่บริเวณชุมชนนวนคร อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี และโรงพยาบาลนวนคร 2 ตั้งอยู่ตำบลคลองจิก อำเภอบางปะอิน โดยห่างจากพื้นที่ศึกษาในรัศมีประมาณ 20 กิโลเมตร

การให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการอุปโภค-บริโภค การขนส่งสาธารณะ สิ่งบันเทิงต่างๆ ส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในชุมชนเมืองโดยรอบพื้นที่ศึกษาทั้งสิ้น ซึ่งจากการศึกษาสภาพทั่วไปของชุมชนโดยรอบ พื้นที่ชุมชนโดยรอบทั้งชุมชนเทศบาลตำบลบ้านเลน ชุมชนเทศบาลตำบลพระอินทราชา มีการขยายตัวของสถานประกอบการประเภทนันทนาการและการบริการรวมไปถึงร้านค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็นต่างๆ ภายในพื้นที่ดังกล่าวอยู่ ซึ่งจากข้อมูลสถิติที่ทำการศึกษา พื้นที่ศึกษามีขีดความสามารถในการให้บริการสาธารณะและสิ่งอำนวยความสะดวกในขั้นพื้นฐานเท่านั้น ซึ่งถ้าประชาชนในพื้นที่มีความต้องการในการใช้บริการสาธารณะที่สูงขึ้นจำเป็นต้องเดินทางมาใช้บริการจากชุมชนเมืองโดยรอบพื้นที่ศึกษา ซึ่งชุมชนที่มีบทบาทในการให้บริการสาธารณะและสิ่งอำนวยความสะดวกที่สำคัญของพื้นที่ศึกษาคือชุมชนเทศบาลตำบลบ้านเลน เนื่องจากชุมชนดังกล่าวอยู่ติดกับพื้นที่ศึกษา เป็นชุมชนขนาดใหญ่มีการบริการสาธารณะที่สะดวกและครบครัน

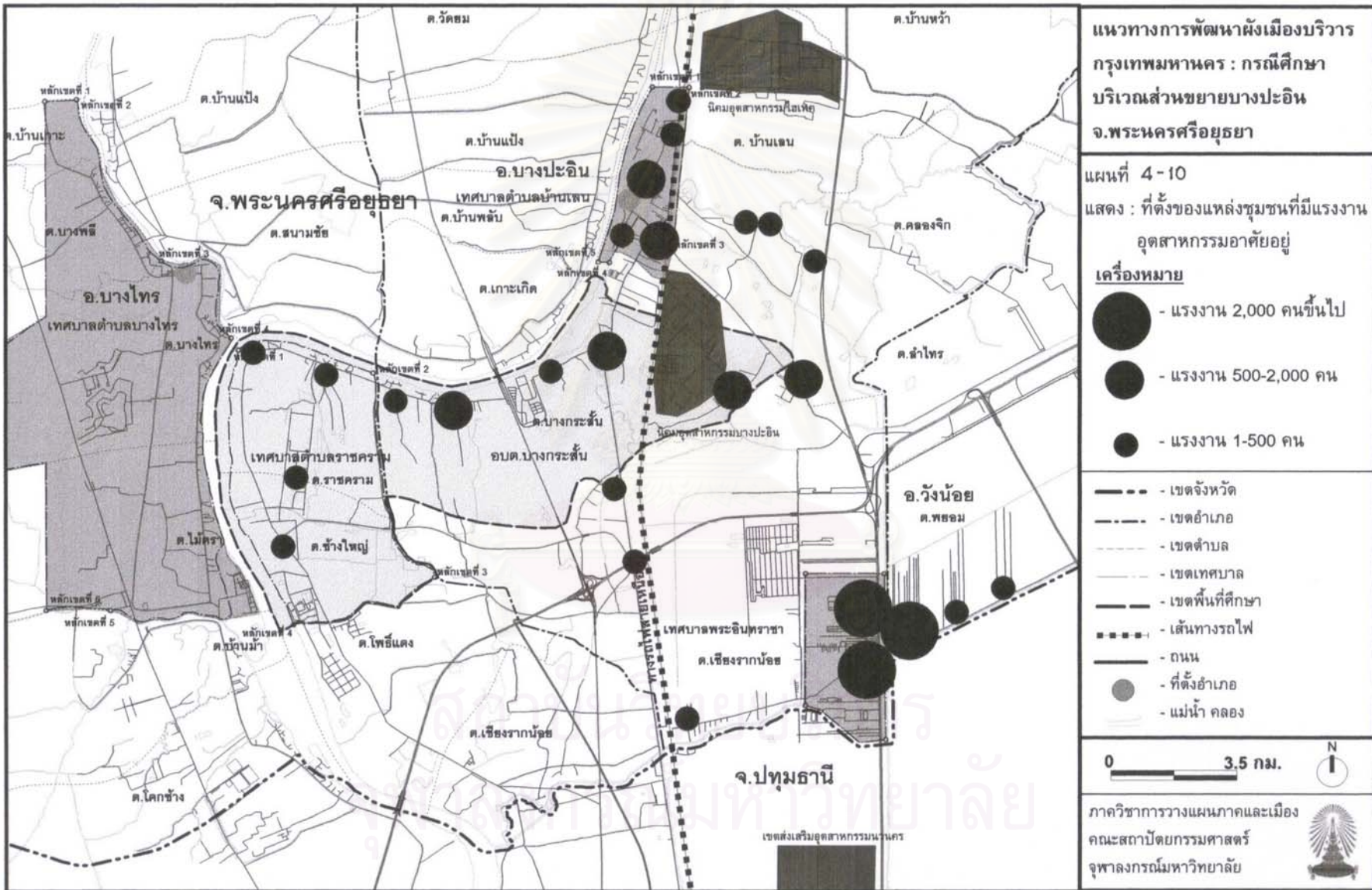
6) การบริหารและการปกครอง

จากการศึกษารูปแบบการบริหาร การปกครองของพื้นที่ศึกษา (หน้า 50) พบว่าในพื้นที่ศึกษามีการปกครองและการบริหารท้องถิ่นที่ชัดเจน โดยมีการแบ่งเขตการปกครองและการบริหารท้องถิ่นออกเป็น 2 เขตการปกครองได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลบางกระสัน ตั้งอยู่ในเขตอำเภอบางปะอิน และเทศบาลตำบลราชคราม ตั้งอยู่ในเขตอำเภอบางไทร พื้นที่ศึกษาตั้งอยู่ติดกับเขตการปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ ดังนี้ ด้านทิศตะวันออกติดกับเทศบาลตำบลบ้านเลน ด้านทิศตะวันตกติดกับเทศบาลตำบลบางไทร การบริหารและการปกครองของทั้ง 2 เขตการปกครองในพื้นที่ศึกษาเป็นการปกครองที่มีความเป็นอิสระในตัวเอง ไม่ได้ขึ้นตรงหรืออยู่ภายใต้การปกครองเมืองหลักหรือกรุงเทพมหานคร ซึ่งแต่ละเขตการปกครองในพื้นที่ศึกษาได้มีการกำหนดองค์กรและอำนาจการบริหารรวมถึงอำนาจการจัดการพัฒนา ดูแลพื้นที่ของตนเองได้ ซึ่งแต่ละเขตการปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ขึ้นตรงต่อจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทำให้นโยบายการพัฒนาพื้นที่เปลี่ยนแปลงตามนโยบายของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อีกทั้งในพื้นที่ยังเป็นที่ตั้งของแหล่งงานด้านอุตสาหกรรมการผลิตขนาดใหญ่ จึงมีบทบาทในการพัฒนาจังหวัดรวมถึงการจัดเก็บรายได้จากภาษีอากรได้อย่างดี ซึ่งเป็นผลดีต่อการนำรายได้ดังกล่าวมาพัฒนาพื้นที่ได้

7) ภาวะประชากรในพื้นที่ศึกษา

จากข้อมูลภาวะประชากรและการประกอบอาชีพของพื้นที่ศึกษาในบทที่ 3 (หน้า 77) สรุปได้ว่าประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่ประกอบอาชีพเป็นลูกจ้างในอุตสาหกรรมการผลิตถึงร้อยละ 48 และส่วนใหญ่เป็นแรงงานต่างถิ่นที่มีการย้ายถิ่นฐานมาจากต่างจังหวัดเข้ามาประกอบอาชีพเป็นลูกจ้างอุตสาหกรรมการผลิตในพื้นที่ศึกษาและบริเวณโดยรอบ โดยมีสัดส่วนในพื้นที่ประมาณร้อยละ 35 ต่อประชากรในพื้นที่ศึกษา ซึ่งเมื่อเทียบกับชุมชนโดยรอบพบว่าประชากรและแรงงานแฝงในพื้นที่ชุมชนโดยรอบมีสัดส่วนแรงงานแฝงถึง 10 เท่าของประชากรในทะเบียนราษฎร ซึ่งถือว่าสูงมาก รายได้โดยเฉลี่ยของแรงงานในอุตสาหกรรมผลิตอยู่ที่ประมาณ ปีละ 40,000 - 60,000 บาท ซึ่งจัดว่ามีรายได้น้อยถึงปานกลาง โครงสร้างอายุของแรงงานส่วนใหญ่ในพื้นที่ศึกษาจะมีอายุประมาณ 25-35 ปี มีมากถึงร้อยละ 40 ของสัดส่วนอายุแรงงานในพื้นที่

และจากการศึกษาลักษณะทั่วไปของที่พักอาศัยแรงงานในบทที่ 3 (หน้า 113)สรุปได้ว่า ประชากรแรงงานส่วนใหญ่อาศัยในย่านที่เป็นแหล่งชุมชนทั้งในและนอกพื้นที่ ชุมชนพักอาศัยของแรงงานที่สำคัญในพื้นที่ ได้แก่ ชุมชนวัดคลองพุทรา ชุมชนบ้านท่าเตียน ชุมชนบ้านบางกระสัน และพักอาศัยในชุมชนเมืองโดยรอบได้แก่ชุมชนเทศบาลตำบลพระอินทราชา ซึ่งชุมชนนี้เป็นชุมชนที่

มีแรงงานแฝงอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น เนื่องจากมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่หลากหลายรองรับความสะดวกสบายแก่การดำรงชีวิตของประชาชนอยู่อย่างครบครัน ชุมชนเทศบาลตำบลบ้านเลน เป็นชุมชนที่เริ่มมีการขยายตัวของที่พักอาศัยและสิ่งอำนวยความสะดวกทำให้เป็นที่ซึ่งเริ่มมีแรงงานเข้ามาอยู่อย่างหนาแน่น โดยกิจกรรมในพื้นที่พักอาศัยในเวลากลางวันแรงงานจะเดินทางไปทำงานตามแหล่งงานต่างๆ ทั้งในและนอกพื้นที่ศึกษา ช่วงเวลาตอนเย็นจะเป็นเวลาเริ่มต้นของกิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชนพักอาศัย ไม่ว่าจะเป็นการค้า บริการ รวมไปถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ

และจากรูปแบบการเดินทางระหว่างที่พักอาศัยและแหล่งงานหลัก(หน้า116) สรุปได้ว่า การเดินทางไปยังแหล่งงานของแรงงานอุตสาหกรรมการผลิตโดยส่วนใหญ่จะมีการแบ่งรูปแบบการเดินทางของแรงงานออกเป็น 3 รูปแบบคือ

1. เดินทางโดยแหล่งงานอำนวยความสะดวกจัดการรถรับส่งแรงงานจากชุมชนพักอาศัยไปยังแหล่งงานโดยตรง
2. เดินทางโดยพาหนะส่วนบุคคลซึ่งสถานประกอบการบางแห่งไม่มีการบริการรถรับส่งแรงงาน โดยให้แรงงานเดินทางจากที่พักอาศัยมายังแหล่งงานเองแต่สามารถเบิกค่าเดินทางเป็นรายเดือนได้
3. เดินทางโดยการขนส่งสาธารณะ เช่น รถโดยสารประจำทาง รถไฟ รถยนต์รับจ้าง เป็นต้น และสามารถเบิกค่าเดินทางเป็นรายเดือนได้เช่นกัน

โดยสรุปประชากรในพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นแรงงานแฝงที่เข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่ศึกษาและบริเวณโดยรอบ รายได้โดยเฉลี่ยของแรงงานในภาคอุตสาหกรรมการผลิตอยู่ที่ 40,000 - 60,000 บาทต่อปี โครงสร้างอายุของแรงงานส่วนใหญ่อายุ 25-35 ปี มีสัดส่วนถึงร้อยละ 67.18 แหล่งที่พักอาศัยของแรงงานจะอาศัยอยู่ตามชุมชนเมือง ที่พักอาศัยส่วนใหญ่จะเป็นหอพัก อพาร์ตเมนต์ บ้านเช่า ชุมชนที่มีแรงงานอาศัยอยู่อย่างหนาแน่นในพื้นที่ศึกษามี ชุมชนวัดคลองพุทรา ชุมชนบ้านท่าเตียน ชุมชนบ้านบางกระสัน รวมถึงชุมชนเมืองโดยรอบซึ่งมีแรงงานอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น ได้แก่เทศบาลตำบลพระอินทราชา เทศบาลตำบลบ้านเลน กิจกรรมต่างๆ ของชุมชนแรงงานจะเริ่มต้นในช่วงเวลาเลิกงานประมาณ 17.00 น.ขึ้นไป กิจกรรมที่สำคัญๆ ได้แก่การค้า บริการ นันทนาการ การขนส่งสาธารณะ การเดินทางของแรงงานไปยังแหล่งงานอาศัยการเดินทาง 3 รูปแบบดังนี้ เดินทางโดยแหล่งงานอำนวยความสะดวกจัดการรถรับส่งแรงงาน เดินทางโดยพาหนะส่วนบุคคล เดินทางโดยการขนส่งสาธารณะ

ความพร้อมด้านองค์ประกอบหลักเมืองบริวารของพื้นที่ศึกษาและการพึ่งพา
 จากการศึกษาคู่ประกอบหลักเมืองบริวารในพื้นที่ศึกษา สามารถสรุปความพร้อม
 ของพื้นที่ศึกษาในการเป็นเมืองบริวารของกรุงเทพมหานคร ดังนี้

1. มีระยะห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 46 กิโลเมตร สามารถเดินทางไปกลับ
 ระหว่างเมืองหลักภายในระยะเวลา 30 นาที โดยใช้ระบบโครงข่ายคมนาคมที่สะดวก
 และมีหลายทางเลือก ซึ่งสามารถเดินทางโดยการขนส่งสาธารณะและ การเดินทางส่วนบุคคล การขนส่งสาธารณะที่สามารถเชื่อมต่อกับเมืองหลักที่สำคัญโดยมีเส้นทาง
 เข้าถึงพื้นที่ศึกษาหลักถึง 6 เส้นทาง
2. มีอัตราการเติบโตและการเพิ่มขึ้นของประชากรรวมในพื้นที่ การขยายตัวของกิจกรรม
 ทางเศรษฐกิจหลัก จำนวนสถานประกอบการประเภทต่างๆ ในและโดยรอบพื้นที่
 รวมถึงการขยายตัวของการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่พักอาศัย และการใช้ประโยชน์
 ที่ดินของกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วง 4 ปีของการศึกษาข้อมูล
3. สภาพโดยรอบของพื้นที่ศึกษามีสภาพเป็นชุมชนเกษตรกรรมและที่ว่างที่แยกพื้นที่ศึกษา
 ออกจากเมืองหลักทำให้สามารถควบคุมการขยายตัวและการเติบโตของเมืองหลักไปสู่
 พื้นที่ศึกษาได้ในระดับหนึ่ง
4. ชุมชนโดยรอบมีความพร้อมในด้านการให้การพึ่งพาสภาพเศรษฐกิจแก่พื้นที่ศึกษาได้
 อย่างเหมาะสมและอย่างสมบูรณ์ เนื่องจากชุมชนโดยรอบทั้งชุมชนพระอินทราชา บ้าน
 เลน มีความหลากหลายในด้านกิจกรรมเศรษฐกิจ ซึ่งจะทำให้พื้นที่ศึกษาที่มีกิจกรรม
 ทางเศรษฐกิจจำกัดสามารถพึ่งพิงกิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่นๆจากพื้นที่ชุมชนข้างเคียง
 ได้
5. สามารถพึ่งพาการบริการสาธารณะต่างๆจากพื้นที่ข้างเคียงได้ เนื่องจากสภาพการ
 บริการสาธารณะและสิ่งความสะดวกในพื้นที่มีอยู่อย่างจำกัด เช่น การบริการสาธารณะ
 ด้าน การศึกษา การสาธารณสุข การขนส่งสาธารณะ สินค้าอุปโภคบริโภค ประชาชนใน
 พื้นที่สามารถพึ่งพาจากชุมชนเทศบาลตำบลบ้านเลน ในส่วนของบริการสิ่งอำนวยความสะดวก
 ความสะดวกสบายในชีวิต ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่เดินทางไปใช้บริการและพึ่งพา
 จากชุมชนเทศบาลตำบลพระอินทราชา
6. ในพื้นที่ศึกษามีการปกครองส่วนท้องถิ่น 2 รูปแบบคือองค์การบริหารส่วนตำบล และ
 เทศบาลตำบล ซึ่งมีความเป็นอิสระในการบริหารและการปกครองรวมถึงในการวาง
 นโยบายในการพัฒนาต่างๆ โดยไม่ขึ้นตรงต่อกรุงเทพมหานครหรือเมืองหลัก

7. ประชากรในพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่ เป็นแรงงานในภาคอุตสาหกรรมผลิตภายในและโดยรอบพื้นที่ โครงสร้างอายุของประชากรส่วนใหญ่ อยู่ในวัยทำงานโดยเฉลี่ยอายุประมาณ 25-35 ปี สภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจซึ่งได้แก่ การค้า บริการ ภายในพื้นที่ในวันจันทร์ถึงศุกร์จะเริ่มขึ้นในเวลาเลิกงาน โดยประชากรส่วนใหญ่เลิกงานและเข้ามาใช้บริการในกิจกรรมดังกล่าว สรุปที่อยู่อาศัยของประชากรในพื้นที่จะเป็นอาศัยใน หอพัก อพาร์ทเมนต์ บ้านเช่า

จากการศึกษาความพร้อมของพื้นที่ศึกษาในการเป็นเมืองบริวารของกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาจากองค์ประกอบหลักเมืองบริวาร ซึ่งทำให้ทราบว่าพื้นที่ศึกษามีระบบโครงข่ายการเชื่อมต่อกับกรุงเทพมหานครที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็นโครงข่ายการขนส่งทางถนน ระบบราง และทางน้ำ ทำให้มีความสะดวกสบายในการติดต่อกับเมืองหลักและมีทางเลือกในการเดินทาง รวมถึงมีเส้นทางเข้าถึงพื้นที่หลักหลายจุด ไม่ว่าจะเป็นเมืองหลักหรือจากภูมิภาคต่างๆของประเทศ ในด้านการขยายตัวของพื้นที่และชุมชนโดยรอบไม่ว่าจะเป็นการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ประชากร การใช้ประโยชน์ที่ดินมีอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากบริเวณโดยรอบพื้นที่ศึกษาเป็นที่ตั้งของแหล่งงานหลักด้านอุตสาหกรรมผลิตของภาค และของประเทศ ทำให้เกิดการอพยพแรงงานจากภูมิภาคต่างๆ เข้ามาในพื้นที่ และเป็นสาเหตุให้เกิดการขยายตัวในด้านต่างๆของพื้นที่ และในส่วนของกาารพึ่งพา ด้านเศรษฐกิจ สาธารณูปโภค สาธารณูปการ รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวก สรุปได้ว่าชุมชนเมืองข้างเคียงซึ่งได้แก่ชุมชนเทศบาลตำบลบ้านเลน ชุมชนเทศบาลตำบลพระอินทราชามีศักยภาพในการให้การพึ่งพาทั้งด้านเศรษฐกิจ และสาธารณูปโภค สาธารณูปการ รวมไปถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในส่วนของการบริหารการปกครองพื้นที่ศึกษาเป็นการปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ขึ้นตรงกับกรุงเทพมหานคร และโดยรอบพื้นที่ศึกษามีสภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติซึ่งได้แก่แม่น้ำเจ้าพระยา พื้นที่โล่งว่าง เกษตรกรรม และสิ่งปลูกสร้างได้แก่ถนนเป็นตัวป้องกันการขยายตัวของกรุงเทพมหานครมาสู่พื้นที่ศึกษาได้ดี ประชากรในพื้นที่ส่วนใหญ่ทำงานในพื้นที่ศึกษาและแหล่งงานหลักโดยรอบ เนื่องจากมีแหล่งงานที่สำคัญๆ หลายแห่ง ทำให้ประชาชนในพื้นที่มีแหล่งงานที่แน่นอนไม่ต้องเดินทางเข้าไปทำงานในเมืองหลักอันจะเป็นการเพิ่มปัญหาความแออัดให้กับเมืองหลัก

4.1.2 ความต้องการเมืองบริวารในพื้นที่ศึกษา

จากการศึกษาองค์ประกอบเมืองบริวารของพื้นที่ศึกษาข้างต้น ทำให้เกิดข้อสังเกตเกี่ยวกับการขยายตัวของพื้นที่ศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การใช้ประโยชน์ที่ดิน และประชากรในพื้นที่ศึกษาและชุมชนโดยรอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แนวโน้มการขยายตัวของ

ประชากรในพื้นที่ศึกษาและชุมชนเมืองโดยรอบ ซึ่งจากการศึกษาการขยายตัวของประชากรในพื้นที่ศึกษาและชุมชนโดยรอบ (ตาราง 4-4) แนวโน้มประชากรในอนาคต 10 ปีข้างหน้า จะมีสัดส่วนจากเดิม 102,868 คน เป็น 170,028 คนในปี พ.ศ. 2557 ซึ่งจากการคาดการณ์ดังกล่าว ในช่วง 10 ปี ประชากรจะเพิ่มขึ้นประมาณ 61,760 คน

ตาราง 4-6 การเปรียบเทียบประชากรและความหนาแน่นในปัจจุบัน กับประชากรคาดการณ์และความหนาแน่นในอนาคต ของพื้นที่ศึกษาและชุมชนโดยรอบ

เขตการปกครอง	พื้นที่(ตร.กม.)	ประชากร	ความหนาแน่น ประชากร/ตร.กม.
ศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน			
- ประชากรรวมในปี 2547	33.232	17,411	524
- คาดการณ์ประชากรรวม ปี 2557	33.232	27,397	824
พระอินทราชา			
- ประชากรรวมในปี 2547	4.04	66,198	16,386
- คาดการณ์ประชากรรวม ปี 2557	4.04	117,722	29,139
บ้านเลน			
- ประชากรรวมในปี 2547	4.785	19,259	4,025
- คาดการณ์ประชากรรวม ปี 2557	4.785	24,909	5,206

ที่มา: จากการประมวลผลข้อมูลความหนาแน่นประชากรรวมและการคาดการณ์ในอนาคต

ซึ่งเมื่อพิจารณาตาราง 4-6 เกี่ยวกับความหนาแน่นของประชากรในอนาคต ในพื้นที่เทศบาลตำบลพระอินทราชาและเทศบาลตำบลบ้านเลนในอีก 10 ปีข้างหน้า จะมีความหนาแน่นของประชากรที่หนาแน่นมากคือ ความหนาแน่นของเทศบาลพระอินทราชาจะสูงถึง 29,139 คนต่อตารางกิโลเมตร เทศบาลบ้านเลนความหนาแน่น 5,206 คนต่อตารางกิโลเมตร ในอีก 10 ปีข้างหน้า ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการใช้บริการของกิจกรรมด้านที่อยู่อาศัย เนื่องจากเมื่อประชากรอาศัยหนาแน่นมาก จะส่งผลกระทบต่อการใช้บริการสาธารณะ รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกที่ไม่เพียงพอ และสิ้นเปลืองงบประมาณในการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน และจะเกิดสภาพความเสื่อมโทรมของพื้นที่ชุมชนทั้งสอง และคาดว่าประชากรจะเกิดการย้ายถิ่นและขยายตัวเข้าไปในพื้นที่ศึกษาที่ยังมีความหนาแน่นน้อยกว่าแต่ระยะห่างจากแหล่งงานไม่ต่างกันมากได้ เพื่อให้ทราบถึงความต้องการเมืองบริวารในพื้นที่ศึกษา จากทฤษฎีแนวความคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างที่พักอาศัยและแหล่งงานสามารถอธิบายความต้องการเมืองบริวารในพื้นที่โดย ใช้วิธีการหา อัตราส่วนงานต่อจำนวนที่อยู่

อาศัย อัตราส่วนของประชากรที่ทำงานอยู่ภายในพื้นที่และอัตราส่วนคนทำงานที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ความสัมพันธ์ระหว่างที่พักอาศัยและแหล่งงานในเขตอิทธิพลของพื้นที่ศึกษา และมีรายละเอียดดังนี้

อัตราส่วนงานต่อจำนวนที่อยู่อาศัย

ตัวแปรของวิธีการนี้ได้แก่ จำนวนงานที่เกิดขึ้นภายในและโดยรอบพื้นที่ศึกษา ที่พักอาศัยหรือจำนวนครัวเรือนของประชากรทั้งหมดในพื้นที่ศึกษาและชุมชนโดยรอบเขตอิทธิพลของแหล่งงาน โดยจำนวนงานทั้งหมดภายในพื้นที่และบริเวณโดยรอบ จากการศึกษาข้อมูลจำนวนประชากรทั้งในพื้นที่ศึกษาและชุมชนโดยรอบ(ตาราง 4-7) มีประชากรทั้งหมด 102,868 คน ประชากรในวัยแรงงานโดยเฉลี่ยในพื้นที่มีประมาณ ร้อยละ 67.18 ฉะนั้นเมื่อพิจารณาจำนวนแรงงานที่ทำงานในพื้นที่ 69,107 คน ซึ่งตัวแปรอีกหนึ่งตัวแปรที่สำคัญในการพิจารณาอัตราส่วนดังกล่าว คือที่พักอาศัย และจากจำนวนประชากรทั้งหมด 102,868 คน และสัดส่วนครัวเรือนโดยเฉลี่ยของพื้นที่ศึกษาและชุมชนโดยรอบ ครัวเรือนโดยเฉลี่ย 1 ครัวเรือนมีประชากร 2.93 คน ฉะนั้นเมื่อพิจารณาจำนวนที่พำนักอาศัยของประชากรในพื้นที่และโดยรอบ คิดจากสัดส่วนครัวเรือน ต่อประชากรรวมในพื้นที่ประมาณว่ามีจำนวนที่พำนักอาศัยประมาณ 35,025 ครัวเรือน

ตาราง 4-7 การเปรียบเทียบขนาดประชากรรวม ขนาดครัวเรือนและจำนวนประชากรในวัยแรงงานของพื้นที่ศึกษา พ.ศ.2547

รายการ	ประชากรรวม	ประชากรใน ทะเบียน ราษฎร์	ครัวเรือน	ขนาด ครัวเรือน
ศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน	17,411	13,411	3,925	3.42
- บางกระสุน	10,989	4,922	1,115	4.41
- ราชคราม	6,422	8,489	2,810	3.02
บ้านเลน	19,259	11,259	3,611	3.12
พระอินทราชา	66,198	6,198	2,974	2.08
ประชากรทั้งสิ้น	102,868	30,868	10,510	2.93
ประชากรวัยแรงงาน	67.18%			
แรงงานทั้งหมด	69,170			

ที่มา: จากการประมวลผลข้อมูลประชากรรวม ครัวเรือน ประชากรวัยแรงงานของพื้นที่ศึกษา

$$\text{ความสมดุลระหว่างที่พักอาศัยและแหล่งงาน} = \frac{\text{จำนวนประชากรที่ทำงานทั้งหมดในพื้นที่}}{\text{จำนวนหน่วยที่พักอาศัยในพื้นที่}}$$

$$\text{ความสมดุลระหว่างที่พักอาศัยและแหล่งงาน} = \frac{69,107}{35,025}$$

$$= 1.97$$

จากผลที่ได้ของความสมดุลระหว่างที่พักอาศัยและแหล่งงานคือ 1.97 และจากแนวความคิดของความสมดุลระหว่างที่พักอาศัยที่ได้ศึกษาไว้ในบทที่ 2 อัตราส่วนที่ถือว่าอยู่ในเกณฑ์สมดุลจำเป็นต้องอยู่ในช่วง 1.0 (หน้า 25) แสดงให้เห็นว่าสัดส่วนของหน่วยที่พักอาศัยไม่สัมพันธ์กับสัดส่วนของประชากรวัยทำงาน คือหน่วยที่พักอาศัยมีจำนวนน้อยกว่าความต้องการของประชากรวัยแรงงานในพื้นที่ศึกษา ซึ่งเมื่อพิจารณาร่วมกับการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ศึกษาและชุมชนเมืองโดยรอบในด้านการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมด้านพักอาศัย สามารถเชื่อได้ว่าในพื้นที่ศึกษามีความต้องการด้านที่อยู่อาศัยอย่างต่อเนื่อง

อัตราส่วนคนทำงานที่อาศัยอยู่ในพื้นที่

อัตราส่วนของคนทำงานที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ สามารถกำหนดตัวแปรอัตราส่วนของคนทำงานที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ได้ 2 ตัวแปร คือ

- 1) จำนวนประชากรที่อาศัยและทำงานอยู่ในพื้นที่ โดยใช้เกณฑ์เดียวกันกับจำนวนประชากรที่อาศัยและทำงานในพื้นที่ของการหาอัตราส่วนของประชากรที่ทำงานอยู่ในพื้นที่ ซึ่งมีจำนวนเท่ากับ 69,107 คน (ตาราง 4-7)
- 2) จำนวนงานทั้งหมดในพื้นที่ศึกษาและบริเวณโดยรอบ ซึ่งจากการศึกษาข้อมูลของจำนวนแรงงานตามสถานประกอบการและจำนวนแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมที่มีอิทธิพลต่อพื้นที่ มีจำนวนแรงงานในพื้นที่ทั้งหมด 107,869 แรงงาน(ตาราง 3-45)

และจากตัวแปรทั้งสองดังกล่าวสามารถหาอัตราส่วนของคนทำงานที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{อัตราส่วนของคนทำงานที่อาศัยอยู่ในพื้นที่} &= \frac{\text{จำนวนประชากรที่อาศัยและทำงานในพื้นที่}}{\text{จำนวนงานทั้งหมดในพื้นที่}} \\ \text{อัตราส่วนของคนทำงานที่อาศัยอยู่ในพื้นที่} &= \frac{69,107}{107,869} \\ &= 0.64 \end{aligned}$$

จากการวิเคราะห์การหาอัตราส่วนของประชากรที่ทำงานอยู่ในพื้นที่และอัตราส่วนของคนทำงานที่อาศัยในพื้นที่ ซึ่งค่าความสมดุลของอัตราส่วนคนทำงานที่พักอาศัยอยู่ในพื้นที่คือ 1.0 (จากแนวความคิดในการหาความสมดุลของอัตราส่วนคนทำงานที่พักอาศัย หน้า 26) สามารถสรุปได้สัดส่วนของประชากรในวัยทำงานของพื้นที่ศึกษาและชุมชนเมืองโดยรอบส่วนใหญ่ทำงานในพื้นที่ที่มีเพียงแรงงานบางส่วนที่ทำงานนอกพื้นที่ แต่อัตราส่วนของคนทำงานที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ได้ผลออกมาคือ ได้ค่า 0.64 กล่าวคือจำนวนแรงงานในพื้นที่ไม่สามารถสนองต่อความต้องการแรงงานของแหล่งงานได้ ทำให้จำเป็นต้องมีการพึ่งพาแรงงานจากภายนอก ซึ่งจากข้อมูลการเดินทางของแรงงานสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ที่ได้ คือแรงงานบางส่วนต้องเดินทางมาจากชุมชนเมืองอื่นๆ ที่อยู่นอกเหนือจากพื้นที่ศึกษาและชุมชนเมืองโดยรอบ

สรุปการศึกษาความต้องการเมืองบริวารของพื้นที่ โดยศึกษาจากอัตราส่วนงานต่อจำนวนที่อยู่อาศัยและอัตราส่วนคนทำงานที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ซึ่งผลการวิเคราะห์ที่ได้ของอัตราส่วนงานต่อจำนวนที่อยู่อาศัยแสดงให้เห็นว่าในพื้นที่ที่มีสัดส่วนของที่พักอาศัยน้อยกว่าความต้องการที่พักอาศัยของประชากรวัยแรงงาน ทำให้กิจกรรมด้านที่อยู่อาศัยมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง และในด้านสัดส่วนของคนทำงานที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ สรุปได้ว่ามีความต้องการแรงงานของแหล่งงานที่อยู่บริเวณพื้นที่ศึกษาอยู่อย่างต่อเนื่องซึ่งสอดคล้องกับอัตราการขยายตัวของประชากรและแรงงานที่มีอัตราการเพิ่มที่สูงมาก

4.1.3 บทบาทในปัจจุบัน

จากการศึกษาความพร้อมของพื้นที่ศึกษา ทำให้ทราบถึงบทบาทในปัจจุบันของพื้นที่ศึกษา และชุมชนโดยรอบ โดยจากข้อมูลการขยายตัวและ แนวโน้มการขยายตัวทางการใช้ประโยชน์ที่ดิน กิจกรรมทางเศรษฐกิจ ประชากรและแรงงานของพื้นที่ศึกษาและชุมชนโดยรอบ สามารถสรุป การบทบาทหน้าที่เมืองในปัจจุบันของพื้นที่และชุมชนโดยรอบได้ดังนี้

พื้นที่ศึกษา

จากการศึกษาจากการสรุปข้อมูลการขยายตัวของการใช้ประโยชน์ที่ดิน กิจกรรมทางเศรษฐกิจ ประชากรและแรงงาน ของพื้นที่ศึกษา(หน้า122) ทำให้ทราบว่าบทบาทของพื้นที่ศึกษาในปัจจุบันเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมการผลิต คลังสินค้า การขนส่งสินค้า พื้นที่รองรับการขยายตัวของที่พักอาศัยแรงงานอุตสาหกรรม และการเกษตรกรรม โดยจากข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินพบว่าสัดส่วนของการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมในพื้นที่มีสูงถึงร้อยละ 18.9 และในช่วง ปี พ.ศ. 2543-2547 มีการขยายตัวของการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทการขนส่งสินค้าเพิ่มขึ้นสูงมาก ในส่วนของที่พักอาศัย อัตราการขยายตัวของการใช้ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยมีการเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 5.42 ต่อปี ซึ่งจากการสำรวจและข้อมูลประชากรในพื้นที่ สิ่งปลูกสร้างเพื่อการพักอาศัยส่วนใหญ่เป็นสิ่งปลูกสร้างประเภทหอพัก อพาร์ทเมนต์ เพื่อการให้เช่าและอสังหาริมทรัพย์ต่างๆ โดยสอดคล้องกับข้อมูลประชากรและแรงงานของพื้นที่ศึกษา ซึ่งอัตราการเพิ่มของประชากรส่วนใหญ่จะเป็นประชากรแฝงซึ่งเข้ามาประกอบอาชีพรับจ้างในแหล่งงานอุตสาหกรรมใกล้เคียงกับพื้นที่ และจากการอัตราการเพิ่มของสถานประกอบการในพื้นที่ สถานประกอบการประเภทการขนส่งสินค้ามีอัตราการเพิ่มขึ้นสูง เนื่องจากพื้นที่ศึกษามีเส้นทางคมนาคมที่สะดวกและหลากหลายในการเชื่อมต่อกับแหล่งขนส่งสินค้าที่สำคัญของประเทศได้ เช่น ท่าเรือกรุงเทพ ท่าเรือแหลมฉบัง สนามบินดอนเมือง รวมถึงสนามบินหนองงูเห่าที่กำลังดำเนินการก่อสร้าง และศูนย์ ICD ภาคตะวันออก

ชุมชนเมืองโดยรอบ

จากการผลการศึกษาองค์ประกอบหลักของพื้นที่ศึกษา ทำให้ทราบถึงบทบาทในปัจจุบันของชุมชนเมืองโดยรอบพื้นที่ศึกษา ชุมชนเทศบาลตำบลบ้านเลนมีบทบาทในการเป็นพื้นที่รองรับการขยายตัวของการค้าและบริการ การบริการสาธารณะและสิ่งอำนวยความสะดวก โดยจากการศึกษาการขยายตัวของพื้นที่ศึกษา การพึ่งพาทางเศรษฐกิจและการพึ่งพาการบริการสาธารณะและสิ่งอำนวยความสะดวกของพื้นที่ศึกษา(หน้า137) มีการเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการประเภทการค้าปลีกค้าส่ง กิจกรรมนันทนาการและการบริการสูงขึ้นมาก อีกทั้งในพื้นที่เป็นที่ตั้งของอำเภอบางปะอิน จึงเป็นศูนย์รวมของการบริการสาธารณะต่างๆ ให้แก่พื้นที่ชุมชนโดยรอบไม่ว่าจะเป็น

สาธารณูปโภค สาธารณูปการ รวมถึงการขนส่งสาธารณะ โดยชุมชนบ้านเลนเป็นศูนย์กลางการขนส่งสาธารณะในพื้นที่และการกระจายประชากรไปยังพื้นที่ต่างๆ ในเขตอำเภอบางปะอิน

ชุมชนเทศบาลตำบลพระอินทราขามีบทบาทเป็นศูนย์กลางที่พักอาศัยแรงงานอุตสาหกรรม การค้าบริการ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ โดยในพื้นที่ชุมชนพระอินทราขามีพื้นที่ที่มีแรงงานอุตสาหกรรมอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น ซึ่งจากสถิติประชากร ในชุมชนดังกล่าวมีแรงงานแฝงอาศัยอยู่ถึง 60,000 คน(ตาราง3-38) ซึ่งมากกว่าประชากรในพื้นที่ถึง 10 เท่า และจากการศึกษาสถิติสถานประกอบการในชุมชนพระอินทราขาสรุบได้ว่ากิจกรรมประเภทการค้า บริการมีการกระจุกตัวในพื้นที่มาก รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ โดยจากอัตราการเพิ่มขึ้นของการใช้ประโยชน์ที่ดิน มีอัตราการขยายตัวของกิจกรรมพาณิชยกรรมที่สูง ซึ่งทำให้พื้นที่ชุมชนเทศบาลตำบลพระอินทราขามีศูนย์กลางการค้า บริการ และที่พักอาศัยแรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่

สรุปบทบาทในปัจจุบันของพื้นที่ศึกษาและชุมชนโดยรอบได้ดังนี้ ศูนย์ส่วนขยายบางปะอินมีบทบาทในการเป็นพื้นที่รองรับการขยายตัวของที่พักอาศัย การขนส่งและการกระจายสินค้า ของแหล่งอุตสาหกรรมหลักโดยรอบพื้นที่ ชุมชนเทศบาลตำบลบ้านเลนเป็นศูนย์กลางการบริการสาธารณะ การขนส่งสาธารณะ และเป็นพื้นที่รองรับการขยายตัวของการค้า บริการ ชุมชนเทศบาลตำบลพระอินทราขามีศูนย์กลางการพักอาศัยของแรงงานภาคอุตสาหกรรม ศูนย์กลางการค้า บริการ และสิ่งอำนวยความสะดวก

4.2 การศึกษาบทบาทเมือง และรูปแบบโครงสร้างเมืองที่เหมาะสมของพื้นที่ศึกษา

4.2.1 การศึกษาบทบาทที่เหมาะสมของพื้นที่ศึกษา

ในการกำหนดบทบาทเมืองที่เหมาะสมให้กับพื้นที่ศึกษานั้นได้นำแนวความคิดในการกำหนดบทบาทเมืองมาเป็นตัวพิจารณาหาศักยภาพที่เหมาะสมโดยนำปัจจัยของการกำหนดบทบาทเมืองทั้ง 3 ปัจจัยมาพิจารณาดูด้วยกันคือ

- มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นและกำหนดหน้าที่ตามนโยบายและแผนพัฒนาต่างๆ
- ที่ตั้งและสภาพภูมิประเทศเอื้ออำนวย
- เป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญ

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของพื้นที่ศึกษา โดยใช้ SWOT Analysis

จากการศึกษาข้อมูลและสภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษาสามารถวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของพื้นที่ศึกษาโดยการวิเคราะห์หา จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคาม (SWOT Analysis) เพื่อให้ทราบถึงศักยภาพและความเหมาะสมของพื้นที่ และนำประเด็นที่สำคัญมากำหนดบทบาทที่ เหมาะสมของพื้นที่ศึกษา โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) จุดแข็ง (Strength)

ด้านกายภาพ

ด้านภูมิประเทศ จากการศึกษาสภาพภูมิประเทศของพื้นที่ศึกษาในบทที่ 3 สรุปได้ว่า พื้นที่ศึกษาเป็นพื้นที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำ มีความอุดมสมบูรณ์ของแร่ธาตุในดินสูง มีแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคพอเพียงแก่ความต้องการในการพัฒนาต่างๆ เนื่องจากมีแม่น้ำเจ้าพระยา และยังมีแหล่งน้ำตามธรรมชาติอีกหลายแห่ง

การใช้ประโยชน์ที่ดิน จากการศึกษาสัดส่วนการใช้ประโยชน์ที่ดินของพื้นที่ศึกษา (บทที่ 3) สรุปได้ว่าการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการพักอาศัยและพาณิชยกรรมเบาบาง มีการกระจายตัวไปทั่วพื้นที่ศึกษา พื้นที่ส่วนใหญ่ยังคงทำการเกษตรกรรม และการอุตสาหกรรมทำให้มีความได้เปรียบในการพัฒนาพื้นที่ทั้งด้านที่อยู่อาศัย พาณิชยกรรม และอุตสาหกรรม เพื่อรองรับการขยายตัวในอนาคตได้อย่างดี

การคมนาคมและการเข้าถึงพื้นที่ศึกษา มีความหลากหลายในการเลือกใช้เส้นทางคมนาคม ซึ่งเส้นทางคมนาคมขนส่งเหล่านี้เป็นเส้นทางหลักในการเดินทางระหว่างภาคเหนือภาคตะวันออกเฉียงเหนือในการขนถ่าย อพยพย้ายถิ่นของแรงงาน รวมไปถึงสินค้าต่างๆ โดยเส้นทางคมนาคมหลักได้แก่ โครงข่ายถนน ระบบราง และการคมนาคมทางน้ำ ซึ่งในพื้นที่ศึกษามีพื้นที่ติดกับแม่น้ำเจ้าพระยาซึ่งสามารถขนถ่ายสินค้าไปยังกรุงเทพมหานครได้อย่างดีทางหนึ่ง

ระบบโครงสร้างพื้นฐาน จากการศึกษานโยบายการส่งเสริมให้พื้นที่ศึกษาและชุมชนโดยรอบเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมการผลิตของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา(นโยบายจากภาครัฐ บทที่ 2) ทำให้มีการรองรับการให้บริการสาธารณูปโภค สาธารณูปการจากภาคต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการไฟฟ้า การประปา รวมถึงการสื่อสาร เนื่องจากในพื้นที่โดยรอบมีการพัฒนาในด้านอุตสาหกรรมโดยมีรัฐบาลคอยสนับสนุน ทำให้ระบบโครงสร้างพื้นฐานมีความพร้อมและศักยภาพในการขยายตัวได้อย่างดี

ด้านเศรษฐกิจ

(1) ด้านการอุตสาหกรรม จากการศึกษาสภาพทั่วไปของแหล่งงานหลักที่มีอิทธิพลต่อพื้นที่ศึกษาและบริเวณโดยรอบ สรุปได้ว่ารัศมี 15 กิโลเมตรมีนิคมอุตสาหกรรมตั้งอยู่หลายแห่ง ได้แก่ นิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นิคมอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี

(2) ด้านการพาณิชย์กรรม จากการศึกษาคความพร้อมในด้านการพึ่งพาเศรษฐกิจของพื้นที่ศึกษา สรุปว่าในเขตพื้นที่ศึกษามีแหล่งการพาณิชย์กรรมที่น้อยกระจายตัวในพื้นที่ไม่มาก ส่วนใหญ่จะพึ่งพิงกับบริเวณโดยรอบซึ่งมีชุมชนอยู่หนาแน่นกว่า เช่นชุมชนในตัวอำเภอบางปะอิน อำเภอบางไทร จะเป็นลักษณะการค้าบริการโดยให้บริการแก่ประชาชนในอำเภอเป็นส่วนใหญ่ โดยให้บริการในด้านสินค้าอุปโภคบริโภค และการบริการด้านสินค้าเกษตรกรรม ชุมชนพระอินทร์ราชา ซึ่งจะมีกิจกรรมด้านพาณิชย์กรรมที่ใหญ่และรองรับการให้บริการสินค้าจำเป็นในการดำรงชีวิตและสินค้าฟุ่มเฟือยได้มาก ซึ่งจะให้บริการแก่แรงงานภาคอุตสาหกรรมที่รายล้อมในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมหลักๆ โดยกิจกรรมด้านพาณิชย์กรรมจะกระจายตัวอยู่ภายในรัศมี 15 กิโลเมตร

(3) ด้านการเกษตรกรรม เนื่องจากในพื้นที่ศึกษา มีความเหมาะสมของสภาพดินในการเกษตรกรรมทำให้มีการเพาะปลูกพืชเกษตรในพื้นที่มาก เป็นอาชีพที่สร้างรายได้ให้ประชาชนในพื้นที่เป็นอันดับ 2 รองจากการอุตสาหกรรม โดยส่วนใหญ่ประชาชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมทำการเพาะปลูกพืชประเภท ข้าว ผลไม้ยืนต้น และดอกไม้ โดยในพื้นที่มีศูนย์ส่งเสริมอาชีพเกษตรกรรมให้แก่ประชาชนในพื้นที่ศึกษา ซึ่งจะให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเพิ่มผลผลิตและเพิ่มมูลค่าของสินค้าเกษตรกรรม

ด้านสังคม

(1) จากการศึกษาสภาพการศึกษาในพื้นที่ (บทที่3) และการพึ่งพาการบริการสาธารณะของพื้นที่ศึกษา สรุปว่าระดับการศึกษาในพื้นที่อยู่ในเกณฑ์ที่ดี เนื่องจากมีสถานศึกษาตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษา ไปจนถึงระดับอุดมศึกษาอยู่บริเวณโดยรอบของพื้นที่ศึกษา โดยในระดับ อุดมศึกษามีถึง มหาวิทยาลัย 5 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ศูนย์รังสิต สถาบัน เอ ไอ ที มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ และมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

(2) จากการศึกษากการพึ่งพาการบริการสาธารณะของพื้นที่ศึกษาในด้านของการสาธารณสุขและสถานพยาบาลในพื้นที่และบริเวณโดยรอบ สรุปว่าพื้นที่ศึกษามีการสาธารณสุขและสถานพยาบาลอยู่หลายแห่งซึ่งมีหลายระดับการให้บริการตั้งแต่ระดับการรักษาโรคทั่วไป ไปจนถึงระดับการรักษาที่เฉพาะทาง

(3) มีศูนย์ศิลปาชีพบางไทรตั้งอยู่ในพื้นที่ ทำให้มีขีดความสามารถในการพัฒนาฝีมือแรงงานทั้งในภาคอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม

2) จุดอ่อน (Weakness)

จากการศึกษาถึงความเหมาะสมของพื้นที่ศึกษาในการพัฒนาเป็นเมืองบริวารของกรุงเทพมหานคร เพื่อให้แนวทางพัฒนาพื้นที่ศึกษามีแนวทางที่ชัดเจนและสอดคล้องกับการพัฒนา จึงมีความจำเป็นในการศึกษาหาอุปสรรค สภาพปัญหาความไม่พร้อมในการพัฒนาเป็นเมืองบริวาร

ด้านกายภาพ

(1) พื้นที่ศึกษาอยู่ติดกับแม่น้ำและสภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม ซึ่งในฤดูน้ำหลากประสบปัญหาน้ำท่วมโดยเฉพะะบริเวณริมแม่น้ำ ลำคลองต่างๆ

(2) เขตการปกครองในพื้นที่ศึกษาเป็นรอยต่อของพื้นที่ 2 อำเภอ ทำให้เกิดปัญหาในการพัฒนาพื้นที่ได้อย่างต่อเนื่องและขาดเอกภาพในการจัดการและบริหาร

(3) การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทโรงงานอุตสาหกรรมนอกเขตนิคมอุตสาหกรรม มีการกระจายตัวในพื้นที่ ซึ่งไม่สามารถควบคุมดูแลปัญหามลภาวะเป็นพิษได้อย่างทั่วถึง

(4) การพัฒนาด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินยังไม่มี การควบคุมที่ดีทำให้กิจกรรมการใช้ประโยชน์ที่ดินต่างๆ กระจายไปในพื้นที่โดยไร้การควบคุม ดูแล โดยส่วนใหญ่การขยายตัวจะอยู่ในถนนสายหลัก และบริเวณพื้นที่ริมน้ำ ในส่วนพื้นที่ส่วนในยังคงไม่มีการใช้ประโยชน์และการขยายตัวของสิ่งปลูกสร้างยังคงน้อย

(5) โครงข่ายการคมนาคมและการเข้าถึงในพื้นที่ไม่มีประสิทธิภาพ จากการศึกษาสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่ของศูนย์ส่วนขยายบางปะอินยังคงเป็นพื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่ว่าง โล่ง เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวไม่มีการเชื่อมต่อโดยระบบโครงข่ายการคมนาคมและการเข้าถึงที่สะดวก ทำให้เป็นอุปสรรคในการรองรับการพัฒนาพื้นที่

ด้านเศรษฐกิจ

(1) กิจกรรมด้านพาณิชยกรรมยังคงต้องอาศัยชุมชนโดยรอบของพื้นที่ศึกษา เนื่องจากในพื้นที่ศึกษา ไม่มีย่านการพาณิชยกรรม ทำให้ไม่สะดวกการใช้ประโยชน์จากกิจกรรมดังกล่าวในพื้นที่

(2) กิจกรรมด้านอุตสาหกรรมเป็นกิจกรรมหลักเพียงอย่างเดียวของประชากรในพื้นที่ศึกษา โดยยังไม่มีกิจกรรมเสริมที่เด่นชัด ซึ่งอาจเกิดปัญหาตามมาถ้าเกิดภาวะเศรษฐกิจประสบปัญหาการชะลอตัว

(3) ขาดการแข่งขันในการประกอบธุรกิจการค้า เนื่องจากประเภทธุรกิจและสถานประกอบการค้ามีจำนวนน้อยขาดความหลากหลายของประเภทสินค้า ทำให้ผู้บริโภคไปใช้บริการการค้าอื่นๆ จากภายนอกแทน

ด้านสังคม

(1) การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและระดับอาชีวศึกษาของพื้นที่ยังมีน้อย ไม่สามารถรองรับนักเรียนที่กำลังจะจบการศึกษาในระดับประถมศึกษาได้พอ ทำให้เกิดการย้ายถิ่นฐานของประชากรวัยเรียนตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาออกนอกพื้นที่

(2) ในพื้นที่ศึกษายังคงขาดบุคลากรในด้านการศึกษา ทำให้สัดส่วนครูต่อนักเรียนยังอยู่ในสัดส่วนที่มาก

3) โอกาส (Opportunity)

จากนโยบายการพัฒนาพื้นที่ทั้ง จังหวัด และท้องถิ่น รวมถึงหน่วยงานต่างๆจากภาครัฐที่ได้ทำการศึกษาไว้ในบทที่ 2 สรุปได้ว่าโครงการที่สามารถเพิ่มศักยภาพให้กับพื้นที่ศึกษาในการพัฒนาให้เป็นเมืองบริวารของกรุงเทพมหานครได้ดังนี้

1) โครงการพัฒนาจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 ได้ส่งเสริมให้มีการลดบทบาทของกรุงเทพมหานครและพัฒนาระบบศูนย์ชุมชนชนเมือง โดยให้พัฒนาและการปรับปรุงความคล่องตัวให้สามารถเข้าถึงได้ทุกส่วน ส่งเสริมการพัฒนาบริเวณที่มีระบบโครงสร้างพื้นฐาน

2) โครงการพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบนให้มีศักยภาพในการเป็นศูนย์เชื่อมโยงการคมนาคมเพื่อกระจายและบริการระหว่างภาคต่างๆ เป็นศูนย์เชื่อมโยงการคมนาคมเพื่อการกระจายสินค้าและบริการ โดยการพัฒนาระบบขนส่งทางบกและทางน้ำ การพัฒนาระบบ Logistic และการเป็นศูนย์กลางความเป็นเลิศด้านการผลิตแห่งอนาคต เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และเทคโนโลยีเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ

3) โครงการเพิ่มขีดความสามารถในการเข้าถึงขนส่ง ให้กับพื้นที่ศึกษาของกรมทางหลวง การทางพิเศษแห่งประเทศไทย และการรถไฟแห่งประเทศไทย โดยใช้นโยบายจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9

4) ภาวะคุกคาม (Threat)

จากการศึกษานโยบายการพัฒนาพื้นที่และของจังหวัดรวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปภาวะคุกคามของพื้นที่ศึกษาในการพัฒนาให้เป็นเมืองบริวารของกรุงเทพมหานคร ได้แก่

- 1) ชุมชนเมืองโดยรอบมีความพร้อมทางด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และสิ่งอำนวยความสะดวกมากกว่าพื้นที่ศึกษาทำให้เป็นอุปสรรคในการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นชุมชนเมืองและ เป็นการยากในการดึงดูดประชากรให้เข้ามาอาศัยในพื้นที่
- 2) มีการส่งเสริมเขตการลงทุนและเขตนิคมอุตสาหกรรมที่มีความพร้อมสูงในพื้นที่ต่างๆ ทั้งภาคตะวันออก และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้เกิดการอพยพของแรงงานไปสู่พื้นที่ที่มีความพร้อมมากกว่า

สรุปศักยภาพในการพัฒนาเมืองบริวารของพื้นที่ศึกษา

จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของพื้นที่โดยใช้ SWOT Analysis สรุป จุดแข็ง และโอกาสที่มีศักยภาพในการพัฒนาพื้นที่ศึกษาให้เป็นเมืองบริวารของกรุงเทพมหานคร ได้แก่

- 1) โครงข่ายการคมนาคมขนส่ง และการเข้าถึง ที่ได้เปรียบเชิงที่ตั้ง เนื่องจากพื้นที่ศึกษามี โครงข่ายการคมนาคมขนส่งที่หลากหลาย ทั้งทางบกซึ่งได้แก่ระบบโครงข่ายถนน และระบบราง ทางน้ำซึ่งมีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่าน รวมถึงมีนโยบายการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพระบบโครงข่ายการคมนาคมขนส่ง ให้สามารถเชื่อมต่อกับภูมิภาคต่างๆ ในประเทศ
- 2) มีพื้นที่ว่างเหมาะแก่การพัฒนาโครงการใหม่ๆ โดยไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินเดิมมากนัก
- 3) ที่ตั้งของพื้นที่ศึกษาตั้งอยู่ศูนย์กลางของแหล่งงานหลัก ทำให้สะดวก และลดปัญหาการเดินทางระหว่างที่พักอาศัยกับแหล่งงานหลัก อีกทั้งยังเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทางของแรงงานและผู้ประกอบการในแหล่งงานหลักได้
- 4) แหล่งงานหลักส่วนใหญ่ประกอบกิจการประเภทอุตสาหกรรมการผลิต และในพื้นที่ยังได้รับการส่งเสริมให้เป็นแหล่งพัฒนาเทคโนโลยีการผลิต ของภาคกลาง
- 5) มีอัตราความต้องการที่อยู่อาศัย และการเติบโตของกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง
- 6) มีแหล่งน้ำดิบเพื่อรองรับการพัฒนาต่างๆ ได้อย่างดี เนื่องจากมีแม่น้ำสายหลักคือ แม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านพื้นที่

อุปสรรคและข้อจำกัดต่อการพัฒนาพื้นที่ในการเป็นเมืองบริวาร

จากการศึกษาจุดอ่อนและภาวะคุกคามของพื้นที่ศึกษา ข้อจำกัดหลักที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาพื้นที่ ได้แก่

1) เขตการปกครองของพื้นที่ศึกษาแบ่งเป็น 2 อำเภอ และมีการปกครองส่วนท้องถิ่นที่แยกการบริหารออกอย่างชัดเจน ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาทั้งพื้นที่ได้อย่างต่อเนื่อง และเป็นเอกภาพในการบริหาร

2) โครงข่ายคมนาคมในพื้นที่และการเข้าถึงพื้นที่ ยังไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้พื้นที่บางส่วนไม่สามารถเข้าถึงได้

3) กิจกรรมด้านอุตสาหกรรมเป็นกิจกรรมหลักเพียงอย่างเดียวของประชากรในพื้นที่ศึกษา โดยยังไม่มีกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจอื่นมาเป็นปัจจัยเสริมให้กับพื้นที่

บทบาทที่เหมาะสมและทิศทางการพัฒนาเมืองบริวาร

การพัฒนาเมืองบริวาร จำเป็นจะต้องกำหนดบทบาทและหน้าที่ของเมืองไว้ตั้งแต่เริ่มแรก เพราะจะเป็นตัวกำหนดแนวทางในการวางแผน จัดพื้นที่ใช้สอยให้เหมาะสมกับกิจกรรมต่างๆ ของเมือง ที่ตั้งของเมืองบริวารจะมีส่วนสัมพันธ์กับการกำหนดบทบาทของเมือง จากการวิเคราะห์ถึงศักยภาพ โอกาสในการพัฒนาจากภาครัฐ ตลอดจนแนวโน้มการเจริญเติบโตทางด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน กิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจ สภาพเศรษฐกิจ และสังคม สภาพปัญหา ข้อจำกัด และอุปสรรคต่างๆ เมืองบริวารของกรุงเทพมหานครบริเวณศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน อาจมีบทบาทหน้าที่หลายประการดังนี้

1. จัดทำเป็นเมืองศูนย์กลางการขนส่งและกระจายสินค้าทางบก ภาคกลางตอนบน

เนื่องจากโดยรอบพื้นที่ศึกษามีโครงข่ายคมนาคมที่สามารถติดต่อกับภาคต่างๆ ได้อย่างสะดวก อีกทั้งมีรูปแบบการคมนาคมที่หลากหลายได้แก่ เส้นทางถนน เส้นทางรถไฟ และเส้นทางน้ำ อีกทั้งยังมีแหล่งผลิตสินค้าและเขตนิคมอุตสาหกรรมอยู่ในพื้นที่และบริเวณโดยรอบอย่างน้อย 3 แห่ง ซึ่งเป็นแหล่งผลิตผลิตภัณฑ์และสินค้าเพื่อการส่งออก ทำให้มีศักยภาพในการเป็นศูนย์กลางทางการขนส่งและกระจายสินค้า

2. จัดทำเป็นเมืองศูนย์กลางความเป็นเลิศด้านการผลิต พัฒนาและเรียนรู้เทคโนโลยีการผลิต

เนื่องจากพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีแหล่งอุตสาหกรรมการผลิตภายในจังหวัดหลายแห่ง และได้รับการส่งเสริมให้เป็นศูนย์กลางการพัฒนาและเรียนรู้เทคโนโลยีการผลิตภาคกลาง

ตอนบน และในพื้นที่ศึกษามีที่ตั้งของแหล่งอุตสาหกรรมการผลิตและเขตนิคมอุตสาหกรรมอยู่อย่างน้อย 2 แห่ง พื้นที่ศึกษาจึงมีศักยภาพในการเป็นศูนย์กลางการพัฒนาและเรียนรู้เทคโนโลยีการผลิตเขตภาคกลางตอนบน

3. จัดทำเป็นเมืองศูนย์กลางของที่อยู่อาศัยของแรงงานภาคการผลิต

เนื่องจากในพื้นที่ศึกษามีอัตราการขยายตัวของที่พักอาศัยสูงถึงร้อยละ 5.42 ต่อปี และจากการวิเคราะห์ความต้องการที่อยู่อาศัยของแรงงานในพื้นที่ทำให้ทราบถึงความต้องการทั้งแรงงานในภาคการผลิตและที่พักอาศัยของแรงงานเหล่านั้น อีกทั้งพื้นที่ศึกษาที่ตั้งอยู่ศูนย์กลางของแหล่งงานทำให้พื้นที่ศึกษามีศักยภาพในการรองรับและเป็นศูนย์กลางของที่อยู่อาศัยของแรงงานภาคการผลิต

จากบทบาทที่ได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์จากศักยภาพในการพัฒนาของพื้นที่อาจจะมี ความเหมาะสมกับพื้นที่หลากหลายบทบาท ซึ่งจากการศึกษาข้อเสนอแนะและบทเรียนในการพัฒนาเมืองใหม่ของการเคหะแห่งชาติที่ได้ศึกษาไว้ในบทที่ 2 ในการกำหนดบทบาทเมืองนั้นอาจจะมี การกำหนดบทบาทของเมืองที่มากกว่า 1 บทบาทเพื่อให้เมืองนั้นได้มีทางเลือกในการกำหนด กิจกรรมในด้านต่างๆของเมืองได้อย่างหลากหลาย และเป็นการกระจายกิจกรรมที่มีศักยภาพในการ พัฒนาพื้นที่ ทั้งทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมที่มีความแตกต่างไปตามพื้นที่ต่างๆ ภายในเมือง นั้นๆ ได้ และจากบทบาทหน้าที่ที่ได้ทำการศึกษาความเหมาะสมทั้ง 3 บทบาท มีความสอดคล้องใน การพัฒนาเพื่อส่งเสริมกิจกรรมการผลิตในพื้นที่ให้มีศักยภาพในการแข่งขันและเพิ่มคุณภาพในการ ผลิต และสามารถพัฒนาการขนส่งให้สะดวกรวดเร็ว อีกทั้งเป็นการสร้างงานที่มีความแตกต่างของ กิจกรรมมากยิ่งขึ้น และยังเป็นการช่วยลดปัญหาความแออัดของกรุงเทพมหานครได้อย่างดี เนื่องจากบทบาทที่เหมาะสมของพื้นที่ศึกษาทั้ง 3 บทบาทนั้นมีจุดเด่นในการสร้างงาน พัฒนาที่อยู่ อาศัย และพัฒนาเทคโนโลยีของกิจกรรมทางเศรษฐกิจหลักของพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และช่วยเพิ่มความสะดวกในการให้บริการกับกิจกรรมหลักทางเศรษฐกิจของพื้นที่ไปอีกทางหนึ่ง

4.2.2 รูปแบบโครงสร้างเมืองที่เหมาะสมของพื้นที่ศึกษา

1) เป้าหมายในการกำหนดรูปแบบโครงสร้างเมือง

จากการศึกษาเป้าหมายในการกำหนดรูปแบบโครงสร้างเมืองที่ได้ศึกษาไว้ในบทที่ 2 โดยได้ศึกษาแนวความคิดของ ดร.ชัยศักดิ์ สุวรรณศิริกุล และ เป้าหมายของรูปแบบโครงสร้างเมือง มิวล์ตัน คีนส์ สามารถสรุปเป้าหมายในการกำหนดรูปแบบโครงสร้างเมือง 5 ประการ และสามารถ จำแนกวัตถุประสงค์ ในการวิเคราะห์หารูปแบบโครงสร้างเมืองในด้านกายภาพที่เหมาะสมกับพื้นที่ ศึกษา ดังนี้

เป้าหมาย	วัตถุประสงค์
มีโอกาสและความอิสระในการเลือก	<ul style="list-style-type: none"> - มีรูปแบบที่พักอาศัยหลากหลายรูปแบบ หลายขนาด - มีสัดส่วนที่พักอาศัยเพียงพอ เหมาะสมต่อสัดส่วนแรงงาน - มีรูปแบบการให้บริการสาธารณะที่หลากหลาย - มีทางเลือกในการรับบริการสิ่งอำนวยความสะดวก - มีสถานที่พักผ่อนอย่างเพียงพอและครอบคลุมพื้นที่
มีความสมดุลและกระจายกิจกรรมไปในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม	<ul style="list-style-type: none"> - มีการกระจายกิจกรรมทางสังคมและเศรษฐกิจไปในพื้นที่อย่างเหมาะสม - ควบคุมไม่ให้เกิดการกระจายกิจกรรมทางสังคม และเศรษฐกิจออกไปนอกพื้นที่ - ควบคุมไม่ให้เกิดการรบกวนระหว่างกิจกรรมต่างๆ
มีการเข้าถึงพื้นที่และเส้นทางสัญจรที่สะดวก	<ul style="list-style-type: none"> - ลดระยะเวลาในการเดินทาง - มีการเข้าถึงกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่ได้อย่างดีและสะดวก - มีการขนส่งสาธารณะที่พร้อม และสามารถเข้าถึงทุกพื้นที่ได้ - มีรูปแบบการเดินทางด้วยการใช้ยานพาหนะส่วนตัว ได้สะดวก - สามารถเดินทางด้วยเท้าไปยังกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่อย่างสะดวก - การเดินทางไม่รบกวนกิจกรรมที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่
สามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกิจกรรมทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมได้	<ul style="list-style-type: none"> - การเติบโตของกิจกรรมต่างๆ เป็นไปตามแผนการที่กำหนดไว้ - สามารถจัดการกับการเปลี่ยนแปลงของกิจกรรมที่ไม่สามารถคาดคะเนได้อย่างเหมาะสม - รูปแบบองค์ประกอบของแต่ละกิจกรรมสามารถเปลี่ยนแปลงปรับปรุงได้ด้วยตัวเอง - รองรับกิจกรรมใหม่ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต
การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์	<ul style="list-style-type: none"> - สามารถนำทรัพยากรที่มีอยู่เดิม นำมาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาได้อย่างเหมาะสม

2) รูปแบบการขยายตัวและทิศทางการขยายตัวของพื้นที่ศึกษาในปัจจุบัน

จากการวิเคราะห์แผนที่แสดงอาคารและสิ่งปลูกสร้าง ระหว่างปี พ.ศ. 2543 กับ ปี พ.ศ. 2547 (แผนที่ 4-3, 4-4 และ 4-5) รูปแบบโครงสร้างเมืองของพื้นที่ศึกษามีการขยายตัวไปในลักษณะแบบตามยาวถนน (Linear pattern) โดยรูปแบบโครงสร้างเมืองแบบตามยาวถนนมีข้อดีคือ

การคมนาคมสะดวก สามารถเข้าถึงพื้นที่ชุมชนได้ดี แต่ข้อเสียคือ พื้นที่บางส่วนจะอยู่ห่างไกลเกินไปและพื้นที่ที่อยู่นอกเหนือเส้นทางถนนจะเป็นพื้นที่ไร้ประโยชน์ และไม่สามารถเข้าถึงได้สะดวก และการตั้งที่อยู่อาศัยและอุตสาหกรรมตามแนวถนนโดยข้อจำกัดอาจจะทำให้เกิดการเจริญเติบโตแบบไม่พึงประสงค์ได้

จากทิศทางการขยายตัวของสิ่งปลูกสร้างในพื้นที่ศึกษา(แผนที่ 4-5) ทิศทางและแนวโน้มการขยายตัวของสิ่งปลูกสร้างจะเกิดขึ้นบริเวณถนนสายหลักที่ผ่านพื้นที่ ได้แก่ ถนนหลวงหมายเลข 3477 และชุมชนที่มีการขยายตัว ได้แก่

- ชุมชนวัดคลองพุทรา เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่บริเวณทิศตะวันออกของพื้นที่ติดกับถนนหลวงหมายเลข 3442 ซึ่งที่ตั้งของชุมชนอยู่ใกล้กับนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน ทำให้เป็นที่นิยมพักอาศัยของแรงงานที่ทำงานในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน และมีอัตราการขยายตัวของสิ่งปลูกสร้างประเภทที่พักอาศัย พาณิชยกรรม ที่สูง

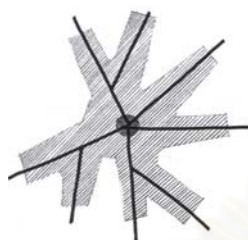
- ชุมชนบ้านล่อ ชุมชนบ้านบางกระสัน เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของพื้นที่ ตั้งอยู่บนถนนหลวงหมายเลข 3477 เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ใกล้กับชุมชนเทศบาลตำบลบ้านเลน และใกล้กับนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน อีกทั้งยังมีโรงงานอุตสาหกรรมการผลิตประเภทวัสดุก่อสร้าง การผลิต ตั้งอยู่มากมายตั้งแต่ในอดีต ทำให้เป็นแหล่งชุมชนแรงงานเดิมของพื้นที่ศึกษา อีกทั้งตั้งอยู่ใกล้แหล่งรวมกิจกรรมหลักของอำเภอบางปะอิน ทำให้พื้นที่ชุมชนดังกล่าวมีอัตราการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง

- ชุมชนบ้านคลองคู ชุมชนบ้านบางเคียน เป็นชุมชนที่อยู่ตอนกลางของพื้นที่ศึกษา ตั้งอยู่บนถนนหลวงหมายเลข 3477 จากการศึกษาสภาพแวดล้อมและกิจกรรมในชุมชนพบว่าชุมชนดังกล่าวเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ใกล้กับแหล่งกิจกรรมประเภทคลังสินค้า และโรงงานอุตสาหกรรมประเภทแปรรูปสินค้าทางการเกษตรกรรม และเป็นที่ตั้งของโรงงานในภาคอุตสาหกรรม คลังสินค้าดังกล่าว มีทิศทางการขยายตัวไปตามถนนหลวงหมายเลข 3477 และถนนชุมชนที่ตัดผ่านเข้าไปใจกลางพื้นที่

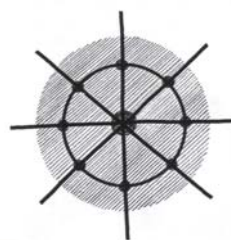
- ชุมชนบ้านวัดโบสถ์ ชุมชนบ้านช้างใหญ่ เป็นชุมชนที่ตั้งของเทศบาลตำบลราษคราม โดยตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของพื้นที่ศึกษา จากการศึกษาสภาพแวดล้อมพื้นที่ มีการขยายตัวของโครงการบ้านจัดสรรในพื้นที่ และมีการขยายตัวของอาคาร สิ่งปลูกสร้างประเภทพาณิชยกรรม ทิศทางการขยายตัวจะขยายไปตามถนนหลวงหมายเลข 3477 และถนน 3309

3) การพิจารณาหารูปแบบโครงสร้างเมืองที่เหมาะสมของพื้นที่ศึกษา

จากพิจารณาหาเงื่อนไขของการกำหนดรูปแบบโครงสร้างเมืองที่เหมาะสมของพื้นที่ศึกษา โดยพิจารณาจากรูปแบบโครงสร้างเมืองทั้ง 7 รูปแบบ (ดังที่ศึกษาไว้ในบทที่ 2)

รูปที่4-4 รูปแบบ Stellar Pattern

รูปที่4-5 รูปแบบ Radial Pattern

รูปที่4-6 รูปแบบ Linear pattern

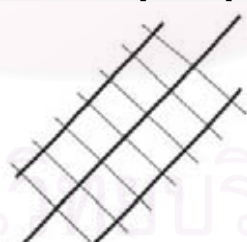
รูปที่4-7 รูปแบบ Circuit-linear pattern

รูปที่4-8 Rectangular-linear pattern

รูปที่4-9 รูปแบบ Dispersal Grid

รูปที่4-10 รูปแบบ Directional Grid Pattern

จากรูปแบบโครงสร้างเมืองที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับข้อดีข้อเสียต่างๆ ไว้ในบทที่ 2 เพื่อที่จะหารูปแบบโครงสร้างเมืองที่เหมาะสมจึงได้นำประเด็นที่สำคัญของวัตถุประสงค์ในการกำหนดรูปแบบโครงสร้างมาเปรียบเทียบหาข้อได้เปรียบของแต่ละรูปแบบโครงสร้างเมืองได้ดังนี้

- มีโอกาสและความอิสระในการเลือก เป็นพื้นฐานความต้องการของมนุษย์ในการเลือกสิ่งที่ดีที่สุดให้กับตนเอง โอกาสในการเลือกจึงนับว่าเป็นปัจจัยหนึ่งในการตัดสินใจของผู้ที่คาดว่าจะเข้ามาอยู่อาศัย และจากการศึกษาข้อดี ข้อเสียของแต่ละรูปแบบ แบบรัศมี (Radial Pattern)

สามารถรองรับและสร้างทางเลือกที่ดีและหลากหลายให้กับกิจกรรมต่างๆ ได้ดีที่สุดในรูปแบบดังกล่าว สามารถกำหนดกิจกรรมหลายๆ กิจกรรมตั้งอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกันและสามารถเข้าถึงได้ง่ายและรองลงมาได้แก่ แบบช่องตารางแบบกระจาย (Dispersal grid) และแบบช่องตารางทิศทาง (Directional grid pattern) แบบรูปดาว (Stellar pattern) รูปแบบที่ไม่เอื้อในการสร้างโอกาสและอิสระในการเลือกคือ แบบตามยาวถนน (Liner pattern) และแบบตามยาวถนนเป็นรูปวงกลม (Circuit – linear pattern)

- มีความสมดุลและกระจายกิจกรรมไปในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม ในการพิจารณา รูปแบบที่เหมาะสมและสามารถกระจายกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างสมดุลมากที่สุดได้แก่ แบบช่องตารางแบบกระจาย (Dispersal grid) และแบบช่องตารางทิศทาง (Directional grid pattern) เนื่องจากเป็นรูปแบบที่สามารถจำแนกและกำหนดกิจกรรมและสามารถทำให้กิจกรรมต่างๆ เติบโตได้อย่างเหมาะสม ไม่รบกวนและสร้างปัญหาระหว่างกิจกรรมมาก และสามารถควบคุมการขยายตัวของกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างดี รองลงมาได้แก่ แบบรัศมี (Radial pattern)

- มีการเข้าถึงพื้นที่และเส้นทางสัญจรที่สะดวก รูปแบบที่มีความเหมาะสมในเรื่องการเข้าถึงและการสัญจร ได้แก่ รูปแบบสี่เหลี่ยมผืนผ้า (Rectangular-linear pattern) และแบบตามยาวถนน (Linear pattern) เนื่องจากรูปแบบดังกล่าวเป็นการขยายตัวในเส้นทางเดียวจึงเป็นที่รวมกิจกรรมต่างๆ ไว้ในเส้นทางเดียว การเดินทางและการเข้าถึงจึงสะดวก รองลงมาคือ แบบตามยาวถนนเป็นรูปวงกลม (Circuit – linear pattern) แบบช่องตารางแบบกระจาย (Dispersal grid) และแบบช่องตารางทิศทาง (Directional grid pattern)

- สามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกิจกรรมทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมได้ ได้แก่ แบบช่องตารางแบบกระจาย (Dispersal grid) และแบบช่องตารางทิศทาง (Directional grid pattern) เนื่องจากรูปแบบดังกล่าวสามารถกำหนดกิจกรรมและวางแผนในการวางรูปแบบกิจกรรมต่างๆ ในอนาคตได้และรูปแบบดังกล่าวมีความยืดหยุ่นในการปรับเปลี่ยนกิจกรรมที่ไม่รบกวนกิจกรรมข้างเคียง และสามารถขยายตัวได้อย่างเป็นระเบียบ

- การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างสรรค์ รูปแบบที่สามารถปรับเปลี่ยนและเข้ากับรูปแบบโครงสร้างเมืองเดิม คือ แบบตามยาวถนน (Linear pattern) เนื่องจากรูปแบบโครงสร้างเดิมของพื้นที่ศึกษาเป็นแบบตามยาวถนน (Linear pattern) รองลงมาคือแบบช่อง

ตารางแบบกระจาย (Dispersal grid) และแบบช่องตารางทิศทาง (Directional grid pattern) ด้วยลักษณะเฉพาะของรูปแบบนี้สามารถปรับเปลี่ยนและเอื้อในการเปลี่ยนแปลงจากรูปแบบโครงสร้างเมืองเดิมมาก

จากความสำเร็จเปรียบและความเหมาะสมตามวัตถุประสงค์ของแต่ละรูปแบบโครงสร้างเมืองดังที่กล่าวมาข้างต้น เมื่อพิจารณาถึงรูปแบบโครงสร้างเมืองเดิมในพื้นที่ สรุปปัญหาที่เกิดจากรูปแบบโครงสร้างเมืองเดิมหลักๆ คือการขยายตัวของกิจกรรมและการกระจายตัวของกิจกรรมที่เกิดขึ้น เนื่องจากในรูปแบบโครงสร้างเมืองเดิมเป็นรูปแบบตามยาวถนน (Linear pattern) ทำให้พื้นที่ศึกษาตอนกลางและฝั่งทิศใต้ไม่สามารถขยายตัวได้ และกิจกรรมต่างๆ ไม่สามารถกระจายตัวเข้าไปในพื้นที่ตอนกลาง เป็นสาเหตุให้พื้นที่ดังกล่าวไม่มีศักยภาพในการพัฒนา และเป็นอุปสรรคต่อการขยายตัวในอนาคตของพื้นที่ศึกษา ซึ่งเมื่อพิจารณาจากรูปแบบที่ทำการศึกษารูปแบบข้างต้น ดังนี้

รูปแบบ Radial Pattern รูปแบบ stellar pattern แบบ Circuit – linear pattern เป็นรูปแบบที่ไม่เหมาะสมกับพื้นที่เนื่องจากพื้นที่ศึกษามีลักษณะยาวตามถนน รวมถึงมีรูปแบบโครงสร้างเดิมเป็นแบบ linear pattern อีกทั้งรูปแบบดังกล่าวเป็นลักษณะแนวทางเสนอและแนวความคิดมากกว่าไม่เหมาะสมในการใช้งานตามพื้นที่จริง

รูปแบบสี่เหลี่ยมผืนผ้า (Rectangular-linear pattern และแบบตามยาวถนน (Linear pattern) เป็นรูปแบบเดิมของพื้นที่ศึกษา ซึ่งหากทำการวางแผนในรูปแบบดังกล่าวก็อาจประสบปัญหาเดิมที่ได้อ้างอิงถึงปัญหาการขยายตัว และการกระจายกิจกรรมต่างๆ ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่จึงไม่เหมาะสมในการใช้รูปแบบนี้ในการกำหนดรูปแบบ

จากความไม่เหมาะสมของรูปแบบที่กล่าวมาดังกล่าวทำให้เหลือรูปแบบที่มีความเหมาะสม 2 รูปแบบ โดยมี รูปแบบ Dispersal grid และรูปแบบ Directional grid pattern ซึ่งเมื่อพิจารณารูปแบบ Dispersal grid พบว่ารูปแบบนี้มีการวางรูปแบบโครงสร้างเมืองโดยกำหนดให้เส้นทางสัญจรมีลำดับศักดิ์ที่เท่ากัน และเป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับการวางโครงสร้างเมืองขนาดใหญ่ที่ความต้องการทางสัญจรหลักมาก และข้อเสียของการกำหนดทางสัญจรหลักมาก คือต้องใช้พื้นที่ในการออกแบบและวางเส้นทางที่มาก กิจกรรมแยกกันอย่างสิ้นเชิง รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนที่อยู่คนละฝั่งทางสัญจรจะถูกตัดขาดออกจากกัน

4) รูปแบบโครงสร้างเมืองที่เหมาะสมของพื้นที่ศึกษา

จากการวิเคราะห์หารูปแบบโครงสร้างที่เหมาะสมกับเป้าหมาย วัตถุประสงค์ที่กำหนดและเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ศึกษา รูปแบบโครงสร้างเมืองที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ศึกษา คือรูปแบบช่องตารางทิศทาง (Directional Grid Pattern) โดยข้อได้เปรียบของ Directional Grid Pattern คือ สามารถใช้วางแผนในการกระจายกิจกรรมทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม พักอาศัยได้อย่างเหมาะสม ลดปัญหาการรบกวนระหว่างกิจกรรมได้อย่างดี สามารถจัดการและวางแผนให้รูปแบบที่อยู่อาศัยรวมตัวอยู่อย่างเป็นระเบียบ ไม่กระจายไปอยู่ในกิจกรรมอื่นๆ ที่ไม่เหมาะสม ควบคุมการเติบโตของกิจกรรมได้อย่างดี และจำกัดกิจกรรมที่ไม่พึงประสงค์ได้อีกทั้งสามารถเปลี่ยนแปลงปรับปรุงกิจกรรมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ ได้ รวมถึงสามารถนำทรัพยากร และสภาพแวดล้อมที่มีอยู่เดิมมาประยุกต์ใช้ได้ เช่น ระบบโครงข่าย กิจกรรมทางเศรษฐกิจ การบริการ สาธารณะ พื้นที่พักผ่อน เป็นต้น

4.3 สรุปผลการศึกษาความพร้อม ความต้องการ บทบาทและรูปแบบโครงสร้างเมืองที่มีความเหมาะสมของพื้นที่ศึกษา

จากการสรุปการศึกษาความพร้อมของพื้นที่ศึกษาโดยนำเอาแนวความคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบหลักเมืองบริวารมาวิเคราะห์หาองค์ประกอบที่สำคัญในการเป็นเมืองบริวารของพื้นที่ศึกษา สรุปได้ว่าพื้นที่ศึกษามีระยะห่างจากเมืองหลักที่เหมาะสมคือห่างจากเมืองหลักไม่เกิน 50 กม. และยังมีโครงข่ายการคมนาคมระหว่างเมืองหลักกับพื้นที่ศึกษาที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็นระบบถนน ระบบรางและการคมนาคมทางน้ำ มีอัตราการขยายตัวของกิจกรรมการใช้ประโยชน์ที่ดิน กิจกรรมทางเศรษฐกิจ และประชากรจากอดีตถึงปัจจุบันที่ต่อเนื่องและมีแนวโน้มการขยายตัวในอนาคตที่มีความพร้อมในด้านการให้การพึ่งพาจากชุมชนเมืองโดยรอบต่อพื้นที่ศึกษาทั้งในด้านเศรษฐกิจและสาธารณูปโภค สาธารณูปการที่เหมาะสม สภาพการปกครองและพื้นที่ว่างมีการแบ่งแยกเขตการปกครองโดยไม่ขึ้นตรงต่อเมืองหลัก รวมถึงมีความเป็นอิสระในด้านการปกครอง ท้องถิ่นและมีพื้นที่โล่งว่าง สิ่งก่อสร้าง สภาพแวดล้อมเป็นแนวป้องกันการขยายตัวของพื้นที่เมืองหลักไม่ให้ขยายตัวมาปกคลุมพื้นที่ศึกษา สภาพประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพในอุตสาหกรรม การผลิตซึ่งเป็นอาชีพหลักภายในพื้นที่ วิถีชีวิตและการพักอาศัยการทำงานจะเริ่มตอนเช้าจนถึงเย็น กิจกรรมต่างๆ จะเริ่มต้นขึ้นในช่วงเย็น ซึ่งเมื่อพิจารณาจากข้อสรุปขององค์ประกอบหลักเมืองบริวาร พบว่าพื้นที่ศึกษามีความพร้อมในการเป็นเมืองบริวารของกรุงเทพมหานครทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม รวมถึงการพึ่งพาจากชุมชนข้างเคียง ในส่วนของความต้องการเมืองบริวารของพื้นที่ศึกษาซึ่งนำแนวคิดของความสมดุลระหว่างที่พักอาศัยกับแหล่งงานมาศึกษา ซึ่งจากผลการศึกษา

ความสมดุลระหว่างที่พักอาศัยและแหล่งงาน และอัตราส่วนของคนทำงานที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ สรุปได้ว่าในพื้นที่ศึกษามีความต้องการที่พักอาศัยที่สูงและยังมีความต้องการที่อยู่อาศัยอย่างต่อเนื่อง และสัดส่วนของคนทำงานในพื้นที่สรุปว่าแหล่งงานในพื้นที่ศึกษามีความต้องการแรงงานอยู่สูง เนื่องจากผลของการศึกษารูปแบบการเดินทางทำให้ทราบว่ามีการขนส่งแรงงานจากต่างถิ่นเพื่อเข้ามาทำงานในพื้นที่ศึกษาที่สูง ดังนั้นในพื้นที่ศึกษามีทั้งความต้องการแรงงานในภาคการผลิตหลักและมีความต้องการที่อยู่อาศัยสำหรับแรงงานทำทำงานในภาคอุตสาหกรรมการผลิตอยู่อย่างต่อเนื่อง ซึ่งจากการสรุปผลการศึกษาความพร้อมและความต้องการดังกล่าวทำให้สามารถสรุปบทบาทหน้าที่เมืองของพื้นที่ศึกษาและชุมชนข้างเคียงคือ พื้นที่ศึกษามีบทบาทในการเป็นศูนย์กลางการผลิตหลักและเป็นที่รองรับการเป็นที่อยู่อาศัยของแรงงานในอนาคต ในส่วนชุมชนเมืองบ้านเลนมีบทบาทเป็นศูนย์กลางการบริการสาธารณะ สาธารณูปโภค สาธารณูปการ และเป็นพื้นที่รองรับการขยายตัวของกิจกรรมการค้าและบริการ ชุมชนเทศบาลตำบลพระอินทราชาเป็นศูนย์กลางที่พักอาศัยแรงงานหลักในพื้นที่ และเป็นศูนย์กลางการค้า บริการให้กับชุมชนข้างเคียง

จากการศึกษาศักยภาพ โอกาส และข้อจำกัดทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และนโยบายที่เกี่ยวข้องจากภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ศึกษาสามารถสรุปบทบาทที่เหมาะสมของพื้นที่ศึกษาได้ทั้งหมด 3 บทบาท คือ จัดทำเป็นเมืองศูนย์กลางการขนส่งและกระจายสินค้าทางบก ภาคกลางตอนบน จัดทำเป็นเมืองศูนย์กลางความเป็นเลิศด้านการผลิต พัฒนาและเรียนรู้เทคโนโลยีการผลิต จัดทำเป็นเมืองศูนย์กลางของที่อยู่อาศัยของแรงงานภาคการผลิต และรูปแบบโครงสร้างเมืองที่เหมาะสมในการพัฒนา สรุปว่าควรใช้รูปแบบช่องตารางทิศทาง (Directional Grid Pattern) โดยข้อได้เปรียบของรูปแบบช่องตารางทิศทาง คือ สามารถใช้วางแผนในการกระจายกิจกรรมทั้งทาง เศรษฐกิจ สังคม ที่พักอาศัยได้อย่างเหมาะสม ลดปัญหาการรบกวนระหว่างกิจกรรมได้อย่างดี

จากผลการศึกษาความเหมาะสมของบทบาทและรูปแบบโครงสร้างเมืองที่ได้กล่าวมาแล้ว เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการพัฒนาจึงได้นำความเหมาะสมทั้งทางด้านบทบาทและรูปแบบโครงสร้างเมืองมาเป็นประเด็นหลักในการเสนอแนวคิดในการพัฒนาผังเมืองบริวาร โดยเป็นการเสนอทางเลือกของรูปแบบโครงสร้างเมืองโดยใช้รูปแบบช่องตารางทิศทาง (Directional Grid Pattern) เป็นแนวทางในการเสนอทางเลือกและนำบทบาทที่เหมาะสมมาเป็นแนวทางในการนำเสนอ ซึ่งจะได้กล่าวในบทต่อไป

บทที่ 5

เสนอแนะแนวทางการพัฒนาผังเมืองบริวาร

5.1 แนวทางการพัฒนาผังเมืองบริวาร บริเวณศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน

5.1.1 วัตถุประสงค์หลักของเมืองบริวาร บริเวณศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน

จากกรอบนโยบายของการเคหะแห่งชาติที่เสนอแนวทางการแก้ปัญหาของกรุงเทพมหานคร โดยการพัฒนาเมืองบริวารโดยรอบ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อลดปัญหาความขาดแคลนที่อยู่อาศัยในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อรองรับความเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วของกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อบรรเทาปัญหาการจราจรในกรุงเทพมหานคร
4. เพื่อให้ประโยชน์ที่ดินให้มีประสิทธิภาพสูงสุดเท่าที่จะทำได้
5. เพื่อสร้างแหล่งงานให้กับที่อยู่อาศัยที่จะเกิดขึ้นในบริเวณเมืองใหม่
6. เพื่อลดแรงกดดันต่อสาธารณูปโภคและสาธารณูปการของกรุงเทพฯ

5.1.2 ขนาดเมืองและประชากรในเมืองบริวาร บริเวณศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน

จากเกณฑ์ในการกำหนดขนาดเมืองตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 ในบทที่ 2 เกณฑ์ดังกล่าวได้สรุปถึงขนาดของเทศบาลเมืองและเทศบาลนครว่าจะต้องมีประชากรในพื้นที่ โดยวัดจากความหนาแน่นเฉลี่ย 3,000 คนต่อตารางกิโลเมตร หรือ 4.8 คนต่อไร่ เป็นอย่างต่ำ ซึ่งในพื้นที่ศึกษามีขนาดพื้นที่ประมาณ 33,232 ตารางกิโลเมตร และถ้าใช้เกณฑ์ดังกล่าว พบว่าพื้นที่ศึกษาสามารถรองรับประชากรได้ 99,969 คน หรือประมาณ 100,000 คน และเมื่อพิจารณาถึงเกณฑ์ในการจัดกลุ่มเมืองของกรมผังเมืองได้กำหนดไว้ว่า ขนาดประชากรประมาณ 60,000-200,000 จัดอยู่ในกลุ่มเมืองขนาดกลาง

และจากข้อเสนอแนะของการเคหะแห่งชาติได้เสนอแนะให้พื้นที่ศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน(บริเวณ B) เป็นเมืองขนาดกลางสามารถรองรับประชากรได้ประมาณ 150,000 คน

ซึ่งเมื่อพิจารณาควบคู่กันระหว่างเกณฑ์ในการกำหนดขนาดประชากรจากพื้นที่ของกรมการผังเมืองและพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 กับข้อเสนอแนะของการเคหะพบว่า มีความสอดคล้องกัน ซึ่งสามารถนำผลที่ได้มาสรุปได้ดังนี้

ขนาดที่เหมาะสมของพื้นที่ศูนย์ส่วนขยายบางปะอินมีความเหมาะสมในการเป็นเมืองขนาดกลาง ที่สามารถรองรับประชากรได้ประมาณ 100,000-150,000 คน

5.1.3 เป้าหมายของเมืองบริวาร บริเวณศูนย์กลางขยายบางปะอิน

ในการพัฒนาเมืองบริวาร จำเป็นต้องมีการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ชัดเจน โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาคือ

1. เป็นเมืองบริวารขนาดกลางที่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง ประกอบไปด้วยแหล่งงาน ที่อยู่อาศัย ที่พักผ่อนหย่อนใจในระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ครบถ้วน
2. เป็นเมืองที่สามารถรองรับประชากรได้ประมาณ 100,00-150,000 คน โดยประชากรส่วนใหญ่ จะมีแหล่งงานในบริเวณพื้นที่โครงการ ส่วนประชากรส่วนที่เหลือจะทำงานในบริเวณโดยรอบพื้นที่
3. เป็นเมืองที่สามารถรองรับกิจกรรมและบทบาทในการเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมการผลิต เป็นแหล่งเรียนรู้และพัฒนาเทคโนโลยีการผลิต เป็นศูนย์กลางการขนส่ง และกระจายสินค้า รวมถึงการเป็นศูนย์กลางที่อยู่อาศัยของแรงงานภาคการผลิต
4. เป็นเมืองในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม ในลักษณะเมืองสวน (Garden city)

5.1.4 แนวคิดในการเสนอทางเลือกการวางรูปแบบโครงสร้างเมืองที่เหมาะสมให้กับพื้นที่ศึกษา

เพื่อเป็นแนวทางในการวางระบบโครงข่ายต่างๆ รวมถึงการเข้าถึงในพื้นที่ และการเข้าถึงแหล่งงานจากพื้นที่ศึกษา ซึ่งจะสามารถเข้าถึงพื้นที่ทั้งหมดได้อย่างทั่วถึงและสามารถเข้าถึงแหล่งงานได้อย่างสะดวก โดยใช้ความเหมาะสมของรูปแบบโครงสร้างเมืองรูปแบบช่องตารางทิศทาง (Directional Grid pattern) เป็นแนวทางในการเสนอแนวคิด

แนวคิดหลักในการออกแบบแนวทางเลือกสำหรับรูปแบบโครงสร้างเมืองในพื้นที่ศึกษานั้น จะคำนึงถึงความสะดวกในการเข้าถึงของกิจกรรมต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมที่ต้องให้ความสำคัญมากที่สุดก็คือที่พักอาศัย และแหล่งงาน เนื่องจาก 2 กิจกรรมหลักเป็นปัจจัยในการกำหนดความสำเร็จของการวางแผนพัฒนาพื้นที่ ความสะดวกในการขนส่งทั้งในรูปแบบของบริการสาธารณะและการเดินทางด้วยพาหนะส่วนตัว คำนึงถึงจุดตัดระหว่างโครงข่ายซึ่งจะเป็นปัจจัยที่จะก่อให้เกิดปัญหาในอนาคต รวมถึงคำนึงกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นในจุดตัดหรือทางแยกของโครงข่ายหลัก เพื่อจะเป็นการป้องกันและบรรเทาปัญหาในอนาคตอันอาจเกิดจากการรบกวนกันระหว่างกิจกรรม คำนึงถึงการกระจายการบริการสาธารณะ สิ่งอำนวยความสะดวกให้ทั่วถึง ครอบคลุมทุก

พื้นที่และประหยัดค่าใช้จ่ายในการลงทุนในด้านการบริการสาธารณะ และควรคำนึงถึงสภาพแวดล้อมและบริบทในพื้นที่มาเป็นตัวเสริมและนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์

การเสนอแนวพัฒนาพื้นที่ควบคู่ไปกับการวางแผนรูปแบบโครงสร้างเมืองให้กับพื้นที่ศึกษา โดยนำประเด็นที่มีศักยภาพในการพัฒนาพื้นที่ศึกษามาเป็นเงื่อนไขในการเสนอแนวความคิดในการกำหนดรูปแบบโครงสร้างเมืองที่เหมาะสม จากข้อมูลการวิเคราะห์ศักยภาพที่เหมาะสมของพื้นที่ศึกษาในการเป็นเมืองบริวารของกรุงเทพมหานคร อุปสรรคที่สำคัญ บทบาทที่เหมาะสมในการพัฒนาพื้นที่และที่สำคัญคือเป้าหมายในการพัฒนาพื้นที่ ซึ่งสามารถเสนอแนวทางในการพัฒนาพื้นที่เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ได้ดังนี้

1. แนวคิดในการเสนอแนวทางเลือกในการวางรูปแบบโครงสร้างเมืองที่เหมาะสมให้กับพื้นที่ศึกษา
2. แนวคิดในการจัดรูปแบบองค์กรในการปกครองและบริหารใหม่ เพื่อให้สะดวกในการพัฒนาพื้นที่
3. แนวคิดในการพัฒนาโครงข่ายการขนส่งระบบรางรวมถึงสถานีคลองพุทรา เพื่อให้สามารถรองรับการเป็นศูนย์กลางการขนส่งสินค้าของภาคกลางตอนบน
4. แนวคิดในพัฒนาระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการในพื้นที่ให้สามารถรองรับการขยายตัวของพื้นที่ศึกษาและรองรับความต้องการของประชาชนที่จะเข้ามาอยู่อาศัยในอนาคตได้อย่างดี
5. แนวคิดในการส่งเสริมและจัดตั้งสถาบันการศึกษาเกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิต เพื่อเป็นการรองรับการพัฒนาและเป็นศูนย์กลางด้านเทคโนโลยีการผลิตในพื้นที่ศึกษา
6. แนวคิดในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมในพื้นที่ศึกษาเพื่อรองรับการอยู่อาศัยของประชาชน

รูปแบบโครงสร้างเมืองจากการพิจารณาถึงแนวคิดในการพัฒนาตามศักยภาพต่างๆ ของพื้นที่ศึกษา สามารถเสนอแนวทางเลือกในการวางรูปแบบโครงสร้างเมืองในพื้นที่ศึกษาได้ 3 รูปแบบ ดังนี้

แนวความคิดที่ 1.

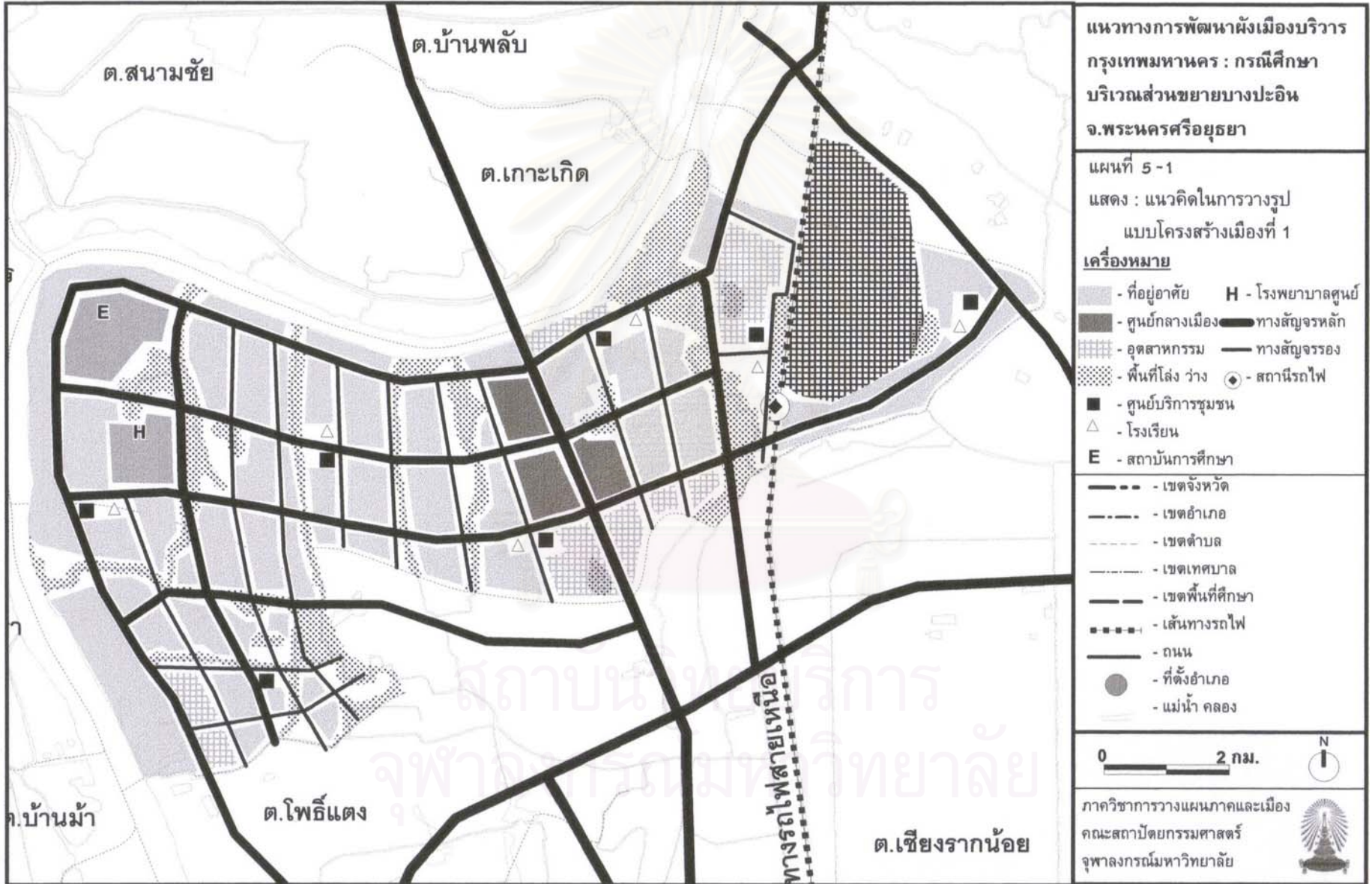
เป็นแนวความคิดที่เชื่อมบริเวณตรงกลางพื้นที่ให้สามารถใช้ประโยชน์ได้ โดยการวางเส้นทางหลักในลักษณะแนวนอน ขนานไปกับเส้นทางหลักเดิม (เส้นทางหมายเลข 3447) รวมถึงเพิ่มศักยภาพเส้นทางบริเวณชุมชนวัดคลองพุทราให้สามารถเดินทางเข้าสู่ใจกลางพื้นที่ได้สะดวกอีกทั้งสามารถเชื่อมกับเส้นทางหมายเลข 3309 ทำให้พื้นที่เปิดไปสู่เส้นทางถนนหลวงหมายเลข 308 ซึ่งจะทำให้การเดินทางจากใจกลางพื้นที่ศึกษาไปยังแหล่งงานหลักคือนิคมอุตสาหกรรมบางปะอินได้สะดวกขึ้น พัฒนาเส้นทางคลองประปาเลียบทางรถไฟให้สามารถเชื่อมต่อกับเส้นทางวงแหวนรอบนอก เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้การขนส่งสินค้า เพิ่มศักยภาพให้กับเส้นทางหลวงหมายเลข 3442 เพื่อจะทำให้การเดินทางจากพื้นที่ไปยังแหล่งงานในทิศใต้ได้อย่างสะดวก

ข้อดีของแนวความคิดที่ 1.

- สามารถเดินทางเข้าถึงพื้นที่ตอนในได้อย่างทั่วถึง อีกทั้งสะดวกในการเดินทางโดยการขนส่งสาธารณะและพาหนะส่วนบุคคล
- ลดระยะเวลาการเดินทางจากกิจกรรมทางทิศตะวันตกไปกิจกรรมที่อยู่ทางทิศตะวันออก
- สามารถวางแผนกำหนดกิจกรรมได้อย่างชัดเจนโดยใช้เส้นทางหลักเป็นตัวแบ่งกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อกิจกรรมอื่นๆ
- มีความสะดวกในการกระจายกิจกรรมต่างๆ ไปในพื้นที่ศึกษาได้อย่างทั่วถึง
- เส้นทางรองส่วนใหญ่ใช้แนวของคลองสาธารณะเป็นตัวแปรในการกำหนดทิศทาง เพื่อป้องกันปัญหาในอนาคต เช่น ระบบโครงข่ายถนนไปขวางเส้นทางน้ำไหลอันอาจเกิดปัญหาน้ำท่วมในช่วงฤดูน้ำหลาก

ข้อเสียของแนวความคิดที่ 1

- การเดินทางไปยังแหล่งงานหลักนอกพื้นที่ไม่สะดวกเท่าที่ควร
- ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการลงทุนด้านการขนส่งสาธารณะ

แนวความคิดที่ 2.

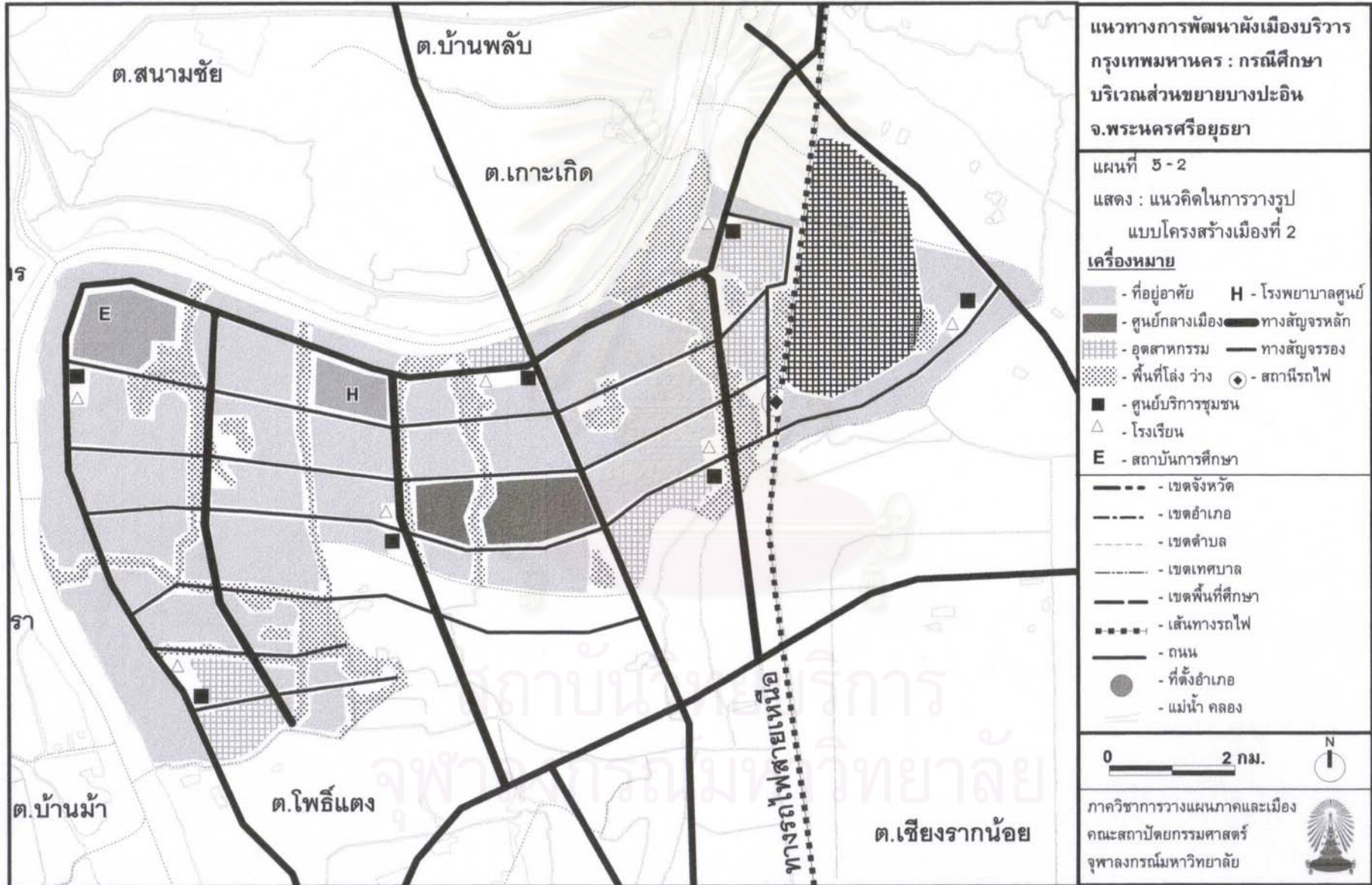
รูปแบบที่ 2 จะเป็นแนวความคิดในการเชื่อมโยงเส้นทางหลักเดิมคือ เชื่อมเส้นทางหลวงหมายเลข 3447 กับถนนวงแหวนรอบนอก พัฒนาเส้นทางเลียบคลองประปาให้มีศักยภาพเป็นเส้นทางหลัก เพื่อสะดวกในการเดินทางจากพื้นที่ศึกษาไปยังแหล่งงานภายนอกพื้นที่ เช่น นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค เขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนคร รวมถึงการขนส่งสินค้าสามารถเชื่อมต่อไปยังเส้นทางขนส่งได้อย่างสะดวก รูปแบบการเดินทางจะเน้นการเดินทางในเส้นทางหลักเดิม รูปแบบของเส้นทางหลักจะเป็นลักษณะแนวเหนือ-ใต้ ส่วนใหญ่จะเป็นเส้นทางคมนาคมเดิมแล้วพัฒนาเพิ่มศักยภาพในการขนส่ง ส่วนเส้นทางรองจะเป็นโครงข่ายในการเชื่อมเข้าพื้นที่ตอนใน

ข้อดีของแนวความคิดที่ 2.

- สามารถเชื่อมต่อกับเส้นทางขนส่งหลักโดยรอบพื้นที่ได้อย่างสะดวก เหมาะสมกับการกระจายสินค้าและผลผลิตจากพื้นที่ได้อย่างดี
- สะดวกในการเดินทางระหว่างที่พักอาศัยที่กระจายในพื้นที่ศึกษากับแหล่งงานภายนอกพื้นที่
- การขนส่งสาธารณะมีความสะดวกในการให้บริการ

ข้อเสียของแนวความคิดที่ 2.

- ไม่สามารถเชื่อมกิจกรรมบริเวณใจกลางพื้นที่ได้
- อาจเกิดการรบกวนกันระหว่างกิจกรรม และไม่สามารถควบคุมการเติบโตของกิจกรรมได้ดีเท่าที่ควร
- การเดินทางระหว่างกิจกรรมในพื้นที่ไม่สะดวก
- ไม่สะดวกในการเข้าถึงแหล่งงานหลักในพื้นที่

แนวความคิดที่ 3.

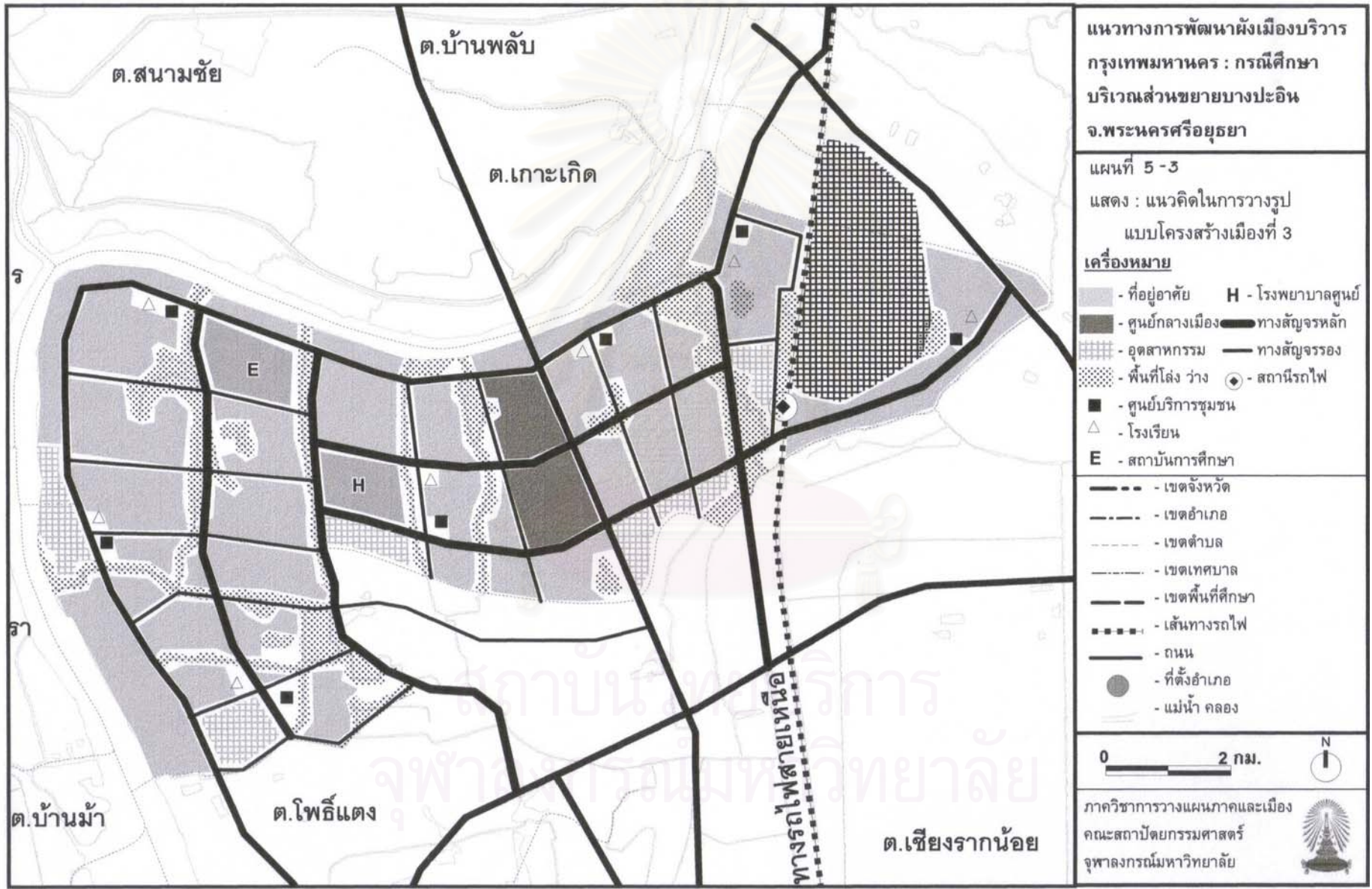
เป็นแนวความคิดที่ผสมผสานระหว่างแนวความคิดที่ 1 และแนวความคิดที่ 2 ซึ่งเป็นการวางเส้นทางหลักตามแนวยาวของพื้นที่ศึกษา จะเห็นได้จากช่วงทางทิศตะวันออกและตอนกลางของพื้นที่จะวางเส้นทางหลักในแนวนอน และยังคงเชื่อมกับเส้นทางหมายเลข 308 บริเวณชุมชนวัดคลองพุทรา เพื่อเพิ่มศักยภาพในการเข้าถึงแหล่งงานหลักในเชื่อมกับนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน ซึ่งเป็นแหล่งงานหลักในพื้นที่ บริเวณทิศตะวันตกจัดรูปแบบเส้นทางหลักให้ตั้งเพื่อจะเชื่อมเส้นทางระหว่างถนนหลวงหมายเลข 3447 กับพื้นที่ตอนกลางในด้านทิศตะวันตก รูปแบบของเส้นทางรองบริเวณตอนกลางและด้านทิศตะวันออกจัดวางในแนวตั้งเพื่อจะใช้ประโยชน์จากเส้นทางเดิมบางส่วนที่มีในพื้นที่ ในด้านทิศตะวันตกเส้นทางรองจัดวางในแนวนอนเพื่อให้สามารถเชื่อมกับเส้นทางหลักที่จะเข้าสู่ใจกลางพื้นที่ได้สะดวกขึ้น

ข้อดีของแนวความคิดที่ 3.

- สะดวกในการเดินทางจากพื้นที่ศึกษาไปยังแหล่งงานหลักทั้งในและนอกพื้นที่
- สามารถวางกรอบแนวคิดในการกำหนดกิจกรรมได้อย่างชัดเจนโดยใช้เส้นทางหลักเป็นตัวแบ่งกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อกิจกรรมอื่นๆ
- มีความยืดหยุ่นในการเดินทางระหว่างกิจกรรม
- ป้องกันการรบกวนระหว่างกิจกรรมได้ดี รวมทั้งสามารถควบคุมการเติบโตของกิจกรรมต่างๆ ได้

ข้อเสียของแนวความคิดที่ 3.

- ไม่สะดวกในการจัดการขนส่งสาธารณะ
- ลักษณะการวางรูปแบบโครงสร้างเป็นรูปแบบที่เฉพาะ ไม่เอื้อในการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงเท่าที่ควร
- ไม่นำสภาพแวดล้อมเดิมของพื้นที่มาใช้ประโยชน์เท่าที่ควร

จากข้อดี ข้อเสีย และความเหมาะสมของแนวความคิดทั้ง 3 รูปแบบ โดยการพิจารณาตามเป้าหมายการวางรูปแบบโครงสร้างเมืองของพื้นที่ศึกษา พบว่า รูปแบบที่ 1 มีความเหมาะสมและตรงกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ดังนี้คือ สามารถเข้าถึงตอนกลางของพื้นที่ศึกษาได้ อีกทั้งสามารถเชื่อมพื้นที่ระหว่างทิศตะวันออกกับตะวันตก และยังสะดวกในการเดินทางจากทุกพื้นที่ในเมืองเพื่อจะเดินทางเข้าไปสู่แหล่งงานหลักในพื้นที่(นิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน) และสามารถใช้ประโยชน์จากรูปแบบการขนส่งระบบรางได้ดี เพื่อจำเป็นในการเชื่อมกิจกรรมและการเดินทางกับเมืองหลัก(กรุงเทพฯ) ได้สะดวก อีกทั้งยังมีทางสัญจรหลักที่น้อยกว่าแนวความคิดอื่น และสามารถใช้ทรัพยากรและสภาพแวดล้อมที่มีอยู่เดิมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และลดค่าใช้จ่ายในการพัฒนาด้านระบบโครงข่ายการคมนาคมอีกด้วย

รูปแบบโครงสร้างเมืองและองค์ประกอบที่เหมาะสมของเมืองบรียาร์ บริเวณศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน

จากการวิเคราะห์เป้าหมาย วัตถุประสงค์ในการพัฒนาเมืองบรียาร์ของพื้นที่ศึกษา ทำให้สามารถเลือกรูปแบบโครงสร้างเมืองที่เหมาะสม ซึ่งในรายละเอียดองค์ประกอบรวมไปถึงศักยภาพพื้นที่ที่เหมาะสมกับการพัฒนา ได้ถูกกำหนดและออกแบบให้มีสอดคล้องกับแนวความคิดในรูปแบบโครงสร้างเมือง โดยได้นำประเด็นที่เห็นควรให้มีการพัฒนาควบคู่กันไปเพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาเมืองบรียาร์ บริเวณศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน

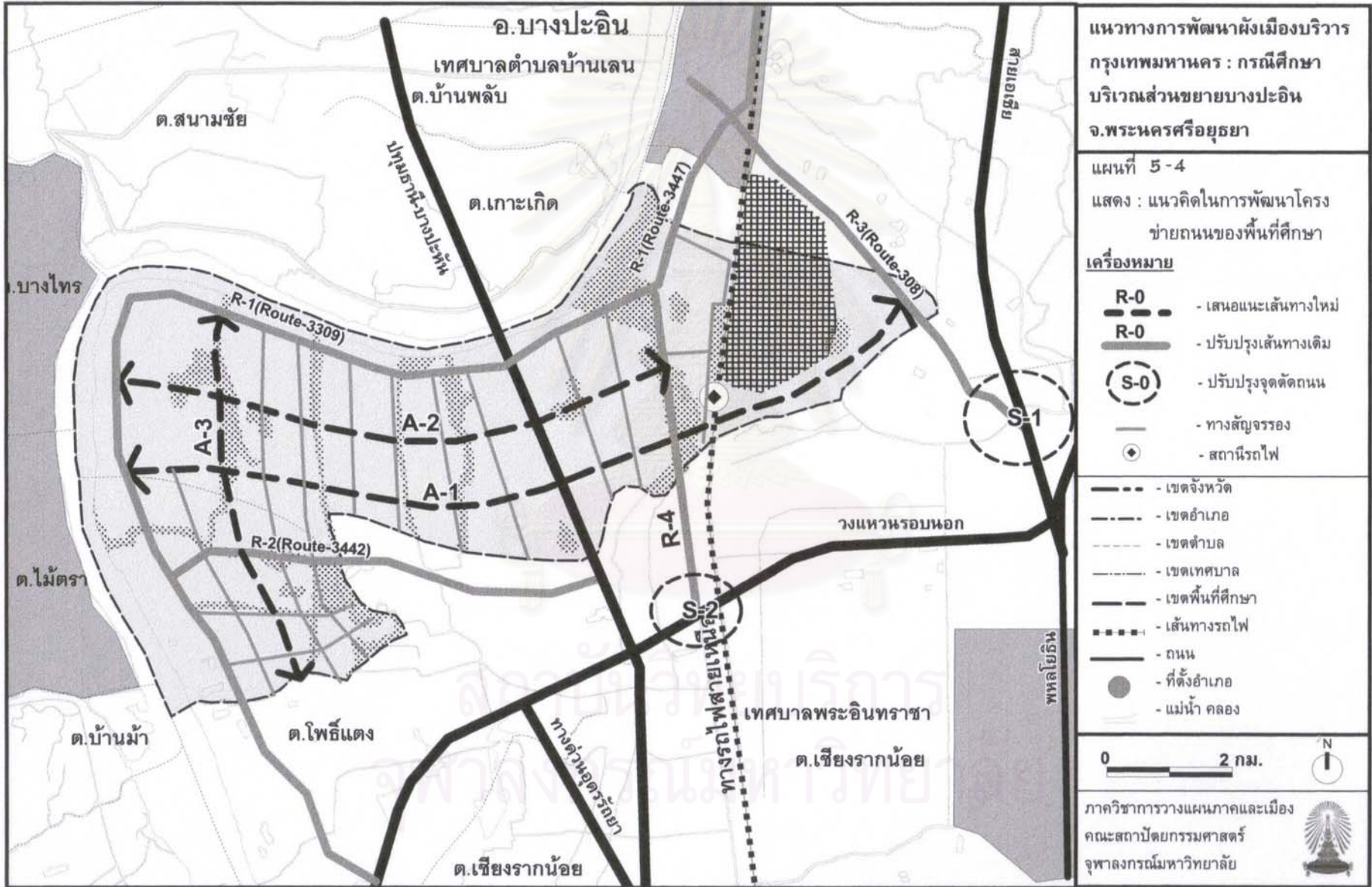
1. ทางสัญจรและการเข้าถึง

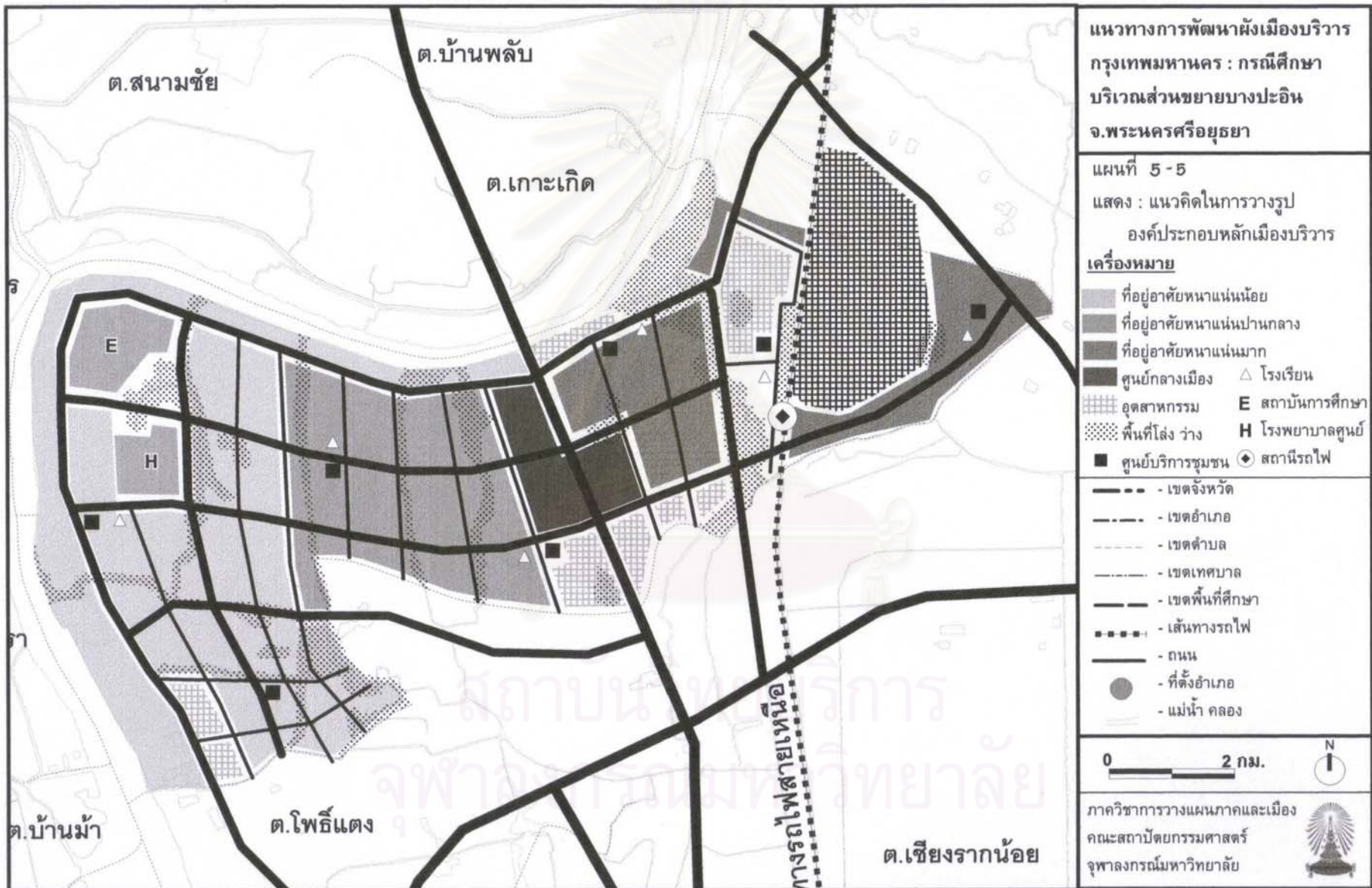
จากสภาพปัญหาในการเข้าถึงพื้นที่ศึกษา และการกระจุกตัวของกิจกรรมต่างๆในพื้นที่ จึงได้เสนอแนวความคิดในการวางรูปแบบของทางสัญจรในพื้นที่จะคำนึงถึงทางสัญจรเดิม โดยได้เสนอให้ปรับปรุงเส้นทางเดิม 4 เส้นทาง เสนอให้การเพิ่มเส้นทางสัญจรหลักภายในพื้นที่ศึกษา 3 เส้นทาง เสนอแนะให้ปรับปรุงจุดตัดทางสัญจร 2 จุด โดยมีรายละเอียดดังนี้ ปรับปรุงเส้นทางเดิม ได้แก่ เส้นทาง R-1(หลวงหมายเลข 3309, 3447) เป็นเส้นทางในการเชื่อมระหว่างพื้นที่ศึกษาด้านทิศเหนือกับแหล่งงานหลักนอกพื้นที่คือนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค ควรที่จะเพิ่มขีดความสามารถและศักยภาพในการสัญจรของเส้นทางดังกล่าวในการเดินทางระหว่างพื้นที่ศึกษาและนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค เส้นทาง R-2(หลวงหมายเลข 3442) เป็นเส้นทางที่เชื่อมระหว่างเส้นทางหมายเลข 3309 กับทางหลวงปทุมธานี-บางปะหัน เพื่อลดการเดินทางในพื้นที่ทางทิศตะวันตกของพื้นที่ศึกษาให้มีขีดความสามารถและลดระยะเวลาในการเดินทางพื้นที่ทิศตะวันตกที่จะเดินทางไปยังชุมชนและแหล่งงานหลักนอกพื้นที่ได้ เส้นทาง R-3 (ทางหลวงหมายเลข 308) ซึ่งเป็นเส้นทาง

สำคัญในการเชื่อมต่อกับชุมชนเมืองข้างเคียง อีกทั้งยังเป็นเส้นทางที่สามารถเข้าถึงแหล่งงานหลักของพื้นที่ (นิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน) และยังสามารถเชื่อมกับเส้นทางใหม่ที่เสนอแนะเพื่อเพิ่มศักยภาพในการเข้าถึงตอนกลางพื้นที่ศึกษา เส้นทาง R-4 (เส้นทางถนนเลียบบคลองประปา) เพื่อเป็นการเชื่อมต่อกับแหล่งงานหลักทางทิศใต้และลดระยะเวลาในการเดินทาง อีกทั้งยังเป็นเส้นทางที่เป็นตัวกลางในการเชื่อมพื้นที่ตอนในจากทิศตะวันออกไปยังทิศตะวันตกของพื้นที่ศึกษาได้อีกทางหนึ่ง เสนอแนะในการเพิ่มเส้นทางสัญจรเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการเดินทางและการเข้าถึงพื้นที่ได้ครอบคลุมมากขึ้น โดยเสนอแนะแนวทางดังนี้ เส้นทาง A-1 (เชื่อมระหว่าง 308 กับ 3309) โดยใช้เส้นทางเดิมบางส่วนในการเพิ่มขีดความสามารถทางการสัญจรเพื่อการเข้าถึงตอนใต้ของพื้นที่ศึกษา รวมถึงเป็นเส้นทางหลักในการเดินทางจากที่พักอาศัยฝั่งทิศตะวันตกไปยังนิคมอุตสาหกรรมบางปะอินอีกทางหนึ่ง ช่วยลดความคับคั่งและเป็นทางเลือกในการเดินทางเส้นทาง 3447 เพื่อเข้าสู่แหล่งงาน เส้นทาง A-2 (เชื่อมระหว่าง R-4 กับ 3309) เป็นเส้นทางที่เสนอแนะขึ้นมาเพื่อการเชื่อมโยงกิจกรรมในพื้นที่ศึกษาให้สามารถเข้าถึง และช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการเข้าถึงพื้นที่ตอนกลางได้เป็นอย่างดี เส้นทาง A-3 (เชื่อมระหว่าง 3309 กับ พื้นที่ฝั่งทิศตะวันตก เพื่อให้สะดวกในการเข้าถึงพื้นที่และเชื่อมเส้นทางสัญจรและกิจกรรมในพื้นที่ให้ครอบคลุม อีกทั้งทำให้เกิดความคล่องตัวในการเดินทางระหว่างพื้นที่ทิศตะวันตกเฉียงใต้กับศูนย์รวมกิจกรรมต่างๆ ได้ดีขึ้น) การพัฒนาจุดตัดเส้นทางสัญจรเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการเดินทางระหว่างชุมชนในพื้นที่และภายนอกให้มีศักยภาพในการเข้าถึงระหว่างชุมชน โดยได้เสนอแนะจุดตัดทางสัญจร 2 จุด คือ S-1 แยกระหว่างเส้นทาง 308 กับถนนสายเอเชีย เพื่อเพิ่มศักยภาพในการเดินทางเข้าถึงพื้นที่ศึกษาให้สะดวกและรวดเร็ว S-2 จุดตัดระหว่าง ถนนเลียบบคลองประปากับถนนวงแหวนรอบนอก เพื่อเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการเดินทางไปยังแหล่งงานหลักนอกพื้นที่ (เขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนคร)

ในส่วนของ การขนส่งสาธารณะ จากการเสนอแนะในการพัฒนาเส้นทางสัญจรหลัก 3 เส้นทาง และ 4 เส้นทางที่สามารถเพิ่มศักยภาพให้กับเส้นทางเดิม โดยสามารถจัดเตรียมระบบการขนส่งสาธารณะให้เดินทางตามเส้นทางหลักที่ทำการพัฒนาโครงข่ายในพื้นที่ อาจจะใช้ระบบขนส่งขนาดใหญ่ในการวิ่งตามเส้นทางหลัก และแบ่งช่วงการจัดระบบขนส่งขนาดเล็กช่วยแบ่งเบาภาระในการกระจายการขนส่งไปยังทางสัญจรรอง

ในด้านการสัญจรทางเท้า อาจจัดเส้นทางเดินเท้าภายในชุมชนหรือย่าน ตามพื้นที่พักอาศัย ให้สามารถเชื่อมต่อกับกิจกรรมต่างๆ ทั้งการบริการสาธารณะ สิ่งอำนวยความสะดวก ศูนย์บริการชุมชน และสามารถเชื่อมต่อกับระบบขนส่งสาธารณะได้ดี เพื่อสะดวกในการลดปัญหาการจราจรในพื้นที่ชุมชนหรือย่านลง

2. ที่อยู่อาศัย จากการศึกษาถึงลักษณะของประชากรและรูปแบบของที่อยู่อาศัยของประชากรหลักในพื้นที่ ทำให้สามารถแบ่งย่านที่อยู่อาศัยออกเป็น 3 ประเภท คือ ที่อยู่อาศัยหนาแน่นสูง ที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง ที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย โดยสัดส่วนของย่านที่อยู่อาศัยในพื้นที่ควรให้ความสำคัญกับที่อยู่อาศัยประเภทหนาแน่นปานกลางและหนาแน่นสูงเนื่องจาก ประชากรส่วนใหญ่ที่คาดว่าจะเข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่ศึกษาจะเป็นประชากรรายได้น้อยถึงปานกลาง

รูปแบบของที่อยู่อาศัยควรมีทุกรูปแบบตั้งแต่บ้านเดี่ยว 1 ชั้น 2 ชั้น ไปจนถึงอาคารพักอาศัยขนาดใหญ่ จากการศึกษา รูปแบบ และความต้องการที่อยู่อาศัยของประชากรในพื้นที่ พบว่ารูปแบบที่อยู่อาศัยที่มีความต้องการมากที่สุดจะประกอบไปด้วย หอพัก อพาร์ทเมนต์ บ้านเช่า เนื่องจากประชากรที่จะเข้ามาอยู่อาศัยส่วนใหญ่เป็นผู้มีรายได้น้อยถึงปานกลางซึ่งไม่สามารถจัดหาหรือมีที่อยู่เองได้ อีกทั้งเป็นแรงงานหลักที่จะเข้ามาในพื้นที่ศึกษา

ทำเลในการพิจารณาที่ตั้งที่อยู่อาศัยควรจำแนกตามย่านที่อยู่อาศัย โดยเฉพาะย่านที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง และหนาแน่นสูง ควรเลือกทำเลที่ช่วยในการลดระยะเวลาในการเดินทาง เช่น บริเวณทิศตะวันออกของพื้นที่ศึกษา ซึ่งอยู่ติดกับแหล่งงานหลัก (นิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน) ของพื้นที่ อีกทั้งควรจัดให้อยู่ติดกับเส้นทางสัญจรหลัก เนื่องจากรูปแบบในการขนส่งแรงงานจะเป็นในลักษณะมีบริการรถขนส่งแรงงาน ซึ่งถ้าตั้งอยู่ในพื้นที่ชั้นในหรือไม่อยู่ใกล้เส้นทางหลัก อาจก่อให้เกิดปัญหาการจราจรในชั่วโมงเร่งด่วนได้ ในส่วนของทำเลที่ตั้งของย่านที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย เป็นประชากรที่มีรายได้ปานกลางและสูง มีความต้องการในการพักอาศัยที่มีความเป็นส่วนตัวสูง และต้องการสภาพแวดล้อมที่ดี มีความสามารถในการเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ซึ่งพื้นที่ๆ เหมาะสมควรตั้งอยู่บริเวณทิศตะวันตกของพื้นที่ และพื้นที่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา

3. ย่านธุรกิจพาณิชยกรรม เป็นส่วนที่ให้บริการและเป็นแหล่งงานที่สำคัญของเมืองบริวารในอนาคต โดยควรมีการจัดลำดับและแบ่งระดับของย่านธุรกิจออกเป็น 3 ระดับเพื่อรองรับความต้องการและเพิ่มความสะดวกสบายให้กับประชากรที่เข้ามาอาศัยในพื้นที่ ซึ่งสามารถแบ่งระดับการให้บริการ ดังนี้

ก) ระดับชุมชน จะเป็นรูปแบบการค้าประเภทร้านค้าขนาดเล็ก ที่สามารถรองรับการใช้บริการขั้นพื้นฐานในการซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคของแต่ละชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษาได้อย่างสะดวก

ข) ระดับตำบล จะเป็นรูปแบบร้านค้าที่มีขนาดใหญ่กว่าระดับชุมชน สามารถรองรับความต้องการที่เพิ่มขึ้นของหลาย ๆ ชุมชนรวมซึ่งมีความหลากหลายของการบริการ และสนองต่อความต้องการใช้สินค้าเครื่องอุปโภคบริโภคในชีวิตประจำวันของประชาชนได้อย่างดี

ค) ระดับเมือง จะเป็นย่านศูนย์กลางการค้าหลักในเมืองบิรวาร สามารถรองรับความต้องการที่หลากหลายและเป็นศูนย์รวมการบริการสิ่งอำนวยความสะดวกและความบันเทิงของประชาชนได้อย่างดี

โดยในรูปแบบโครงสร้างที่ได้นำเสนอ ได้จัดให้ย่านธุรกิจพาณิชยกรรมและศูนย์กลางเมืองตั้งอยู่บริเวณใจกลางพื้นที่ เพื่อที่จะสามารถเข้าถึงจากส่วนต่างๆ ทั้งในและพื้นที่ได้อย่างสะดวก ซึ่งสามารถเชื่อมกับเส้นทางสัญจรหลักในพื้นที่ทั้ง 3 เส้นทางได้ดีและสะดวกในการเข้าถึงจากทุกพื้นที่ทั้งภายในและภายนอก โดยตั้งอยู่ติดกับเส้นทางหลวงหมายเลข 347 ซึ่งสามารถเชื่อมต่อไปยังถนนวงแหวนรอบนอก และทางด่วนพิเศษอุดรรัถยา (แจ้งวัฒนะ-บางปะอิน)

4. ย่านอุตสาหกรรมและนิคมอุตสาหกรรม ในส่วนย่านอุตสาหกรรม ควรส่งเสริมให้มีการประกอบอุตสาหกรรมประเภทบริการ เช่นอุตสาหกรรมเกี่ยวกับการขนส่ง คลังสินค้า อุตสาหกรรมเกี่ยวกับการซ่อมบำรุง เป็นต้น เนื่องจาก จากนโยบายของกระทรวงอุตสาหกรรมได้ประกาศและกำหนดให้พื้นที่อำเภอบางไทร อำเภอบางปะอินเป็นพื้นที่อนุรักษ์ทำให้พื้นที่ศึกษาไม่สามารถตั้งโรงงานอุตสาหกรรมการผลิตยกเว้นในเขตนิคมอุตสาหกรรม รวมถึงอุตสาหกรรมประเภทบริการสามารถตั้งในเขตพื้นที่ดังกล่าว และเพื่อเป็นการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมภายในพื้นที่ศึกษา ในส่วนของนิคมอุตสาหกรรม ควรส่งเสริมให้มีการลงทุนและขยายพื้นที่ เพื่อรองรับการขยายตัวของสถานประกอบการในเขตนิคมอุตสาหกรรม รวมถึงขยายการจ้างงานเพื่อรองรับการขยายตัวของประชากรที่คาดว่าจะเข้ามาอาศัยเพิ่มมากขึ้น กิจกรรมที่เหมาะสมในการพัฒนาพื้นที่อุตสาหกรรมนั้นในพื้นที่ศึกษามีศักยภาพในการขนส่งและเป็นจุดศูนย์กลางคมนาคมหลายทาง จึงพัฒนาพื้นที่ศึกษาให้มีกิจกรรมด้านการขนส่งและกระจายสินค้า โดยจัดตั้งในพื้นที่ ๆ เส้นทางสัญจรหลักผ่าน รวมถึงตั้งอยู่ใกล้กับจุดเชื่อมต่อการคมนาคมที่สามารถติดต่อกับภูมิภาคต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี พื้นที่ที่เห็นควรจัดตั้งอุตสาหกรรมประเภทขนส่ง และกระจายสินค้านี้ได้แก่ พื้นที่ทางตอนใต้ของพื้นที่ศึกษา รวมไปถึงพื้นที่บริเวณสถานีรถไฟคลองพุทรา ซึ่งเหมาะจะพัฒนาให้เป็น ICD ของภาคกลาง รวมทั้งรูปแบบการขนส่งทางน้ำพื้นที่ ๆ เหมาะสมคือพื้นที่ทางทิศเหนือติดกับแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งเป็นที่ตั้งของคลังสินค้าเดิมจึงควรเพิ่มศักยภาพในการขนส่งทางน้ำอีกทางหนึ่ง

5. **ส่วนบริการชุมชน** ในส่วนของการบริการชุมชนมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการจัดรูปแบบรวมถึงกิจกรรม แหล่งการบริการให้เพียงพอต่อความต้องการขั้นพื้นฐานไปจนถึงเพื่ออำนวยความสะดวกในการอยู่อาศัยของประชากรในพื้นที่ ส่วนการบริการชุมชนประกอบไปด้วย

ก) สถานศึกษา ควรจัดให้มีระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสามารถครอบคลุมความต้องการของประชาชนที่อาศัยในพื้นที่ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เห็นควรมีและจัดตั้งขึ้นโดยแยกตามอายุประกอบไปด้วย

- ระดับอนุบาลและสถานรับเลี้ยงเด็กอ่อน อายุ 3-5 ปี ซึ่งในระดับการศึกษาระดับนี้มีความต้องการในการใช้บริการของครัวเรือนที่ย้ายเข้ามาอาศัยในเมือง เนื่องจากประชากรและครัวเรือนที่เข้ามาอาศัย โดยส่วนใหญ่จะเป็นครัวเรือนวัยทำงานซึ่งเป็นช่วงในการสร้างครอบครัว มีภาระในการทำงานทั้งชายและหญิงไม่สามารถแบ่งเวลาในการเลี้ยงดูสมาชิกได้ตลอด โดยควรมีการเตรียมการในการรองรับและหาสถานที่ที่เหมาะสมในการจัดตั้งสถานศึกษาระดับก่อนอนุบาลให้เพียงพอ

- ระดับประถมศึกษา อายุ 5-12 ปี มีความสำคัญต่อการศึกษาของประชากรในวัยเด็ก ซึ่งต้องพิจารณาการเตรียมการตั้งและรองรับประชากรวัยเด็ก ควรคำนึงถึงระยะทางซึ่งควรเป็นระยะทางที่สามารถเดินทางด้วยเท้าจากที่พักอาศัยมายังสถานศึกษาได้ รวมถึงปริมาณของความต้องการสถานศึกษาของประชากร

- ระดับมัธยมศึกษา อายุ 12-18 ปี ในพื้นที่ควรมีการจัดตั้งสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา เพื่อรองรับความต้องการในการศึกษาขั้นพื้นฐานของประชากรในวัยศึกษา เพื่อเพิ่มความสะดวกสบายในการเรียนในพื้นที่ ไม่จำเป็นต้องเดินทางไปศึกษาต่างพื้นที่

ข) สถานพยาบาล ในส่วนของสถานพยาบาลในพื้นที่ควรมีการเพิ่มศักยภาพในการให้บริการโดยคำนึงถึงการเดินทางและการเข้าถึงของประชากรที่ต้องการใช้บริการ ซึ่งในการบริการสถานพยาบาล สามารถแบ่งความต้องการใช้บริการของประชาชนออกเป็น 3 ระดับ คือ

- ระดับสถานีอนามัย เป็นสถานพยาบาลที่รองรับการให้บริการขั้นพื้นฐานของประชาชนที่อาศัยในย่านชุมชนต่าง ๆ และจำเป็นต้องครอบคลุมการให้บริการประชาชน ซึ่งควรจะต้องคำนึงถึงเส้นทางการเดินทางจะต้องสามารถรองรับประชากรของย่านชุมชนได้อย่างทั่วถึง

- ระดับโรงพยาบาลขนาดเล็ก เป็นสถานพยาบาลที่รองรับความต้องการเพื่อเข้ารับรักษาพยาบาลระดับที่สูงกว่าความต้องการใช้บริการของสถานีอนามัย โดยควรกระจายและตั้งอยู่ตามย่านหลัก ๆ และแหล่งชุมชนขนาดใหญ่ ซึ่งมีความต้องการสถานพยาบาลที่สูงและควรตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีการเดินทางสะดวก

- ระดับศูนย์พยาบาลขนาดใหญ่ เป็นสถานพยาบาลที่สามารถรองรับความต้องการใช้บริการและรักษาของประชากรครอบคลุมในทุก ๆ ด้าน และควรมีศูนย์ฝึกอบรมรวมถึงศูนย์รวมเรียนรู้และเป็นแหล่งค้นคว้าวิทยาการทางการแพทย์ โดยเป็นศูนย์กลางการให้บริการครบวงจรการแพทย์ในพื้นที่ได้อย่างดี

ค) ศาสนสถาน เป็นสถานที่ยึดเหนี่ยวจิตใจและเป็นศูนย์รวมทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตของประชาชน ควรมีการจัดตั้งศาสนสถานตามแหล่งชุมชนและย่านพักอาศัยที่มีความหนาแน่นของประชากรขนาดกลาง โดยคำนึงถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของแต่ละชุมชน สามารถรองรับกิจกรรมทางสังคมต่าง ๆ ของแต่ละชุมชนได้อย่างดี

ง) การบริการในด้านการศึกษาและคุณภาพชีวิต เพื่อให้ประชาชนที่จะเข้ามาอาศัยในเมืองบริวาร มีคุณภาพชีวิตที่ดี และเป็นการสร้างแรงดึงดูดในการเข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่ที่กำหนด การบริการสาธารณะอื่น ๆ จึงมีความสำคัญในการพิจารณาพักอาศัยในเมืองบริวาร การบริการอื่น ๆ ที่มีความสำคัญเช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ ศูนย์เยาวชน ฯลฯ โดยในการพิจารณาให้บริการสิ่งเหล่านี้ควรคำนึงถึงพื้นที่ที่มีศักยภาพในการให้บริการรวมถึงปริมาณความต้องการของพื้นที่ชุมชนต่าง ๆ ในเมืองบริวาร เช่น ห้องสมุดควรตั้งอยู่ในพื้นที่ที่เป็นแหล่งสถานศึกษา เพื่อความสะดวกสบายในการใช้บริการ พิพิธภัณฑ์และศูนย์เยาวชน ควรตั้งอยู่ในแหล่งที่มีการเดินทางและการเข้าถึงสะดวก และเป็นสถานที่ที่สามารถรองรับการให้บริการแก่ประชาชนในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จ) สถานบริการและสถานบันเทิงต่าง ๆ เป็นสถานที่สำหรับการพักผ่อนของประชากรที่อยู่ในวัยทำงานซึ่งเป็นสถานที่ให้ความบันเทิงต่าง ๆ ได้แก่ โรงมหรสพ โรงภาพยนตร์ แหล่ง ช้อปปิ้งเซ็นเตอร์ต่าง ๆ เป็นต้น เป็นแหล่งที่ควรตั้งอยู่ในศูนย์กลางเมืองซึ่งมีรายได้สูง ควรตั้งกระจายอยู่ตามแหล่งงานหรือย่านธุรกิจสำคัญ ๆ ของเมือง เพื่อเป็นการควบคุมและจำกัดการให้บริการแก่ประชาชนที่มีความสามารถใช้บริการได้

6. โครงสร้างพื้นฐาน ในส่วนของโครงสร้างพื้นฐาน นับเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยในเมือง เนื่องจากโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ เป็นสิ่งจำเป็นในวิถีชีวิตเมือง ถ้าขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งจะส่งผลกระทบต่อและปัญหาการอยู่อาศัยอย่างร้ายแรง โดยความพร้อมของระบบโครงสร้างพื้นฐานเป็นสิ่งที่จะต้องคำนึงหลัก ๆ ในการพัฒนาเมืองหรือชุมชนอาศัยต่าง ๆ ซึ่งจะต้องตอบสนองความต้องการ และสามารถรองรับการให้บริการของประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ ได้เพียงพอเพียง โดยโครงสร้างพื้นฐานประกอบไปด้วย

ก) โครงข่ายคมนาคม เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาพื้นที่หลัก โดยควรพัฒนาความเชื่อมโยงของโครงข่ายคมนาคมภายในพื้นที่ที่สามารถครอบคลุมพื้นที่ที่ยังคงเป็นพื้นที่ว่าง รวมถึงเชื่อมโยงโครงข่ายการคมนาคมกับพื้นที่โดยรอบและเมืองหลัก

ในการพัฒนาระบบโครงข่ายคมนาคมในพื้นที่ควรพัฒนาและสร้างเส้นทางคมนาคมสายหลักให้สามารถเข้าถึงพื้นที่ส่วนใหญ่ รูปแบบในการดำเนินการควรคำนึงถึงโครงสร้างคมนาคมให้สามารถรองรับการขยายตัวของกิจกรรมต่าง ๆ ภายในพื้นที่ได้ แบ่งลำดับความสำคัญของถนนให้ชัดเจน พัฒนาระบบขนส่งมวลชนให้มีประสิทธิภาพ สามารถรองรับการให้บริการแก่ประชาชนและครอบคลุมการให้บริการแก่ประชาชนในทุกพื้นที่ โดยเชื่อมการเดินทางในพื้นที่พื้นที่พักอาศัย แหล่งงาน ย่านการค้า และการบริการชุมชนให้มีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นการส่งเสริมและลดปัญหาการจราจรอันอาจเกิดปัญหาในอนาคตได้

การคมนาคมกับพื้นที่โดยรอบและเมืองหลัก ควรพัฒนาเส้นทางสายหลักในพื้นที่ศึกษาให้สามารถเชื่อมต่อกับเส้นทางคมนาคมโดยรอบพื้นที่ ซึ่งมีศักยภาพในการเชื่อมต่อกับภูมิภาคต่าง ๆ ได้ รวมถึงควรพัฒนาการขนส่งระบบรางในการเชื่อมต่อกับแหล่งงานภายนอกพื้นที่ รวมถึงกรุงเทพมหานคร ควรปรับปรุง พัฒนาสถานีรถไฟให้สามารถรองรับการให้บริการเดินทางไปยังแหล่งงานและให้บริการในเมืองหลัก อีกทั้งการคมนาคมโดยรอบพื้นที่ที่สามารถเชื่อมต่อไปยังการคมนาคมทางอากาศได้ จึงควรพัฒนาและปรับปรุงการโครงข่ายคมนาคมในการเชื่อมต่อกับศูนย์กลางการขนส่งทางอากาศเพื่อเพิ่มศักยภาพในการคมนาคมขนส่งทั้งทางบก และทางอากาศ

ข) ระบบไฟฟ้า เป็นสิ่งจำเป็นพื้นฐานที่จะขาดไม่ได้ในชีวิตเมือง ซึ่งควรมีการเพิ่มศักยภาพของโครงข่ายไฟฟ้าภายในพื้นที่ให้สามารถครอบคลุมการใช้ประโยชน์ของกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมพักอาศัย แหล่งงาน การบริการสาธารณะ ซึ่งกิจกรรมต่างๆเหล่านี้ล้วนจำเป็นต้องใช้ระบบไฟฟ้าเป็นตัวขับเคลื่อน รวมไปถึงสามารถรองรับการขยายตัวของกิจกรรมต่าง ๆ ได้รับการพัฒนาในพื้นที่ได้อย่างดี

ค) ระบบประปา นับเป็นสิ่งสำคัญอีกสิ่งหนึ่งในการดำรงชีวิตของประชาชน ไม่ว่าจะอาศัยอยู่ในเขตเมืองหรือเขตชนบท ในการพัฒนาเมืองบวรจำเป็นต้องคำนึงถึงระบบประปาที่สามารถรองรับการให้บริการของประชาชนได้อย่างเหมาะสม และจากสภาพพื้นที่ที่มีแหล่งน้ำสำคัญๆ เช่นแม่น้ำเจ้าพระยา ไหลผ่านทำให้ไม่ประสบปัญหาแหล่งน้ำดิบในการใช้ผลิตน้ำประปา แต่จำเป็นต้องพิจารณาถึงการวางระบบโครงข่ายการให้บริการที่เหมาะสมกับกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่ได้รับการวางผังการใช้ประโยชน์ที่ดิน เนื่องจากความต้องการใช้น้ำของประชากรต่อคนต่อวันมีมากถึง 200 ลิตร จึงจำเป็นต้องมีระบบการจัดการและการผลิตที่เหมาะสม โดยอาจจะตั้งแหล่งผลิต

ขนาดกลางหลายแห่งกระจายให้ครอบคลุมพื้นที่ เพื่อสะดวกในการควบคุมและจัดการพื้นที่การให้บริการ

ง) การกำจัดขยะ เป็นสิ่งที่สำคัญต่อคุณภาพชีวิตและสุขลักษณะของประชาชนในเมือง ซึ่งในการกำจัดขยะควรคำนึงถึงแหล่งในการจัดเก็บและกำจัด และปริมาณของขยะในการจัดการต่อวัน เพื่อให้ไม่เกิดมลภาวะต่อสภาพแวดล้อมรวมถึงชุมชนต่าง ๆ ในปัจจุบันมีระบบกำจัดขยะด้วยเทคโนโลยีความร้อน ซึ่งใช้พื้นที่ในการกำจัดและจัดเก็บน้อยกว่าระบบฝังกลบ และก่อปัญหาและมลภาวะต่อสภาพแวดล้อมน้อยกว่าวิธีการกำจัดแบบอื่น

จ) ระบบระบายน้ำและบำบัดน้ำเสีย ในการจัดการและเตรียมความพร้อมของระบบการระบายน้ำและบำบัดน้ำเสีย ควรจัดการให้ระบบการระบายน้ำและการบำบัดน้ำเสียแยกออกจากกัน โดยระบบการระบายน้ำสามารถเชื่อมต่อเข้ากับเส้นทางระบายน้ำขนาดใหญ่เช่น คลองระบายน้ำ รวมถึงแหล่งน้ำต่าง ๆ ได้โดยตรง แต่ในส่วนของระบบการบำบัดน้ำเสียจำเป็นต้องผ่านกระบวนการบำบัดให้ได้คุณภาพน้ำที่เหมาะสมเพื่อป้องกันการเกิดมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชนที่จะเข้ามาอาศัยในเมืองบริวาร

7. สถานที่สันทนาการและที่โล่ง สถานที่สันทนาการและพื้นที่โล่งเป็นเสมือนที่หายใจสำหรับประชาชนที่อาศัยในเขตชุมชนเมือง ซึ่งนับเป็นสิ่งสำคัญในการวางแผนและกำหนดให้มีสถานที่สันทนาการและพื้นที่โล่งในเขตเมือง โดยสถานที่สันทนาการและที่โล่งภายในเมือง ได้แก่

ก) สนามเด็กเล่น ควรจัดพื้นที่สนามเด็กเล่นในชุมชนต่างๆ ภายในเมือง และกระจายเป็นพื้นที่สำหรับชุมชนต่างๆ ที่เป็นแหล่งที่พักอาศัย และควรพิจารณาจากสัดส่วนความหนาแน่นของประชากรในแต่ละชุมชนถึงความเหมาะสมของขนาดสนามเด็กเล่นในแต่ละแห่ง

ข) ศูนย์กีฬา เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการพักผ่อนและออกกำลังกายของประชาชนทุกคน ซึ่งศูนย์กีฬาในแต่ละแห่งควรจัดให้มี สนามฟุตบอล สนามวอลเลย์บอล สนามบาสเกตบอล สนามเทนนิส หรืออาจมีสระว่ายน้ำ ในศูนย์กีฬาแต่ละแห่ง ขึ้นอยู่กับขนาดและความหนาแน่นของชุมชน

ค) สวนสาธารณะและพื้นที่โล่ง ว่าง ประชาชนในเมืองต่าง ๆ มีความต้องการพื้นที่สีเขียว ที่โล่งว่างในการพักผ่อน โดยควรพิจารณาจากพื้นที่ที่มาส่งผลต่อสภาพกิจกรรมหลักภายในเมืองพื้นที่สวนสาธารณะและพื้นที่โล่ง ควรได้รับการพัฒนาจากสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยในการเป็นสถานที่พักผ่อนแก่ประชาชนตามชุมชนต่าง ๆ และจากสภาพความเหมาะสมของพื้นที่ พื้นที่ริมคลองและแหล่งน้ำตามธรรมชาติต่าง ๆ ที่กระจายอยู่ในพื้นที่ศึกษา เป็นพื้นที่เหมาะสมในการพัฒนาให้เป็นอีกทั้งเป็นพื้นที่ที่ส่งผลกระทบต่อกิจกรรมหลักของเมืองน้อยที่สุด โดย

สามารถนำกิจกรรมพักผ่อนประเภท สนามเด็กเล่นและศูนย์กีฬา มาจัดตั้งในพื้นที่ใกล้เคียงกันเพื่อ ความหลากหลายของกิจกรรมการพักผ่อนและออกกำลังกายในแต่ละชุมชน การเลือกที่ตั้งของ สวนสาธารณะและพื้นที่โล่งว่างนั้น ได้พิจารณาถึงสภาพแวดล้อมเดิม โดยได้นำคลองต่าง ๆ ในพื้นที่ มาจัดเป็นพื้นที่พักผ่อน ซึ่งสามารถเชื่อมต่อและกระจายในพื้นที่ศึกษาได้อย่างดี

5.1.5 แนวความคิดในการกำหนดระยะการพัฒนาพื้นที่ศึกษา

จากแนวคิดในการเสนอรูปแบบการพัฒนาที่เหมาะสมทั้งรูปแบบโครงสร้างเมือง การสัญจร และการเข้าถึง กิจกรรมทางเศรษฐกิจ และองค์ประกอบเมืองของพื้นที่ศึกษา เป็นรูปแบบการพัฒนา ที่ต้องใช้เวลาในการพัฒนาและต้องใช้งบประมาณจำนวนมากในการลงทุน การกำหนดระยะ ในการพัฒนาจึงเป็นหนึ่งในขั้นตอนที่จะช่วยในการวิเคราะห์ความสามารถในการพัฒนาและ พิจารณาแนวทางที่ดีที่สุดในการพัฒนา ซึ่งจากแนวทางการพัฒนาต่างๆที่ได้เสนอแนะไปข้างต้น สามารถเสนอแนะแนวคิดในการกำหนดระยะของการพัฒนาได้ 3 ระยะดังนี้

การพัฒนาระยะที่ 1

การสัญจรและการเข้าถึง

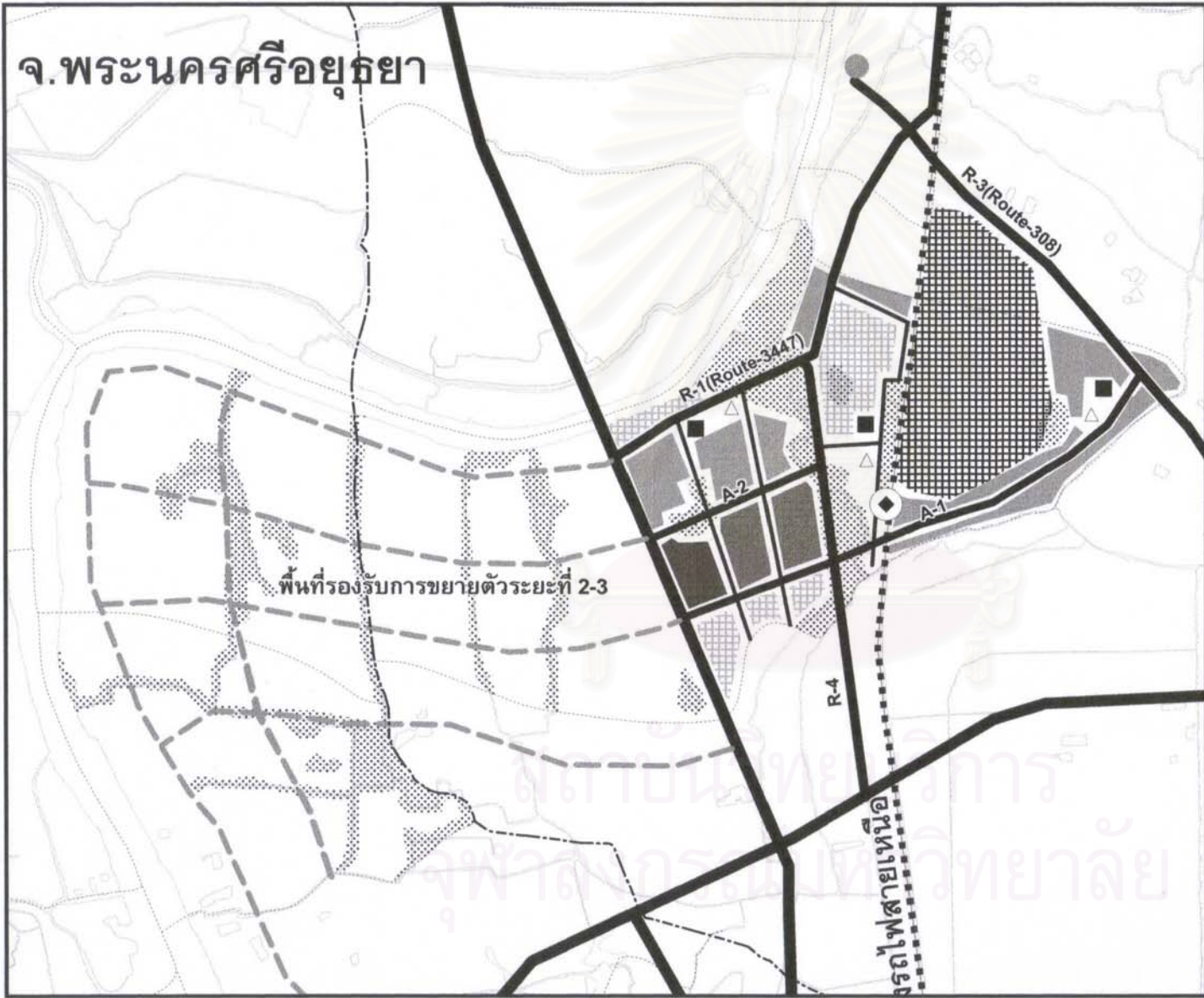
เป็นระยะเริ่มต้นของการพัฒนา โดยเสนอแนะให้มีการพัฒนารูปแบบการสัญจร และการเข้าถึงดังนี้ พัฒนาเส้นทาง R-1(3447) โดยปรับปรุงเส้นทางจากนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค ไป ถึงจุดตัดกับถนน 347(ปทุมธานี-บางปะหัน) เพื่อเพิ่มศักยภาพของการเดินทางระหว่างที่พักอาศัย และแหล่งงานภายนอก ปรับปรุงเส้นทาง R-4(เลียบคลองประปา) เพื่อสะดวกในการเดินทางจาก พื้นที่ตอนกลางไปสู่แหล่งงานทางทิศใต้ R-3(308) เป็นตัวกลางในการเดินทางจากที่พักอาศัยใจ กลางพื้นที่ระยะที่ 1 ไปสู่แหล่งงานหลักในพื้นที่ A-1 (ถนนคลองพุทธา-347) ปรับปรุงให้มีศักยภาพ ในการเดินทางจากพื้นที่พักอาศัยตอนกลางไปสู่แหล่งงานหลักในพื้นที่ และเชื่อมกับสถานีรถไฟ คลองพุทธาใต้ A-2(R-4 - 347) เพื่อเป็นการเชื่อมโยงกิจกรรมในพื้นที่พัฒนาระยะที่ 1 ปรับปรุง สถานีรถไฟและพื้นที่ข้างเคียงให้สามารถรองรับและเป็นศูนย์กลางการขนส่งสินค้าระบบรางได้ รวมถึงเพิ่มศักยภาพการขนส่งมวลชนระหว่างเมือง

องค์ประกอบเมือง

ที่พักอาศัย

เสนอให้มีการส่งเสริมและพัฒนาที่อยู่อาศัยของประชาชนที่มีรายได้น้อยถึง ปานกลาง โดยกำหนดพื้นที่ให้เป็นที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง และหนาแน่นสูง ที่พักอาศัย หนาแน่นปานกลางเสนอให้จัดอยู่โดยรอบแหล่งงานหลักของพื้นที่ศึกษา บริเวณพื้นที่ชุมชนวัดคลอง

จ.พระนครศรีอยุธยา

แนวทางการพัฒนาผังเมืองบริหาร
กรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา
บริเวณส่วนขยายบางปะอิน
จ.พระนครศรีอยุธยา

แผนที่ 5-6
แสดง : แนวคิดในกำหนดระยะของ
การพัฒนาพื้นที่ศึกษา ระยะที่ 1

เครื่องหมาย

	ที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง		โรงเรียน
	ที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก		E สถาบันการศึกษา
	ศูนย์กลางเมือง		H โรงพยาบาลศูนย์
	อุตสาหกรรม		ศูนย์บริการชุมชน
	พื้นที่โล่งว่าง		สถานีรถไฟ
	โครงข่ายในอนาคต ระยะที่ 2		

- - - - - เขตจังหวัด
 - - - - - เขตอำเภอ
 - - - - - เขตตำบล
 - - - - - เขตเทศบาล
 - - - - - เขตพื้นที่ศึกษา
 - - - - - เส้นทางรถไฟ
 - - - - - ถนน
 ● - ที่ตั้งอำเภอ
 ○ - แม่น้ำ คลอง

0 2 กม. N

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พุดรา พื้นที่ด้านทิศเหนือที่ติดกับถนน 3447 ที่อยู่อาศัยหนาแน่นสูงเสนอให้อยู่บริเวณตอนใต้ของพื้นที่ศึกษาระหว่างถนน A-1 กับ A-2

ย่านพาณิชย์กรรม

เสนอให้ตั้งอยู่บริเวณจุดตัดถนน A-1 กับ ทางหลวงหมายเลข 347 ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของพื้นที่ เพื่อสะดวกในการติดต่อและสามารถรองรับการใช้บริการจากทุกพื้นที่ของการพัฒนาระยะที่ 1 และเสนอให้มีการพัฒนาและเพิ่มกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การค้าบริการเพื่อเพิ่มความหลากหลายในการเลือกใช้บริการของคนในพื้นที่และตอบสนองความต้องการใช้บริการขั้นต้นของประชากรในพื้นที่ได้ แต่ในระยะแรกกิจกรรมส่วนใหญ่อาจต้องพึ่งพาจากชุมชนโดยรอบ

ย่านอุตสาหกรรม

เสนอให้กระจายตัวอยู่โดยรอบแหล่งงานและติดกับเส้นทางสัญจรหลักของพื้นที่ทั้งระบบโครงข่ายถนน ระบบราง และทางน้ำ ซึ่งกิจกรรมอุตสาหกรรมเสนอให้เป็นกิจกรรมประเภทการขนส่ง และคลังสินค้า เพื่อสะดวกในการควบคุมมลภาวะ และยังเป็นทางเลือกให้เกิดแหล่งงานที่ต่อเนื่องกับกิจกรรมการผลิตทั้งในและนอกพื้นที่อีกด้วย ที่ตั้งของกิจกรรมการขนส่งจะตั้งอยู่ทางทิศใต้ของพื้นที่ติดกับเส้นทาง R-4 และ 347 ตั้งอยู่บริเวณด้านหลังและติดกับสถานีรถไฟคลองพุดรา เพื่อพัฒนาเป็นการขนส่งระบบราง ตั้งอยู่ทางทิศเหนือซึ่งเป็นทางเลือกในการขนส่งสินค้าทางน้ำได้

โครงสร้างพื้นฐาน การบริการสาธารณะ และสิ่งอำนวยความสะดวก

ในระยะแรกของการพัฒนาเสนอให้ยังคงพึ่งพาระบบโครงสร้างพื้นฐานจากชุมชนเมืองข้างเคียง ซึ่งได้แก่ชุมชนเมืองบ้านเลน พึ่งพาในด้านโครงสร้างพื้นฐาน การบริการสาธารณะ ชุมชนเมืองพระอินทราชา พึ่งพาในด้านบริการสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ และควรจะมีการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานในชุมชนและพื้นที่เพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองได้บางส่วน เช่นการตั้งศูนย์บริการชุมชนตามแหล่งชุมชนต่าง สถาบันการศึกษาภาคต้น เพื่อเป็นการรองรับการขยายตัวของการอยู่อาศัย และสถานบริการสาธารณสุขชุมชน ให้บริการตามชุมชนต่างๆ ในขั้นต้น

การพัฒนาระยะที่ 2

การสัญจรและการเข้าถึง

เสนอให้พัฒนาเส้นทาง A-1 ให้สามารถเชื่อมกับเส้นทาง 3309(ทิศตะวันตก) และปรับปรุงเส้นทาง 3309 ให้มีศักยภาพในการรองรับและเป็นเส้นทางสัญจรหลัก เพื่อการติดต่อและเข้าถึงกิจกรรมต่างๆในพื้นที่และพัฒนาให้สามารถเข้าถึงแหล่งงานหลักภายนอกพื้นที่ได้ รวมถึงเสนอให้ปรับปรุงจุดตัดทางสัญจร S-1, S-2 เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการเข้าถึงพื้นที่ศึกษาจากเส้นทางหลักภายนอก และยังช่วยให้การเดินทางจากพื้นที่ศึกษาและชุมชนเมืองข้างเคียงสะดวก

องค์ประกอบเมือง

ที่พักออาศัย

ส่งเสริมและพัฒนาที่อยู่อาศัยของประชาชนที่มีรายได้น้อยถึงปานกลาง โดยกำหนดพื้นที่ให้เป็นที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง ที่พักออาศัยหนาแน่นปานกลางเสนอให้จัดอยู่ตอนกลางของพื้นที่ศึกษาฝั่งซ้ายของถนนหลวงหมายเลข 347 บริเวณพื้นที่ชุมชนบ้านคลองเคียนและชุมชนบ้านคลองคู โดยสามารถเดินทางและติดกับเส้นทาง A-1 และ 3309

ย่านพาณิชยกรรม

เสนอให้กำหนดพื้นที่พาณิชยกรรมขยายออกมาฝั่งซ้ายของถนนสาย 347 เพื่อรองรับการให้บริการชุมชนใหม่ระยะที่ 2 โดยพื้นที่พาณิชยกรรมและศูนย์กลางเมืองดังกล่าวจะตั้งอยู่บริเวณใจกลางของพื้นที่ศึกษามีเส้นทางสัญจรหลักที่สามารถเข้าถึงได้ถึง 3 เส้นทาง สามารถรองรับการให้บริการประชากรที่คาดว่าจะเข้ามาอยู่อาศัย รวมถึงยังเป็นการเพิ่มความหลากหลายด้านกิจกรรมพาณิชยกรรม และลดการพึ่งพาชุมชนข้างเคียงลงให้สามารถสร้างศักยภาพในการแข่งขันขึ้น

ย่านอุตสาหกรรม

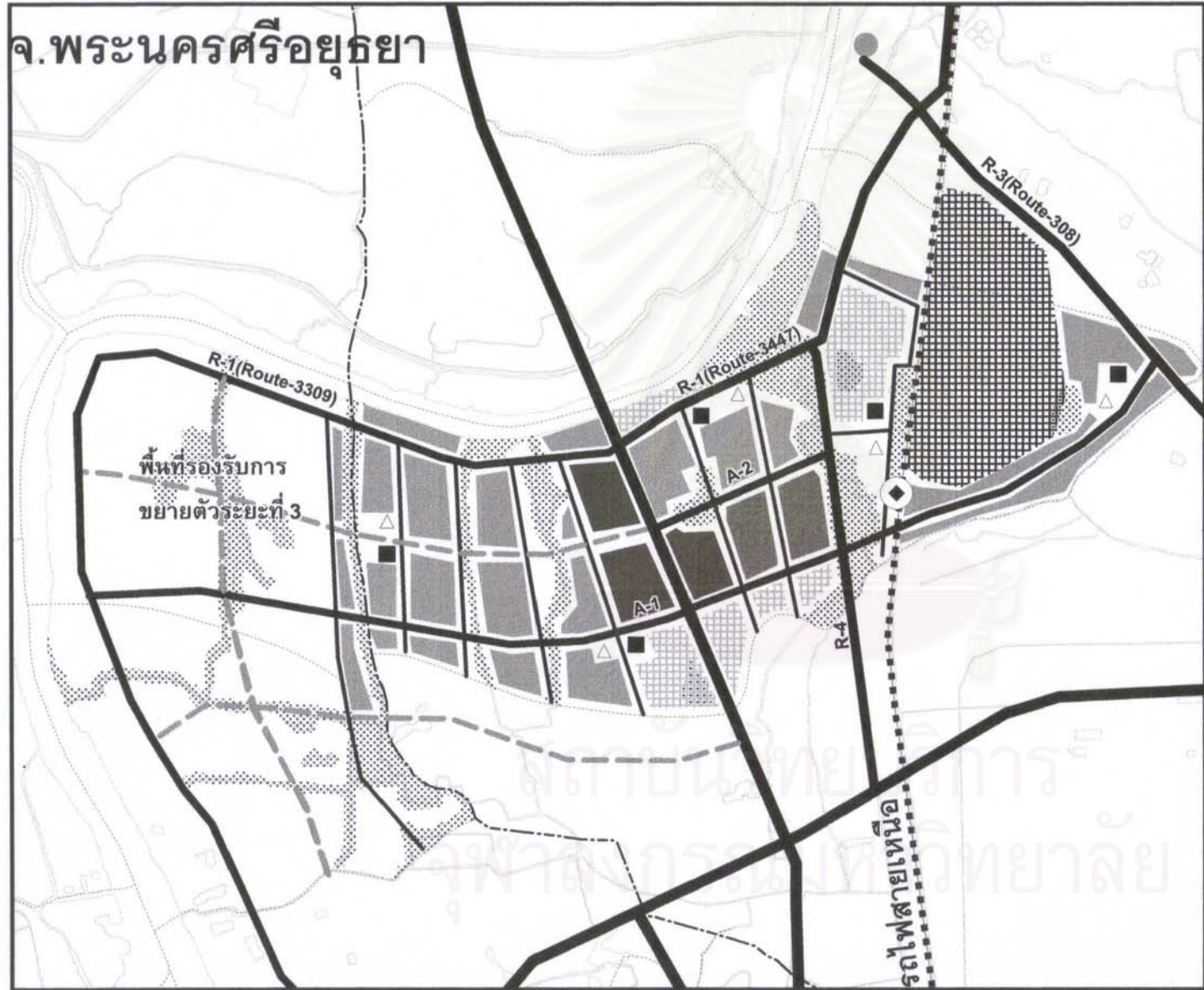
เสนอให้ตั้งของกิจกรรมประเภทอุตสาหกรรมการขนส่งทางทิศใต้ของพื้นที่ติดกับเส้นทาง A-1 และ 347 ฝั่งซ้ายเพื่อกระจายกิจกรรมและการจ้างงานเข้ามาในพื้นที่พัฒนาระยะที่ 2

โครงสร้างพื้นฐาน การบริการสาธารณะ และสิ่งอำนวยความสะดวก

กระจายส่วนบริการชุมชนในส่วนพื้นที่การพัฒนาระยะที่ 2 เพื่อให้สามารถรองรับการใช้บริการของประชากรในช่วงที่ 2 ได้อย่างทั่วถึง เสนอให้จัดสร้างระบบโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ศึกษาเพื่อรองรับการขยายตัวของพื้นที่และความต้องการของประชากรที่คาดว่าจะเพิ่มขึ้น รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกควรมีการให้บริการในพื้นที่บางอย่าง เพื่อลดการพึ่งพาจากชุมชนรอบข้างลง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จ.พระนครศรีอยุธยา

แนวทางการพัฒนาผังเมืองบริวาร
กรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา
บริเวณส่วนขยายบางปะอิน
จ.พระนครศรีอยุธยา

แผนที่ 5 - 7
แสดง : แนวคิดในกำหนดระยะของ
การพัฒนาพื้นที่ศึกษา ระยะที่ 2

เครื่องหมาย

	ที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง		โรงเรียน
	ที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก		สถาบันการศึกษา
	ศูนย์กลางเมือง		โรงพยาบาลศูนย์
	อุตสาหกรรม		สถานีรถไฟ
	พื้นที่โล่ง ว่าง		โครงข่ายในอนาคต ระยะที่ 3
	ศูนย์บริการชุมชน		เขตจังหวัด
			เขตอำเภอ
			เขตตำบล
			เขตเทศบาล
			เขตพื้นที่ศึกษา
			เส้นทางรถไฟ
			ถนน
			ที่ตั้งอำเภอ
			แม่น้ำ คลอง

0 2 กม.

ภาควิชาการวางผังภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การพัฒนาระยะที่ 3

การสัญจรและการเข้าถึง

เสนอให้พัฒนาเส้นทาง A-2 ให้สามารถเชื่อมต่อกับเส้นทาง 3309 เพื่อรองรับการเดินทางเพื่อไปยังแหล่งกิจกรรมต่างๆภายในพื้นที่ ซึ่งเส้นทางสัญจรนี้เป็นหัวใจหลักในการเชื่อมกิจกรรมต่างๆในพื้นที่ให้สามารถเข้าถึงสถานที่ต่างๆ ได้อย่างสะดวก และเสนอให้พัฒนาเส้นทาง A-3 เพื่อเชื่อมการเดินทางจากด้านเหนือมายังทิศตะวันตก และทำให้พื้นที่ดังกล่าวสามารถเข้าถึงกิจกรรมต่างๆที่กระจายตัวอยู่ในพื้นที่ศึกษาได้สะดวก และปรับปรุงเส้นทาง R-2(3442) เพื่อเชื่อมเส้นทางสัญจรระหว่างพื้นที่โซนทิศตะวันตกเฉียงใต้ให้สามารถเดินทางไปยังชุมชนข้างเคียงและแหล่งงานหลักทางทิศใต้(เขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนคร) ได้สะดวก

องค์ประกอบเมือง

ที่พักอาศัย

ส่งเสริมและพัฒนาที่อยู่อาศัยของประชาชนที่มีรายได้สูง โดยกำหนดพื้นที่ให้เป็นที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย เสนอให้กระจายอยู่ทิศตะวันตกเฉียงใต้ของพื้นที่ศึกษาฝั่งริมแม่น้ำเจ้าพระยา โดยในโซนนี้มีพื้นที่เหมาะสมแก่การอยู่อาศัยเนื่องจากมีพื้นที่โล่งว่างและคลองต่างๆอยู่มากมาย ช่วยให้อากาศแวดล้อมเหมาะแก่การพักอาศัย และเสนอให้เปลี่ยนแปลงกิจกรรมพักอาศัยในพื้นที่พัฒนาระยะที่ 1 ให้เป็นพื้นที่พักอาศัยหนาแน่นสูง เพื่อรองรับแรงงานภาคอุตสาหกรรมที่คาดว่าจะเข้ามาอยู่อาศัยและต้องการอยู่อาศัยใกล้แหล่งงานมากที่สุด

ย่านพาณิชยกรรม

เสนอให้เพิ่มกิจกรรมด้านการพาณิชยกรรมให้มีความหลากหลาย และเสนอให้มีการสร้างพื้นที่ที่สามารถให้บริการระดับชุมชนต่างๆ ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่

ย่านอุตสาหกรรม

เสนอแนวทางในการพัฒนากิจกรรมด้านอุตสาหกรรมการขนส่งและคลังสินค้าให้มีประสิทธิภาพและกระจายออกมาในพื้นที่ฝั่งทิศตะวันตกเฉียงใต้บางส่วนโดยให้ติดกับเส้นทางขนส่งหลักหมายเลข 3309 เพื่อให้สามารถเดินทางไปยังโครงข่ายคมนาคมพื้นที่ได้สะดวก

โครงสร้างพื้นฐาน การบริการสาธารณะ และสิ่งอำนวยความสะดวก

เสนอให้จัดตั้งสถาบันการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตขึ้น ด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือเพื่อเป็นการส่งเสริมเทคโนโลยีการผลิตและส่งเสริมให้เกิดการจ้างงานและความต้องการพักอาศัยในพื้นที่ให้มากขึ้น และเสนอให้จัดตั้งสถานพยาบาลขนาดใหญ่หรือโรงพยาบาลศูนย์ เพื่อรองรับความต้องการของประชากรที่เพิ่มมากขึ้น และลดการพึ่งพาด้านการสาธารณสุขจากพื้นที่ภายนอก ในด้านโครงสร้างพื้นฐานควรพัฒนาให้สามารถรองรับความต้องการของประชากรที่อยู่

จ.พระนครศรีอยุธยา

แนวทางการพัฒนาผังเมืองบริวาร
กรุงเทพมหานคร : ภาควิชา
บริเวณส่วนขยายบางปะอิน
จ.พระนครศรีอยุธยา

แผนที่ 5-8
แสดง : แนวคิดในกำหนดระยะของ
การพัฒนาพื้นที่ศึกษา ระยะที่ 3

เครื่องหมาย

- ที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย
- ที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง
- ที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก
- ศูนย์กลางเมือง
- อุตสาหกรรม
- พื้นที่โล่งว่าง
- ศูนย์บริการชุมชน
- โรงเรียน
- สถาบันการศึกษา
- โรงพยาบาลศูนย์
- สถานีรถไฟ

- เขตจังหวัด
- เขตอำเภอ
- เขตตำบล
- เขตเทศบาล
- เขตพื้นที่ศึกษา
- เส้นทางรถไฟ
- ถนน
- ที่ตั้งอำเภอ
- แม่น้ำ คลอง

0 2 กม.

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อาศัยและคาดว่าจะเข้ามาอยู่อาศัยได้อย่างทั่วถึง และลดการพึ่งพาลงให้มากที่สุด ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกควรมีความหลากหลายในพื้นที่และสามารถสนองตอบความต้องการได้อย่างดี

จากแนวคิดในการกำหนดระยะเวลาการพัฒนาเป็นเพียงการเสนอความคิดเห็นในการกำหนดแนวทางและกิจกรรมรวมถึงองค์ประกอบเมืองที่เหมาะสมในการพัฒนาพื้นที่ศึกษาตามความศักยภาพพื้นที่ในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งแนวทางดังกล่าวอาจมีความเหมาะสมบางประการและอีกหลายประการเป็นแนวทางที่อาจจะไม่เหมาะสม โดยการเสนอแนะแนวคิดในการกำหนดระยะเวลาการพัฒนาเป็นการทำให้เกิดการพัฒนาเป็นไปอย่างมีระบบ ระเบียบและสามารถควบคุมงบประมาณและปรับกลยุทธ์การพัฒนาที่ถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งอาจมีการเปลี่ยนแปลงหรือมีแนวคิดในการกำหนดระยะอื่นที่เหมาะสมว่าแนวคิดที่ได้เสนอในข้างต้น

5.1.6 แนวความคิดในการบริหารและการปกครอง

จากสภาพปัญหาของรูปแบบการบริหารและการปกครองของพื้นที่ เนื่องจากการบริหารพื้นที่ในปัจจุบันได้มีการบริหารและการปกครองออกเป็น 2 รูปแบบคือเมืองค์การบริหารส่วนตำบล 1 แห่ง และเทศบาลตำบล 1 แห่ง และยังอยู่ในเขตการปกครองในรูปแบบอำเภอที่แตกต่างกัน รวมถึงการจัดเก็บรายได้ของแต่ละเขตการปกครองที่แตกต่างกัน ทำให้ประสบปัญหาในการพัฒนาพื้นที่เป็นอย่างมาก

1) แนวความคิดในการกำหนดรูปแบบและเขตการปกครอง

สืบเนื่องจากปัญหาของเขตการปกครองในพื้นที่ศึกษาเป็นอุปสรรคในการพัฒนาพื้นที่ให้สำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ จึงมีแนวคิดในการใช้พระราชบัญญัติเขตเศรษฐกิจพิเศษในการประกาศพื้นที่ศึกษาให้เป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อที่จะแก้ปัญหาเรื่องเขตการปกครองและจัดการระบบโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ รวมถึงสามารถยกเลิกระบบการปกครองส่วนท้องถิ่นที่พื้นที่ศึกษาเป็นพื้นที่ห้ามในการดำเนินการธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตต่าง ๆ ยกเว้นอุตสาหกรรมบริการ โดยมีแนวคิดในการจัดรูปแบบการปกครองดังนี้

กำหนดให้พื้นที่เมืองบริวารกรุงเทพมหานคร บริเวณศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน โดยให้รวมเทศบาลตำบลราชคราม(ตำบลราชคราม ตำบลช้างใหญ่) องค์การบริหารส่วนตำบลบางกระสัน (ตำบลบางกระสัน) ให้เป็นเขตการปกครองเดียว มีการจัดการแบ่งเขตการปกครองส่วนท้องถิ่นภายในพื้นที่ออกเป็น 4 เขต คือ

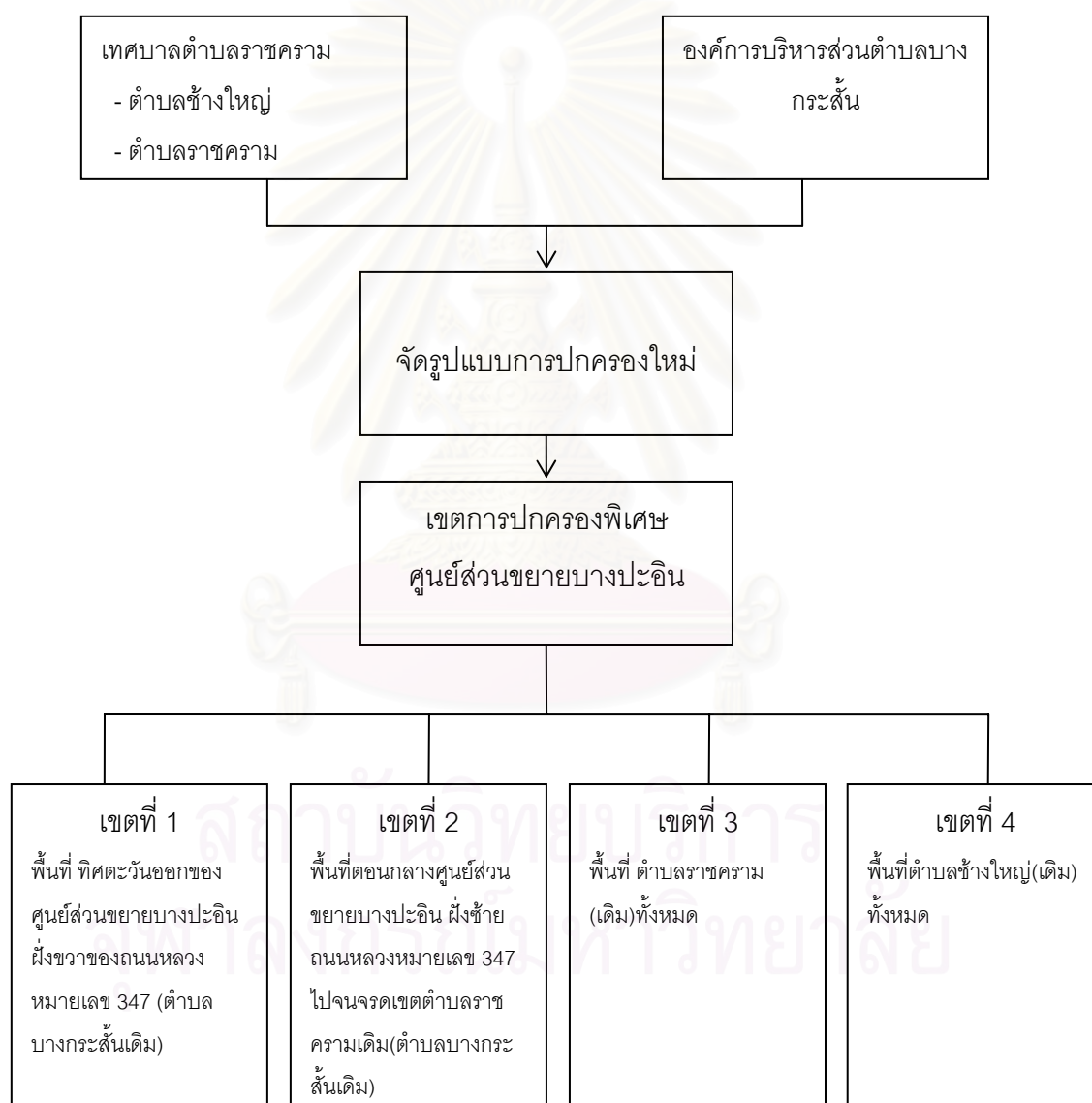
เขตที่ 1 คือ พื้นที่ ทิศตะวันออกของศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน ฝั่งขวามือของถนนหลวงหมายเลข 347 (ตำบลบางกระสันเดิม)

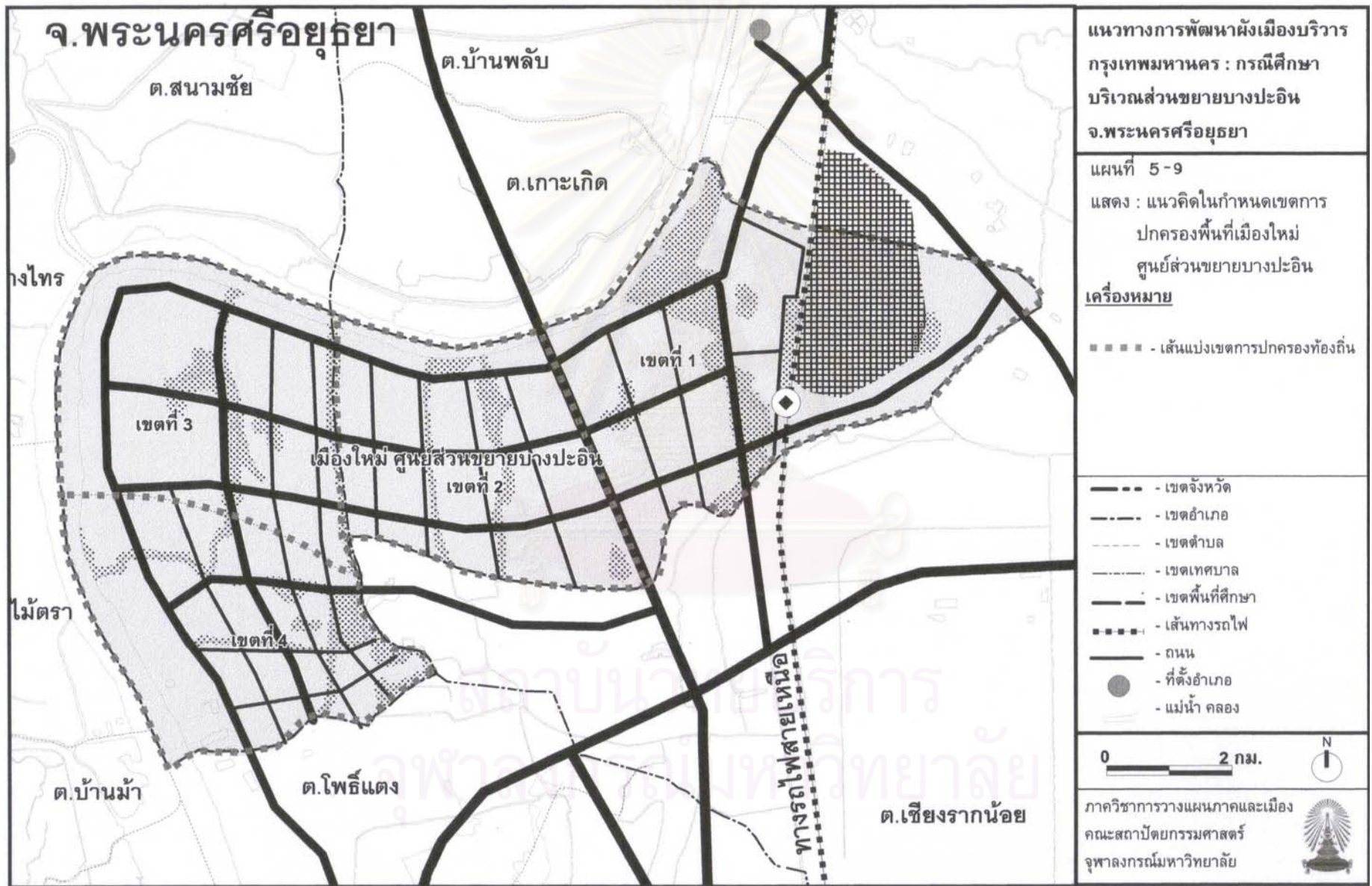
เขตที่ 2 คือ พื้นที่ตอนกลางศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน ฝั่งขวามือถนนหลวง
หมายเลข 347 ไปจนจรดเขตตำบลราชครามเดิม(ตำบลบางกระสั้นเดิม)

เขตที่ 3 คือ พื้นที่ ตำบลราชคราม(เดิม) ทั้งหมด

เขตที่ 4 คือ พื้นที่ตำบลช้างใหญ่(เดิม) ทั้งหมด

แผนภูมิ 5-1 การจัดรูปแบบการปกครองในพื้นที่ศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน

แนวทางการพัฒนาผังเมืองบริวาร
กรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา
บริเวณส่วนขยายบางปะอิน
จ.พระนครศรีอยุธยา

แผนที่ 5-9
แสดง : แนวคิดในกำหนดเขตการ
ปกครองพื้นที่เมืองใหม่
ศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน
เครื่องหมาย
■■■■ - เส้นแบ่งเขตการปกครองท้องถิ่น

- - เขตจังหวัด
- - เขตอำเภอ
- - เขตตำบล
- - เขตเทศบาล
- - เขตพื้นที่ศึกษา
- - เส้นทางรถไฟ
- - ถนน
- - ที่ตั้งอำเภอ
- - แม่น้ำ คลอง

0 2 กม. N

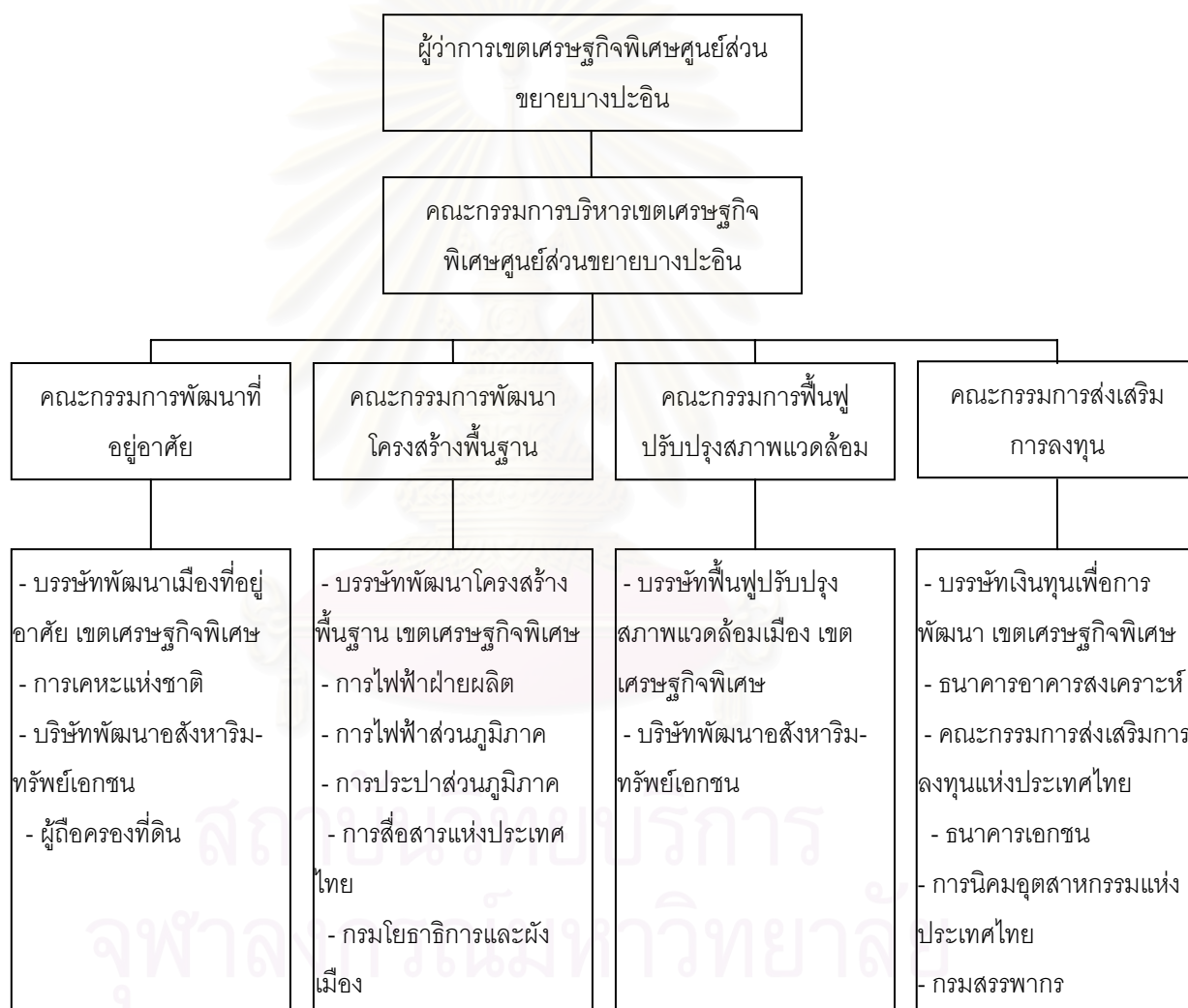
ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2) แนวคิดในการจัดตั้งองค์กรบริหารและพัฒนาพื้นที่

เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการบริหารและพัฒนาพื้นที่ที่ศูนย์ส่วนขยายบางปะอินให้สำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ จึงมีแนวความคิดในการจัดตั้งองค์กรในการพัฒนาพื้นที่ โดยองค์กรในการพัฒนาดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน ซึ่งแนวความคิดในการจัดตั้งรูปแบบองค์กรบริหารและพัฒนาพื้นที่มีดังนี้

แผนภูมิ 5-2 การจัดรูปแบบองค์กรในการบริหารและพัฒนาพื้นที่ศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน

แนวคิดในการจัดให้มีรูปแบบองค์กรในการบริหารจัดการพื้นที่ศึกษา โดยให้มีผู้ว่าการเขตเศรษฐกิจพิเศษศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน เป็นประธานในการบริหารและมีคณะกรรมการบริหารเขตเศรษฐกิจพิเศษในการควบคุมคณะกรรมการย่อยอื่นๆ คณะกรรมการย่อยแบ่งออกเป็น 4 ส่วนคือ

- 1) คณะกรรมการพัฒนาที่อยู่อาศัย ดูแลในการจัดหา จัดสร้างที่อยู่อาศัยและควบคุมการพัฒนาด้านที่อยู่อาศัยในพื้นที่ศูนย์ส่วนขยายบางปะอิน ซึ่งมีหน่วยงานรับผิดชอบย่อย ดังนี้
 - บริษัทพัฒนาเมืองที่อยู่อาศัย เขตเศรษฐกิจพิเศษ
 - การเคหะแห่งชาติ
 - บริษัทพัฒนาอสังหาริมทรัพย์เอกชน
 - ผู้ถือครองที่ดิน
- 2) คณะกรรมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ควบคุมดูแลในการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานให้กับพื้นที่ ซึ่งมีหน่วยงานรับผิดชอบดังนี้
 - บริษัทพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เขตเศรษฐกิจพิเศษ
 - การไฟฟ้าฝ่ายผลิต
 - การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค
 - การประปาส่วนภูมิภาค
 - การสื่อสารแห่งประเทศไทย
 - กรมโยธาธิการและผังเมือง
- 3) คณะกรรมการฟื้นฟู ปรับปรุงสภาพแวดล้อม มีหน้าที่ดูแลและปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้กับพื้นที่ โดยให้มีความเหมาะสมในการพักอาศัยและรองรับกิจกรรมต่างๆได้อย่างเหมาะสม ซึ่งมีหน่วยงานรับผิดชอบดังนี้
 - บริษัทฟื้นฟูปรับปรุงสภาพแวดล้อมเมือง เขตเศรษฐกิจพิเศษ
 - บริษัทพัฒนาอสังหาริมทรัพย์เอกชน
- 4) คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน มีหน้าที่ส่งเสริมให้เกิดการลงทุนภายในพื้นที่ในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการให้เงินสนับสนุน กำหนดนโยบายในสารส่งเสริมการลงทุน ซึ่งมีหน่วยงานรับผิดชอบดังนี้
 - บริษัทเงินทุนเพื่อการพัฒนา เขตเศรษฐกิจพิเศษ
 - ธนาคารอาคารสงเคราะห์
 - คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนแห่งประเทศไทย
 - ธนาคารเอกชน
 - การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
 - กรมสรรพากร

5.2 มาตรการการพัฒนา

เพื่อที่จะให้บังเกิดผลสำเร็จตามแนวทางการพัฒนาที่กำหนด ได้เสนอมาตรการการพัฒนาไว้ ดังนี้

1. ให้มีการพัฒนาและปรับปรุงระบบการคมนาคม เชื่อมต่อระหว่างเมืองบริวารกับเมืองหลัก (กรุงเทพมหานคร) และชุมชนอื่น ๆ ที่อยู่ข้างเคียงกับพื้นที่ศึกษา
2. พัฒนาการบริการสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ภายในพื้นที่เมืองบริวารอย่างเหมาะสม และเพียงพอแก่การให้บริการแก่ประชาชนในเมืองบริวารและชุมชนข้างเคียง
3. จัดระบบคมนาคมภายในเมืองบริวารให้มีความสะดวกและปลอดภัยแก่ผู้อยู่อาศัย
4. จัดสภาพแวดล้อมภายในเมืองบริวาร ให้มีสภาพที่เหมาะสมแก่การพักอาศัย เช่น จัดให้มีสวนสาธารณะ สนามกีฬา สถานที่พักผ่อนอื่น ๆ และควรมีมาตรการในการป้องกันสภาวะแวดล้อมที่เป็นพิษต่าง ๆ อันเกิดจากการอยู่อาศัยและแหล่งงานรวมไปถึงเกิดจากกิจกรรมประเภทต่าง ๆ อย่างเหมาะสม
5. ต้องดำเนินการอนุรักษ์สิ่งที่มีคุณค่าทั้งทางด้านสภาพแวดล้อมธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรม
6. สร้างความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดีระหว่างประชาชน โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมต่าง ๆ ร่วมกัน
7. ต้องมีการดำเนินการเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยและการป้องกันอาชญากรรมที่ได้ผล เพื่อที่ประชาชนจะสามารถอยู่อาศัยได้อย่างปลอดภัย
8. ต้องมีการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินภายในพื้นที่ศึกษา เพื่อที่จะสามารถควบคุมให้การพัฒนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับมาตรการในการควบคุมการขยายตัวของเมืองหลัก (กรุงเทพมหานครและปริมณฑล) อาจจะสามารถทำได้โดยให้มีการควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินภายในเมืองหลัก โดยกำหนดให้พื้นที่ที่ไม่ต้องการให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อทำกิจกรรมประเภทต่างๆ เป็นพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์ เช่น เป็นเขตต้นน้ำลำธาร เขตเกษตรกรรม หรือพื้นที่ว่างเพื่อการพักผ่อน เพื่อให้เป็นพื้นที่สีเขียวสำหรับชุมชน ซึ่งมาตรการการควบคุมการใช้ที่ดินนี้ นอกจากจะทำได้โดยการประกาศเป็นกฎหมายบังคับใช้ผังเมืองรวมแล้ว อาจใช้มาตรการอื่น ๆ ประกอบด้วย การเพิ่มภาษีสำหรับกิจกรรมบางประเภทที่ไม่ต้องการให้เกิดในเมืองหลัก ลดภาษีสำหรับกิจกรรมบางประเภทที่จะเข้าไปตั้งในพื้นที่ที่กำหนด หรืออาจส่งเสริมกิจกรรมบางประเภทที่ต้องการให้เกิดขึ้น

5.3 ข้อเสนอแนะและข้อจำกัดของการศึกษา

จากผลของการศึกษาถึงสภาพความพร้อม ความความต้องการ บทบาทของพื้นที่ศึกษาเพื่อนำมาใช้ในการศึกษาหาบทบาทที่เหมาะสมรวมถึงรูปแบบโครงสร้างที่เหมาะสมของพื้นที่ศึกษาในการเป็นเมืองบริวารของกรุงเทพมหานคร และเป็นแนวทางในการเสนอแนวความคิดในการกำหนดรูปแบบโครงสร้างเมืองที่เหมาะสมให้กับพื้นที่ศึกษา และจากผลการศึกษาและเสนอแนะแนวทางการพัฒนาผังเมืองบริวารของศูนย์ส่วนขยายบางปะอินดังกล่าว พบว่ายังมีความไม่สมบูรณ์ของข้อมูลที่ศึกษาในครั้งนี้ เนื่องจากในการศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นในการศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงของกิจกรรมด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน การเปลี่ยนแปลงด้านกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลงแนวโน้มของประชากรและแรงงานในพื้นที่ ซึ่งการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าข้อมูลที่ทำการศึกษายังมีข้อจำกัดและยังไม่มีความสมบูรณ์ และเพื่อให้การศึกษาเกิดความสมบูรณ์และเป็นประโยชน์ในการศึกษาขั้นต่อไป โดยควรมีการศึกษา

- รูปแบบการขนส่งทางแม่น้ำเจ้าพระยา วิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ที่อาศัยอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา และกิจกรรมการใช้ประโยชน์ที่ดินริมแม่น้ำเจ้าพระยา เพราะในพื้นที่ศึกษามีสภาพพื้นที่ที่ติดกับแม่น้ำเจ้าพระยา และเป็นเส้นทาง การขนส่งและแสดงถึงวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ที่สำคัญตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพราะชุมชนริมน้ำมีความเป็นเอกลักษณ์ในด้านวิถีชีวิต การประกอบอาชีพ และการเดินทาง เพื่อที่จะเข้าใจวิถีชีวิต รูปแบบการดำรงชีวิต รวมถึงการประกอบอาชีพของประชากรที่ตั้งถิ่นฐานริมน้ำ และสามารถกำหนดรูปแบบการพัฒนาที่มีความสัมพันธ์ต่อชุมชนริมน้ำภายในพื้นที่ให้มีความเหมาะสมและไม่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ริมน้ำดังกล่าว
- ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินของพื้นที่ศึกษาและชุมชนโดยรอบ ไม่สามารถหาได้ครบทุกชุมชนเมือง อีกทั้งข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลที่อยู่ในช่วงระยะเวลาที่ไม่ห่างกันมากนัก ทำให้ผลการศึกษาที่ได้ไม่ชัดเจนเท่าที่ควร
- ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากร ตั้งแต่อดีตอย่างน้อย 10 ปี เพื่อไม่ให้เกิดความคาดเคลื่อนในการคาดการณ์แนวโน้มประชากรในอนาคต
- ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงสถิติจำนวนโรงงาน แรงงานและขนาดของเงินลงทุนในนิคมอุตสาหกรรมต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อพื้นที่ ซึ่งจากการศึกษาที่ผ่านมา ไม่สามารถหาข้อมูลสถิติการเปลี่ยนแปลงจำนวนโรงงาน แรงงาน ขนาดเงินทุน และความต้องการแรงงานของสถานประกอบการในนิคมอุตสาหกรรมต่างๆได้ เนื่องจากนิคมอุตสาหกรรมบางแห่งไม่ได้ทำข้อมูลสถิติไว้ และบางแห่งไม่

สามารถเปิดเผยข้อมูลในส่วนนี้ได้ ทำให้เกิดปัญหาในการหาการเปลี่ยนแปลงของแหล่งงานหลักในพื้นที่

- ข้อมูลการศึกษาเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของที่พักอาศัยแรงงานและรูปแบบการเดินทางระหว่างที่พักอาศัยกับแหล่งงานนั้น ไม่ได้ทำแบบสำรวจและแบบสอบถามรวมถึงการเกณฑ์ในการสุ่มตัวอย่างการสัมภาษณ์ที่ชัดเจน อาศัยเพียงการสอบถามจากเจ้าหน้าที่โรงงาน แรงงานในพื้นที่ และการสำรวจภาคสนามของผู้วิจัย ทำให้ขาดน้ำหนักในการอ้างอิงข้อมูลที่ได้มา
- การเสนอแนะแนวความคิดในการพัฒนาผังเมืองบริวารที่ได้ทำการเสนอแนะไว้ในบทที่ 5 เป็นเพียงการเสนอแนะที่ต้องการเสนอแนวความคิดในเรื่องรูปแบบโครงสร้างเมืองที่เหมาะสมโดยเสนอแนวทางเลือกไว้ 3 แนวทางและประเมินหาแนวทางที่คิดว่าเหมาะสมที่สุดมาเป็นแนวทางในการเสนอแนวคิดเกี่ยวกับระยะในการพัฒนาเมืองบริวาร รวมถึงเสนอแนวความคิดในการกำหนดการบริหารจัดการ และการแบ่งการปกครอง โดยแนวความคิดดังกล่าวเป็นผลที่ได้จากการศึกษาถึงแนวความคิดของการเคหะแห่งชาติที่ศึกษาและประเมินผลเกี่ยวกับความสำเร็จในการพัฒนาเมืองใหม่และบทเรียนจากการพัฒนาเมืองใหม่ในอดีตที่ได้ศึกษาไว้ในบทที่ 2 ที่เสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาเมืองใหม่ในอนาคตว่าควรมีการศึกษาถึงรูปแบบโครงสร้างเมือง บทบาท ขนาด การจัดรูปแบบการบริหารการปกครองและ องค์การในการพัฒนาเมืองที่เหมาะสมกับพื้นที่เมืองใหม่ ซึ่งไม่ได้ศึกษาและวิเคราะห์ถึงจำนวนประชากรต่อขนาดพื้นที่ของแต่ละกิจกรรมในพื้นที่ศึกษา และไม่ได้วิเคราะห์แนวโน้มประชากรที่คาดว่าจะเข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่ศึกษาในแต่ละระยะของการพัฒนา รวมไปถึงไม่ได้วิเคราะห์ถึงบทบาทที่เหมาะสมของเมืองที่มีผลต่อรูปแบบโครงสร้างเมืองในพื้นที่ศึกษา ขนาดของระบบโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ที่มีผลต่อความต้องการตามขนาดจำนวนประชากรในพื้นที่

ซึ่งในข้อเสนอแนะและข้อจำกัดที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเป็นแนวทางในการพัฒนาของผู้ที่สนใจและต้องการที่จะศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาเมืองใหม่หรือเมืองบริวาร ให้สังเกตเห็นถึงข้อจำกัดดังกล่าวและหาทางในการปรับปรุงพัฒนา เพื่อให้การศึกษามีความสมบูรณ์และเหมาะสมต่อสภาพแวดล้อมของแต่ละพื้นที่ในการพัฒนาเมืองใหม่ในอนาคต

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กองผังเมืองและสิ่งแวดล้อม. การพัฒนาเมืองใหม่ในญี่ปุ่น. ฝ่ายโครงการเมืองใหม่ การเคหะแห่งชาติ.

กรุงเทพมหานคร, 2540.

_____. การศึกษาเพื่อกำหนดบริเวณที่เหมาะสมสำหรับตั้งเมืองใหม่แห่งใหม่. ฝ่ายโครงการเมืองใหม่ การเคหะแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร, 2535.

_____. คู่มือการวางแผน/วางผัง เมืองใหม่มีวลด์ัน คินส์ ประเทศอังกฤษ. เอกสารแปล ฝ่ายโครงการเมืองใหม่ การเคหะแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร, 2541.

_____. แนวทางการจัดทำเมืองใหม่และเมืองชั้นนำการพัฒนาของการเคหะแห่งชาติ. การสัมมนาทางวิชาการ ฝ่ายโครงการเมืองใหม่ การเคหะแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร, 2534.

_____. บุตราจายา ศูนย์บริหารสหพันธรัฐมาเลเซีย. กรุงเทพมหานคร. 2540

กำธร กุลชล รัช. การออกแบบชุมชนเมืองคืออะไร. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย

ศิลปากร กรุงเทพมหานคร, 2545.

โกมล ปานซี. การจัดวางแผนและจัดทำแผนผังแม่บทโครงการพัฒนาเมือง(ผังเมืองเฉพาะ).

เอกสารวิชาการด้านการพัฒนาเมืองและที่อยู่อาศัย การเคหะแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร, 2544.

จารุวรรณ ลิ้มปเสนีย์, ผังเมืองในอดีตและปัจจุบัน. เอกสารการสอน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

จิราภรณ์ ปิณฑวิรุจน์. การประเมินความสำเร็จของโครงการเมืองใหม่บางพลี

จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.

จุทา มนต์ไพบูลย์ และ วรุณี หิรัญรักษ์ เศรษฐศาสตร์ภูมิภาคและเมือง. เอกสารการสอน สาขาวิชา

เศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. พิมพ์ครั้งที่ 3. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย สุโขทัย

ธรรมาธิราช, 2537.

เทศบาลตำบลราชคราม. **บรรยายสรุปเทศบาลตำบลราชคราม อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประจำปี 2543.** จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2543.

_____. **บรรยายสรุปเทศบาลตำบลราชคราม อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประจำปี 2547.** จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2547.

นิวัตร ชูสมุทร. **แนวทางการพัฒนาการใช้ที่ดินเพื่อการอุตสาหกรรมและพักอาศัยในเขตอำเภอเมืองสมุทรปราการ.** กรุงเทพมหานคร: คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์, สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2536.

ประจักษ์ ศกุนตะลักษณะ. **เศรษฐศาสตร์เมือง.** กรุงเทพมหานคร, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.

วรรณรินทร์ พัฒนะเนก. **วิวัฒนาการชุมชนและการผังเมือง.** มหาวิทยาลัยรังสิต ปทุมธานี. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรังสิต, 2543.

ศิริชัย จิตตะวณิช. **การศึกษาความเหมาะสมของโครงการศูนย์ราชการและเมืองใหม่ ที่กิ่งอำเภอท่าตะเกียบและอำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.

สำนักปลัด. **แผนยุทธศาสตร์การพัฒนากองคการบริหารส่วนตำบลบางกระสั้น.** พระนครศรีอยุธยา. 2547.

สำนักงานสถิติจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. **สมุดรายงานสถิติจังหวัด พระนครศรีอยุธยา. พ. ศ. 2543.** สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2543.

_____. **สมุดรายงานสถิติจังหวัด พระนครศรีอยุธยา. พ. ศ. 2547.** สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2547.

สิทธิพร ภิรมย์รัตน์ รศ. **กฎหมายและการบริหารผังเมืองของท้องถิ่น.** กรุงเทพมหานคร, ภาควิชาการออกแบบและวางผังชุมชนเมือง มหาวิทยาลัยศิลปากร. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543.

สุรีย์ บุญญานุกพงศ์. **แนวทางการพัฒนาพื้นที่เมืองบริวารของเมืองเชียงใหม่.** เชียงใหม่ สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2529.

ภาษาอังกฤษ

Bailey, James. **New Town in America the Design and Development Process**, New York: American Institute of Architect, 1973.

Button, K.J. **Urban Economics: Theory and Policy**, London: MacMillan., 1976.

Chaisak Suwansirikul. **A New Town for Bangkok**. Bangkok, 1972.

Duane, Elgin, and Other. **City Size and the Quality of Life**, National Science Foundation, The Stanford Research Institute, 1974.

Eisner, Simon, Gallion, Arthur, and Eisner, Stanley. **Urban Pattern**, 6th ed. New York : Van Nostrand Reinhold, 1993.

Evans A.W. " **The Pure Theory of City Size in an Industrial Economy** ". Urban Studies, (February, 1972).

Golany, Gideo. **New Town Planning : Principles and Practice**. New York: John Wiley, 1976.

Purdom, C.B. **The Building of Satellite Town: A Contribution to the Study of Town Development and Regional Planning**. London: J.M. Dent, 1949.

Rasmussen W.D., **Urban Economics**, New York, Harper & Roe, 1973.

Richardson, Harry W. **The Economics of Urban Size**. Westaread Teakfield.1977.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายภัทรพงษ์ แสนนุดดา เกิดเมื่อวันที่ 3 มีนาคม พ.ศ. 2520 ที่จังหวัดมหาสารคาม สำเร็จ การศึกษาระดับปริญญาตรีเทคโนโลยีสถาปัตยกรรมศาสตร์ จากภาควิชาเทคโนโลยีสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2543 และเข้าศึกษาต่อหลักสูตรการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2545

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย